

Opetussuunnitelman kaikkia ammatillisia perustutkintoja ammatillisessa peruskoulutuksessa koskeva osa

Yhteiset opinnot

Kuntayhtymäjohtaja-rehtorin hyväksymä kaikkia perustutkintoja ammatillisessa peruskoulutuksessa koskevat yhteiset opinnot.

Hyväksytty	11.8.2015
Täydennetty	22.9.2015
Täydennetty	3.2.2016
Täydennetty	15.4.2016
Täydennetty	26.5.2016, täydennyksessä muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.
Täydennetty	22.8.2016

__JARMO PALONIEMI__

Kuntayhtymäjohtaja-rehtori

Sisältö

3.1 VIESTINTÄ- JA VUOROVAIKUTUSOSAAMINEN 11 OSP	6
3.1.1 ÄIDINKIELI	6
15ytop 3.1.1.1 Äidinkieli, suomi, 5 osp	6
15ytov 3.1.1.1 Äidinkieli, suomi, Taitava viestijä 2 osp	9
15ytov 3.1.1.2 Äidinkieli, suomi, Iloa ja elämyksiä kulttuurista 1 osp	11
15ytov 3.1.1.3 Äidinkieli, suomi, Draama, 2 osp	13
15ytov 3.1.1.4 Äidinkieli, suomi, Kaiken maailman mediat 1 osp	17
15ytov 3.1.1.5 Äidinkieli, suomi, Kirjallinen viestintä 1 osp	19
15ytov 3.1.1.6 Äidinkieli, suomi, Lukemisen ja kirjoittamisen tukikurssi 1 osp	22
15ytov 3.1.1.7 Äidinkieli, suomi, Luku- ja leffapiiri 1 osp	25
15ytop/ytov 3.1.1.8 Tehdään teatteria, 2 osp, uusi	28
3.1.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI	33
15ytop 3.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi, 1 osp	33
15ytov 3.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, Ruotsin kertaus, 1 osp	35
15ytov 3.1.2.3 Toinen kotimainen kieli, Ruotsia tietokoneella, 1 osp	36
15ytov 3.1.2.4 Toinen kotimainen kieli, Ruotsia jatko-opintoihin, 2 osp	38
15ytov 3.1.2.5 Toinen kotimainen kieli, Shoppa på svenska, 1 osp	40
3.1.3 VIERAAT KIELET	43
15ytop 3.1.3.1 Vieras kieli, A-kieli, 2 osp	43
15ytov 3.1.3.2 Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen kertauskurssi, 1 osp	45
15ytov 3.1.3.3 Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen syventävä kurssi, 1 osp	47
15ytov 3.1.3.4 Vieras kieli, A-kieli, Suullisen kielitaidon parantaminen, 1 osp	48
15ytov 3.1.3.5 Vieras kieli, A-kieli, Kirjoittaminen englanniksi, 1 osp	50
15ytov 3.1.3.6 Vieras kieli, A-kieli, Ammattienglannin syventävät opinnot, 1 osp	51
15ytov 3.1.3.7 Vieras kieli, A-kieli, Englantia jatko-opintoihin 2 osp	52
15ytov 3.1.3.8 Vieras kieli, alkeet 3 osp	56
15ytov 3.1.3.9 Vieras kieli, jatko-opinnot, 2 osp	59
15ytov 3.1.3.10 Vieras kieli, A-kieli, IBCC/IBCP Language Development, 2 osp	62
3.2 MATEMAATTIS-LUONNONTIETEELLINEN OSAAMINEN	65
3.2.1 MATEMATIIKKA	65
15ytop 3.2.1.1 Matematiikka 3 osp	65
15ytov 3.2.1.2 Matematiikka, Talousmatematiikka, 1 osp	68
15ytov 3.2.1.3 Matematiikka, Lausekkeesta yhtälöön, 1 osp	70
15ytov 3.2.1.4 Matematiikka, Tilastomatematiikka, 1 osp	72
15ytov 3.2.1.5 Matematiikka, Ammattimatematiikan tuki, 1 osp	76
15ytov 3.2.1.6 Matematiikka, Kuluttajakauppa verkossa 1 osp	78

15ytov 3.2.1.7 Matematiikka, AMMATIKKAan valmennus, 2 osp (VERKKOKURSSI)	82
15ytov 3.2.1.8 Oman alan jatko-opintoihin valmentava mafyke 1 (mahdollisesti tulossa)	86
15ytov 3.2.1.9 Oman alan jatko-opintoihin valmentava mafyke 2 (mahdollisesti tulossa)	86
15ytov 3.2.1.10 Matematiikka, Ongelmanratkaisutaitoja ja pelien matematiikka, 1 osp	87
15ytov 3.2.1.11 Matematiikka, Ammattien soveltava matematiikka, 1 osp	91
15ytov 3.2.1.12 Matematiikka, Talletuksia ja lainoja 1 osp	95
15ytov 3.2.1.13 Matematiikka, Indeksit ja luottokauppa	98
15ytov 3.2.1.14 Matematiikka, Oman alan jatko-opintoihin valmentava matematiikka 2 osp	100
15ytov 3.2.1.15 Tekniikan alan matematiikkaa jatko-opintoihin, 1 osp	102
15ytov 3.2.1.16 Matematiikka, Geometriaa kolmiosta kartioon, 2 osp, uusi	105
15ytov 3.2.1.17 Matematiikka, Yhtälöt ja epäyhtälöt, 1 osp, uusi	109
3.2.2 FYSIIKKA JA KEMIA	112
15ytov 3.2.2.1 Fysiikka ja kemia, 2 osp	112
15ytov 3.2.2.2 Fysiikka ja kemia, Hiiliyhdisteiden kemiala, 1 osp	115
15ytov 3.2.2.3 Fysiikka ja kemia, Materiaalien kemiala, 1 osp	118
15ytov 3.2.2.4 Fysiikka ja kemia, Kemiala kokeilemalla, 1 osp	122
15ytov 3.2.2.5 Fysiikka ja kemia, Kemialliset mittaukset, 1 osp	125
15ytov 3.2.2.6 Fysiikka ja kemia, Fysiikkaa kokeilemalla, 1 osp	128
15ytov 3.2.2.7 Fysiikka ja kemia, Teknisten laitteiden fysiikka, 1 osp	131
15ytov 3.2.2.8 Fysiikka ja kemia, Ammattikohtaiset fysiikan harjoitustyöt, 1 osp	135
15ytov 3.2.2.9 Fysiikka ja kemia, Oman alan jatko-opintoihin valmentava fysiikka ja kemia 2 osp	137
3.2.3 TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka SEKÄ SEN HYÖDYNTÄMINEN	141
15ytov 3.2.3.1 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, 1 osp	141
15ytov 3.2.3.2 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Ohjelmointi, 3 osp	143
15ytov 3.2.3.3 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Kymmensormijärjestelmä, 1 osp	145
15ytov 3.2.3.4 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Ammattialan sovellukset, 1 osp	148
15ytov 3.2.3.5 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Laitteiden ja sovellusten käyttöönotto ja hallinta, 1 osp	150
15ytov 3.2.3.6 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Digitaalinen kuvaaminen ja kuvankäsittely, 1 osp	152
15ytov 3.2.3.7 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Tekstinkäsittely ja esitysgrafiikka, 1 osp	155
15ytov 3.2.3.8 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Taulukkolaskenta, 1 osp	159
15ytov 3.2.3.9 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Digitaalisten materiaalien hallinta, 1 osp	162
15ytov 3.2.3.10 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Verkkolukutaito ja tietoturva, 1 osp	164
3.3 YHTEISKUNNASSA JA TYÖELÄMÄSSÄ TARVITTAVA OSAAMINEN	169
3.3.1 YHTEISKUNTATAIDOT	169
15ytov 3.3.1.1 Yhteiskuntataidot, 1 osp	169
15ytov 3.3.1.2 Yhteiskuntataidot, Oman talouden ja raha-asioiden hoitaminen, 2 osp	172
15ytov 3.3.1.3 Yhteiskuntataidot, Sijoita viisaasti, 1 osp	176
15ytov 3.3.1.4 Yhteiskuntataidot, Euroopan unioni tutuksi, 1 osp	178
15ytov 3.3.1.5 Yhteiskuntataidot, Miten talous ja markkinat toimivat, 1 osp	181

15ytov 3.3.1.6 Yhteiskuntataidot, Elämisen evvää, 1 osp	187
15ytov 3.3.1.7 Yhteiskuntataidot, Kansainvälistyvä Suomi, kansainvälistyvä nuori , 2 osp	191
3.3.2 TYÖELÄMÄTAIDOT	195
15ytov 3.3.2.1 Työelämätaidot, 1 osp	195
15ytov 3.3.2.2 Työelämätaidot, Työyhteisössä toimiminen, 2 osp	198
15ytov 3.3.2.3 Työelämätaidot, Tutor-toiminta 1	202
15ytov 3.3.2.4 Työelämätaidot, Tutor-toiminta 2	207
15ytov 3.3.2.5 Työelämätaidot, Oma ala ja työpaikat tutuksi 1 osp	215
3.3.3 YRITTÄJYYS JA YRITYSTOIMINTA	218
15ytov 3.3.3.1 Yrittäjyys ja yritystoiminta, 1 osp	218
15ytov 3.3.3.2 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Asiakaspalvelulla menestykseen 2 osp	220
15ytov 3.3.3.3 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Hyvä diili, 1 osp	222
15ytov 3.3.3.4 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Harjoitusyrityksessä toimiminen 2 osp	225
15ytov 3.3.3.5 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Yritystoiminnan e-oppimisympäristöt, 1 osp	227
15ytov 3.3.3.6 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Yrityksen viestintäsuunnitelman laatiminen, 1 osp	231
3.3.4 TYÖKYVYN YLLÄPITÄMINEN, LIIKUNTA JA TERVEYSTIETO	236
15ytov 3.3.4.1 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, 2 osp	236
15ytov 3.3.4.2 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Liikuntaa ja toimintakykyä 1, 1 osp	239
15ytov 3.3.4.3 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Liikuntaa ja toimintakykyä 2, 2 osp	242
15ytov 3.3.4.4 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 1	245
15ytov 3.3.4.5 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 2	249
15ytov 3.3.4.6 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Liikuntatapahtumaan osallistuminen 1 osp	253
15ytov 3.3.4.7 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Pallo- ja mailapelit 1, 1 osp	255
15ytov 3.3.4.8 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Pallo- ja mailapelit 2, 1 osp	258
15ytov 3.3.4.9 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Rentoutus- ja stressinhallinta, 1 osp	262
15ytov 3.3.4.10 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Terveeks-verkkokurssi, 1 osp	265
15ytov 3.3.4.11 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Terveyskäyttäytyminen arjessa, 1 osp	268
15ytov 3.3.4.12 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 1, 1 osp	270
15ytov 3.3.4.13 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 2, 1 osp	273
15ytov 3.3.4.14 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä, 1 osp	276
15ytov 3.3.4.15 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä 2, 1 osp, uusi	279
15ytov3.3.4.16 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Ravintotietoiseksi oppijaksi, 1 osp, uusi	282
3.4 SOSIAALINEN JA KULTTUURINEN OSAAMINEN	285
3.4.1 KULTTUURIEN TUNTEMUS	285
15ytov 3.4.1.1.1 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen ja monikulttuurinen Suomi, 1 osp	285
15ytov 3.4.1.1.2 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälistyvä maailma- vieraat kulttuurit tutuksi 1 osp	287
15ytov 3.4.1.1.3 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen työympäristö, 1 osp	289
15ytov 3.4.1.1.4 Kulttuurien tuntemus, Kansainväliseen vaihtoon valmentautuminen, 2 osp	291
3.4.2.TAIDE JA KULTTUURI	295

15ytov 3.4.2.1 Taide ja kulttuuri, 3 osp.....	295
15ytov 3.4.2.2 Taide ja kulttuuri, Bändisoitto, 1 osp.....	298
15ytov 3.4.2.3 Taide ja kulttuuri, Medialmaisuus	302
3.4.3 ETIIKKA	305
15ytov 3.4.3.1.1 Etiikka 1, 1 osp.....	305
15ytov 3.4.3.1.2 Etiikka 2, 2 osp.....	307
3.4.4 PSYKOLOGIA.....	310
15ytov 3.4.4.1 Psykologia 3 osp.....	310
15ytov3.4.4.1.1 Psykologia, Psykologian perusteet, 2 osp	312
15ytov3.4.4.1.2 Psykologia, Työelämän sosiaalipsykologia 1 osp.....	315
3.4.5 YMPÄRISTÖOSAAMINEN	317
15ytov 3.4.5.1.1 Ympäristöosaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys, 1 osp	318
15ytov3.4.5.1.2 Ympäristöosaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys 2, 2 osp	321

3 Yhteiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 35 osp

3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen 11 osp

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien kolmen osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 8 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 11 osaamispisteen edestä viestintä- ja vuorovaikutusosaamista. Opiskelija voi opiskella äidinkielen sovellusta suomi toisena kielenä, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Ammatillisessa peruskoulutuksessa vieraan kielen osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi on eriytetty sen mukaan, onko opiskelijan vallitseva kieli hänelle A- vai B-kieli. Valittu vieras kieli voi olla opiskelijalle aivan uusikin kieli, jolloin sovelletaan B-kielen tavoitteita ja arviointia. A- ja B-kielillä tarkoitetaan seuraavaa: A-kieli = peruskoulun 1.–6. vuosiluokilla alkava vieras kieli B-kieli = peruskoulun vuosiluokilla 7.–9. alkava vieras kieli.

3.1.1 Äidinkieli

PAKOLLINEN TUTKINNON OSA

15yttop 3.1.1.1 Äidinkieli, suomi, 5 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15yttop 3.1.1.1 Äidinkieli, suomi, 5 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.1.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Äidinkieli, suomi, 5 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: • viestimällä ja toimimalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnistamisessa lukion kurssit <i>Kieli, tekstit ja vuorovaikutus</i> (ÄI 1), <i>Tekstien rakenteita ja merkityksiä</i> (ÄI2), <i>Tekstit ja vaikuttaminen</i> (ÄI4) sekä jokin seuraavista <i>Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa</i> (ÄI3), <i>Teksti, tyyli ja konteksti</i> (ÄI5), <i>Kieli, kirjallisuus ja identiteetti</i> (ÄI6) tai <i>Puheviestinnän taitojen syventäminen</i> (ÄI7) vastaavat tavoitteiltaan <i>Äidinkieli, suomi</i> -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi :	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan

	• harjoittelemalla ja ymmärtämällä omaan alaan liittyvien tärkeimpien tekstilajien käytänteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen • hakemalla tietoa eri tietolähteistä ja käyttämällä tietoa sekä noudattamalla lähteiden käytön periaatteita • hyödyntämällä mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tekemällä ammatti-osaamistaan näkyväksi • laatimalla alaan liittyviä kirjallisia töitä • hyödyntämällä äidinkielen oppimisen luku- ja opiskelustrategioita • ymmärtämällä äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä alan ja ammatin kannalta • arvioimalla ja kehittämällä omaa äidinkielen taitoaan.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Äidinkielen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta Esim. • kokeet • opiskelublogi • portfolio • työselostukset • referaatit • työelämän asiakirjat • mielipidetekstit • esitelmät • puheet • alakohtaiset asiakaspalvelutilanteet, esim. tuote-esittelyt, myyntipuheet • itsearviointi • vertaisarviointi Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytop 3.1.1.1 Äidinkieli, suomi, 5 osp Opiskelija • osaa viestiä ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • ymmärtää omaan alaan liittyvien tärkeimpien tekstilajien käytänteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen • osaa hakea tietoa eri tietolähteistä ja käyttää tietoa sekä noudattaa lähteiden käytön periaatteita • osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tehdä ammattiosaamistaan näkyväksi • osaa laatia alaan liittyviä kirjallisia töitä • osaa hyödyntää äidinkielen oppimisen luku- ja opiskelu-strategioita • ymmärtää äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen alan ja ammatin kannalta • osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkielen taitoaan.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: • ilmaisee ja perustelee mielipiteensä kirjallisesti ja suullisesti • hakee asianmukaista ja luotettavaa tietoa eri tietolähteistä • käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa asianmukaisesti • tietää tekijänoikeuksien perusasiat • osallistuu keskusteluun rakentavasti • pitää sovitun esityksen • lukee ja analysoi kirjallisuutta ja tuntee myös muita kulttuurimuotoja • toimii ryhmässä • käyttää eri medioita (esim. blogit) • tuntee kielenhuollon sääntöjä ja käyttää niitä teksteissään • käyttää, lukee ja laatii erilaisia tekstilajeja • laatii työelämässä vaadittavia asiakirjoja • arvioi taitojaan ja osaamistaan realistisesti • työskentelee oma-aloitteisesti ja tarvittaessa itsenäisesti	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistaavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Äidinkielen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	--	---	---

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

15ytov 3.1.1.1 Äidinkieli, suomi, Taitava viestijä 2 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.1.1.1 Äidinkieli, suomi, Taitava viestijä, 2 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.1.1.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Äidinkieli, suomi, Taitava viestijä, 2 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm. - ymmärtämään viestinnän perusidea - ilmaisemaan ja perustelemaan mielipiteitä ja ottamaan muiden näkemyksiä huomioon esim. keskusteluissa - ymmärtämään eläytyvän kuuntelemisen merkityksen ollessaan esim. asiakaspalvelutilanteissa tai puhe-esityksen yleisönä - huomioimaan sanatonta viestintää ja kehittämään omia esiintymistaitoja mm. ilmaisurohkeutta - rakentamaan puheenvuoro tai puheesitys ja pitämään se	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa opettaja arvioi opiskelijan mahdollisia osaamiskokemusten sisältöön liittyviä taitoja. Oppimisen arviointi : * Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. - kirjallinen ja/tai suullinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tunti- ja/tai verkkotyöskentely - esitetyt tehtävät - vertaiskehittäminen Osaamisen arviointi: Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvona muodostuu osaamisen arvioinnista: - kirjalliset / suulliset tehtävät (esim. koe, blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät)	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	toimimaan ryhmässä tilanteen mukaisella tavalla ja hallitsemaan kokous- ja neuvottelutaitoja.	puhe-esitys Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Täydennetty 22.9.2015

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.1.1.1 Äidinkieli, suomi Taitava viestijä, 2 osp Opiskelija - ymmärtää viestinnän perusidean - ilmaisee ja perustelee mielipiteitään ja ottaa muiden näkemyksiä huomioon esim. keskusteluissa - ymmärtää eläytyvän kuuntelemisen merkityksen ollessaan esim. asiakaspalvelutilanteissa tai puhe-esityksen yleisönä	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan) - kirjallinen ja/tai suullinen palaute - itsearviointi	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Äidinkielen vapaavalintaisen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi seuraavia arvioinnin kohteita: - kirjalliset / suulliset tehtävät (esim. koe, blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) - puhe-esitys Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty

• huomioi sanatonta viestintää ja kehittää omia esiintymistaitojaan, mm. ilmaisuohkeuttaan • rakentaa puheenvuoron tai puhe-esityksen ja pitää sen • toimii ryhmässä tilanteen mukaisella tavalla ja hallitsee kokous- ja neuvottelutaitoja.	• aktiivinen tunti- ja/tai verkko-työskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: • Omien mielipiteiden perustelu ja muiden näkemyksien huomioiminen keskustelussa • Eläytyvän kuuntelemisen ja sanattoman viestinnän harjoittelu • Puheenvuoron tai puhe-esityksen rakentaminen ja pitäminen • Kokous- ja neuvottelutaitojen harjoittelu		Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat
--	---	--	--

15ytov 3.1.1.2 Äidinkieli, suomi, lloa ja elämyksiä kulttuurista 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.1.2 Äidinkieli, suomi, lloa ja elämyksiä kulttuurista 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.1.1.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Äidinkieli, suomi, lloa ja elämyksiä	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa opettaja arvioi opiskelijan mahdollisia osaamisjaksien sisältöön liittyviä taitoja. Oppimisen arviointi :	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasi-

kulttuurista, 1 osp	Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm. - tuntemaan sekä ammatillisia että kaunokirjallisia tekstilajeja - tuottamaan tekstiä ryhmässä - ymmärtämään kulttuurienvälistä viestintää - arvostamaan kirjoista ja muista kulttuuri- ja taidemuodoista saatuja kokemuksia ja hyödyntämään niitä	* Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. - suullinen ja/tai kirjallinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tunti- ja/tai verkkotyöskentely - esitetyt tehtävät - vertaiskehittäminen Osaamisen arviointi: Arvioinnin kohteet - ryhmätekstit - kirjallisuustehtävät, esim. koe, esitelmä, kirjoitelma, ryhmäkeskustelu - kulttuurienvälisen viestinnän tehtävät, esim. koe, esitelmä, kirjoitelma, ryhmäkeskustelu Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	assa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

Täydennetty 22.9.2015

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov3.1.1.2 Äidinkieli, suomi, Iloa ja elämyksiä kulttuurista, 1 osp Opiskelija - tuntee sekä ammatillisia että kaudonkirjallisia tekstilajeja - tuottaa tekstiä ryhmässä - ymmärtää kulttuurienvälistä viestintää - arvostaa kirjoista ja muista kulttuuri- ja taidemuodoista saatuja kokemuksia ja hyödyntää niitä omassa arjessa esim. työsjaksamisen kannalta	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan) - suullinen ja/tai kirjallinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tunti- ja/tai verkko-työskentely - esitetyt tehtävät - vertaiskehittäminen Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: - Eri tekstilajeihin tutustuminen ja ammatillisten tekstilajien käyttäminen - Tekstin tuottaminen ryhmässä - Ymmärrys omasta kielestä ja kulttuurienvälisestä viestinnästä - Kirjoihin ja muiden taidemuotoihin tutustuminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: - ryhmätekstituotokset - kirjallisuustehtävät, esim. koe, esitelmä, kirjoitelma, ryhmäkeskustelu - kulttuurienvälisen viestinnän tehtävät, esim. koe, esitelmä, kirjoitelma, ryhmäkeskustelu Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	--	---	--

15ytov 3.1.1.3 Äidinkieli, suomi, Draama, 2 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osallistuu erilaisiin esiintymis- ja vuorovaikutustilanteisiin toimien osana ryhmää
- oppii antamaan ja vastaanottamaan palautetta harjoituksista ja esityksistä
- osaa ilmentää sanattoman viestinnän tunnetiloja
- pystyy arvioimaan teatteriesityksiä tms. perustellen mielipiteensä

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä 1	Hyvä 2	Kiitettävä 3
	Opiskelija		
Aktiivisuus ja ilmaisurohkeus ja tavoitteellisuus	osallistuu harjoituksiin silloin tällöin, ei kuitenkaan rohkene heittäytyä kaikkiin harjoituksiin. Asettaa itselleen oppimistavoitteita ja reflektoi toimintaansa ohjatusti.	osallistuu aktiivisesti harjoituksiin ja heittäytyy rohkeasti. Asettaa itselleen oppimistavoitteita ja reflektoi toimintaansa.	osallistuu harjoituksiin erittäin aktiivisesti ja heittäytyy harjoituksiin innostuneesti ja rohkeasti. Asettaa itselleen oppimistavoitteita, pyrkii tavoitteisiinsa määrätietoisesti ja reflektoi toimintaansa.
Ilmaisulliset taidot	ilmentää sanattomassa viestinnässä erilaisia tunnetiloja. Ilmaisee itseään myös fyysisesti.	ilmentää sanattomassa viestinnässä erilaisia tunnetiloja ja ilmaisee itseään hyvin sekä fyysisesti että äänellisesti.	osaa hyödyntää tietojään sanallisesta ja sanattomasta ilmaisusta sekä fyysisestä ja äänellisestä ilmaisusta roolihenkilön rakentamiseen.
Vuorovaikutus- tai ryhmätyötaidot	osallistuu vuorovaikutustilanteisiin ja ryhmätyöskentelyyn. Kuuntelee aktiivisesti ja ilmaisee silloin tällöin mielipiteensä. Uskaltaa antaa palautetta muille ryhmän jäsenille harjoituksista ja esityksistä. Pystyy ottamaan vastaan palautetta.	osallistuu vuorovaikutustilanteisiin ja ryhmätyöskentelyyn aktiivisesti. Kuuntelee aktiivisesti ja osallistuu keskusteluun. Antaa aktiivisesti palautetta ryhmän jäsenille harjoituksista ja esityksistä. Osaa hyödyntää omassa työskentelyssään saamaansa palautetta.	osallistuu vuorovaikutustilanteisiin ja ryhmätyöskentelyyn aktiivisesti ja motivoituneesti ja ymmärtää jokaisen ryhmän jäsenen merkityksen vuorovaikutustilanteiden onnistumisessa. Antaa aktiivisesti rakentavaa ja kannustavaa palautetta ryhmän jäsenille harjoituksista ja esityksistä. Osaa hyödyntää omassa työskentelyssään saamaansa palautetta.
Esitysten arviointitaito	pystyy ilmaisemaan perustellun mielipiteensä teatteriesityksestä tai muusta draamallisesta esityksestä.	pystyy ilmaisemaan perustellun mielipiteensä teatteriesityksestä tai muusta draamallisesta esityksestä osoittaen arvioinnissaan draamallisten ja teatteri-ilmaisullisten keinojen hallintaa.	pystyy ilmaisemaan perustellun mielipiteensä teatteriesityksestä tai muusta draamallisesta esityksestä osoittaen arvioinnissaan draamallisten ja teatteri-ilmaisullisten keinojen hallintaa. Pystyy myös erittelemään esityksen tarjoamia elämyksiä, oivalluksia ja aihetta sekä teemaa.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.1.3 Äidinkieli, suomi, Draama 2 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Äidinkieli, suomi, Draama, 2 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Opitaan mm. * osallistumalla erilaisiin esiintymis- ja vuorovaikutustilanteisiin toimien osana ryhmää * harjoittelemalla palautteen antamista ja vastaanottamista harjoituksista ja esityksistä * harjoittelemalla sanattoman viestinnän tunnetilojen ilmentämistä * harjoittelemalla arvioimaan teatteriesityksiä tms. mielipiteensä perustellen	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa opettaja arvioi opiskelijan mahdollisia osaamisjaksien sisältöön liittyviä taitoja. Oppimisen arviointi : * Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. • kirjallinen ja/tai suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tuntityöskentely • esitetyt tehtävät ja harjoitukset • vertaiskehittäminen • opiskelija oivaltaa vuorovaikutus- ja esiintymistaitojen merkityksen Osaamisen arviointi: Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvona muodostuu osaamisen arvioinnista: • esiintymistaidot • ryhmätyöskentelytaidot • teatteriesityksen tms. arvioimistaidot • esim. oppimispäiväkirjan / portfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Täydennetty 22.9.2015

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.1.1.3 Äidinkieli, suomi, Draama, 2 osp Opiskelija - osallistuu erilaisiin esiintymis- ja vuorovaikutustilanteisiin toimien osana ryhmää - oppii antamaan ja vastaanottamaan palautetta harjoituksesta ja esityksistä - osaa ilmentää sanattoman viestinnän tunnetiloja - pystyy arvioimaan teatteriesityksiä tms. perustellen mielipiteensä	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan) - kirjallinen ja/tai suullinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tuntityöskentely - esitetyt tehtävät ja harjoitukset - vertaiskehittäminen - opiskelija oivaltaa vuorovaikutus- ja esiintymistaitojen merkityksen Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: - Aktiivisuus ja ilmaisurohkeus ja tavoitteellisuus - Ilmaisulliset taidot - Vuorovaikutus- tai ryhmätyötaidot - Esitysten arviointitaito	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: - esiintymistaidot - ryhmätyöskentelytaidot - teatteriesityksen tms. arviointitaidot - esim. oppimispäiväkirjan / portfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.1.1.4 Äidinkieli, suomi, Kaiken maailman mediat 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää medialukutaidon merkityksen
- oppii tuntemaan erilaisia mediatekstilajeja ja analysoimaan niitä
- osallistuu aktiivisesti projekteihin ja harjoitustöihin
- tuottaa itse mediasisältöjä
- antaa ja vastaanottaa palautetta

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä 1	Hyvä 2	Kiitettävä 3
	Opiskelija		
Suhde eri viestimiin ja mediaan	tietää eri medioita ja niiden ominaispiirteet	ymmärtää eri medioiden ominaispiirteitä ja osaa käyttää niitä monipuolisesti	analysoi eri medioiden ominaispiirteitä ja perustelee näkemyksiä
Medialukutaito	ymmärtää medialukutaidon käsitteen ja merkityksen - pystyy erottamaan toisistaan faktan ja fiktion	ymmärtää medialukutaidon merkityksen ja osaa lukea mediatekstejä kriittisesti- pystyy erottamaan toisistaan faktan, fiktion ja faktion	ymmärtää medialukutaidon merkityksen, osaa soveltaa kriittisyyttä erilaisiin medioihin ja mediateksteihin ymmärtäen taustavaikuttajien olemassaolon
Mediasisältöjen tuottaminen	osallistuu työskentelyyn	osallistuu aktiivisesti työskentelyyn sovittua aikataulua noudattaen	osallistuu aktiivisesti työskentelyyn ja ottaa vastuuta tehtävien onnistumisesta ja aikataulun noudattamisesta

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.1.4 Äidinkieli, suomi, Kaiken maailman mediat, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		

Äidinkieli, suomi, Kaiken maailman mediat, 1 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm. - tunnistamalla ja analysoimalla eri mediatekstejä - tuottamalla mediasisältöjä - käyttämällä mediaa monipuolisesti ja kriittisesti - ymmärtämällä esim. kaupallisuuden vaikutus mediasisältöihin	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa opettaja arvioi opiskelijan mahdollisia osaamisjakson sisältöön liittyviä taitoja. Oppimisen arviointi : * Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. - kirjallinen ja/tai suullinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tuntityöskentely - esitetyt tehtävät ja harjoitukset - vertaiskehittäminen Osaamisen arviointi: Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: - kirjalliset ja/tai suulliset osoitukset osaamisesta - projekti/ryhmätyöt - esim. oppimispäiväkirjan / portfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohmainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

Täydennetty 22.9.2015

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.1.1.4 Äidinkieli, suomi, Kaiken maailman mediat, 1 osp	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.	Äidinkielen vapaavalintaisen

Opiskelija • ymmärtää medialukutaidon merkityksen • oppii tuntemaan erilaisia mediatekstilajeja ja analysoimaan niitä • osallistuu aktiivisesti projekteihin ja harjoitustöihin • tuottaa itse mediasisältöjä • antaa ja vastaanottaa palautetta	työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan) • kirjallinen ja/tai suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tuntityöskentely • esitetyt tehtävät ja harjoitukset • vertaiskehittäminen Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: • Suhde eri viestimiin ja mediaan • Ymmärrys medialukutaidosta • Osallistuminen mediasisältöjen tuottamiseen	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi seuraavia arvioinnin: • kirjalliset ja/tai suulliset osoitukset osaamisesta • projekti/ryhmätyöt • esim. oppimispäiväkirjan / portfolion tekeminen Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	---	---	---

15ytov 3.1.1.5 Äidinkieli, suomi, Kirjallinen viestintä 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää kirjoittamisprosessin idean osallistumalla kirjoitusharjoituksiin
- oppii tuntemaan erilaisia tekstilajeja kokeillen niitä omista kirjoituksista
- oppii antamaan palautetta toisille kirjoittajille ja vastaanottamaan palautetta omista teksteistään

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä 1	Hyvä 2	Kiitettävä 3
	Opiskelija		

kirjoitusharjoituksiin osallistuminen	osallistuu harjoituksiin	ymmärtää harjoitusten merkityksen ja osallistuu harjoituksiin aktiivisesti	ymmärtää harjoitusten merkityksen ja heittäytyy harjoituksiin ilolla
kirjoittamisprosessin hallinta	tuntee kirjoittamisprosessin idean	ymmärtää kirjoittamisprosessin idean ja pyrkii noudattamaan kirjoitustyössään prosessointia. Ei jumita tekstissään alkuun.	on sisäistänyt kirjoittamisprosessin idean ja noudattaa sitä omassa työssään. Ei jumiudu kirjoitustehtävissään, vaan osaa edetä prosessoiden ja luottaa siihen, että työ kantaa.
kirjoituslajeihin tutustuminen	tuntee tekstilajeja ja kokeilee yhtä tai kahta lajia omista kirjoituksissaan.	tuntee hyvin eri tekstilajit ja kokeilee useampia lajeja.	tuntee hyvin eri tekstilajit ja kokeilee useampia lajeja pohtien samalla, mikä on hänen ominta kirjoittamisaluettaan.
Palautteen antaminen ja vastaanottaminen	uskaltaa antaa toisille kirjoittajille palautetta ja vastaanottaa palautetta omista teksteistään.	osaa antaa perusteltua palautetta toisille kirjoittajille ja vastaanottaa palautetta omista teksteistään ja hyödyntää saamaansa palautetta.	osaa antaa perustelua palautetta ja muutosehdotuksia toisille kirjoittajille ja vastaanottaa palautetta omista teksteistään ja hyödyntää saamaansa palautetta.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.1.5 Äidinkieli, suomi, Kirjallinen viestintä 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Opitaan mm. - ymmärtämään kirjoittamisprosessin idea osallistumalla kirjoitusharjoituksiin - tuntemaan erilaisia tekstilajeja kokeillen niitä omista kirjoituksissa	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa opettaja arvioi opiskelijan mahdollisia osaamisjakson sisältöön liittyviä taitoja. Oppimisen arviointi : * Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. - kirjallinen ja suullinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tuntityöskentely	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	• antamaan palautetta toisille kirjoittajille ja vastaanottamaan palautetta omista teksteistään	• esitetyt tehtävät ja harjoitukset • vertaiskehittäminen Osaamisen arviointi: • tunti- ja kotitehtävien tekeminen • kirjoitelmien arviointi • prosessikirjoittamisen arviointi • porfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Täydennetty 22.9.2015

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.1.1.5 Äidinkieli, suomi, Kirjallinen viestintä, 1 osp Opiskelija • ymmärtää kirjoittamisprosessin idean osallistumalla kirjoitusharjoituksiin • oppii tuntemaan erilaisia tekstilajeja kokeillen niitä omissa kirjoituksissa	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan) • kirjallinen ja suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tuntityöskentely • esitetyt tehtävät ja harjoitukset • vertaiskehittäminen • opiskelija oivaltaa kirjoittamisprosessin idean	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Äidinkielen vapaavalintaisen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi seuraavia arvioinnin menetelmiä: • kirjalliset työt • prosessikirjoittamisen hallinta • portfolio Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

• oppii antamaan palautetta toisille kirjoittajille ja vastaanottamaan palautetta omista teksteistään	Oppimisen arvioinnin seurantakoh- teet: • Kirjoitusharjoituksiin osallistu- minen • Kirjoittamisprosessin hallinta • Kirjoituslajeihin tutustuminen • Palautteen antaminen ja vas- taanottaminen		
---	--	--	--

15ytov 3.1.1.6 Äidinkieli, suomi, Lukemisen ja kirjoittamisen tukikurssi 1 osp

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- Opiskelija oppii kehittämään luetunymmärtämisen ja tekstintuottamisen taitojaan.
- Opiskelija oppii laatimaan suunnitelmallisen ja jäsennellyn tekstin
- Opiskelija oppii kehittämään lukunopeuttaan ja -tarkkuuttaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Opiskelija oppii kehittämään luetunymmärtämisen ja tekstintuottamisen taitojaan.	Opiskelija - ymmärtää tekstien ydinsisällön.	Opiskelija - ymmärtää erilaisten tekstien sisältöjä hyvin.	Opiskelija - ymmärtää monipuolisesti erilaisten tekstien sisältöjä ja ymmärtää erilaisten tekstien vivahteita.
Opiskelija oppii laatimaan suunnitelmallisen ja jäsenneilyn tekstin	- laatii suunnitelmallisen tekstin ohjatusti. - osaa ohjatusti jäsenneillä tekstiä. - arvioi ohjatusti tekstiään.	- laatii suunnitelmallisen tekstin. - jäsentää tekstinsä johdonmukaisesti. - arvioi tekstinsä sisältöä, rakennetta ja kieltä.	- laatii itsenäisesti suunnitelmallisen tekstin. - osaa itsenäisesti muokata tekstistään jäsenneilyn ja johdonmukaisen kokonaisuuden. - arvioi kriittisesti ja itsenäisesti tekstinsä sisältöä, rakennetta ja kieltä.
Opiskelija oppii kehittämään lukunopeuttaan ja -tarkkuuttaan.	- opiskelija tietää, miten voisi kehittää lukunopeuttaan ja -tarkkuuttaan.	- opiskelija osaa kehittää lukunopeuttaan ja -tarkkuuttaan.	- opiskelija kehittää lukunopeuttaan ja -tarkkuuttaan aktiivisesti.

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.1.6 Äidinkieli, suomi, Lukemisen ja kirjoittamisen tukikurssi 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
15ytov 3.1.1.6 Äidinkieli, suomi, Lukemisen ja kirjoittamisen	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää ryhmä- tai paritöitä, verkko-opiskelua ja itsenäistä työskentelyä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.:	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

misen tukikurssi 1 osp	• viestimällä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarkoituksenmukaisesti • hakemalla tietoa eri tietolähteistä noudattaen lähteiden käytön periaatteita • hyödyntämällä erilaisia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussa • laatimalla kirjallisia tuotoksia yksin tai ryhmässä • hyödyntämällä luetunymmärtämisen ja tekstintuottamisen taitoja • arvioimalla ja kehittämällä äidinkielen ja tekstien tulkinnan taitoa.	Opiskelijan oppimisen edistymistä seurataan ja opiskelijalle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko osa-alueen ajan. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Äidinkielen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arviointiin osallistuvat tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUN-	OSAAMISEN ARVIOINTI

		NITELTU AJAN- KOHTA JA SUO- RITTAMISPAIKKA	
15ytov 3.1.1.6 Äidinkieli, suomi, Lukemisen ja kirjoittamisen tuki-kurssi 1 osp Opiskelija - Opiskelija oppii kehittämään luetunymmärtämisen ja tekstintuottamisen taitojaan. - Opiskelija oppii laatimaan suunnitelmallisen ja jäsennellyn tekstin - Opiskelija oppii kehittämään lukunopeuttaan ja -tarkkuuttaan.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat (kohteet siirretään Wilmaan): - oman tekstin suunnittelu ja tuottaminen - erilaisten tekstien lukeminen ja tulkitseminen - lukunopeuden ja tarkkuuden kehittäminen - aktiivinen osallistuminen opetukseen ja muuhun toimintaan, kuten ryhmiin - oman oppimisen realistinen arviointi	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Osaamista arvioidaan opintojen aikana oppilaitoksessa.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Äidinkielen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.1.1.7 Äidinkieli, suomi, Luku- ja leffapiiri 1 osp

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- oppii arvostamaan kirjoista ja elokuvista saamiaan kokemuksia ja hyödyntämään omassa elämässään.
- osaa keskustella ja tulkita kirjallisuutta ja elokuvia

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Opiskelija oppii arvostamaan kirjoista ja elokuvista saamiaan kokemuksia ja hyödyntämään omassa elämässään.	Opiskelija - valitsee ohjatusti elokuvia ja kirjoja. - arvioi ohjatusti omaa oppimistaan. - lukee kirjoja ja katsoo elokuvia.	Opiskelija - valitsee elokuvia ja kirjoja. - arvioi omaa oppimistaan. - lukee kirjoja ja katsoo elokuvia.	Opiskelija - valitsee itsenäisesti elokuvia ja kirjoja. - arvioi perustellusti omaa oppimistaan. - tutustuu monipuolisesti kirjallisuuteen ja elokuvaan.
Opiskelija osaa keskustella ja tulkita kirjallisuutta ja elokuvia.	- ilmaisee ja perustelee ohjatusti mielipiteensä ja ottaa muiden näkemyksiä huomioon keskusteluissa. - tekee omaa oppimistaan näkyväksi osallistumalla opetukseen ja muuhun toimintaan, esim. ryhmittöihin. - käyttää ohjatusti tulkinnan peruskäsitteitä.	- ilmaisee ja perustelee mielipiteensä ja ottaa muiden näkemyksiä huomioon keskusteluissa. - tekee aktiivisesti omaa oppimistaan näkyväksi osallistumalla opetukseen ja muuhun toimintaan, esim. ryhmittöihin. - käyttää tulkinnan peruskäsitteitä.	- ilmaisee ja perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja ottaa muiden näkemyksiä huomioon keskusteluissa. - tekee omaa oppimistaan näkyväksi osallistumalla aktiivisesti opetukseen ja muuhun toimintaan, esim. ryhmittöihin. - käyttää monipuolisesti ja perustellusti tulkinnan käsitteitä.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.1.7 Äidinkieli, suomi, Luku- ja leffapiiri 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		

15ytov 3.1.1.7 Äidinkieli, suomi, Luku- ja leffapiiri 1 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää ryhmä- tai paritöitä, verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: • viestimällä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarkoituksenmukaisesti • hakemalla tietoa eri tietolähteistä noudattaen lähteiden käytön periaatteita • hyödyntämällä erilaisia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan • laatimalla kirjallisia ja suullisia töitä ja esityksiä yksin tai ryhmässä • hyödyntämällä luetunymmärtämisen ja tekstintuottamisen taitojaan • ymmärtämällä äidinkielen sekä kulttuurin merkitystä kirjallisuudessa ja elokuvissa • arvioimalla ja kehittämällä äidinkielen ja tekstien tulkinnan taitoaan.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamista voidaan tunnistaa ja tunnustaa aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta suunnitellun ja työskentelyn osalta koko osa-alueen ajan. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Äidinkielen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arviointiin osallistuvat tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov 3.1.1.7 Äidinkieli, suomi, Luku- ja leffapiiri 1 osp Opiskelija • oppii arvostamaan kirjoista ja elokuvista saamiaan kokemuksia ja hyödyntämään omassa elämässään. • osaa keskustella ja tulkita kirjallisuutta ja elokuvia.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat (kohteet siirretään Wilmaan): • kirjojen valikointi ja lukeminen • elokuvien valikointi ja katsominen • omien mielipiteiden ilmaisu ja perusteleminen sekä muiden näkemysten huomiointi keskustelussa • aktiivinen osallistuminen opetukseen ja ryhmittöihin • oman oppimisen realistinen arviointi	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Osaamista arvioidaan opintojen aikana oppilaitoksessa.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Äidinkielen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	--	---	---

15ytov/ytov 3.1.1.8 Tehdään teatteria, 2 osp, uusi

Lisätty 15.4.2016.

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- kehittää omaa ilmaisu- ja esiintymistaitoaan
- oppii hallitsemaan projektityöskentelyn periaatteet näytelmän tekemisessä ja työskentelemään ryhmässä sen vastuullisena jäsenenä
- osaa keskustella teatterista ja arvioida teatteriesityksiä
- osaa arvioida omaa oppimistaan realistisesti ja oppii reflektoida toimintaansa

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT
------------------	--------------------

	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Opiskelija kehittää omaa ilmaisu- ja esiintymistaitoaan	Opiskelija osoittaa halua esiintyä, hän ilmaisee itseään suullisesti ja fyysisesti.	Opiskelija haluaa esiintyä, hän pystyy ilmentämään erilaisia tunnetiloja sanattomassa viestinnässä ja ilmaisee itseään hyvin sekä fyysisesti että äänellisesti. Hän ottaa palautetta vastaan esiintymisestään.	Opiskelija on innostunut esiintymisestä, hän osaa hyödyntää tietojaan sanallisesta ja sanattomasta ilmaisusta sekä fyysisestä ja äänellisestä ilmaisusta roolihenkilön rakentamiseen. Hän haluaa ottaa ohjausta vastaan ja kehittää esiintymistään palautteen perusteella.
Opiskelija oppii hallitsemaan projektityöskentelyn periaatteet näytelmän tekemisessä ja työskentelemään ryhmässä sen vastuullisena jäsenenä.	Opiskelija ymmärtää projektityöskentelyn perusperiaatteet ja työskentelyn tavoitteellisuuden. Hän noudattaa aikatauluja ja osallistuu ryhmän toimintaan.	Opiskelija osaa työskennellä tavoitteellisesti projektissa. Hän ymmärtää näytelmän tekemisen suunnitelmallisuuden ja etenemisen vaiheet. Hän noudattaa aikatauluja ja osallistuu ryhmän toimintaan aktiivisesti ja ymmärtää jokaisen ryhmän jäsenen merkityksen yhteiseen päämäärään pääsemisessä.	Opiskelija kantaa aktiivisesti vastuuta projektin etenemisestä ja näytelmän valmistumisesta. Hän vie projektia eteenpäin, noudattaa aikatauluja ja osallistuu ryhmän työskentelyyn erittäin motivoituneesti ja aktiivisesti ja ymmärtää jokaisen ryhmän jäsenen merkityksen yhteiseen päämäärään pääsemisessä. Lisäksi hän kannustaa ja aktivoi ryhmän muita jäseniä.
Opiskelija osaa keskustella teatterista ja arvioida teatteriesityksiä.	Opiskelija pystyy ilmaisemaan perustellun mielipiteensä teatteriesityksestä.	Opiskelija pystyy ilmaisemaan perustellun mielipiteensä teatteriesityksestä osoittaen arvioinnissaan draamallisten ja teatteri-ilmaisullisten keinojen hallintaa.	Opiskelija pystyy ilmaisemaan perustellun mielipiteensä teatteriesityksestä osoittaen arvioinnissaan draamallisten ja teatteri-ilmaisullisten keinojen hallintaa. Lisäksi hän pystyy erittelemään esityksen tarjoamia oivalluksia, elämyksiä, aihetta ja teemaa.

Opiskelija osaa arvioida omaa oppimistaan realistisesti ja oppii reflektoidaan toimintaansa.	Opiskelija ymmärtää palautteen vastaanottamisen merkityksen oman etenemisensä kannalta ja osaa arvioida omaa toimintaansa. Hän kirjaa toimintaansa oppimispäiväkirjaansa	Opiskelija ymmärtää palautteen vastaanottamisen merkityksen oman etenemisensä kannalta ja osaa arvioida omaa toimintaansa kriittisesti. Lisäksi hän osaa asettaa itselleen ja toiminnalleen tavoitteita. Hän kirjoittaa reflektoidaan oppimispäiväkirjaa.	Opiskelija ymmärtää palautteen vastaanottamisen merkityksen oman etenemisensä kannalta ja osaa arvioida omaa toimintaansa kriittisesti. Lisäksi hän osaa asettaa itselleen ja toiminnalleen tavoitteita ja pyrkii tavoitteisiinsa määrätietoisesti. Hän kirjoittaa reflektoidaan oppimispäiväkirjaa.
--	--	---	--

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytop 3.1.1.8 Tehdään teatteria, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Tehdään teatteria	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena ja projektityöskentelynä. Toteuttamisen pääosassa on ryhmätyöskentely. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - osallistumalla yhteiseen projektiin - ammentamalla omista vahvuuksista yhteisen päämäärän hyväksi - suunnittelemalla, harjoittelemalla ja toteuttamalla näytelmä tai muu vastaava esitys - ilmaisemalla itseään draaman keinoin	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa opettaja arvioi opiskelijan mahdollisia osaamisjakson sisältöön liittyviä taitoja. Oppimisen arviointi: Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osa-alueen ajan. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista. Osaamisessa arvioidaan: - oman esiintymisen ja ilmaisutaidon kehittyminen - projektityötaitojen hallinta näytelmän tekemisessä - ryhmätyöskentelytaidot - teatteriesityksen tms. arvioimistaidot	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

		• esim. oppimispäiväkirjan / portfolion tekeminen • reflektointitaito. Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty	
Etenemisen ehdot Osallistuminen edellyttää Draaman valinnaisen suorittamista (2 osp)		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/ antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytop/ytov 3.1.1.8 Äidinkieli, suomi, Tehdään teatteria 2 osp Opiskelija • kehittää omaa ilmaisu- ja esiintymistaitoaan • oppii hallitsemaan projektityöskentelyn periaatteet näytelmän tekemisessä ja työskentelemään ryhmässä sen vastuullisena jäsenenä • osaa keskustella teatterista ja arvioida teatteriesityksiä • osaa arvioida omaa oppimistaan realistisesti ja oppii reflektoidaan toimintaansa	Oppimisen arviointi: Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: • oman esiintymisen ja ilmaisutaidon kehittäminen • projektityötaitojen (suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus, aikataulujen noudattaminen jne.) hallinta näytelmän tekemisessä ja taito työskennellä ryhmässä vastuullisena jäsenenä • teatteriesityksen arvioimisen taito, mielipiteen esittämisen ja perustelemisen taito • oman oppimisen realistinen arviointi oppimispäiväkirjassa	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

3.1.2 Toinen kotimainen kieli

PAKOLLINEN TUTKINNON OSA

15ytop 3.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytop 3.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.2	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Toinen kotimainen kieli, 1 osp Työelämän kielenkäytötilanteissa toimiminen Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	Tutkinnon osa on lähiopiskelua. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, it-senäistä työskentelyä. Opitaan: - selviytymään tavallisimmista päivittäiseen työhön ja arkielämään liittyvistä puhetilanteista (esim. työhön liittyvien ohjeiden ymmärtäminen ja antaminen sekä koulutuksesta, työstä ja työpaikasta kertominen) - ymmärtämään ja kirjoittamaan yksinkertaisia työhön ja arkielämään liittyviä tekstejä (esim. viestit ja ohjeet) - suhtautumaan myönteisesti vieraisiin kulttuureihin - arvostamaan kielitaidon merkitystä - ymmärtämään kohdekielen kulttuuria (esim. käytöstavat)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi <i>Arkielämää Pohjoismaissa</i> (RUA1) tai <i>Koulu ja vapaa-aika</i> (RUB1) vastaa tavoitteiltaan <i>Toinen kotimainen kieli, ruotsi</i> -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita. Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi - tuntityöskentely Osaamisen arviointi, esim.: - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	
		Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	

	Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
--	--

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytop 3.1.2.1 Toinen kotimainen kieli, ruotsi 1 osp Opiskelija suorittaja - osaa toimia työelämän kielenkäyttötilanteissa - ymmärtää kielen ja kulttuurin merkityksen	Oppimisen arviointi esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi - tuntityöskentely Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat - työelämän vuorovaikutustilanteissa toimiminen - pohjoismaiseen kulttuuriin tutustuminen	Arviointi toteutetaan 1. tai 2. lukuvuotena oppilaitoksessa.	Osaamisen arviointi, esim.: - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset ko-keet - Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

15ytov 3.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, Ruotsin kertaus, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, Ruotsin kertaus, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.2	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Toinen kotimainen kieli, Ruotsin kertaus, 1 osp	Tutkinnon osa suoritetaan lähiopiskeluna. Osajakso on tarkoitettu opiskelijoille, jotka tarvitsevat tukea kielen opiskelussa. Opintojaksolla hankitaan perusvalmiuksia ammattikielen opiskelua varten. Opitaan mm.: - ymmärtämään ja tuottamaan lyhyitä viestejä - ruotsin kielen keskeisiä rakenteita ja syvennetään sanavarastoa - tuottamaan lyhyitä tekstejä - tunnistamaan ja käyttämään kielenoppimisen strategioita	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.1.2.2 Toinen kotimainen kieli, Ruotsin kertaus, 1 osp Opiskelija: - selviytyy arkipäivän tilanteissa toisella kotimaisella kielellä - hyödyntää omia kielenoppimisen strategioitaan.	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - kielen ymmärtäminen ja tuottaminen - keskeisten rakenteiden ja perussanaston hallinta	Arviointi toteutetaan 1. tai 2. lukuvuotena oppilaitoksessa.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet

15ytov 3.1.2.3 Toinen kotimainen kieli, Ruotsia tietokoneella, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.2.3 Toinen kotimainen kieli, Ruotsia tietokoneella, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.2	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Toinen kotimainen kieli, Ruotsia tietokoneella, 1 osp	Tutkinnon osa sisältää pääosin lähiopiskelua ja lisäksi voi olla esim. verkko-opiskelua. Opitaan esim.:	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.:	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- viestimään sähköisesti ruotsin kielellä (esim. sähköpostin kirjoittaminen, sosiaalinen media) - ruotsin kielen keskeisiä rakenteita ja syvennetään sanavarastoa - hakemaan tietoa ruotsinkielisiltä sivustoilta Internetistä (esim. oman alan sivustoilta) - hyödyntämään Internetiä kielen oppimisen apuvälineenä ja voimavarana	- suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät ja / tai kokeet (esim. tiedonhakutesti) -	
Etenemisen ehdot	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.1.2.3 Toinen kotimainen kieli, Ruotsia tietokoneella, 1 osp Opiskelija osaa: • osaa kirjoittaa <i>työhönsä</i> liittyviä lyhyitä tekstejä (esim. muistiinpanoja, ohjeita, tilauksia ja sähköposteja) • osaa hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - sosiaalisen median ja sähköisen viestinnän taidot - tekstien tuottaminen tekstinkäsittelyohjelmilla - tietolähteiden hyödyntäminen	Arviointi toteutetaan 1. tai 2. lukuvuotena oppilaitoksessa.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät ja/tai kokeet (esim. tiedonhakutesti) -

15ytov 3.1.2.4 Toinen kotimainen kieli, Ruotsia jatko-opintoihin, 2 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.2.4 Toinen kotimainen kieli, Ruotsia jatko-opintoihin, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.2	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Toinen kotimainen kieli, Ruotsia jatko-opintoihin, 2 osp	Tutkinnon osa suoritetaan lähiopiskeluna. Opitaan mm.: - puheen tuottamista ja ymmärtämistä (esim. keskusteluharjoitukset ja roolipelit) - tekstin tuottamista ja ymmärtämistä (esim. alaan liittyvien asiakirjojen, kuten ohjattu raporttien ja työselostusten lukeminen ja laatiminen) - arki- ja työelämän sanastoa aihepiireittäin (alaan liittyvät tekstit, esim. käyttöohjeet, aihepiirisanastot ja verkkosivut) - alakohtaisia keskeisiä kielioppirakenteita (ohjatut kielioppiharjoitukset ja sähköiset opetusohjelmat) - tunnistamaan ja käyttämään kielinoppimisen strategioita	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.1.2.4 Toinen kotimainen kieli, Ruotsia jatko-opintoihin, 2 osp Opiskelija osaa: • käyttää toista kotimaista kieltä <i>alaan liittyvissä</i> vuorovaikutustilanteissa ja työtehtävissä • selviytyy arkipäivän tilanteissa toisella kotimaisella kielellä • osaa hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä • hyödyntää omia kielenoppimisen strategioitaan.	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - puheen ymmärtäminen ja tuottaminen - tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen - arki- ja työelämän sanaston hallinta - alakohtaisten rakenteiden hallinta	Arviointi toteutetaan 2. tai 3. lukuvuotena oppilaitoksessa.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet

15ytov 3.1.2.5 Toinen kotimainen kieli, Shoppa på svenska, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- kehittää asiakaspalvelutaitojaan
- osallistuu aktiivisesti osajaksolla toteutettavaan projektiin, jossa tehdään vierailu Haaparannalle Ruotsiin
- oppii ruotsinkielistä kaupan alan sanastoa ja fraaseja autenttisissa tilanteissa (Internet ja ruotsalaiset yritykset)
- kehittyy sekä suullisissa että kirjallisissa kaupan alan kielenkäyttötilanteissa
- oppii tiedonhakua ja tiedon prosessointia
- syventää tuntemustaan Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteisestä kieli- ja kulttuuritaustasta, mikä osaltaan auttaa tulevaisuuden verkostoitumista ja madaltaa kynnystä kansainvälisten kontaktien luomiseen

Osaamisen arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
• Opiskelija oppii ruotsinkielistä kaupan alan sanastoa ja fraaseja autenttisissa tilanteissa (Internet ja ruotsalaiset yritykset). • Opiskelija kehittyy sekä suullisissa että kirjallisissa kaupan alan kielenkäyttötilanteissa. • Opiskelija oppii tiedonhakua ja tiedon prosessointia.	• on mukana osajaksolla toteutettavassa projektissa, jossa tehdään vierailu Haaparannalle Ruotsiin. • laajentaa kaupan alan sanavarastoaan autenttisissa oppimisympäristöissä. • osaa ohjatusti hyödyntää esim. Internet-lähteitä kielen opiskelussa.	• osallistuu osajaksolla toteutettavaan projektiin, jossa tehdään vierailu Haaparannalle Ruotsiin. • laajentaa kaupan alan sanavarastoaan autenttisissa oppimisympäristöissä ja hyödyntää sitä vuorovaikutustilanteissa. • soveltaa aktiivisesti esim. erilaisia Internet-lähteitä kielen opiskelussa.	• osallistuu aktiivisesti osajaksolla toteutettavaan projektiin, jossa tehdään vierailu Haaparannalle Ruotsiin. • laajentaa kaupan alan sanavarastoaan ja vuorovaikutustaitojaan autenttisissa tilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. • on lähdekriittinen ja osaa monipuolisesti hyödyntää erilaisia Internet-lähteitä kielen opiskelussa ja käyttötilanteissa.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.2.5 Toinen kotimainen kieli, Shoppa på svenska	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Toinen kotimainen kieli, Shoppa på svenska, 1 osp viestintä ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen kulttuurien tuntemuksen lisääminen tekstien tuottaminen tietolähteiden hyödyntäminen kielenoppimisen strategioiden hyödyntäminen	Tutkinnon osa suoritetaan lähiopiskeluna. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsestä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Osajakso on tarkoitettu opiskelijoille, jotka haluavat kokemuksia käytännön kielenkäyttötilanteista asiakaspalveluympäristössä. Osajaksolla syvennetään ammatillista kielitaitoa autenttisisä tilanteissa ja ympäristöissä. Opitaan mm.: - asiakaspalvelutaitoja - projektityöskentelyä, tehdään vierailu Haaparannalle Ruotsiin - ruotsinkielistä kaupan alan sanastoa ja fraaseja autenttisisä tilanteissa (Internet ja ruotsalaiset yritykset) - ottamaan yhteyttä ja hoitamaan osaltaan autenttisen asiakaspalvelutilanteen ruotsinkieliseen kauppaan - toimimaan sekä suullisissa että kirjallisissa kaupan alan kielenkäyttötilanteissa - tiedonhakua ja tiedon prosessointia - Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteisestä kieli- ja kulttuuritaustasta, mikä osaltaan auttaa tulevaisuuden verkostoitumista ja madaltaa kynnystä kansainvälisten kontaktien luomiseen. - <i>Voidaan haluttaessa integroida myös matematiikan osioita.</i>	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi <i>Arkielämää Pohjoismaissa</i> (RUA1) tai <i>Koulu ja vapaa-aika</i> (RUB1) vastaa tavoitteiltaan <i>Toinen kotimainen kieli</i>, ruotsi -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstitymmentämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1. Oppimisen arviointi Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. esim.: - suullinen/kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi. - tuntityöskentely Osaamisen arviointi, esim.: - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet - autenttiset vuorovaikutustilanteet	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Suositellaan, että pakollinen osajakso on suoritettu.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	

	Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
--	--

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.1.2.5 Toinen kotimainen kieli, Shoppa på svenska 1 osp Opiskelija Opiskelija - kehittää asiakaspalvelutaitojaan - osallistuu aktiivisesti osajaksolla toteutettavaan projektiin, jossa tehdään vierailu esim. Haaparannalle Ruotsiin - oppii ruotsinkielistä kaupan alan sanastoa ja fraaseja autenttisissa tilanteissa (Internet ja ruotsalaiset yritykset) - kehittyy sekä suullisissa että kirjallisissa kaupan alan kielenkäyttötilanteissa - oppii tiedonhakua ja tiedon prosessointia - syventää tuntemustaan Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteisestä kieli- ja kulttuuritaustasta, mikä osaltaan auttaa tulevaisuuden verkos-	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : Opiskelija tutustuu ja etsii tietoa ruotsinkielisen verkkokaupan sivuilta osallistuu projektin valmisteluun, vierailuun ja lopputoimiin harjoittelee suullisia myymälätilanteita autenttisessa ruotsinkielisessä ympäristössä	Osaamista arvioidaan opintojen aikana oppilaitoksessa ja projektimatalla.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet - autenttiset vuorovaikutustilanteet - arviointi: T1–K3/Hylätty Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.

toitumista ja madaltaa kyn- nystä kansainvälisten kontak- tien luomiseen. • <i>Voidaan haluttaessa integ- roida myös matematiikan osi- oita.</i>			
--	--	--	--

3.1.3 Vieraat kielet

PAKOLLINEN TUTKINNON OSA

15yttop 3.1.3.1 Vieras kieli, A-kieli, 2 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15yttop 3.1.3.1 Vieras kieli, A-kieli, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.3.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Vieras kieli, A-kieli, 2 osp	Tutkinnon osa on lähiopiskelua. Lisäksi se voi sisältää esim. verkko-opiskelua, vierailukäyntejä ja itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: - selviytymään päivittäiseen työhön ja arkielämään liittyvistä puhetilanteista (esim. työhön liittyvien ohjeiden ymmärtäminen ja antaminen sekä koulutuksesta, työstä ja työpäikasta kertominen) - ymmärtämään ja kirjoittamaan työhön ja arkielämään liittyviä tekstejä (esim. viestit, ohjeet sekä työnhaku- ja muut asiakirjat)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit <i>Nuori ja hänen maailmansa</i> ja <i>Opiskelu ja työ</i> vastaavat tavoitteiltaan <i>Vieras kieli, A-kieli</i> -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita. Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.1. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- hakemaan arki- ja työelämään liittyvää tietoa (esim. alaan liittyvät tekstit, käyttöohjeet ja verkko-sivut) - suhtautumaan myönteisesti vieraisiin kulttuureihin - arvostamaan kielitaidon merkitystä - ymmärtämään kohdekielen kulttuuria (esim. käytöstavat)	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15yttop 3.1.3.1 Vieras kieli, A-kieli, 2 osp Opiskelija tai tutkinnon suorittaja • osaa viestiä ja toimia vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan • osaa käyttää oman alan työtehtävissä tarvittavaa vierasta kieltä • osaa hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä • osaa toimia monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä.	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - työhön liittyvien viestien ja ohjeiden ymmärtäminen ja antaminen - koulutuksesta, työstä ja työpaikasta kertominen	Osaamisen arviointi suoritetaan oppilaitoksessa 1. tai 2. lukuvuotena. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

--	--	--	--

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

15ytov 3.1.3.2 Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen kertauskurssi, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.3.2 Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen kertauskurssi, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.3.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen kertauskurssi, 1 osp	Tutkinnon osa on lähiopiskelua. Lisäksi se voi sisältää esim. verkko-opiskelua, vierailukäyntejä ja itsenäistä työskentelyä. Osajakson sisältö ja tavoitteet painottuvat eri opiskelijaryhmillä eri tavalla, jolloin jokin/joitakin kielen osa-alueista voi jäädä kokonaan pois. Opiskelija saavuttaa perusvalmiuksia esim. ammattikielen opiskelua varten Opitaan mm.: - vieraan kielen keskeisiä rakenteita ja syvennetään sanavarastoa - ymmärtämään ja tuottamaan lyhyitä tekstejä ja/tai suullisia viestejä - tunnistamaan oman kielitaitonsa heikkouksia ja vahvuuksia	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet - Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Valinnaiset tutkinnon osat*			
15ytov 3.1.3.2 Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen kertauskurssi, 1 osp Opiskelija: - osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa vieraalla kielellä - osaa kehittää kielen oppimisen strategioitansa ja oppimistapojaan.	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - keskeisten rakenteiden harjoittelu - sanavaraston vahvistaminen - lyhyiden suullisten ja kirjallisten viestien ymmärtäminen ja tuottaminen	Arviointi toteutetaan 1. tai 2. lukuvuotena oppilaitoksessa.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset ko-keet - Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.1.3.3 Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen syventävä kurssi, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.3.3 Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen syventävä kurssi, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.3.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen syventävä kurssi, 1 osp	Tutkinnon osa on lähiopiskelua. Lisäksi se voi sisältää esim. verkko-opiskelua, vierailukäyntejä ja itsenäistä työskentelyä. Osajakson sisältö ja tavoitteet painottuvat eri opiskelijaryhmillä eri tavalla, jolloin jokin/joitakin kielen osa-alueista voi jäädä kokonaan pois. Opiskelija vahvistaa aiemmin hankkimaansa kielitaitoa. Opitaan mm.: - vieraan kielen vaativampia rakenteita ja syvennetään sanavarastoa - ymmärtämään ja tuottamaan vaativampia tekstejä ja/tai suullisia viestejä - kielen kulttuuripiirteitä - tunnistamaan oman kielitaitonsa heikkouksia ja vahvuuksia	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet - Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Valinnaiset tutkinnon osat*			
15ytov 3.1.3.3 Vieras kieli, A-kieli, Vieraan kielen syventävä kurssi, 1 osp Opiskelija: - osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa vieraalla kielellä - ymmärtää kielen ja kulttuurin merkityksen - osaa kehittää kielen oppimisen strategioitansa ja oppimistapojaan.	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - vaativampien rakenteiden harjoittaminen - sanavaraston syventäminen - vaativamman kielen ymmärtäminen ja tuottaminen	Arviointi toteutetaan 1. tai 2. lukuvuotena oppilaitoksessa.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset koheet - Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.1.3.4 Vieras kieli, A-kieli, Suullisen kielitaidon parantaminen, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.3.4 Vieras kieli, A-kieli, Suullisen kielitaidon parantaminen, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.3.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Vieras kieli, A-kieli, Suullisen kielitaidon parantaminen, 1 osp	Tutkinnon osa suoritetaan lähiopiskeluna. Opitaan mm.: - kielen perusäänteet - viestimään vieraalla kielellä arki- ja työelämän tilanteissa	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Suullisen kielitaidon parantaminen voi olla osa kv-opintotarjotinta: opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa tutkinnon osa kansainvälisellä työssäoppimisjaksolla. Kielinä voi olla englanti tai kohdemaan kieli, mikäli opiskelija hallitsee kohdemaan kielen perusteet lähtiessään.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- osallistumaan keskusteluun ajankohtaisista aiheista - ymmärtämään ja arvostamaan kohdekielen kulttuuria (esim. käytöstavat)	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - arvioitavat suulliset harjoitukset ja / tai kokeet Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Valinnaiset tutkinnon osat*			
15ytov 3.1.3.4 Vieras kieli, A-kieli, Suullisen kielitaidon parantaminen, 1 osp Opiskelija: - osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa vieraalla kielellä - osaa toimia aktiivisena kansalaisena vieraskielisissä yhteyksissä - ymmärtää kielen ja kulttuurin merkityksen	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - perusäänteiden harjoittaminen - puhetilanteiden harjoittelu	Arviointi toteutetaan 1. tai 2.lukuvuotena oppilaitoksessa.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - arvioitavat suulliset harjoitukset ja / tai kokeet - Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.1.3.5 Vieras kieli, A-kieli, Kirjoittaminen englanniksi, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.3.5 Vieras kieli, A-kieli, Kirjoittaminen englanniksi, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.3.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Vieras kieli, A-kieli, Kirjoittaminen englanniksi, 1 osp	Tutkinnon osa suoritetaan lähiopetuksena tai se voidaan tarjota myös verkkokurssina. Opitaan mm.: - kirjoittamaan arki- ja työelämään liittyvää tekstiä vieraalla kielellä - tunnistamaan tyylieroja ja käyttämään eri tekstityylejä (esim. sosiaalinen media ja mielipidekirjoitukset) - tunnistamaan omia kirjallisia heikkouksia ja vahvuuksia	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Valinnaiset tutkinnon osat*			

15ytov 3.1.3.5 Vieras kieli, A-kieli, Kirjoittaminen englanniksi, 1 osp Opiskelija: - osaa viestiä vieraalla kielellä <i>työelämän</i> tilanteissa - osaa toimia aktiivisena kansalaisena vieraskielisissä yhteyksissä	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - arki- ja työelämään liittyvien tekstien kirjoittaminen - tekstityyliä tunnistaminen ja tuottaminen	Arviointi toteutetaan 1. tai 2. lukuvuotena oppilaitoksessa.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet - Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	--	--	--

15ytov 3.1.3.6 Vieras kieli, A-kieli, Ammattienglannin syventävät opinnot, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.3.6 Vieras kieli, A-kieli, Ammattienglannin syventävät opinnot, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.3.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Vieras kieli, A-kieli, Ammattienglannin syventävät opinnot, 1 osp	Tutkinnon osa suoritetaan lähiopiskeluna. Opitaan mm.: - ymmärtämään ja tuottamaan vaativampia ammattikieleen liittyviä tekstejä ja/tai suullisia viestejä. - vieraan kielen vaativampia rakenteita ja syvennetään oman alan sanavarastoa	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - arvioitavat harjoitukset ja / tai kokeet Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	

	Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
--	--

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Valinnaiset tutkinnon osat*			
15ytov 3.1.3.6 Vieras kieli, A-kieli, Ammattienglannin syventävät opinnot, 1 osp Opiskelija: osaa viestiä vieraalla kielellä työelämän tilanteissa	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seuranta-kohteet ovat : - oman alan sanavaraston syventäminen - oman alan suullisten ja kirjallisten viestien ymmärtäminen ja tuottaminen	Arviointi toteutetaan 1. tai 2. lukuvuotena oppilaitoksessa.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - arvioitavat harjoitukset ja / tai kokeet - Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.1.3.7 Vieras kieli, A-kieli, Englantia jatko-opintoihin 2 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- oppii ymmärtämään pitkiä tekstejä ja tuottamaan erilaisia tekstityyppejä
- syventää ja laajentaa sanavarastoaan
- ymmärtää ja tuottaa suullisia viestejä

- oppii kuuntelemaan ja ymmärtämään pitkää, vaikeahkoa puhetta, esim luentoa.
- oppii vaikeita kieliopillisia rakenteita
- oppii etsimään tietoa erilaisista englanninkielisistä lähteistä

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lukeminen	Ymmärtää tekstejä, joissa on hyvin tavallista arkipäivän kieltä ja helppoa erityisalan kieltä.	Ymmärtää kohtalaisesti pitkäköjä arkipäivän- ja kirjallisuustekstejä. Ymmärtää suurimman osan erityisalojen teksteistä ja käyttöohjeista.	Ymmärtää pitkiä ja monipuolisia asia- ja kirjallisuustekstejä. Ymmärtää hyvin erityisalojen artikkeleita ja käyttöohjeita.
Kirjoittaminen	Osaa kirjoittaa lyhyitä yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät arkielämään ja omaan erityisalaan. Lauserakenteet ja sanavarasto ovat usein puutteellisia.	Osaa kirjoittaa yhtenäistä tekstiä arkielämästä ja omasta erityisalasta. Osaa ohjatusti kirjoittaa esseen, raportin abstraktin ja referaatin. Lauserakenteissa ja sanavarastossa voi esiintyä puutteellisuutta.	Osaa kirjoittaa selkeitä, myös yksityiskohtia sisältäviä selvityksiä eri aiheista. Osaa laatia esseen, raportin, abstraktin ja referaatin, jossa välittää tietoa. Pystyy esittämään kantojaan puolesta ja vastaan ja perustelemaan niitä.
Puhuminen	Osaa liittää yhteen ilmauksia yksinkertaisella tavalla. Pystyy kommunikoimaan yksinkertaisissa rutiinomaisissa tehtävissä syntyperäisen puhujan kanssa	Selviytyy useimmiten arkipäivän tilanteista syntyperäisen puhujan kanssa. Pystyy useimmiten osallistumaan valmistautumatta keskusteluun aiheista, jotka ovat tuttuja.	Viestii niin hyvin ja spontaanisti, että yhteydenpito syntyperäisen puhujan kanssa on mahdollista sanavaraston puutteellisuudesta huolimatta. Pystyy osallistumaan aktiivisesti tutuista aihepiireistä, käytävään keskusteluun ja selittämään näkökantojaan.

Kuullunymmärtäminen	Ymmärtää pääkohdat selkeästä yksinkertaisesta puheesta. Ymmärtää pääkohdat myös oman erikoisalan puheesta kun se on hidasta ja selvää.	Ymmärtää useimmiten pääkohdat syn-typeräisen puhujan pitkäköstä puheesta. Pystyy jossain määrin seuraamaan normaalitempoista syn-typeräisen puhujan puhetta.	Ymmärtää pitkäköä syn-typeräisen henkilön puhetta esim luentoa. Pystyy seuraamaan syn-typeräisten puhujien keskustelua.
---------------------	--	--	---

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan –osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.3.7 Vieras kieli, A-kieli, Englantia jatko-opintoihin 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Vieras kieli, A-kieli, Englantia jatko-opintoihin Akateemiset kieltenopiskelutaidot Lukeminen, kirjoittaminen, suullinen tuottaminen, kuullunymmärtäminen	Tutkinnon osa on lähiopiskelua. Lisäksi se voi sisältää esim. verkko-opiskelua. Opitaan mm.: - Pitkien tekstien lukeminen - lukutavat ja strategiat - lukunopeuden parantaminen - tekstikokonaisuus ja sen yksityiskohdat mm sanaston opiskelu, sananmuodostus, etu- ja jälkiliitteet, vihjesanat - tekstin osien tehtävät Kirjallinen tuottaminen - essee - referaatti - abstrakti - raportti Suullinen tuottaminen	Oppimisen arviointi : - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi - vertaiskehittäminen eli toisilta oppimista Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja / tai kirjalliset kokeet - kuullunymmärtämiskokeet - arviointi T1-K3 / hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

lunymmärtäminen ja rakenteet	- keskusteluharjoituksia sekä omasta alasta että ajankohtaisista aiheista - ääntämisharjoituksia Kuullunymmärtäminen - kuullunymmärtämisharjoituksia - muistiinpanojen tekeminen englanninkielisestä luennosta Rakenteet - passiivi - lauselyhenteet - sanajärjestys Oppimistyyli ja vieraiden kielten opiskelu Tiedonhaku erilaisia lähteitä käyttäen		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan Englantia jatko-opintoihin 2 osp, antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Valinnaiset tutkinnon osat			
15ytov 3.1.3.7 Vieras kieli, A-kieli, Englantia jatko-opintoihin 2 osp Opiskelija: - kehittää kielenoppimisen taitojaan kaikilla osa-alueilla	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista:

- harjoittelee akateemisia kieltenopiskelutaitoja - oppii käyttämään vierasta kieltä ammattikielenä - oppii etsimään tietoa vieraalla kielellä erityyppisiä lähteitä käyttäen	- vertaiskehittäminen eli toisilta oppimista Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - sanavaraston laajentaminen ja syventäminen - vaativien suullisten ja kirjallisten viestien ymmärtäminen ja tuottaminen		Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet - kuullunymmärtämiskokeet Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	---	--	---

15ytov 3.1.3.8 Vieras kieli, alkeet 3 osp

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- oppii kielen perusrakenteita ja sanastoa sekä äänteitä ja merkkejä
- selviytyy tavanomaisimmista arkielämän vuorovaikutustilanteista
- ymmärtää ja osaa tuottaa yksinkertaisia lauseita
- saa valmiuksia toimia monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä
- oppii käyttämään kielenopiskelumenetelmiä monipuolisesti

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	pystyy muutamalla sanalla kertomaan itsestään ja esittämään mallin mukaan tavanomaisia kysymyksiä	vastaa mallin mukaan tavanomaisiin kysymyksiin, kun puhukumppani puhuu hitaasti ja selkeästi	osallistuu jonkin verran arkielämään liittyvään keskusteluun, kun keskustelukumppani puhuu hitaasti ja selkeästi
Tekstien tuottaminen	kirjoittaa lauseita ohjattuna ja apuvälineitä käyttäen	kirjoittaa lauseita apuvälineitä käyttäen	kirjoittaa lauseita
Tiedonhaku	käyttää ohjattuna eri tietolähteitä	käyttää eri tietolähteitä ymmärtämisen apuna	käyttää eri tietolähteitä ymmärtämisen ja tuottamisen apuna
Monikielisessä ja –kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	tuntee kielialueen kulttuuria	ymmärtää kielialueen kulttuuria	pystyy auttavasti toimimaan kieliympäristössä
Kielen oppimisen kehittäminen	tunnistaa omat kielen oppimisstrategiansa.	arvioi kielen oppimisen tapojaan, niiden vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia kielen oppimisen tapoja.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.3.8 Vieras kieli, alkeet 3 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Vieras kieli, alkeet, 3 osp	Tutkinnon osa suoritetaan lähiopiskeluna. Lisäksi se voi sisältää esim. verkko-opiskelua, vierailukäyntejä ja itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: - kielen perussanastoa ja -rakenteita ja kielen liittyviä uusia äänteitä ja merkkejä - ymmärtämään yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä lauseita - kirjoittamaan mallin mukaan yksinkertaisia lauseita - käyttämään eri tietolähteitä - ymmärtämään kielen kulttuuripiirteitä - harjoittamaan omaa kielitaitoa vaihtelevilla opiskelumenetelmillä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: • suullinen / kirjallinen palaute • itsearviointi • vertaisarviointi Osaamisen arviointi, esim.: • tuntityöskentely • kotitehtävien tekeminen • arvioitavat tehtävät • suulliset ja/tai kirjalliset kokeet • arviointi: T1-K3 / hylätty Arvosanan antaa/ antavat tutkinnon osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.1.3.8 Vieras kieli, alkeet 3 osp Opiskelija: - oppii kielen perusrakenteita ja sanastoa sekä äänteitä ja merkkejä - selviytyy tavanomaisimmista arkielämän vuorovaikutustilanteista - ymmärtää ja osaa tuottaa yksinkertaisia lauseita - saa valmiuksia toimia monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä - oppii käyttämään kielenopiskelumenetelmiä monipuolisesti	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - kielen kaikkein tavallisimpien perusrakenteiden ja -sanaston hallinta - yksinkertaisten lauseiden ymmärtäminen ja tuottaminen	Osaamisen arviointi suoritetaan oppilaitoksessa 1., 2. tai 3. lukuvuotena. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet - arviointi: T1-K3 / hylätty

15ytov 3.1.3.9 Vieras kieli, jatko-opinnot, 2 osp

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija:

- osaa kertoa itsestään ja arkielämästään
- osaa kirjoittaa tavanomaisia arkeen liittyviä yksinkertaisia tekstejä
- vahvistaa kielen ja kulttuurin taitojaan monikielisessä ympäristössä
- vahvistaa kielen oppimisen strategioitaan

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	pystyy kertomaan lyhyesti itsestään ja esittämään tavanomaisia kysymyksiä	vastaa tavanomaisiin kysymyksiin, kun puhe Kumppani puhuu hitaasti ja selkeästi	osallistuu arkielämäänsä liittyvään keskusteluun, kun keskustelukumppani puhuu hitaasti ja selkeästi
Tekstien tuottaminen	kirjoittaa ohjattuna ja apuvälineitä käyttäen lyhyitä tekstejä	kirjoittaa apuvälineitä käyttäen lyhyitä tekstejä	kirjoittaa lyhyitä tekstejä
Tiedonhaku	käyttää ohjattuna eri tietolähteitä	käyttää eri tietolähteitä ymmärtämisen apuna	käyttää eri tietolähteitä ymmärtämisen ja tuottamisen apuna
Monikielisessä ja –kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	tuntee kielialueen kulttuuria	ymmärtää kielialueen kulttuuria	pystyy toimimaan kieliympäristössä
Kielen oppimisen kehittäminen	tunnistaa omat kielen oppimisstrategiansa.	arvioi kielen oppimisen tapojaan, niiden vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia kielen oppimisen tapoja.

TUTKINNON OSA		15ytov 3.1.3.9 Vieras kieli, jatko-opinnot, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on tehty opetushallituksen määräyksen liitteen mukaisesti ja ne on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Vieras kieli, jatko-opinnot, 2 osp	Tutkinnon osaa edeltää kyseisen kielen alkeet tai vastaavat opinnot. Tutkinnon osa suoritetaan lähiopiskeluna. Lisäksi se voi sisältää esim. verkko-opiskelua, vierailukäyntejä ja itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: - arkielämän perussanastoa - ääntämistä ja intonaatiota - selviytymään tavallisimmista arkielämän vuorovaikutustilanteista - ymmärtämään ja kirjoittamaan lyhyitä viestejä - kielialueen kulttuuripiirteitä esim. suunnitteleamalla ja toteuttamalla opinto-matka kohdemaahan tai monikulttuurinen tapahtuma - käyttämään tietolähteitä - käyttämään kielenoppimisen eri strategioita	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: • suullinen / kirjallinen palaute • itsearviointi • vertaisarviointi Osaamisen arviointi, esim.: • tuntityöskentely • kotitehtävien tekeminen • arvioitavat tehtävät • suulliset ja/tai kirjalliset kokeet arviointi: T1-K3 / hylätty Arvosanan antaa/ antavat tutkinnon osa-alueen opettaja/opettajat	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat	
Tutkinnon osaa edeltää kyseisen kielen alkeet tai vastaavat opinnot.			

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.1.3.9 Vieras kieli, jatko-opinnot Opiskelija: - osaa kertoa itsestään ja arkielämästään - osaa kirjoittaa tavanomaisia arkeen liittyviä yksinkertaisia tekstejä - vahvistaa kielen ja kulttuurin taitojaan monikielisessä ympäristössä - vahvistaa kielen oppimisen strategioitaan	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan), esim.: - suullinen / kirjallinen palaute - itsearviointi - vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - kielen perusrakenteiden ja -sanaston hallinta - tavallisimmista arkielämän vuorovaikutustilanteista selviäminen - lyhyiden, yksinkertaisten tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen	Osaamisen arviointi suoritetaan oppilaitoksessa 1., 2. tai 3. lukuvuotena. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arviointi, esim.: - tuntityöskentely - kotitehtävien tekeminen - arvioitavat tehtävät - suulliset ja/tai kirjalliset kokeet - arviointi: T1-K3 / hylätty

15ytov 3.1.3.10 Vieras kieli, A-kieli,/ IBCC/IBCP Language Development, 2 osp

Lisätty 3.2.2016

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	15ytov 3.1.3.10 Vieras kieli, A-kieli,/ IBCC/IBCP Language Development, 2 osp	
Ammattitaitovaatimukset	Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu International Baccalaureate Organization, IBCC Core Guidessa	
Tutkinnon osan toteutus (ja jaksotus tarvittaessa)	Tutkinnon osan arviointimenetelmät	Ajoitus

Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon ammattitaitovaatimukset ja tavoitteet)	(ammattiosaamisen näyttö ja muu arviointi)	
IBCP Language Development 2 osp	Basic knowledge is studied in different contexts according to student's individual plan. To be learned: - receptive skills: the ability to comprehend straight forward written and spoken language. Receptive skills involve not only understanding the message but also its cultural and contextual connotations. - Productive skills: The ability to write and speak the target language effectively. Productive skills involve producing and delivering a message or text that is not only coherent, but also appropriate to context and purpose. - Interactive skills: the ability to understand and respond effectively to written and spoken language. Interactive skills involve not only conveying messages and responding to written and spoken language but also demonstrating an awareness of social context.	Assessment methods: Assesment is based on IBCC Core guide instructions Assessment of Learning: - maintaining language portfolio - European language proficiency self-assessment framework. - Listening - Reading - Spoken interaction - Spoken production - Writing - Assessment of Competence: 1= demonstrates slight advancement 2=demonstrates clear advancement 3= demonstrates extensive advancement	Assessment is carried out during the first and second year of studies at the college by the supervising teacher of Language Development. Assessment must be completed before sending Reflective Project for assessment.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	
		Assessment of the part of the module is carried out by the supervising teacher of Language Development.	

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Valinnaiset tutkinnon osat			
15ytov 3.1.3.10 Vieras kieli, A-kieli, IBCC/IBCP Language Development, 2 osp Student: - is able to understand and use the language they have studied in context - appreciates the different perspectives of people from other cultures - lays down a basis for further study, work and leisure through the use of an additional language - advances opportunities for enjoyment, creativity and intellectual simulation through knowledge of an additional language	Assessment of Learning is based on IBCC Core guide instructions Assessment of Learning: - maintaining language portfolio - self-assessment - oral and written feedback Main objectives of learning: - comprehends straight forward written and spoken language appropriate for the context of the student's career-related studies - is able to effectively write and speak the target language appropriate for the context of the student's career-related studies - understands and responds effectively to written and spoken language appropriate for the context of the student's career-related studies	Assessment is carried out during the first and second year of studies at the college by the supervising teacher of Language Development.	Assessment of Competence: - participation in class room activities - preparing and following individual language development plan - written and oral exercises Assessment of the part of the module is carried out by the supervising teacher of Language Development.

3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien kolmen osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 6 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 9 osaamispisteen edestä matemaattis-luonnontieteellistä osaamista.

3.2.1 Matematiikka

PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

15ytop 3.2.1.1 Matematiikka 3 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytop 3.2.1.1 Matematiikka, 3 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.2	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Peruslaskutoimituksien ja prosenttilaskujen toteuttaminen sekä mittayksiköiden muuntaminen Pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen	Opitaan alan (yhteisopettajuus) ja arkielämän vaatimassa laajuudessa mm.: - peruslaskutoimitukset (esim. kymmenjärjestelmä, yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskuja, roomalaiset luvut, rahasta vastaaminen) - päässälaskut - mittayksiköiden muunnokset (alakohtaiset ja arkielämän laajuudessa) - prosenttilaskentaa (mm. eri laskentatapoja, arkipäivän prosenttilaskuja, oman alan prosenttilaskut) - Tasogeometrian peruskuvioiden piirtäminen, piirien ja pinta-alojen laskeminen - Pinta-alojen mittayksikkömuunnokset	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit <i>Lausekkeet ja yhtälöt</i> (MAB1), <i>Geometria</i> (MAB2) ja <i>Talousmatematiikka</i> (MAB7), tai <i>Funktiot ja yhtälöt</i> (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista <i>Polynomifunktiot</i> (MAA2) tai <i>Geometria</i> (MAA3) vastaavat tavoitteiltaan <i>Matematiikka</i>-osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : • Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan käyttäen esimerkiksi: - o suullinen palaute - o itsearviointi - o itsearviointitaitojen kehittyminen - o aktiivinen tuntityöskentely - o tunti- ja kotitehtävien laskeminen - o esitetyt tehtävät - o vertaiskehittäminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.

nen, geometrian soveltaminen Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	- Avaruusgeometrian peruskappaleiden piirtäminen, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen - Pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen kolmiulotteisten kappaleiden avulla - Tilavuuksien mittayksikkömuunnokset - Mittaaminen - Sanallisten tehtävien ratkaiseminen (esim. yhtälö, päättely, kaavojen käyttö) - Työskenteleminen takaperin (vastauksesta -> lähtökohtiin) - Arkielämän ja omaan alaan (yhteisopettajuus) liittyvät matemaattiset ongelmat - Tulosten oikeellisuuden ja suuruusluokan arviointi - Pyöristäminen - Väli- ja lopputuloksen tarkkuus - Merkkisäännöt ja laskujärjestys Laskin, tietokone ja tarvittaessa muut apuvälineet apuna työtehtäviin liittyvien matemaattisten tehtävien ratkaisussa mm. prosenttilaskuissa ja geometrian osuudessa. - Esim. kertaustehtäviä teknologiaa hyödyntäen - Oman alan matemaattiset apuvälineet Tutkinnon osa sisältää esim. opettajan ohjaamana lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä,	• Osaamisen arviointi Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensi ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Matematiikan osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi: • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" • muistilapputentti tai paritentti (ammattialatehtävissä) • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen • T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJAN- KOHTA JA SUORITTAMIS- PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15yttop 3.2.1.1 Matematiikka 3 osp Opiskelija - osaa peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset <i>oman alan</i> ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa - osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia - osaa soveltaa geometriaa <i>oman alan</i> tehtävien vaatimassa laajuudessa ja hahmottaa tilaa ja muotoja kolmiulotteisesti - osaa käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä <i>oman alan</i> ongelmien ratkaisussa - osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa - osaa käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - peruslaskutoimitukset - mittayksikönmuunnokset - prosenttilaskut - geometrian perusteet ja soveltaminen omalle alalle - ammattialan soveltavien tehtävien ratkaiseminen - matemaattisten apuvälineiden käyttäminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista. Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensi ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Matematiikan osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi: "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" - muistilapputentti tai paritentti (ammattialatehtävissä) - kirjallinen/suullinen tentti - portfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osa-alueen opettaja/opettajat

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

15ytov 3.2.1.2 Matematiikka, Talousmatematiikka, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa ilmaista talousmatematiikan muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- osaa ratkaista työssä tarpeellisia talousmatematiikan tehtäviä yhtälöillä, päättelämällä tai kuvaajien avulla
- osaa arvioida talousmatematiikan tehtävissä tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa
- osaa soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa kuten kannattavuus-, kustannus-, verotus- ja lainalaskelmia

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Matemaattisten lausekkeiden käyttäminen talousmatematiikassa	käyttää yksinkertaisia talousmatematiikan lausekkeita	muodostaa ja käyttää yksinkertaisia talousmatematiikan lausekkeita	muodostaa ja käyttää talousmatematiikan lausekkeita
Talousmatematiikan soveltaminen	tekee yksinkertaisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiä
Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen talousmatematiikan tehtävissä	varmistaa yksinkertaisten talousmatematiikan laskelmien oikeellisuuden	varmistaa talousmatematiikan laskelmien oikeellisuuden	varmistaa monipuolisten talousmatematiikan laskelmien oikeellisuuden ja suuruusluokan
Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen talousmatematiikassa	käyttää laskinta ja muita apuvälineitä työtehtäviin liittyvien talousmatematiikan perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja muita apuvälineitä ammattialaan liittyvien talousmatematiikan ongelmien ratkaisemiseen	hyödyntää monipuolisesti ja tehokkaasti laskimen ja muiden apuvälineiden ominaisuuksia ammattialaan liittyvien talousmatematiikan ongelmien ratkaisemiseen

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.1.2 Matematiikka, Talousmatematiikka, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Matematiikka, Talousmatematiikka, 1 osp Talousmatematiikan perusteita arki- ja työelämän hallintaan Kustannus- ja kannattavuusvertailut arkielämässä talousmatematiikan avulla Tulosten suuruusluokan ja oikeellisuuden arviointi Talousmatematiikan tehtävien ratkaiseminen laskinta ja muita apuvälineitä käyttäen	Tutkinnon osa sisältää ohjattua lähiopiskelua sekä mahdollisesti verkko-opiskelua, itsenäistä opiskelua ja vierailukäyntejä. Opitaan mm.: - laskemalla palkka- ja työaikalaskuja kuten työaikaan, palkkaan, verotukseen ja sivukuluihin liittyvät laskut - harjoittelemalla kustannus- ja kannattavuuslaskentaa kuten arvonlisävero, kustannukset alakohtaisesti, myyntikate, käyttökate ja kannattavuus - laskemalla arkielämän matematiikkaa esim. valuuttamuunnos-, vakuutus-, korko-, laina ja luottolaskut sekä säästämiseen ja sijoittamiseen liittyvää matematiikkaa - arvioimalla talousmatematiikan laskujen tulosten oikeellisuutta, suuruusluokkaa ja pyöristämään tulokset oikeaan tarkkuuteen väli- ja lopputulosten tarkkuus huomioiden - käyttämällä talousmatematiikkaan liittyvien tehtävien ratkaisemisessa apuna laskinta ja muita apuvälineitä esim. kertaustehtävien ratkaiseminen tietokoneella	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • itsearviointitaitojen kehittyminen • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • muistilapputentti tai paritentti (ammattialatehtävissä) • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.1.2 Matematiikka, Talousmatematiikka, 1 osp Opiskelija: - osaa ilmaista talousmatematiikan muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla - osaa ratkaista työssä tarpeellisia talousmatematiikan tehtäviä yhtälöillä, päättelämällä tai kuvaajien avulla - osaa arvioida talousmatematiikan tehtävissä tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa - osaa soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa kuten kannattavuus-, kustannus-, verotus- ja lainalaskelmia	Oppimisen arviointi : - suullinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tunti- ja tai verkko-työskentely - esitetyt tehtävät - vertaiskehittäminen "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Matemaattisten lausekkeiden käyttäminen talousmatematiikassa - Talousmatematiikan soveltaminen: kustannus- ja kannattavuusvertailut talousmatematiikan avulla yhtälöitä, päättelyä tai kuvaajia käyttäen - Talousmatematiikan tehtävien tulosten oikeellisuuden ja suuruusluokan arviointi - Arki- ja työelämän talousmatematiikan laskut	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - itsearviointitaitojen kehittyminen - tunti- ja kotitehtävien laskeminen - muistilapputentti tai paritentti (ammattialatehtävissä) - kirjallinen/suullinen tentti - portfolion tekeminen Tutkinnon osan Talousmatematiikka, 1 osp arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.

15ytov 3.2.1.3 Matematiikka, Lausekkeesta yhtälöön, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.1.3, Matematiikka, Lausekkeesta yhtälöön, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.1.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Matematiikka, Lausekkeesta yhtälöön	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: • muodostamalla matemaattisia lausekkeitä sanallisista tehtävistä • kirjoittamalla muuttujien välisiä riippuvuuksia yhtälöiksi (mm. verranto, mittakaava) • ratkaisemalla ensimmäisen asteen yhtälöitä eri menetelmillä • ratkaisemalla toisen asteen yhtälöitä (mm. vaillinainen toisen asteen yhtälö, toisen asteen yhtälön ratkaisukaava) piirtämällä ja lukemalla alan kuvaajia (esim. suoran piirtäminen, käyrältä arvon lukeminen) • keräämällä tietoa ja käyttämällä taulukoita tiedonlähteenä • arvioimalla tuloksen suuruusluokkaa ja tarkistamalla esim. yhtälön ratkaisu sijoittamalla muuttajan arvo alkuperäiseen yhtälöön • pyöristämällä tulos oikeaan tarkkuuteen • keräämällä tietoa ja käyttämällä taulukoita tiedonlähteenä • käyttämällä laskinta ja muita apuvälineitä tehtävien ratkaisemisessa (esim. geogebra)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Lausekkeet ja yhtälöt (MAB1) tai Funktiot ja yhtälöt (MAA1). Oppimisen arviointi : Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearviointilla ja/tai vertaisarviointilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfolioilla, tentillä sekä itsearviointilla ja/tai vertaisarviointilla. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.1.3 Matematiikka, Lausekkeesta yhtälöön, 1 osp Opiskelija - osaa käyttää matemaattisia lausekkeitä - käyttää yhtälöitä, lausekkeitä, taulukoita ja piirroksia alakohteisissa tehtävissä - varmistaa matemaattisten tulosten oikeellisuuden - kerää ja ryhmittelee tietoa - käyttää laskinta ja muita apuvälineitä	Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearviointilla ja/tai vertaisarviointilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Matemaattisten lausekkeiden käyttäminen - Yhtälön ratkaiseminen - Suoran piirtäminen sekä käyrältä ja taulukosta tiedon lukeminen - Tuloksen oikeellisuuden varmistaminen - Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfolioilla, tentillä sekä itsearviointilla ja/tai vertaisarviointilla. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.2.1.4 Matematiikka, Tilastomatematiikka, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- hallitsee tilastomatematiikan peruskäsitteet, graafiset esitystavat, luokittelun ja tunnuslukujen laskemisen
- osaa itsenäisesti kerätä tietoa ja laatia tiedoista oman alan tilastoja, taulukoita ja kuvaajia
- osaa lukea ja tulkita omaan alaan ja arkielämään liittyviä tilastoja ja käyttää niitä monipuolisesti erilaisiin tarpeisiin
- osaa soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa tilastomatematiikkaa

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tilastomatematiikan peruskäsitteet, graafiset esitystavat, luokittelu ja tunnusluvut	käyttää ohjatusti tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa	tietää tilastomatematiikan peruskäsitteet ja osaa ohjatusti hyödyntää graafisia esitystapoja, luokittelua ja tunnuslukuja oman alan ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemiseen	käyttää monipuolisesti tilastomatematiikan peruskäsitteitä, graafisia esitystapoja, luokittelua ja tunnuslukuja tehtävien ja ongelmien ratkaisemiseen
Aineiston kerääminen ja tulosten käsittely tilastojen, taulukoiden ja graafisten esitysten avulla	kerää ja ryhmittelee ohjatusti tietoa esitysten avulla	kerää ja ryhmittelee tietoa ammattialakohdaisen tarpeen mukaan käyttäen lähteenä, tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	kerää ja ryhmittelee tietoa monipuolisesti tilastojen, taulukoiden ja graafisten esitysten avulla
Tilastollisten tutkimustulosten analysointi taulukkolaskentaohjelmaa ja mahdollisia muita apuvälineitä käyttäen	osaa ohjatusti laskea tärkeimmät tunnusluvut	osaa laskea tärkeimmät tunnusluvut laskinta ja taulukkolaskentaohjelmaa käyttäen	laskee tärkeimmät tunnusluvut laskinta ja muita apuvälineitä käyttäen ja ymmärtää tilastollisen tutkimustuloksen merkityksen oman ammattialan markkinoinnin suunnittelussa ja toteutuksessa
Arki- ja työelämän tilastomatematiikan laskut	- osaa ohjatusti laskea käytännön tilastomatematiikan laskuja oman ammattialan näkökulmasta	tutkii ohjatusti arki- ja työelämässä omalla ammattialalla tapahtuneita muutoksia tilastomatematiikan laskujen avulla	- osaa tilastomatematiikan avulla tulkita oman alan muutostrendejä - oppii huomaamaan tilastolaskujen ja tilaston kokoamisen merkityksen tilanteissa, jossa valmista tilastoa ei ole saatavilla

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista.

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.1.4 Matematiikka, Tilastomatematiikka, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Matematiikka, Tilastomatematiikka, 1 osp Tilastomatematiikan peruskäsitteet, graafiset esitystavat, luokittelu ja tunnusluvut Aineiston kerääminen ja tulosten käsittely tilastojen, taulukoiden ja kuvaajien avulla	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiohjauskerrat, jolloin opiskelijalle tarjotaan henkilökohtaista ohjausta. Lisäksi opiskelija suorittaa opettajan ohjauksessa lähitunneilla tai itsenäisesti kotona vuorovaikutteisia verkko-opetusvälineitä hyödyntäen opetuspaketin tehtäviä esim. aikaisempia AMMATIKKA-kokeita, tehtäviä eri matematiikan oppikirjoista sekä pääsykoetehtäviä eri ammattialoilta. Opitaan mm.: - käyttämään monipuolisesti tilastomatematiikan peruskäsitteitä, graafisia esitystapoja, luokittelua ja tunnuslukuja ammattialan tehtävien ja ongelmien ratkaisemiseen esim. tutustumalla oman ammattialan tilastoihin sekä tunnuslukuihin - keräämään ja ryhmittelemään tietoa monipuolisesti tilastojen, taulukoiden ja graafisten esitysten avulla esim. ammattialakohtaisten taulukoiden hyödyntäminen töiden esivalmisteluun käytettävän ajan suunnittelussa tai materiaalihokkuusvertailussa jne. - laskemaan tärkeimmät tunnusluvut las-kinta ja muita apuvälineitä käyttäen sekä ymmärtää tilastollisen tutkimustuloksen	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammat-tiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • itsearviointitaitojen kehittyminen • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • muistilapputentti tai paritentti (ammattialatehtävissä) • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Tilastollisten tutkimustulosten analysointi taulukkolaskentaohjelmalla ja mahdollisia muita apuvälineitä käyttäen Arki- ja työelämän tilastomatematiikan laskut	merkityksen oman ammattialan markkinoinnin suunnittelussa ja toteutuksessa - tilastomatematiikan avulla tulkitsemaan oman alan muutostrendejä - opitaan huomaamaan tilastolaskujen ja tilaston kokoamisen merkitys tilanteissa, jossa valmista tilastoa ei ole saatavilla		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.1.4 Matematiikka, Tilastomatematiikka, 1 osp Opiskelija: • hallitsee tilastomatematiikan peruskäsitteet, graafiset esitystavat, luokittelun ja tunnuslukujen laskemisen • osaa itsenäisesti kerätä tietoa ja laatia tiedoista oman alan tilastoja, taulukoita ja kuvia	Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkko-työskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • itsearviointitaitojen kehittyminen • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • muistilapputentti tai paritentti (ammattialatehtävissä) • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen

- osaa lukea ja tulkita omaan alaan ja arkielämään liittyviä tilastoja ja käyttää niitä monipuolisesti erilaisiin tarpeisiin - osaa soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa tilastomatematiikkaa	> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Tilastomatematiikan peruskäsitteet, graafiset esitystavat, luokittelu ja tunnusluvut - Aineiston kerääminen ja tulosten käsittely tilastojen, taulukoiden ja graafisten esitysten avulla - Tilastollisten tutkimustulosten analysointi taulukkolaskentaohjelmaa ja mahdollisia muita apuvälineitä käyttäen - Arki- ja työelämän tilastomatematiikan laskut		Tutkinnon osan Tilastomatematiikka, 1 osp arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
---	--	--	---

15ytov 3.2.1.5 Matematiikka, Ammattimatematiikan tuki, 1 osp

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista.

TUTKINNON OSA		15ytov3.2.1.5 Matematiikka, Ammattimatematiikan tuki, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.1.1.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Matematiikka, Ammattimatematiikan tuki	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: laskemalla alan soveltavia tehtäviä, joissa käytetään peruslaskutoimituksia (esim. materiaalikustannukset, työaika ja palkkalaskenta, päivittäisten tötehtävien ajoittamiseen liittyvät laskut, osilla suurentaminen ja osiin jakaminen, määrä/annos/hintalaskut, paketti -	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamista ei voida tunnistaa ja tunnustaa. Oppimisen arviointi : Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti. Osaamisen arviointi:	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskeli-

	ja tarjoushinnat, asiakkaan rahastus, tuotteen yksikköhinnan laskeminen, laimennussuhdelaskut jne) • mittaamalla alan keskeisimpien suureiden määriä ja muuntamalla yksiköitä • laskemalla sekä oman alan prosenttilaskuja että palkkalaskentaa (mm. sosiaaliturvamaksun ja veroprosentin laskeminen, osuus kokonaisuudesta, tilavuusprosentti) • oman alan kuvioita ja kappaleita piirtämällä ja mittaamalla • piirejä, pinta-aloja, tilavuuksia ja vetoisuuksia laskemalla • käyttämään oikeaa matemaattista algoritmia oman alan tehtäviä laske-malla ja kokeilemalla • arvioimalla tuloksen suuruusluokkaa • pyöristämällä tulos oikeaan tarkkuuteen • käyttämällä laskinta, alan mittoja ja mittalaitteita sekä muita apuvälineitä (esim. vaa'an käyttäminen ja lukeminen)	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfoliolla, tentillä sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	jan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov 3.2.1.5 Matematiikka, Ammattimatematiikan tuki, 1 osp Opiskelija • osaa oman alan peruslaskutoimitukset ja hallitsee prosenttilaskut että mittayksiköiden muunnokset • soveltaa geometriaa oman alan laajuudessa • ratkaisee oman alan matemaattisia ongelmia • osaa varmistaa matemaattisten tulosten oikeellisuuden • käyttää laskinta ja muita apuvälineitä	Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Oman alan peruslaskutoimitukset ja mittayksiköiden muunnokset - Prosenttilaskut - Ammattialan geometrian soveltavien tehtävien ratkaiseminen - Ammattialan soveltavien tehtävien ratkaiseminen - Matemaattisten apuvälineiden käyttäminen ja tuloksen oikeellisuuden arvioiminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfolioilla, tentillä sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	--	---	--

15ytov 3.2.1.6 Matematiikka, Kuluttajakauppa verkossa 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- tutustuu liikemaailman näkökulmasta älykkäästi toimivan kuluttajan keskeisiin käsitteisiin ja kuluttajakaupassa toimimiseen verkossa
- oppii laskemaan veron tai tullin verkosta hankkimilleen tuotteille sekä arvioimaan verkkokaupan toiminnan luotettavuutta erilaisten työkalujen avulla
- vertaa erilaisten maksutapojen ja kanta-asiakasetujen taloudellisuutta verkossa tutustumalla sähköisen kaupankäynnin kasvualoihin
- kehittää henkilökohtaista talouden- ja riskienhallintaa verkossa
- tutustuu verkkokaupan perustamis- ja mainostamiskustannuksiin ja tutustuu erilaisten verkossa olevien laskurien ja hintavertailusivustojen mahdollisuuksiin verkossa tehtävissä laskutoimituksissa

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Tilaaminen verkkokaupasta ja säästäminen prosessina älykkään kuluttajan näkökulmasta	ratkaisee yksinkertaisia laskutoimituksia käyttäen verkosta ostettavien tuotteiden hankintahinnan ja tutustuu verkko-ostamiseen prosessina	hyödyntää verkossa olevia palveluhinnastoja ja tuotetietousteja verkosta ostettavien tuotteiden hankintahinnan laskemisessa ja tutustuu verkko-ostamiseen prosessina	hyödyntää verkossa olevia palveluhinnastoja ja tuotetietousteja verkosta ostettavien tuotteiden hankintahinnan laskemisessa ja tutustuu verkko-ostamiseen prosessina ja tekee vertailujen pohjalta perusteluja johtopäätöksiä
Henkilökohtaisen talouden- ja riskienhallinnan kehittäminen verkossa	laskee yksinkertaisia laskutoimituksia luotolla tehtävän verkkokaupan osalta	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja tuotteen todellista hintaa laskiessa luotolla tehtävässä verkkokaupassa	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja tuotteen todellista hintaa laskiessa luotolla tehtävässä verkkokaupassa ja tekee vertailujen pohjalta perusteluja johtopäätöksiä
Tutustuminen verkkokaupan perustamis- ja mainoskustannuksiin	laskee yksinkertaisia verkkokauppaan liittyviä perustamis- ja verkkomainonnan kustannuslaskuja	laskee verkkokauppaan liittyviä perustamis- ja verkkomainonnan kustannuslaskuja	laskee verkkokauppaan liittyviä perustamis- ja verkkomainonnan kustannuslaskuja ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiä
Laskurien ja hintavertailusivustojen hyödyntäminen verkossa tehtävissä laskutoimituksissa	käyttää ohjeen mukaan erilaisia verkossa olevia laskureita ja luotettavia hintavertailusivustoja laskutoimituksissa	käyttää erilaisia verkossa olevia laskureita ja luotettavia hintavertailusivustoja verkossa tehtävissä laskutoimituksissa	käyttää monipuolisesti verkossa olevien laskureita ja hintavertailusivustoja verkossa tehtävissä laskutoimituksissa ja kokoaa tietoa niiden pohjalta erilaisiin tarpeisiin

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.1.6 Matematiikka, Kuluttajakauppa verkossa 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattuna tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
	Tutkinnon osa sisältää ohjattua lähiopiskelua sekä mahdollisesti verkko-opiskelua, itsenäistä opiskelua ja vierailukäyntejä Opitaan mm.:	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.

Tilaaminen verkkokaupasta ja säästäminen pro- sessina älykkään kuluttajan näkökulmasta	Tilaaminen verkkokaupasta ja säästäminen: - tutustuminen verkossa ostamiseen prosessina: hintavertailut, toimituskulut, takuu-aika, kanta-asiakkaan edut, maksutavat, tullin suuruus, arvonlisävero, palautus-oikeus, kokonaishinta asiakkaalle, erot tuotteiden hankintahinnassa paikan mukaan (EU:n sisältä hankitut ja muualta hankitut tuotteet) - tulli-, arvonlisä- ja valmisteveron laskeminen	• aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammat-tiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista)	Ajoituksessa huomioitaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Henkilökohtaisen talouden- ja riskienhallinnan kehittämisen verkossa	- tutustuminen tuotetietousteissa ja palveluhinnastoissa esitettyihin tuotteisiin verkosta ostettujen tuotteiden hintojen hintavertailulaskuissa, suhteelliset vertailut esim. ruokakauppa verkossa -sivustolla tai matkatoimistojen sivustot valmismatkan suunnittelussa - luotolla tilaaminen verkkokaupassa ja tuotteen todellisen hinnan laskeminen (kulutusluottovertailulaskelmat)	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • itsearviointitaitojen kehittyminen • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • muistilapputentti tai paritentti (ammattialatehtävissä) • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen	
Tutustuminen verkkokaupan perustamis- ja mainoskustannuksiin	- verkkokaupan perustamiskustannusten laskeminen erilaisille pohjilla tuotetuille verkkokaupoille: valmiin pohjan päälle, yksilöllinen ulkoasu, kaikkine mausteineen - kustannuslaskenta verkkomainonnan osalta esimerkiksi oman yrityksen näkökulmasta –mahdollisuuksia esim. mainostojen tarjoamat mahdollisuudet esim. hintavertailulaskut promovideo, hakukonemainonnan kohdentaminen tietyille hakukoneille, sosiaalinen media –mainokset, kuvaruudunkaappausvideot jne.		
Laskurien ja hintaver-	- erilaisten laskureiden ja luotettavien hintavertailusivustojen hyödyntäminen verkossa tehtävissä laskutoimituksissa esim.		

tailusivustojen hyödyntäminen verkossa tehtävissä las-kutoimituksissa	verkkokauppa-apurit, vakuutuslaskurit, saldopimukset, erilaiset estopimukset (esim. puhelinmyyntirajoitukset), prepaid-systeemit, epähuomiossa solmitut liian pitkät sopimukset (timeshare-aikaosuudet esim. pitkäkestoiset lomatuotteet), roaming- eli verkkovierailut ulkomaille kustannusten laskeminen, maksuvara- ja maksukieltolaskuri, palkansaajan tuloverolaskuri, eläkkeensaajan verolaskuri, ulkomaan päivärahallaskuri, perintöverolaskuri tai lahja-verolaskuri		
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Kuluttajakauppa verkossa arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.2.1.6 Matematiikka, Kuluttajakauppa verkossa, 1 osp Saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet alan ja yhteiskunnan jäsenenä toimimisen vaatimassa laajuudessa, kun mm.: Opiskelija - tutustuu liikemaailman näkökulmasta älykkäästi toimivan kuluttajan keskeisiin käsitteisiin ja kuluttajakaupassa toimimiseen verkossa - oppii laskemaan veron tai tullen verkosta hankkimilleen tuotteille sekä arvioimaan verkkokaupan toiminnan luotettavuutta erilaisten työkalujen avulla	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - Verkosta ostettavien tuotteiden hankintahinnan laskeminen - Tuotteiden suhteelliset hintavertailut palveluhinnaston ja tuotetietoudestin mukaan - Tuotteen todellisen hinnan laskeminen luotolla tehtävässä verkkokaupassa - Verkkokaupan perustamiskustannuslaskelma	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - itsearviointitaitojen kehittyminen - aktiivinen tunti- ja tai verkko-työskentely - tunti- ja kotitehtävien laskeminen - muistilapputentti tai paritentti (ammattialatehtävissä) - kirjallinen/suullinen tentti - portfolion tekeminen

• vertaa erilaisten maksutapojen ja kanta-asiakasetujen taloudellisuutta verkossa tutustumalla sähköisen kaupankäynnin kasvualueisiin • kehittää henkilökohtaista talouden- ja riskienhallintaa verkossa • tutustuu verkkokaupan perustamis- ja mainostamiskustannuksiin ja tutustuu erilaisten verkossa olevien laskurien ja hintavertailusivustojen mahdollisuuksiin verkossa tehtävissä laskutoimituksissa	• Verkkomainonnan kustannuslaskut • Verkon laskureiden ja hintavertailusivustojen hyödyntäminen verkossa tehtävissä laskutehtävissä		Tutkinnon osan Kuluttajakauppa verkossa arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
---	--	--	---

15ytov 3.2.1.7 Matematiikka, AMMATIKKAan valmennus, 2 osp (VERKKOKURSSI)

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa laskea peruslaskutoimitukset sujuvasti oikein
- osaa kuvata sanallisia tehtäviä yhtälöiden, piirrosten tai taulukoiden avulla
- osaa ratkaista yhtälöitä ja verrannon käyttäminen laskutehtävissä onnistuu
- osaa laskea prosenttilaskentaan ja talousmatematiikkaan liittyviä laskuja
- osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia tilanteen mukaisia yksiköitä ja mittakaavaa käyttäen
- osaa ratkaista funktioihin liittyviä tehtäviä monipuolisia ja tehokkaita työtapoja ja välineitä käyttäen
- osaa laskea tilasto- ja talousmatematiikan perustehtäviä
- osallistuu AMMATIKKA-kilpailuun

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Peruskäsitteet ja taidot	laskee peruslaskutoimitukset oikein	- osaa laskea sujuvasti peruslaskutoimituksia käyttäen tilanteen mukaisia yksiköitä oikein	- osaa laskea sujuvasti peruslaskutoimitukset käyttäen tilanteen mukaisia yksiköitä oikein

		- ratkaisee oikein yksinkertaisia polynomi- ja potenssilaskutoimituksia	- osaa sujuvasti ratkaista oikein polynomilaskuja ja potenssilaskutoimituksia
Ongelmanratkaisua	- osaa ratkaista yksinkertaisia tekijänyhtälöitä - verrannon käyttäminen laskutehtävissä onnistuu ohjatusti	- osaa ratkaista tekijänyhtälöitä - hyödyntää verrantoa oman ammattialan tehtävien ratkaisemisessa	- osaa ratkaista sujuvasti tekijänyhtälöitä - osaa käyttää sujuvasti verrantoa tehtävien ratkaisemisessa
Yhtälöstä ratkaisuun	- ratkaisee tavallisimpia alalla olevia sanallisia tehtäviä pääättelemällä tai kuvaamalla ongelmat piirrosten tai taulukoiden avulla	- ratkaisee sanallisia tehtäviä pääättelemällä tai kuvaamalla ongelmat yhtälöiden, piirrosten tai taulukoiden avulla	- osaa yhtälöiden ja yhtälöparien ratkaisun laskemalla ja graafisesti sekä murtolausekeyhtälöiden käsittelyn
Prosenttitehtävät	osaa laskea ohjatusti prosenttiosuudet ja perusprosenttilaskuja	osaa laskea prosenttilaskennan tehtäviä eri ammattialoilla	osaa laskea prosenttilaskennan tehtäviä eri ammattialoilla, yrityksen hinnoitteluun ja talouselämään liittyviä laskuja
Taso- ja avaruusgeometriaa	- laskee ohjatusti suorakulmaiseen kolmioon liittyviä tehtäviä - laskee ohjatusti tavallisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia	- ratkaisee trigonometriasta suorakulmaiseen kolmioon liittyviä tehtäviä sekä käyttää Pythagoraan lausetta - laskee tavallisimpien kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia	- laskee suorakulmaiseen kolmioon liittyviä jatko-opintoja tukevia laskuja trigonometria, Pythagoraan lause ja kuvioiden yhdenmuotoisuutta hyödyntäen - osaa laskea erilaisten kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia tilanteen mukaisia yksiköitä ja mitataavaa käyttäen
Funktoiden käsittely	osaa ohjatusti ratkaista funktioihin ja niiden kuvaajiin liittyviä tehtäviä	osaa ratkaista funktioihin ja niiden kuvaajiin liittyviä tehtäviä omalla ammattialallaan	osaa ratkaista erilaisiin funktioihin liittyviä tehtäviä monipuolisilla ja tehokkaiden työtapojen ja välineiden avulla
Yhteiskuntaa numeroilla	osaa ohjatusti laskea tilasto- ja talousmatematiikan perustehtäviä	osaa laskea tilasto- ja talousmatematiikan perustehtävät omalla ammattialallaan itsenäisesti	osaa laskea itsenäisesti ja sujuvasti erilaisia tilasto- ja talousmatematiikan tehtäviä

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.1.7 Matematiikka, AMMATIKKAan valmennus, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Matematiikka, AMMATIKKAan valmennus, 2 osp Peruskäsitteet ja taidot Ongelmanratkaisua Yhtälöstä ratkaisuun Prosentti-tehtävät Taso- ja avaruusgeometriaa	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiohjauskerrat, jolloin opiskelijalle tarjotaan henkilökohtaista ohjausta. Lisäksi opiskelija suorittaa opettajan ohjauksessa lähitunneilla tai itsenäisesti kotona vuorovaikutteisia verkko-opetusvälineitä hyödyntäen opetuspaketin tehtäviä esim. aikaisempia AMMATIKKA-kokeita, tehtäviä eri matematiikan oppikirjoista sekä pääsykoetäviä eri ammattialoilta. Opitaan mm.: - peruslaskutoimitukset, murtolausekkeet, pienin yhteinen jaettava - suuret, yksiköiden muunnokset, lukujärjestelmämuunnokset - polynomilaskentaa ja potenssilaskutoimitukset - tekijäyhtälöiden ratkaiseminen ja verrannon käyttäminen tehtävien ratkaisussa esim. hinta-, aika-, nopeus-, tiheys-, tilavuus-, energiankulutus- ja, mittakaavalaskut - yhtälöiden ja yhtälöparien ratkaisu laskemalla ja graafisesti sekä murtolausekeyhtälöiden käsittely - prosenttitehtävät eri ammattialoilla, yrityksen hinnoittelu ja talouselämään liittyvät laskut esim. korkolaskut, palkat, tulot, verot, luotot, korot, alv, ainesosien pitoisuudet, hävikki jne. - suorakulmaiseen kolmioon liittyvät jatko-opintoja tukevat laskut trigonometriasta sekä Pythagoraan lauseen ja kuvioiden yhdenmuotoisuuden soveltamisen	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan –osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : • suullinen- ja/tai kirjallinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • itsearviointitaitojen kehittyminen • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • kirjallinen tentti: AMMATIKKA-kilpailu	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Funktioi- den käsit- tely Yhteiskun- taa nume- roilla	- kappaleiden pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen tilanteen mukaisia yksiköitä sekä mittakaavaa hyödyntäen - erilaisiin funktioihin liittyvien tehtävien ratkaiseminen ammattiala huomioiden esim. lineaarinen, eksponentti- ja logaritmifunktio, toisen asteen funktio - tilasto- ja talousmatematiikan perusteet esim. graafiset esitystavat, keskeisimpien tunnuslukujen laskeminen, muuttujien luokittelu, indeksilaskut		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJAN-KOHTA JA SUO-RITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.1.7 Matematiikka, AMMATIKKAAn valmennus, 2 osp Opiskelija: - osaa laskea peruslaskutoimitukset sujuvasti oikein - osaa kuvata sanallisia tehtäviä yhtälöiden, piirrosten tai taulukoiden avulla - osaa ratkaista yhtälöitä ja verrannon käyttäminen laskutehtävissä onnistuu	Oppimisen arviointi : - suullinen- ja/tai kirjallinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely - esitetyt tehtävät Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Peruskäsitteet ja taidot - Ongelmanratkaisua	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - itsearviointitaitojen kehittyminen - tunti- ja kotitehtävien laskeminen - kirjallinen tentti: AMMATIKKA-kilpailu Tutkinnon osan AMMATIKKAAn valmennus, 2 osp arvosanan antavat ja

• osaa laskea prosenttilaskentaan ja talousmatematiikkaan liittyviä laskuja • osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia tilanteen mukaisia yksiköitä ja mittakaavaa käyttäen • osaa ratkaista funktioihin liittyviä tehtäviä monipuolisia ja tehokkaita työtapoja ja välineitä käyttäen • osaa laskea tilasto- ja talousmatematiikan perustehtäviä • osallistuu AMMATIKKA-kilpailuun	• Yhtälöstä ratkaisuun • Prosenttitehtävät • Taso- ja avaruusgeometriaa • Funktioiden käsittely • Yhteiskuntaa numeroilla		arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
---	---	--	---

15ytov 3.2.1.8 Oman alan jatko-opintoihin valmentava mafyke 1 (mahdollisesti tulossa)

15ytov 3.2.1.9 Oman alan jatko-opintoihin valmentava mafyke 2 (mahdollisesti tulossa)

15ytov 3.2.1.10 Matematiikka, Ongelmanratkaisutaitoja ja pelien matematiikka, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- kehittää ongelmanratkaisukykyä ongelmanratkaisutehtävien avulla
- tutustuu matemaattisiin ongelmiin ja tapoihin ratkaista niitä
- tutustuu erilaisiin ongelmanratkaisumenetelmiin ja -välineisiin sekä vahvistaa omia aiemmin oppimiaan strategioita ongelmanratkaisussa
- vahvistaa kykyä hankkia, käsitellä, muistaa, ymmärtää, ja tuottaa matemaattista tietoa erilaisten matemaattisten pelien, apuvälineiden ja toiminnallisten harjoitusten avulla
- ymmärtää todennäköisyyden käsitteen
- osaa arvioida erilaisissa peleissä esiintyvien tapahtumien todennäköisyyksiä sekä laskea niitä

Osaamisen arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Suljetut ja avoimet ongelmanratkaisutehtävät	ratkaisee mekaanisia ongelmanratkaisutehtäviä ja ohjatusti laskee avoimia tehtäviä tutustuu erilaisten ongelmanratkaisumenetelmien käyttöön matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa	ratkaisee sujuvasti erilaisia ongelmanratkaisutehtäviä osaa käyttää erilaisia ongelmanratkaisumalleja yksinkertaisissa tilanteissa soveltaen	osaa ratkaista erilaisia ongelmanratkaisutehtäviä itsenäisesti tutustuttuaan erilaisiin ongelmanratkaisumalleihin sekä muuttaa sanallisia autenttisia ongelmia matemaattiseen muotoon.
Ongelmanratkaisutavat ja erilaiset ongelmat	osaa ratkaista peruslaskutoimituksiin ja arkielämään liittyviä ongelmia käyttämällä yleisimpiä työskentelytapoja esim. päättely, kokeilu, omien laskemistrategioiden analysointi jne.	osaa ratkaista yleisimpiä työskentelytapoja käyttäen erilaisia matemaattisia ongelmia matematiikan pakollisten opintojakson keskeisiin aihealueisiin liittyen	osaa käyttää monipuolisesti erilaisia työskentelytapoja matemaattisten ongelmien ratkaisuun ja analysoida rakentavasti omia ratkaisumenetelmiään

Matemaattisia apuvälineitä hyödyntävät harjoitukset	käyttää laskinta, viivainta ja harppia geometristen ongelmien ratkaisemisessa tutustuu ohjatusti erilaisten apuvälineiden esim. unkarilaisten värisauvojen käyttämiseen matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa jne.	osaa ratkaista geometrisia ongelmia eri apuvälineitä laskinta, viivainta, harppia, multilink-kuutioita jne. käyttäen opiskelija osaa hyödyntää erilaisia apuvälineitä matemaattisia ongelmia ratkaistessaan	osaa ratkaista matemaattisia ongelmia monipuolisesti erilaisia apuvälineitä käyttäen sekä muuttaa niiden avulla joitakin abstrakteja laskutoimituksia konkreettiseen muotoon sanalliseksi
Matemaattista tietoutta vahvistavat tehtävät, toiminnalliset harjoitukset ja pelit	osaa ratkaista joitakin yksinkertaisia päättelykykyä ja avaruudellista hahmottamista edellyttäviä tehtäviä esim. soma- ja pentomino -palojen yms. avulla	osaa ratkaista loogisuutta ja avaruudellista hahmottamista vaativia tehtäviä esim. palapeliä kuten pentomino -palojen, tangramien jne. avulla	ratkaisee loogista päättelykykyä ja avaruudellista hahmottamista vaativia tehtäviä monipuolisesti erilaisia pelejä, taikakuvioita jne. käyttäen
Peruslaskutoimitukset todennäköisyyslaskennassa	laskee todennäköisyyslaskennassa tarvittavat yksinkertaiset peruslaskutoimitukset oikein	laskee todennäköisyyslaskuissa tarvittavat yhteen, vähennys-, kerto- ja jakolaskut oikein	laskee todennäköisyyslaskuissa peruslaskutoimitukset sujuvasti oikein
Peleihin liittyvä todennäköisyysongelmat ja niiden ratkaiseminen	ratkaisee ohjatusti tavallisimpiin peleihin liittyviä todennäköisyysongelmia joko käyttämällä apuna kaaviokuvia, päättelemällä tai laskemalla	ratkaisee tavallisimpiin peleihin liittyviä todennäköisyysongelmia käyttämällä apuna kaaviokuvia sekä päättelemällä ja laskemalla	osaa arvioida erilaisissa peleissä esiintyvien tapahtumien todennäköisyyksiä sekä laskea niitä

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.1.10 Matematiikka, Ongelmanratkaisutaitoja ja pelien matematiikkaa, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Matematiikka, Ongelmanratkaisutaitoja ja pelien matematiikka, 1 osp	Lähiopetus - luokkaopetus ja/tai - virtuaalisen oppimisympäristön hyödyntäminen esim. matemaattista tietoutta vahvistavissa harjoituksissa jne. Lähiopetuksen lisäksi on itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: - ratkaisemaan erilaisia ongelmanratkaisutehtäviä käyttämällä esim. ns. Mason -mallia (aloitus - yritys - tarkastelu -malli) jne.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen	
		Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.	

Ongelmanratkaisu	- ongelmanratkaisutapoja ja erilaisia työskentelytapoja ongelmien ratkaisemiseen esim. yksinkertaistamalla ongelmia, kokeilemalla, päättämällä, eliminoimalla, yleistämällä ja ajattelemalla takaperin jne. - hyödyntämään matemaattisia apuvälineitä työskentelyssä esim. käyttämällä harppia ja viivainta geometrian ongelmien ratkaisemisessa kuten kulman puolittamisessa, erilaisten koristekuvioiden tuottamisessa jne. - vahvistamaan omaa matemaattista tietomäärää erilaisten toiminnallisten harjoitusten avulla ja tutustumalla matemaattisiin peleihin ja tehtäviin esim. tangram prosentiosuuksien laskemisessa, pentominot ja somapalat (sekä -kuutiot) avaruudellisessa hahmottamisessa sekä flexagonit, Arkimedeen neliö, IZZI, Hexiamond, tetromino, taikakuviot, tulitikkutehtävät, kolikkotehtävät, numeroristikot, labyrintit, taittelutehtävät, erilaiset helmitaulut ja matemaattiset palapelit toiminnallisissa tehtävissä jne.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • portfolion tekeminen, jossa painotetaan esim. seuraavia aihealueita: - tunnilla lasketut laskut ja esimerkit - omat muistiinpanot, ideat ja huomautukset jne. kuten itsenäiset kotitehtävät - kirjallinen osuus: tiedonhankinta, selostus, itse-/vertaisarviointi - graafinen osuus: mahdolliset taulukot, käsitekartat, kuvat jne. • portfolio ja kirjallinen tentti • kirjallinen tentti	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Todennäköisyyslaskenta	- todennäköisyyslaskennan peruslaskutoimitukset esim. tutustumalla nopanheiton kautta toistokokeeseen ja laskemalla todennäköisyyksiä tai tutustumalla kombinatoriikkaan järjestämällä ryhmässä olevia opiskelijoita eri järjestyksiin jne. - ratkaisemaan erilaisiin peleihin liittyviä todennäköisyyksiä käyttämällä apuna kaaviokuvia, päättämällä ja laskemalla - peleihin liittyvää todennäköisyyttä, yleistämään saatuja tuloksia muihin vastaaviin tapauksiin sekä tutkimaan luotettavuutta esim. tutustumalla kokeellisesti johonkin peliin jne. Oppimisessa painotetaan alan erityispiirteitä ryhmän tarpeiden mukaan. Tutkinnon osa syventää ja laajentaa pakollisen matematiikan tietoja.	Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	
		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJAN-KOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.1.10 Matematiikka, Ongelmanratkaisutaitoja ja pelien matematiikkaa, 1 osp Opiskelija: • kehittää ongelmanratkaisukykyä ongelmanratkaisutehtävien avulla • tutustuu matemaattisiin ongelmiin ja tapoihin ratkaista niitä • tutustuu erilaisiin ongelmanratkaisumenetelmiin ja -välineisiin sekä vahvistaa omia aiemmin oppimiaan strategioita ongelmanratkaisussa • vahvistaa kykyä hankkia, käsitellä, muistaa, ymmärtää, ja tuottaa matemaattista tietoa erilaisten matemaattisten pelien, apuvälineiden ja toiminnallisten harjoitusten avulla • ymmärtää todennäköisyyden käsitteen • osaa arvioida erilaisissa peleissä esiintyvien tapahtumien todennäköisyyksiä sekä laskea niitä	Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Ongelmanratkaisu • Todennäköisyyslaskenta	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • portfolion tekeminen, jossa painotetaan esim. seuraavia aihealueita: - tunnilla lasketut laskut ja esimerkit - omat muistiinpanot, ideat ja huomautukset jne. kuten itsenäiset kotitehtävät - kirjallinen osuus: tiedonhankinta, selostus, itse-/vertaisarviointi - graafinen osuus: mahdolliset taulukot, käsitekartat, kuvat jne. • portfolio ja kirjallinen tentti • kirjallinen tentti Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.2.1.11 Matematiikka, Ammattien soveltava matematiikka, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa laskea oman alan kannattavuuslaskuja kuten raaka-ainekustannuksia ja tehdä yksinkertaisen katetuottolaskelman
- osaa laskea kustannuksia eri rahoitusvaihtoehtoja hyödyntäen
- osaa käyttää yhtälöitä ja yhtälöryhmiä ratkaistessaan matemaattisia ongelmia soveltavissa tehtävissä
- osaa muuttaa piirustuksessa, malleissa tai kaavioissa olevia mittayksiköitä esimerkiksi määrää laskettaessa
- osaa muuttaa kymmenjärjestelmän kokonais- ja desimaaliluvut binääriluvuksi sekä laskea peruslaskutoimitukset binäärijärjestelmässä
- osaa tehdä lukujärjestelmämuunnokset binääri-, heksa- ja oktaalijärjestelmien välillä
- osaa ratkaista ammattialan soveltavia tehtäviä eri aihealueista kuten verranto ja suhteisjako
- osaa laskea lineaarista funktiota hyödyntämällä ammattialakohtaisia tehtäviä
- oppii tutkimaan erilaisten ilmiöiden kasvua ja vähenemistä eksponentti- ja logaritmifunktion avulla

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö. HUOM! Opiskelijan osaamisen arvioinnissa hyväksyttyyn arvosanaan riittää vähintään kolmen osa-alueen arvioinnin kohteen osaaminen.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Hinnoittelu palveluyrityksessä ja prosenttilaskun sovelluksia	osaa laskea ohjatusti oman alan kannattavuuslaskuja kuten raaka-ainekustannuksia ja tehdä yksinkertaisen katetuottolaskelman	- osaa laskea oman alan kannattavuuslaskuja kuten raaka-ainekustannuksia ja tehdä yksinkertaisen katetuottolaskelman	- osaa laskea sujuvasti oman alan kannattavuuslaskuja kuten raaka-ainekustannuksia ja tehdä yksinkertaisen katetuottolaskelman
Rahoitusvaihtoehtojen vertailua	- osaa ohjatusti laskea kustannuksia muutamilla eri	- osaa laskea kustannuksia omalla ammattialalla eri rahoitusvaihtoehtoja käyttämällä	- osaa laskea sujuvasti kustannuksia eri rahoitusvaihtoehtoja käyttämällä ja tarvittaessa opastaa muita
Yhtälöt ja yhtälöryhmät soveltavissa tehtävissä	- ratkaisee ohjatusti alalla olevia soveltavia tehtäviä yhtälöiden ja yhtälöryhmien avulla	- osaa ratkaista alalla olevia soveltavia tehtäviä kuvaamalla tehtävät yhtälöiden ja yhtälöryhmien avulla	- osaa ratkaista sujuvasti soveltavia tehtäviä yhtälöiden ja yhtälöparien avulla
Lukujärjestelmämuunnokset	- osaa ohjatusti muuttaa 10-järjestelmän kokonaisluku- ja desimaaliosan binääriluvuksi - osaa ohjatusti laskea yksinkertaisia peruslaskutoimituksia binäärijärjestel-	- osaa muuttaa 10-järjestelmän kokonaisluku- ja desimaaliosan binääriluvuksi - osaa laskea yksinkertaisia peruslaskutoimituksia binäärijärjestelmässä ja	- osaa sujuvasti muuttaa 10-järjestelmän kokonaisluku- ja desimaaliosan binääriluvuksi - osaa sujuvasti laskea yksinkertaisia peruslaskutoimituksia binäärijärjestelmässä ja muunnokset binääri-, heksadesimaali- ja oktaalijärjestelmistä toisiinsa

	mässä ja muuntamiset binääri-, heksadesimaali- ja oktaalijärjestelmistä toisiinsa	muuntamiset binääri-, heksadesimaali- ja oktaalijärjestelmistä toisiinsa	
Mittayksiköiden sovellukset ammattityössä	- tutustuu ohjatusti piirustuksessa, malleissa tai kaavoissa olevien mittayksiköiden muuttamiseen esimerkiksi määrää laskettaessa	- osaa muuntaa piirustuksessa, malleissa tai kaavioissa olevia mittayksiköitä esimerkiksi määrää laskettaessa	- osaa sujuvasti muuntaa piirustuksessa, malleissa tai kaavioissa olevia mittayksiköitä esimerkiksi määrää laskettaessa
Soveltavat tehtävät eri aihealueista	- osaa ratkaista ohjatusti ammattialan soveltavia tehtäviä eri aihealueista kuten verranto ja suhteisjako	osaa ratkaista ammattialan soveltavia tehtäviä eri aihealueista kuten verranto ja suhteisjako	osaa ratkaista sujuvasti ammattialan soveltavia tehtäviä eri aihealueista
Lineaarinen, eksponentti- ja logaritmifunktio	osaa ohjatusti laskea lineaariseen, eksponentti- ja logaritmifunktioon liittyviä perustehtäviä	osaa laskea lineaariseen, eksponentti- ja logaritmifunktioon liittyviä perustehtäviä omalla ammattialalla	osaa laskea itsenäisesti ja sujuvasti erilaisia lineaariseen, eksponentti- ja logaritmifunktioon liittyviä tehtäviä

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.1.11 Matematiikka, Ammattien soveltava matematiikka, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	
Jaksotus	Toteutustapa	Ajoitus	
Matematiikka, Ammattien soveltava matematiikka, 1 osp Hinnoittelu palveluyrityksessä ja prosenttilaskun sovelluksia Rahoitusvaihtoehtojen vertailua	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiohjauskerrat, jolloin opiskelijalle tarjotaan henkilökohtaista ohjausta. Lisäksi opiskelija suorittaa opettajan ohjauksessa lähitunneilla tai itsenäisesti kotona vuorovaikutteisia verkko-opetusvälineitä hyödyntäen opetuspaketin tehtäviä eri ammattialoilta. Opittavat sisällöt valitaan ammattialakohtaisesti painottaen seuraavista sisältöalueista: - laskemalla oman alan kannattavuuslaskuja kuten raaka-ainekustannusten laskeminen ja yksinkertaisen katetuottolaskelman tekeminen (esim. materiaalineneksi hukka-aines minimoiden, kustannusarvio asiakkaalle: korjattava tuote, käsiteltävä pintamateriaali, valmistettavan tuotteen hinta, palvelun tai tuotteen myyntihinta esimerkiksi messuilla arviointi jne.) - laskemalla kustannuksia eri rahoitusvaihtoehtoja käyttämällä esim. osamaksuluotto, laina, tililuotto jne.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan – osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : • suullinen- ja/tai kirjallinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • itsearviointitaitojen kehittyminen • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • kirjallinen tentti	
		Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	

Yhtälöt ja yhtälöryh- mät sovel- tavissa tehtävissä	- Ongelmien ratkaisu yhtälöiden ja yhtälöryhmien avulla soveltavissa tehtävissä esim. laimennus-, seos- ja tiheyslaskut (typpipitoisuuden määrittäminen lannoitteita sekoitettaessa, korujen pitoisuudet, kahden muuttujan yhtälön käyttäminen kustannuslaskuissa, toisen asteen yhtälön sovellukset, yhtälöt ja yhtälöryhmät joissa muuttujat nimittäjässä jne.)		
Lukujärjes- telmä- muunnok- set Mittayksi- köiden so- vellukset ammatti- työssä	- opitaan muuttamalla 10-järjestelmän kokonaisluku- ja desimaaliosa binääriluvuksi, laskemalla peruslas- kutoimitukset binäärijärjestelmässä ja muuntamiset binääri-, heksadesimaali- ja oktaalijärjestelmistä toi- siinsa - tutustumalla piirustuksessa, malleissa tai kaavioissa olevien mittayksiköiden muuttamiseen esimerkiksi määrää laskettaessa		
Soveltavat tehtävät eri aihealu- eista	- ratkaisemalla ammattialan soveltavia tehtäviä eri ai- healueista esim. verranto ja suhteisjako (voiman ja tehonsiirto-, hyötysuhde-, välityssuhde-, optiikka-, hapete- tai logistiikkakustannuksiin liittyvät laskut esim. paino ja matkan pituus huomioiden jne.)		
Lineaari- nen, eks- ponentti- ja logaritmi- funktio	- laskemalla lineaarista funktiota hyödyntämällä am- mattialakohtaisia tehtäviä esim. hinnoittelu, lineaari- sen optimointi jne. - erilaisten ilmiöiden kasvun ja vähenemisen tutkimi- nen eksponentti- ja logaritmifunktion avulla esim. kasvanut pääoma, logaritminen asteikko (esim. dB, pH jne.)		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOIN- NIN SUUNNITELTU	OSAAMISEN ARVIOINTI
---------------	---------------------	---------------------------------------	---------------------

		AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	
15ytov 3.2.1.11 Matematiikka, Ammattien soveltava matematiikka, 1 osp Opiskelija: - osaa laskea oman alan kannattavuuslaskuja kuten raaka-ainekustannuksia ja tehdä yksinkertaisen kate-tuottolaskelman - osaa laskea kustannuksia eri rahoitusvaihtoehtoja hyödyntäen - osaa käyttää yhtälöitä ja yhtälöryhmiä ratkaistessaan matemaattisia ongelmia soveltavissa tehtävissä - osaa muuttaa piirustuksessa, malleissa tai kaavioissa olevia mittayksiköitä esimerkiksi määrää laskettaessa - osaa muuttaa kymmenjärjestelmän kokonais- ja desimaaliluvut binääriluvuksi sekä laskea peruslaskutoimitukset binäärijärjestelmässä - osaa tehdä lukujärjestelmämuunnokset binääri-, heksa- ja oktaalijärjestelmien välillä - osaa ratkaista ammattialan soveltavia tehtäviä eri aihealueista kuten verranto ja suhteisjako - osaa laskea lineaarista funktiota hyödyntämällä ammattialakohtaisia tehtäviä - oppii tutkimaan erilaisten ilmiöiden kasvua ja vähenemistä	Oppimisen arviointi : - suullinen- ja/tai kirjallinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely - esitetyt tehtävät Oppimisen arvioinnin seurantakohteista valitaan vähintään kolme ammattialaan soveltuvaa, joiden perusteella oppimista arvioidaan : - Hinnoittelu palvelu yrityksessä ja prosenttilaskun sovelluksia - Rahoitusvaihtoehtojen vertailu - Yhtälöt ja yhtälöryhmät soveltavissa tehtävissä - Lukujärjestelmämuunnokset - Mittayksiköiden sovellukset ammattityössä - Soveltavat tehtävät eri aihealueista - Lineaarinen, eksponentti- ja logaritmi-funktio	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - tunti- ja kotitehtävien laskeminen - kirjallinen tentti Osaamisen arviointi koostuu vähintään kolmen ammattialaan soveltuvan oppimisen arvioinnin seurantakohteen arvioinnista. Tutkinnon osan Ammattien soveltava matematiikka, 1 osp arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.

eksponentti- ja logaritmifunktion avulla			
--	--	--	--

15ytov 3.2.1.12 Matematiikka, Talletuksia ja lainoja 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija oppii alan vaatimassa laajuudessa mm.:

- talletuksiin liittyvät käsitteet
- pankkitilien koron laskemisen erilaisia koronmääräytymistapoja käyttäen
- pankkilainoihin liittyvät käsitteet
- tasalyhennyksin maksettavan lainan koron ja maksuerän laskemisen sekä lyhennystaulukon tekemisen
- tasaerin maksettavan lainan koron ja maksuerän laskemisen sekä lyhennystaulukon tekemisen

Osaamisen arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Pankkitilien korkojen laskeminen erilaisia koronmääräytymistapoja käyttäen	laskee pankkitilin koron yksinkertaisissa tapauksissa	laskee pankkitilille koron kuukauden alimman saldon ja päiväsalidon mukaan	laskee pankkitilille koron kuukauden alimman saldon ja päiväsalidon mukaan huomioiden lähdeveron ja mahdollisen viitekoron
Tasalyhennyksin ja tasaerin maksettavan lainan koron ja maksuerän laskeminen sekä lyhennystaulukon tekeminen	laskee lainan koron ja ymmärtää tasalyhennyksin ja tasaerin maksettavan lainan periaatteen ja eron	laskee tasalyhenteisen ja tasaerälainan koron ja osaa tehdä lyhennystaulukon	laskee tasalyhenteisen ja tasaerälainan koron ja osaa tehdä lyhennystaulukon sekä osaa vertailla eri lainamuotoja

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.1.12 Matematiikka, Talletuksia ja lainoja 1osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Pankkitalletukset Pankkilainat	Tutkinnon osa sisältää ohjattua lähiopiskelua sekä itsenäistä opiskelua. Opitaan mm.: - tuntemaan pankkitalletuksiin liittyviä käsitteitä - pankkitilien korkojen laskeminen erilaisia koronmääräytymistapoja käyttäen - tuntemaan pankkilainoihin liittyviä käsitteitä - tasalyhennyksin maksettavan lainan koron laskeminen, maksuerän muodostuminen ja lyhennystaulukon tekeminen - tasaerin maksettavan lainan koron laskeminen, maksuerän muodostuminen ja lyhennystaulukon tekeminen - lainamuotojen vertailu	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. - suullinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tuntityöskentely - suoritetut tehtävät - vertaiskehittäminen Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - itsearviointitaitojen kehittyminen - tunti- ja kotitehtävien laskeminen - muistilappuentti - kirjallinen/suullinen tentti - portfolion tekeminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Opiskellaan yhteisten pakollisten matematiikan kurssien jälkeen.		Tutkinnon osan arvosanan määrätymisen perusteet: Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov 3.2.1.12 Matematiikka, Talletuksia ja lainoja, 1 osp Opiskelija oppii alan vaatimassa laajuudessa mm.: • talletuksiin liittyvät käsitteet • pankkitilien koron laskemisen erilaisia koronmääräytymistapoja käyttäen • pankkilainoihin liittyvät käsitteet • tasalyhennyksin maksettavan lainan koron ja maksuerän laskemisen sekä lyhennystaulukon tekemisen • tasaerin maksettavan lainan koron ja maksuerän laskemisen sekä lyhennystaulukon tekemisen	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Pankkitilien korkojen laskeminen erilaisia koronmääräytymistapoja käyttäen • Tasalyhennyksin ja tasaerin maksettavan lainan koron ja maksuerän laskeminen sekä lyhennystaulukon tekeminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavien menetelmin: • itsearviointitaitojen kehittyminen • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • muistilapputentti • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.
--	---	---	--

15ytov 3.2.1.13 Matematiikka, Indeksit ja luottokauppa

Osaamistavoitteet

Opiskelija oppii alan vaatimassa laajuudessa mm.

- tuntemaan indekseihin liittyviä käsitteitä
- indeksilukujonon muodostamisen
- indeksiin sidotun maksun laskemisen
- laskemaan rahanarvon nimellisen ja reaalisen muutoksen
- tuntemaan luottokauppaan liittyviä käsitteitä
- laskemaan kulutusluoton maksuerän

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Indekseihin liittyvät laskelmat	ymmärtää indeksin käsitteen ja laskee yksinkertaisia indeksitehtäviä	muodostaa indeksijonon ja laskee indeksiin sidotun maksun	muodostaa indeksijonon ja laskee indeksiin sidotun maksun sekä rahanarvon nimellisen ja reaalisen muutoksen
Kulutusluottoihin liittyvät laskelmat	ymmärtää kulutusluottoihin liittyvät käsitteet ja laskee maksuerän yksinkertaisissa tapauksissa	laskee kulutusluoton maksuerän ohjeen mukaisesti	laskee kulutusluoton maksuerän annettujen ehtojen mukaisesti

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.1.13 Matematiikka, Indeksit ja luottokauppa 1osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
	Tutkinnon osa sisältää ohjattua lähiopiskelua sekä itsenäistä opiskelua. Opitaan mm.:	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasi-

Indeksit	- tuntemaan indekseihin liittyviä käsitteitä - indeksilukujonon muodostaminen - indeksiin sidotun maksun laskeminen - laskemaan rahanarvon nimellinen ja reaalin muutos	Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. - suullinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tuntityöskentely - suoritetut tehtävät - vertaiskehittäminen Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - itsearviointitaitojen kehittyminen - tunti- ja kotitehtävien laskeminen - muistilapputentti - kirjallinen/suullinen tentti - portfolion tekeminen	assa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Kulutusluotot	- tuntemaan luottokauppaan liittyviä käsitteitä - kulutusluoton maksuerän muodostuminen		
Etenemisen ehdot Opiskellaan yhteisten pakollisten matematiikan kursien jälkeen.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.1.13 Matematiikka, Indeksit ja luottokauppa, 1 osp Opiskelija oppii alan vaatimassa laajuudessa mm. - tuntemaan indekseihin liittyviä käsitteitä - indeksilukujonon muodostamisen - indeksiin sidotun maksun laskemisen - laskemaan rahanarvon nimellisen ja reaalisuuden muutoksen	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Indekseihin liittyvät laskelmat - Kulutusluottoihin liittyvät laskelmat	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - itsearviointitaitojen kehittyminen - tunti- ja kotitehtävien laskeminen - muistilapputentti - kirjallinen/suullinen tentti - portfolion tekeminen Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty

- tuntemaan luottokauppaan liittyviä käsitteitä - laskemaan kulutusluoton maksuerän			Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.
--	--	--	---

15ytov 3.2.1.14 Matematiikka, Oman alan jatko-opintoihin valmentava matematiikka 2 osp

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa matematiikkaa
- osaa ratkaista oman alan pääsykokeissa esiintyviä tehtäviä
- osaa varmistaa matemaattisten tulosten oikeellisuuden
- osaa käyttää laskinta ja muita apuvälineitä

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman alan jatko-opinnoissa tarvittava matematiikka	osaa laskea oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa tärkeimpien osa-alueiden perusmatematiikkaa	osaa laskea oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa matematiikkaa	osaa laskea sujuvasti oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa matematiikkaa
Oman alan pääsykoetehtävien ratkaiseminen	osaa ohjatusti laskea joitakin oman alan pääsykoetehtäviä	osaa laskea oman alan pääsykoetehtäviä	osaa laskea sujuvasti pääsykoetehtäviä ja tarvittaessa opastaa muita
Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	osaa arvioida tuloksen oikeellisuutta ohjatusti	osaa arvioida tuloksen oikeellisuutta	osaa sujuvasti arvioida tuloksen oikeellisuutta
Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	osaa käyttää laskinta ja muita apuvälineitä pääosin itsenäisesti	osaa käyttää laskinta ja muita apuvälineitä	osaa käyttää laskinta ja muita apuvälineitä sujuvasti

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista.

TUTKINNON OSA		15ytov3.2.1.14 Matematiikka, Oman alan jatko-opintoihin valmentava matematiikka 2 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Matematiikka, Oman alan jatko-opintoihin valmentava matematiikka 2 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - laskemalla oman alan jatko-opintoihin soveltuvia tehtäviä - laskemalla oman alan pääsykokeissa tarvittavaa matematiikkaa - laskemalla oman alan pääsykokeissa esiintyviä tehtäviä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamista ei voida tunnistaa ja tunnustaa. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti. Osaamisen arviointi: Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfoliolla, tentillä sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Osa-alue voidaan katsoa hyväksytyksi, kun opiskelija on osoittanut riittävää osaamista esimerkiksi palauttamalla itsenäisesti laskemansa tehtävät tärkeimmistä asioista tai opiskelija on suorittanut tentin vähintään tyydyttävällä tasolla. Osajaksosta voidaan antaa myös numeerinen arviointi, jos arvosana tarvitaan. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.2.1.14 Matematiikka, Oman alan jatko-opintoihin valmentava matematiikka 2 osp Opiskelija • osaa oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa matematiikkaa • osaa ratkaista oman alan pääsykokeissa esiintyviä tehtäviä • osaa varmistaa matemaattisten tulosten oikeellisuuden • käyttää laskinta ja muita apuvälineitä	Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - oman alan jatko-opinnoissa tarvittava matematiikka - oman alan pääsykoetehtävien ratkaiseminen - matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen - laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfoliolla, tentillä sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Osa-alue voidaan katsoa hyväksytyksi, kun opiskelija on osoittanut riittävää osaamista esimerkiksi palauttamalla itsenäisesti laskemansa tehtävät tärkeimmistä asioista tai opiskelija on suorittanut tentin vähintään tyydyttävällä tasolla. Osajaksosta voidaan antaa myös numeerinen arviointi, jos arvosana tarvitaan. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov3.2.1.15 Tekniikan alan matematiikkaa jatko-opintoihin, 1 osp

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- kertaan ja syventää pakollisten matematiikan tutkinnon osien jatko-opintojen kannalta keskeiset asiat
- osaa ensimmäisen asteen yhtälön ratkaisemisen
- hallitsee asiasisällöt, joita on eniten esiintynyt tekniikan alan ammattikorkeakoulujen matematiikan valintakokeessa viime vuosina

Osaamisen arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Tekniikan alan jatko-opintoja tukevat laskutoimitukset	- ratkaisee yksinkertaisia tekniikan alan valintakokeiden tehtäviä	- ratkaisee tekniikan alan valintakokeiden tehtäviä	- ratkaisee sujuvasti tekniikan alan valintakokeiden tehtäviä
Matematiikan pakollisen tutkinnon osan kertaus ja yhtälön ratkaiseminen	- suorittaa laskutoimitukset oikein ja osaa ratkaista yksinkertaisia yhtälöitä	- suorittaa laskutoimitukset sujuvasti ja osaa ratkaista yhtälöitä	- ratkaisee soveltavia tehtäviä sujuvasti ja osaa ratkaista vaativia yhtälöitä

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	15ytov3.2.1.15 Tekniikan alan matematiikkaa jatko-opintoihin, 1 osp
----------------------	--

Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Tekniikan alan matemaatiikka jatko-opintoihin 1 osp Peruslaskutoimitusten ja geometrian osaamisen vahvistaminen Ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen	Lähiopetusta. Lähiopetuksen lisäksi on itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: - ratkaisemalla vanhoja valintakoetehtäviä - tekemällä opettajan antamia harjoituksia - seuraamalla opettajan malliratkaisuja	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): • itsearviointi • aktiivinen tuntityöskentely • esitetyt tehtävät Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • ratkaistut valintakoetehtävät • kirjallinen tentti Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJAN-KOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.2.1.15 Tekniikan alan matematiikkaa jatko-opintoihin, 1 osp Opiskelija - kertaa ja syventää pakollisten matematiikan tutkinnonosien jatko-opintojen kannalta keskeiset asiat - osaa ensimmäisen asteen yhtälön ratkaisemisen - hallitsee asiasisällöt, joita on eniten esiintynyt tekniikan alan ammattikorkeakoulujen matematiikan valintakokeissa viime vuosina	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): - itsearviointi - aktiivinen tuntityöskentely - esitetyt tehtävät Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat (kohteet siirretään Wilmaan): 1. Valintakoetehtävien tekeminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: - ratkaistut valintakoetehtävät - kirjallinen tentti Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.2.1.16 Matematiikka, Geometriaa kolmiosta kartioon, 2 osp, uusi

Lisätty 15.4.2016.

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa laskea peruskuvioiden ja monikulmioiden pinta-aloja ja piirejä sekä käyttää sopivia mittayksiköitä
- osaa laskea avaruuskappaleiden tilavuuksia ja pinta-aloja ja käyttää sekä tilavuusyksiköitä että vetomittoja
- osaa piirtää kolmiulotteisista kappaleista levityskuvia
- osaa mallintaa sanallisia tehtäviä ja geometrisia ongelmia piirtämällä
- osaa lukea pohjapiirroksia ja piirtää kuvia eri mittakaavoihin

- osaa laskea ja soveltaa trigonometriaa ja Pythagoraan lausetta geometrysten ongelmien ratkaisemisessa

Osaamisen arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Tasokuvioden pinta-alat ja piirit	piirtää tasokuvioita ja laskee peruskuvioden pinta-aloja ja piirejä ja käyttää oikeita mittayksiköitä	piirtää tasokuvioita ja laskee monikulmioden pinta-aloja ja piirejä ja käyttää oikeita mittayksiköitä	piirtää geometrisista ongelmista mallikuvia ja laskee tasokuvioden pinta-aloja ja piirejä ja käyttää oikeita mittayksiköitä
Mittakaavaan piirtäminen	piirtää kuvion annetussa mittakaavassa ohjatusti	piirtää kuvion annetussa mittakaavassa	piirtää kuvion annetussa mittakaavassa sujuvasti
Avaruuskappaleiden tilavuudet ja pinta-alat	piirtää kolmiulotteisia kuvioita sekä niiden levityskuvia ohjattuna ja laskee yksinkertaisten kappaleiden tilavuuksia ja kokonaispinta-aloja	piirtää kolmiulotteisia kuvioita sekä niiden levityskuvia ja laskee kappaleiden tilavuuksia ja kokonaispinta-aloja	mallintaa geometrisia ongelmia kolmiulotteisilla kuvioilla sekä piirtää niiden levityskuvia ja laskee sujuvasti kappaleiden tilavuuksia ja kokonaispinta-aloja
Pythagoraan lause	osaa ohjattuna käyttää Pythagoraan lausetta	osaa käyttää Pythagoraan lausetta	osaa soveltaa Pythagoraan lausetta geometrysten ongelmien ratkaisemisessa
Trigonometriset funktiot	osaa ohjattuna käyttää trigonometrisia funktiota	osaa käyttää trigonometrisia funktiota	osaa soveltaa trigonometriaa geometrysten ongelmien ratkaisemisessa

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		3.2.1.16, Geometriaa kolmiosta kartioon, 2 osp	
		Osaamistavoitteista on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
3.2.1.16 Geometriaa kolmiosta kartioon	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: • laskemalla peruskuvioden ja monikulmioiden pinta-aloja ja piirejä • laskemalla avaruuskappaleiden tilavuuksia ja pinta-aloja • mallintamalla piirtäen sanallisia tehtäviä ja geometrisia ongelmia • piirtämällä kappaleiden levi-tyskuvia • pohjapiirroksia lukemalla ja pohjapiirroksia piirtämällä • laskemalla ja soveltamalla trigonometriaa ja Pythagoraan lausetta	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Geometria (MAB2) tai Geometria (MAA3). Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearviointilla ja/tai vertaisarviointilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfoliolla, tentillä sekä itsearviointilla ja/tai vertaisarviointilla. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Toisena opiskeluvuonna tai pakollisen matematiikan jälkeen. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	

Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
-----------------------	--

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
3.2.1.16 Geometriaa kolmiosta kartioon Opiskelija • osaa laskea peruskuvioden ja monikulmioiden pinta-aloja ja piirejä sekä käyttää sopivia mittayksiköitä • osaa laskea avaruuskappaleiden tilavuuksia ja pinta-aloja ja käyttää sekä tilavuusyksiköitä että vetomittoja • osaa piirtää kolmiulotteisista kappaleista levityskuvia • osaa mallintaa sanallisia tehtäviä ja geometrisia ongelmia piirtämällä • osaa lukea pohjapiirroksia ja piirtää kuvia eri mittakaavoihin • osaa laskea ja soveltaa trigonometriaa ja Pythagoraan lausetta geometristen ongelmien ratkaisemisessa	Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearviointilla ja/tai vertaisarviointilla. Oppiminen on vuorovai-kutteista, jolloin palautetta annetaan suu-lisesti jatkuvasti Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat (kohteet siirretään Wilmaan): - Tasokuvioden pinta-alat ja piirit, mittakaava - Avaruuskappaleiden tilavuudet ja pinta-alat - Trigonometriset funktiot - Pythagoraan lause	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuo-den aikana. Ajoituksessa huomioi-daan opiskelijan henkilö-kohtainen opetussuunni-telma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mah-dollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaa-mista edellä taulukoituhiin arviointikritee-reihin niin, että opiskelija osoittaa hallit-sevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfoli-olla, tentillä sekä itsearviointilla ja/tai vertaisarviointilla. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.2.1.17 Matematiikka, Yhtälöt ja epäyhtälöt, 1 osp, uusi

Lisätty 15.4.2016.

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa ratkaista ensimmäisen ja toisen asteen yhtälöitä sekä ensimmäisen asteen epäyhtälöitä
- soveltaa yhtälöitä sanallisten tehtävien ratkaisemisessa
- osaa piirtää suoran ja paraabelin kuvaajan sekä tulkita vastauksia kuvaajien avulla
- ratkaisee yhtälöpareja sekä laskemalla että piirtämällä
- osaa arvioida tuloksen oikeellisuutta sekä käyttää laskinta ja muita apuvälineitä

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Ensimmäisen ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen	ratkaisee yksinkertaisia ensimmäisen ja toisen asteen yhtälöitä	ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälöitä ja toisen asteen yhtälöitä ratkaisukaavalla	ratkaisee ensimmäisen asteen ja toisen asteen yhtälöitä sujuvasti ja osaa käyttää tulon nollasääntöä sekä ratkaisee suureyhtälöitä
Ensimmäisen asteen epäyhtälön ratkaiseminen	ratkaisee yksinkertaisia ensimmäisen asteen epäyhtälöitä lukusuoraa apuna käyttäen	ratkaisee ensimmäisen asteen epäyhtälöitä ja käyttää erilaisia lukuvälimerkintöjä	ratkaisee vaativia ensimmäisen asteen epäyhtälöitä ja käyttää erilaisia lukuvälimerkintöjä
Yhtälön ja epäyhtälön soveltaminen sanallisten tehtävien ratkaisemisessa	osaa käyttää muuttujaa sanallisen tehtävän ratkaisemisessa	kirjoittaa sanallisia tehtäviä yhtälöiksi ja epäyhtälöiksi sekä ratkaisee ne	soveltaa sanallisten tehtävien ratkaisuisia yhtälöitä, epäyhtälöitä ja kuvaajia

Suoran ja paraabelin kuvaaja ja yhtälö	piirtää kuvaajia yksinkertaisista yhtälöistä taulukoimalla muuttujien arvoja	piirtää kuvaajia yhtälöistä ja osaa määrittää suoran yhtälön kuvaajasta	piirtää kuvaajia yhtälöistä ja määrittää ratkaisuja kuvaajien avulla
Yhtälöparin ratkaiseminen	ratkaisee yhtälöparin piirtämällä	ratkaisee yhtälöpareja	ratkaisee yhtälöpareja käyttäen ratkaisussa kulloinkin sopivinta menetelmää

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		3.2.1.17, Yhtälöt ja epäyhtälöt, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
3.2.1.17 Yhtälöt ja epäyhtälöt	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: • muodostamalla matemaattisia lausekkeita sanallisista tehtävistä • kirjoittamalla muuttujien välisiä riippuvuuksia yhtälöiksi • ratkaisemalla ensimmäisen asteen yhtälöitä ja epäyhtälöitä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Lausekkeet ja yhtälöt (MAB1) tai Funktiot ja yhtälöt (MAA1). Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen

	• ratkaisemalla toisen asteen yhtälöitä (mm. vaillainainen toisen asteen yhtälö, toisen asteen yhtälön ratkaisukaava) • piirtämällä lukusuoria ja piirtämällä kuvaajia koordinaatistoon • arvioimalla tuloksen suuruusluokkaa ja tarkistamalla esim. yhtälön ratkaisu sijoittamalla muuttajan arvo alkuperäiseen yhtälöön	Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfolioilla, tentillä sekä itsearviointilla ja/tai vertaisarviointilla. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Tutkinnon osa-alueen arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
3.2.1.17 Yhtälöt ja epäyhtälöt , 1 osp Opiskelija • ratkaisee ensimmäisen ja toisen asteen yhtälöitä • ratkaisee ensimmäisen asteen epäyhtälöitä • osaa soveltaa yhtälöä sanallisten tehtävien ratkaisemisessa	Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearvioinnilla ja/tai vertaisarviointilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat:	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa

• piirtää suoran ja paraabelin kuvaajan annetusta yhtälöstä • ratkaisee yhtälöpareja sekä laske-malla että piirtämällä	- Yhtälön ratkaiseminen ja soveltami-nen - Epäyhtälön ratkaiseminen - Suoran ja paraabelin piirtäminen - Yhtälöparin ratkaiseminen	Ajoituksessa huomioi-daan opiskelijan henkilö-kohtainen opetussuunni-telma.	hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaa-mista voidaan arvioida myös osana amma-tillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kan-sioon tai verkkoon kerätyllä portfoliolla, ten-tillä sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioin-nilla. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	---	---	--

3.2.2 Fysiikka ja kemia

PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

15ytop 3.2.2.1 Fysiikka ja kemia, 2 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytop 3.2.2.1 Fysiikka ja kemia, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.2.2	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, labora-toriotyöskentelyä, toiminnallista työskentelyä, pro-jektityöskentelyä, prosessimuotoista opiskelua, val-miiden tietokoneohjelmien hyödyntämistä, verkko-	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella.	
			Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasi-

Fysiikan käsitteiden, ilmiöiden ja lainalaisuuksien soveltaminen Kemiallisten aineiden ja niiden ominaisuuksien huomioon ottaminen työssä Kemikaalien säilyttäminen, käsittely ja hävittäminen	opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä... Opitaan alan vaatimassa laajuudessa mm.: - tuntemaan alan kannalta keskeisiä fysiikan käsitteitä, ja lainalaisuuksia niin, että pystytään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt työelämässä: - keskeiset yksiköt ja etuliitteet, ympäristöä ja energiaa säästävät toimintatavat, työturvallisuus, ergonomia, materiaalitehokkuus, käyttöveden kulutus - Newtonin lait, voiman momenttiperiaate, paine ja tiheys - yleinen sähköturvallisuus, sähkölaitteen tehon ja energian kulutuksen yhteys, sähkölaitteen arvokilvet, koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteet - mittaolosuhteiden vaikutus mittaustarkkuuteen (systemaattinen ja satunnainen virhe), lämpömittarin mittavirheet ja lämpölaajeneminen - ottamaan huomioon oman alan kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä ja aineiden erityisominaisuuksia esim. suojakaasut, varastointiolosuhteet, tuotteen elinkaari, ympäristövaikutukset, materiaalitehokkuus jne. - opitaan säilyttämään, käyttämään ja hävittämään omalla alalla tarvittavia aineita esim. tutustuminen käyttöturvallisuustiedotteeseen ja sen merkitykseen terveelliseen ja turvalliseen työskentelyyn tai oman alan tuotemerkintöjen tulkitseminen - kemian ilmiöiden ja aineiden huomioimisen merkitykset ymmärtäminen oman alan näkökulmasta esim. ongelmajätteet, pH, maalit, metallien kemia, pesuaineet, liuosten konsentraation	Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit <i>Fysiikka luonnontieteenä (FY1)</i> ja <i>Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1)</i> korvaavat <i>Fysiikka ja kemia</i> tutkinnon osan osaamistavoitteet yhteisissä tutkinnon osissa. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Osaamisen arviointi Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: • itsearviointitaitojen kehittyminen • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • muistilappuentti tai paritentti (ammattialatehtävissä) • Kokeet, testit ○ monivalinta-, vaihtoehto- ja yhdistelytehtävät, pohdintatehtävät, ongelmanratkaisutehtävät, päättelytehtävät, mittaustulosten käsittely, graafisen kuvaajan laatiminen ja tulkitseminen, laskut, reaktioyhtälöt, essee, koejärjestelyn suunnittelu, luonnontutkimustehtävät, kokeet, eksperimentit • Työselostusten, työvihkojen ja -kirjojen arviointi • Projektiraporttien ja esitelmien arviointi • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat	assa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
---	--	---	---

	huomioiminen elintarvikealalla, autoalan haihtuvien liuottimien VOC-arvojen löytäminen, kosmetiikka-alan INCI-luetteloon liittyvät tehtävät, pH-käsitteen ymmärtäminen - opitaan tavallisempien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja käytettyjen materiaalien kemiallinen rakenne (esim. tekstiili ja puu kulttuurialalla), reaktiot (esim. kemialliset reaktiot ruoanvalmistuksessa) ja ympäristöriskit, ettei vaaranna omaa muiden eikä ympäristön turvallisuutta esim. orgaaniset yhdisteet kuten hiilivedyt, orgaaniset happiyhdisteet (esim. alkoholi – imeytyminen, palaminen, yhdistäminen eri raaka-aineisiin) ja orgaaniset typpiyhdisteet (esim. kaasut, liuottimet, ravintoaineet) ominaisuudet, tavallisimmat hapot ja emäkset		
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytop 3.2.2.1 Fysiikka ja kemia, 2 osp Opiskelija osaa soveltaa <i>oman alan</i> kannalta keskeisiä fysiikan käsitteitä, ilmiöitä ja lainalaisuuksia	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - sähkö- ja säteilyturvallisuus - mekaniikka - lämpö - kemian perusteet	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: - itsearviointitaitojen kehittyminen - tunti- ja kotitehtävien laskeminen - muistilapputentti tai paritentti (ammattialatehtävissä)

• osaa ottaa työssään huomioon <i>oman alan</i> kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä ja aineiden erityisominaisuuksia • osaa säilyttää, käyttää ja hävittää <i>omalla alalla</i> tarvittavia aineita.	• käyttöturvallisuustiedote ja ympäristöris- kien huomioiminen • ympäristöä ja energiaa säästävät toiminta- tavat, materiaalihokkuus ja vedenkulutus • oman alan kemia ja kemikaaliturvallisuus		• Kokeet, testit • monivalinta-, vaihtoehto- ja yhdistelytehtävät, pohdinta- tehtävät, ongelmanratkaisutehtävät, päättelytehtävät, mittaustulosten käsittely, graafisen kuvaajan laatiminen ja tulkitseminen, laskut, reaktioyhtälöt, esseet, koejärjestelyn suunnittelu, luonnon- tutkimustehtävät, kokeet, eksperimentit • Työselostusten, työvihkojen ja -kirjojen arviointi,... • Projektiraporttien ja esitelmien arviointi • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat
--	---	--	---

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

15ytov 3.2.2.2 Fysiikka ja kemia, Hiiliyhdisteiden kemiaa, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa hiiliyhdisteiden perustiedot, osaa nimetä ja piirtää hiiliyhdisteitä
- tunnistaa ja tietää hiiliyhdisteiden tavallisimmat reaktiot
- osaa biomolekyyleihin ja synteettiseen orgaaniseen liittyvän hiiliyhdisteiden kemiaa
- osaa soveltaa orgaanista kemiaa oman ammattialan vaatimassa laajuudessa

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Hiiliyhdisteiden perustiedot, nimeäminen ja piirtäminen	tunnistaa hiiliyhdisteiden funktionaalisia ryhmiä osaa nimetä yksinkertaisimpia hiiliyhdisteitä IUPACin järjestelmän mukaan osaa piirtää joitakin hiiliyhdisteitä ja tietää isomeria-käsitteen	osaa joitakin hiiliyhdisteiden funktionaalisia ryhmiä osaa nimetä tavallisimmat orgaanisen kemian yhdisteet IUPACin järjestelmän mukaan osaa piirtää tavallisimmat hiiliyhdisteet, tietää ja tunnistaa isomerian	osaa yleisimmät hiiliyhdisteiden funktionaaliset ryhmät osaa nimetä hiiliyhdisteitä IUPACin järjestelmän mukaan osaa piirtää hiiliyhdisteitä, tietää ja tunnistaa isomerian
Hiiliyhdisteiden reaktiot	tunnistaa hiiliyhdisteiden reaktioita	osaa joitakin hiiliyhdisteiden reaktioita	osaa yleisimpiä hiiliyhdisteiden reaktioita
Biomolekyylit ja synteettiset orgaanisen kemian yhdisteet	tunnistaa tavallisimmat biomolekyylit sekä synteettiset orgaaniset molekyylit	tunnistaa biomolekyylejä ja synteettisen orgaanisen kemian yhdisteitä	osaa nimetä ja tunnistaa biomolekyylejä ja synteettisen orgaanisen kemian yhdisteitä
Oman alan sovellukset	tunnistaa omalla alalla esiintyviä orgaanisen kemian yhdisteitä	osaa soveltaa hiiliyhdisteiden kemiaa omalle alalle jonkin verran	osaa soveltaa hiiliyhdisteiden kemiaan omalle alalle

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.2.2 Fysiikka ja kemia, Hiiliyhdisteiden kemiaa 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Fysiikka ja kemia, Hiiliyhdisteiden kemia 1 osp Hiiliyhdisteiden perus-	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: tutustumalla hiilivetyihin, funktionaalsiin ryhmiin (esim. alkoholit, aldehydit, ketonit, karboksyylihapot)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi : - suullinen palaute - itsearviointi	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana

tiedot, nimeäminen ja piirtäminen	- nimeämällä yhdisteitä IUPACin järjestelmän mukaan ja vertaamalla niitä mm. yhdisteiden triviaalinimiin - piirtämällä yhdisteiden rakenteita esim. viivakaaviona - tutustumalla isomeriaan ja avaruudelliseen rakenteeseen	• itsearviointitaitojen kehittyminen • aktiivinen tuntityöskentely • tunti- ja kotitehtävien tekeminen • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen eli toisilta oppimista	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Hiiliyhdisteiden reaktiot	- tunnistamalla reaktioita (kuten palaminen, additio-, substituoitio-, eliminatio- ja kondensaatioreaktiot)	Osaamisen arviointi Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: • muistilapputentti tai paritentti • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen	
Biomolekyylit ja synteettiset orgaanisen kemian yhdisteet	- tunnistamalla esim. hiilihydraatit, proteiinit, lipidit, DNA, polymeerit ja lääkkeet	Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Oman ammattialan sovellukset	- tutustumalla orgaanisen kemian sovelluksiin omalla ammattialalla (esim. lääkkeet, selluloosa, maalit, materiaalikemia)		
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.2.2.2 Fysiikka ja kemia, Hiiliyhdisteiden kemiaa 1 osp	Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • itsearviointitaitojen kehittyminen • aktiivinen tuntityöskentely • tunti- ja kotitehtävien tekeminen • esitetyt tehtävät	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: • muistilapputentti tai paritentti • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen
Opiskelija oppii			

• hiiliyhdisteiden perustiedot ja osaa nimetä ja piirtää hiiliyhdisteitä • tunnistamaan ja tietämään hiiliyhdisteiden tavallisimmat reaktiot • biomolekyyleihin ja synteettiseen orgaaniseen kemiaan liittyvää hiiliyhdisteiden kemiaa • soveltamaan orgaanista kemiaa oman ammattialan vaatimassa laajuudessa	• vertaiskehittäminen eli toisilta oppimista Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Opiskelija tunnistaa hiilivedyt, funktionaaliset ryhmät, ja isomerian sekä osaa piirtää ja nimetä hiiliyhdisteitä • Opiskelija tunnistaa ja tietää tavallisimpia hiiliyhdisteiden reaktioita • Opiskelija tunnistaa biomolekyyleja ja synteettisen orgaanisen kemian yhdisteitä • Opiskelija soveltaa hiiliyhdisteiden kemiaa omalle ammattialalle	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	---	--	---

15ytov 3.2.2.3 Fysiikka ja kemia, Materiaalien kemiaa, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- oppii tunnistamaan materiaaleja, niiden koostumusta, ominaisuuksia ja sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä
- tutustuu materiaalien valmistamisen periaatteisiin, materiaalien käytön historiaan ja tekee materiaalikustannusten vertailua
- tutustuu teollisesti merkittäviin raaka-aineisiin sekä niiden jalostusprosesseihin eri ammattialoilla
- oppii valitsemaan oikeat materiaalit eri käyttötarkoituksiin

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Materiaalien tunnistaminen ja niiden ominaisuuksien tunteminen sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettävät menetelmät	tunnistaa arkielämän tavallisimpia materiaaleja ja niiden ominaisuuksia ja perehtyy ohjatusti ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviin menetelmiin	tunnistaa yleisimpiä materiaaleja ja niiden ominaisuuksia ja perehtyy ohjatusti ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviin menetelmiin	tunnistaa erilaisia materiaaleja ja niiden ominaisuuksia ja perehtyy sujuvasti ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviin menetelmiin
Materiaalien valmistamisen periaatteet, materiaalien käytön historiaa ja materiaalikustannusten vertailua	hakee ohjatusti tietoa eri materiaalien valmistamisesta, materiaalien käytön historiasta ja materiaalikustannusten vertailusta	hakee tietoa materiaalin valmistamisesta, tutustuu tavallisimpien materiaalien käytön historiaan ja tekee materiaalikustannusten vertailua	soveltaa löytämäänsä tietoa materiaalin valmistamisesta, materiaalien käytön historiasta sekä tekee materiaalikustannusten vertailua
Teollisesti merkittävien raaka-aineiden ja niiden jalostusprosessien ymmärtäminen eri ammattialoilla	tutustuu ohjatusti teollisesti merkittäviin raaka-aineisiin ja niiden jalostusprosesseihin eri ammattialoilla	tutustuu teollisesti merkittäviin raaka-aineisiin ja niiden jalostusprosesseihin eri ammattialoilla	tutustuu itsenäisesti teollisesti merkittäviin raaka-aineisiin ja niiden jalostusprosesseihin eri ammattialoilla
Oikeiden materiaalien valitseminen eri käyttötarkoituksiin	valitsee ohjatusti oikeat materiaalit eri käyttötarkoituksiin	valitsee oikeat materiaalit eri käyttötarkoituksiin	osaa itsenäisesti valita oikeat materiaalit eri käyttötarkoituksiin ja osaa tarvittaessa opastaa muitakin materiaalivalinnassa

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan –osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.2.3, Fysiikka ja kemia, Materiaalien kemiaa, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Fysiikka ja kemia, Materiaalien kemiaa, 1 osp Materiaalien tunnistaminen ja niiden ominaisuuksien tunteminen Materiaalien valmistamisen periaatteet, materiaalien käytön historiaa ja materiaalikustannusten vertailua Oikeiden materiaalien valitseminen eri käyttötarkoituksiin	Tutkinnon osa voi sisältää esim. lähiopiskelua, laboratorio-työskentelyä, toiminnallista työskentelyä, projektityöskentelyä, prosessimuotoista opiskelua, valmiiden tietokoneohjelmien hyödyntämistä, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä ja it-senäistä työskentelyä. Opitaan mm.: tutustumalla erilaisiin materiaaleihin ja selvittämällä kemian merkityksen materiaalien kehityksessä: koostumus, ominaisuudet, valmistusmenetelmiä koskevat tiedot, historia, materiaalikustannukset, oikeiden materiaalien valitseminen eri käyttötarkoitukseen tutustuttavat materiaalit poimitaan ammattialakohtaisesti painottaen seuraavista: - Muovilaatujen tunnistaminen ja tunteminen, Muovilaatujen nimet ja lyhenteet sekä kierrätysmerkit - Kalkkikiven, kalkin, sementin ja betonin ominaisuuksien tunnistaminen. Betonin vahvistaminen teräksellä tai kuituilla - Teräslaadut ja niiden ominaisuudet. Valuraudan ominaisuudet ja käyttö - Tekstiilinen ja kuitujen ominaisuuksia. Luonnonkuidut, synteettiset kuidut ja seoskuidut - Nestekaasun turvallinen käyttö ja ominaisuudet. Ilmakaasut: happi, typpi ja argon käyttö ja ominaisuudet. Kaasuseokset, paineilma ja seossuojakaasut - Kaasupullot ja niiden turvallinen käsittely - Kosmetiikkatuotteet ja hajuvedet: eri käyttötarkoitukset ja luokittelu - Teräksen pinnoittaminen, elektrolyysi, galvanointi, sinitys, fosforointi ja muovit sekä maalit - Ei-rautapohjaiset metalli-seokset, niiden tunnistaminen, ominaisuudet ja käyttö - Eri puulaatujen tunnistaminen ja ominaisuudet - Liimat ja tiivistemassat tunnistaminen ja ominaisuudet	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi <i>Metallit ja materiaalit</i> (KE4) vastaa tavoitteiltaan Materiaalien kemiaa valinnaisen osa-alueen tavoitteita Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tuntityöskentely • tunti- ja kotitehtävien tekeminen • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen eli toisilta oppimista Osaamisen arviointi Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • töiden raportit • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen • laboratoriotyöskentely • mittaustulokset Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- Jalometallien: kulta, hopea ja platina tunnistaminen ja ominaisuudet. Jalometalli-seokset ja niiden koostumus - Jalo- ja korukivien luokittelu, ominaisuudet - Lääkeaineiden luokittelu ja ominaisuudet - Implantit, keinonivelet ja kirurgiset materiaalit - Ruokaöljyt ja -rasvat ja niiden seokset. Elintarvikkeiden lisäaineet, E-koodit - Valkuaisaineet, vitamiinit ja hivenaineet		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.2.2.3 Fysiikka ja kemia, Materiaalien kemiaa, 1 osp Opiskelija: • oppii tunnistamaan materiaaleja, niiden koostumusta, ominaisuuksia ja sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä • tutustuu materiaalien valmistamisen periaatteisiin, materiaalien käytön historiaan ja tekee materiaalikustannusten vertailua • tutustuu teollisesti merkittäviin raaka-aineisiin sekä niiden jalostusprosesseihin eri ammattialoilla	Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • vertaiskehittäminen eli toisilta oppimista Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Materiaalien käyttöturvallisuustiedotteet • Materiaalien tunnistaminen, niiden koostumus, ominaisuudet sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytetyt menetelmät • materiaalien valmistamisen periaatteet, käytön historia, koostumus ja ominaisuudet • oman ammattialan teollisesti merkittävään raaka-aineeseen ja jalostusprosessiin tutustuminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • töiden raportit • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen • laboratoriotyöskentely • mittaustulokset Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

oppii valitsemaan oikeat materiaalit eri käyttötarkoituksiin	oman alan materiaalikustannusten ja materiaalien vertailu eri käyttötarkoituksiin		
--	---	--	--

15ytov 3.2.2.4 Fysiikka ja kemia, Kemiaa kokeilemalla, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- oppii henkilökohtaisten suojainten käytön kokeellisia mittauksia suoritettaessa
- tutustuu kemiallisten yhdisteiden käyttöturvallisuustiedotteeseen ja vaaraa sekä haittaa aiheuttaviin ominaisuuksiin
- perehtyy kemian perusreaktioihin kokeellisten mittausten avulla esim. happojen ja emästen väliset reaktiot, hapetus-pelkistysreaktiot mm. galvanoinnissa, orgaaniset reaktiot kuten esteröityminen mm. biodieselin tai aspiriinin valmistuksessa, aineensiirtoreaktiot sekä erilaisten materiaalien reaktiivisuus yleisimpien liuottimien tai happojen ja emästen kanssa
- perehtyy kokeellisen kemian mittauksissa käytettäviin laitteisiin ja mittareihin sekä niiden toimintaperiaatteisiin kuten esimerkiksi tavallisimmat laboratoriovälineet (pipetit, byretit, mitta-astiat), mittalaitteet (esimerkiksi pH- ja johtokyky mittari, spektrofotometri), tisluslaitteistot, sekoittimet

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kemiallisten reaktioiden havainnoinnissa käytettävien laitteiden teknisen toiminnan ymmärtäminen	tunnistaa ohjattuna ohjeissa annetut välineet	tuntee kemiallisissa koejärjestelyissä käytettävät välineet, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta laitteiden käyttämisessä	tuntee ja osaa käyttää kemiallisiin mittauksiin tarvittavia ohjeiden mukaisia välineitä
Henkilökohtaisten suojavälineiden käytön ja turvallisuusohjeiden osaaminen	tuntee turvallisuusohjeiden sisällön ja tarvittavat suojavälineet, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta niiden käyttämisessä	osaa turvallisuusohjeiden sisällön ja käyttää tarvittavia suojavälineitä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta niiden käyttämisessä	noudattaa turvallisuusohjeita ja suojavälineiden käyttöohjeita

Ohjeiden mukaisen mittausjärjestelyn kokoaminen	tarvitsee ohjausta ohjeiden mukaisen mittausjärjestelyjen kokoamisessa	osa koota ja käyttää ohjeiden mukaisia mittausjärjestelyjä	osa koota ja käyttää ohjeiden mukaisia mittausjärjestelyjä sekä osaa arvioida mittausjärjestelyjen virhemahdollisuuksia
Kemiallisten mittausten suorittaminen, mittaustulosten käsittely ja raportointi	Osaa ohjattuna suorittaa ohjeiden mukaiset mittaukset. Tarvitsee ohjausta mittaustulosten käsittelyssä ja raportoinnissa	Osaa suorittaa ohjeiden mukaiset mittaukset. Tarvitsee ajoittain ohjausta mittaustulosten käsittelyssä ja raportoinnissa	Osaa suorittaa ohjeiden mukaiset mittaukset. Osaa käsitellä ja raportoida saamansa mittaustulokset

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.2.4 Fysiikka ja kemia, Kemiaa kokeilemalla, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattuna tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Fysiikka ja kemia, Kemiaa kokeilemalla, 1 osp Henkilökohtaisten suojavälineiden käytön ja turvallisuusohjeiden osaaaminen Kemiallisten reaktioiden havainnoinnissa käytettävien laitteiden	Tutkinnon osa voi sisältää esim. lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Tutkinnon osa mahdollistaa vierailun esimerkiksi tehtaan laadunvarmennuslaboratoriossa tai tutkimuslaitoksen laboratoriossa. Opitaan mm.: - henkilökohtaisten suojainten käyttöä kokeellisia mittauksia suoritettaessa - tutustumalla kemiallisten yhdisteiden käyttöturvallisuustiedotteeseen ja vaaraa sekä haittaa aiheuttaviin ominaisuuksiin - perehtymällä kemian perusreaktioihin kokeellisten mittausten avulla esim. happojen ja emästen väliset reaktiot, hapetus-pelkistysreaktiot mm. galvanoinnissa, orgaaniset reaktiot kuten	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. - suullinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely - esitetyt tehtävät - vertaiskehittäminen "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtää arvioimaan osaamista) Osaamisen arviointi Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: - tunti- ja kotitehtävien laskeminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma..

teknisen toiminnan ymmärtäminen Ohjeiden mukaisen mittaustajustelyn koostaminen Kemiallisten mittausten suorittaminen, mittaustulosten käsittely ja raportointi	esteröityminen mm. biodieselin tai aspiiriinin valmistuksessa, aineensiirtoreaktiot sekä erilaisten materiaalien reaktiivisuus yleisimpien liuottimien tai happojen ja emästen kanssa - perehtymällä kokeellisen kemian mittaustauksissa käytettäviin laitteisiin ja mittaustareihin sekä niiden toimintaperiaatteisiin kuten esimerkiksi tavallisimmat laboratoriovälineet (pipetit, byretit, mittaastiat), mittalaitteet (esimerkiksi pH- ja johtokyky mittari, spektrofotometri), tisluslaitteistot, sekoittimet - suorittamalla ohjeiden mukaiset mittaustaukset, käsittelemällä ja raportoimalla saadut mittaustulokset	- Kokeet, testit - monivalinta-, vaihtoehto- ja yhdistelytehtävät, pohdinta-tehtävät, ongelmanratkaisutehtävät, päättelytehtävät, mittaustulosten käsittely, graafisen kuvaajan laatiminen ja tulkitseminen, laskut, reaktioyhtälöt, esseet, koejärjestelyn suunnittelu, luonnontutkimustehtävät, kokeet, eksperimentit - Työselostusten, työviikkojen ja blogiraporttien arviointi - Projektiraporttien ja esitelmien arviointi - kirjallinen/suullinen tentti - portfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.2.4 Fysiikka ja kemia, Kemiaa ko-keilemalla, 1 osp Opiskelija oppii henkilökohtaisten suojainten käytön kokeellisia mittauksia suorittaessa	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arviointi :	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista:

Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Fysiikka ja kemia, Kemi-alliset mittaukset, 1 osp Aineseosten valmistaminen Havainnointi ja mittaaminen Mittaustulosten kerääminen, käsittely ja analysointi Mittaustulosten luotettavuuden, tarkkuuden ja mielekkyyden arviointi	Tutkinnon osa sisältää lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - valmistamaan alalla tarvittavia aineeseoksia työohjeissa ilmoitetuista aineista - laskemaan ohjattuna pitoisuuksia ja ainemääriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankimaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista - tekemään kokeellisia havaintoja ja mittauksia oman alan kannalta keskeisistä kemiallisista ilmiöistä toteuttamalla mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja –välineitä ohjatussa työtilanteessa - keräämään, käsittelemään ja analysoimaan tekemiään kokeellisia havaintoja ja mittauksia - esittämään työskentelyn tulokset mahdollisilla kuvaajilla ja taulukoilla ja laskemaan niistä lopullisen tuloksen - arvioimaan saamiensa kokeellisten havaintojen ja mittaustulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä - määrittelemään joitakin virhetekijöitä sekä ilmoittamaan tuloksen oikealla tarkkuudella	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Osaamisen arviointi Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • Kokeet, testit kirjallinen/suullinen tentti • Työselostusten, työvihkojen ja blogiraporttien arviointi • Projektiraporttien ja esitelmien arviointi Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma..
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Kemialliset mittaukset, 1 osp, arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.2.5 Fysiikka ja kemia, Kemialliset mittaukset, 1 osp Opiskelija oppii • valmistamalla alalla tarvittavia aineeseoksia työohjeissa ilmoitettuihin aineisiin • laskemalla ohjattuna pitoisuuksia ja ainemääriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankkimalla tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista • tekemällä kokeellisia havaintoja ja mittauksia oman alan kannalta keskeisistä kemiallisista ilmiöistä toteuttamalla mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa • keräämällä, käsittelemällä ja analysoimalla kokeellisia havaintoja ja mittauksia • esittämällä työskentelyn tulokset mahdollisilla kuvaajilla ja taulukoilla ja laskemalla niistä lopulliset tulokset • arvioimalla saatujen kokeellisten havaintojen ja mittaustulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä • määrittelemällä joitakin virhetekijöitä sekä ilmoittamalla tulokset oikealla tarkkuudella	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arviointi : * suullinen palaute * itsearviointi * aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely * esitetyt tehtävät * vertaiskehittäminen * "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Kemiallisissa mittauksissa käytettävien aineeseosten valmistaminen, laitteiden tunteminen ja käsittely • Kemiallisten mittausten suorittaminen, mittaustulosten kerääminen ja havainnointi • Mittaustulosten käsittely, esittäminen ja lopputulosten raportointi oikealla tarkkuudella • Mittaustulosten ja niistä saatujen lopputulosten luotettavuuden arviointi ja virhetekijöiden määrittely	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: • mittaustulosten käsittely ja laboratoriotöiden raportit • kirjallinen/suullinen tentti • laboratoriotyöskentely Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat

15ytov 3.2.2.6 Fysiikka ja kemia, Fysiikkaa kokeilemalla, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- oppii tekemään fysiikan töitä ja mittauksia
- oppii mittaamaan tarkasti ja arvioimaan mittausvirheitä
- osaa käyttää monipuolisesti eri mittausvälineitä
- ratkaisee töihin liittyviä laskennallisia fysiikan ongelmia
- oppii töihin liittyviä fysiikan lainalaisuuksia ja käsitteitä
- oppii tuottamaan työselostuksia suoritetuista mittauksista
- käyttää tietokonetta ja muita apuvälineitä mittaustulosten dokumentoinnissa

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Laboratoriotyöskentely ja mittalaitteiden käyttö sekä mittausvirheiden huomioonottaminen	Tekee havaintoja ja mittauksia huolellisesti ohjetta noudattaen sekä kirjaa mittaustulokset. Tiedostaa mittausvirheiden olemassaolon.	Tekee havaintoja ja mittauksia hyödyntäen luovuutta. Huomioi mittausvirheet mittauksissa.	Tekee havaintoja ja mittauksia monipuolisesti ja luovasti suunnitellen mittaustilanteet luotettaviksi. Ottaa huomioon mittausvirheet ja pyrkii mahdollisimman luotettaviin tuloksiin.
Fysiikan töihin liittyvien peruskäsitteiden ja lainalaisuuksien hallinta sekä laskennallisten ongelmien ratkaiseminen	Tuntee yleisimmät mittauksiin liittyvät fysiikan peruskäsitteet. Laskee yksinkertaisia mittauksiin liittyviä suurelaskuja ja käyttää yksiköitä oikein.	Hallitsee mittauksiin liittyvät fysiikan peruskäsitteet. Laskee suurelaskuja ja käyttää yksiköitä oikein.	Hallitsee mittauksiin liittyvät fysiikan peruskäsitteet sekä tärkeitä fysiikan lainalaisuuksia. Soveltaa suurelaskentaa ja käyttää yksiköitä oikein.

Mittaustulosten tulkinta ja johtopäätökset sekä töiden dokumentointi	Laatii tuloksista taulukoita ja kuvaajia ohjeen mukaisesti.	Laatii tuloksista taulukoita ja kuvaajia. Tulkitsee mittaustuloksia ja tekee niiden perusteella johtopäätöksiä.	Laatii tuloksista taulukoita ja kuvaajia. Tulkitsee mittaustuloksia ja tekee niiden perusteella johtopäätöksiä. Arvioi työskentelyä monipuolisesti.
--	---	--	--

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.2.6, Fysiikka ja kemia, Fysiikkaa kokeilemalla, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Fysiikka ja kemia, Fysiikkaa kokeilemalla, 1 osp Havainnot ja mittaukset. Mittaustulosten tulkinta ja johtopäätökset. Fysiikan käsitteet ja suurelaskenta. Töiden dokumentointi.	Tutkinnon osa voi sisältää esim. lähiopetusta, laboratoriotyöskentelyä, tietokoneohjelmien hyödyntämistä, verkko-opiskelua, asiantuntijan työnseurantaa, vierailukäyntejä ja itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: - ohjatusti suunnittelemaan kokeellista työskentelyä mm. koejärjestelyjen suunnittelut, laitteiden valitsemisen, mahdollinen teoriataustaan tutustuminen - tekemällä ohjatusti fysiikan töitä ja mittauksia (esimerkiksi mekaniikkaan, lämpöoppiin, ääneen, valoon, sähköoppiin liittyviä töitä ja mittauksia tai ammattiin liittyviä fysiikan mittauksia) - tutustumalla fysiikan töissä eriaihealueisiin kuten Arkhimedeen laki, ominaislämpökapasiteetin määrittäminen, valon heijastuminen ja taittuminen, putoamiskiitvyyden määrittäminen - mittaamaan tarkasti ja arvioimaan mittausvirheitä sekä käyttämään monipuolisesti eri mittausvälineitä - ratkaisemaan töihin liittyviä laskennallisia fysiikan ongelmia - tuottamaan työselostus suoritetuista mittauksista - töihin liittyviä fysiikan lainalaisuuksia ja käsitteitä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella, esimerkiksi fysiikan työkurssi. Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Osaamisen arviointi Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • töiden raportit • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen • laboratoriotyöskentely • mittaustulokset	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- hyödyntämään tietokonetta ja muita apuvälineitä mitaustulosten dokumentoinnissa (esim. tuottamalla kuvaajia ja taulukoita).	Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.2.2.6 Fysiikka ja kemia, Fysiikkaa kokeilemalla, 1 osp Opiskelija: • oppii tekemään fysiikan töitä ja mittauksia • oppii mittaamaan tarkasti ja arvioimaan mittaustuloksia • osaa käyttää monipuolisesti eri mittaustuloksia • ratkaisee töihin liittyviä laskennallisia fysiikan ongelmia • oppii töihin liittyviä fysiikan lainalaisuuksia ja käsitteitä • oppii tuottamaan työselostuksia suoritetuista mittauksista • käyttää tietokonetta ja muita apuvälineitä mittaustulosten dokumentoinnissa	Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkko-työskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Laboratoriotyöskentely. • Mittalaitteiden käyttö ja mittaustulosten huomioon ottaminen. • Fysiikan käsitteet ja suurelaskenta. • Fysiikan töihin liittyvien peruskäsitteiden ja lainalaisuuksien hallinta.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: • tunti- ja kotitehtävien laskeminen • töiden raportit • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen • laboratoriotyöskentely • mittaustulokset Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

	Töihin liittyvien laskennallisten fysiikan ongelmien ratkaiseminen.		
--	---	--	--

15ytov 3.2.2.7 Fysiikka ja kemia, Teknisten laitteiden fysiikka, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää omalla alalla tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan ja osaa laskea fysikaalisia laskutehtäviä laitteen toiminnasta
- ymmärtää arkielämässä tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan ja osaa laskea fysikaalisia laskutehtäviä laitteen toiminnasta
- tuntee joidenkin teknisten laitteiden valmistusprosessin eri vaiheiden merkityksen teollisessa ympäristössä
- oppii teknisen laitteen päivittäisen ylläpidon ja huollon merkityksen

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Omalla alalla tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan ymmärtäminen	Ymmärtää omalla alalla tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan yleisellä tasolla ja osaa laskea ohjatusti fysikaalisia tehtäviä laitteen toiminnasta	Ymmärtää omalla alalla tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan ja osaa laskea fysikaalisia tehtäviä laitteen toiminnasta	Ymmärtää omalla alalla tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan syvällisesti ja osaa laskea soveltavia fysikaalisia tehtäviä laitteen toiminnasta
Arkielämässä tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan ymmärtäminen	Ymmärtää arkielämässä tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan yleisellä tasolla ja osaa laskea ohjatusti fysikaalisia tehtäviä laitteen toiminnasta	Ymmärtää arkielämässä tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan ja osaa laskea fysikaalisia tehtäviä laitteen toiminnasta	Ymmärtää arkielämässä tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan syvällisesti ja osaa laskea soveltavia fysikaalisia tehtäviä laitteen toiminnasta

Teknisten laitteiden valmistusprosessien ymmärtäminen teollisessa ympäristössä	Ymmärtää yleisellä tasolla teknisen laitteen valmistusprosessin teollisessa ympäristössä ja huomaa eri valmistusvaiheiden merkityksen	Ymmärtää teknisen laitteen valmistusprosessin teollisessa ympäristössä ja huomaa eri valmistusvaiheiden merkityksen	Ymmärtää syvällisesti teknisen laitteen valmistusprosessin teollisessa ympäristössä ja huomaa eri valmistusvaiheiden merkityksen esittämällä parannusehdotuksia prosesseihin
Teknisten laitteiden päivittäinen ylläpito ja huolto	Ylläpitää teknistä laitetta sen sujuvan käytön varmistamiseksi vaihtamalla esimerkiksi sulakkeen	Ylläpitää teknistä laitetta sen sujuvan käytön varmistamiseksi vaihtamalla esimerkiksi sulakkeen ja osaa arvioida korjauksien kannattavuuden	Ylläpitää teknistä laitetta sen sujuvan käytön varmistamiseksi vaihtamalla esimerkiksi sulakkeen ja osaa arvioida korjauksien kannattavuuden

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.2.2.7 Fysiikka ja kemia, Teknisten laitteiden fysiikka, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Fysiikka ja kemia, Teknisten laitteiden fysiikka Ammatissa käytettävien laitteiden tekniikka Arkielämässä käytettävien laitteiden tekniikka	Tutkinnon osa sisältää lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Opitaan muun muassa: - perehtymällä omalla ammattialalla käytettävien teknisten laitteiden fysikaalisiin toimintaperiaatteisiin, kuten esimerkiksi autoklaavi, työkoneen hydraulijärjestelmä, lämpöpumput, ilmakompressorit, UV-laite, laseretäisyysmittari) - perehtymällä arkielämässä tarvittavien teknisten laitteiden fysikaalisiin toimintaperiaatteisiin, kuten esimerkiksi televisio, radio, älypuhelin, nitoja, taskulamppu, kahvinkeitin, kamera - tutkimalla sähkölaitteiden arvokilpiä ja laskemalla sen perusteella laitteen energiankulutusta	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan Teknisten laitteiden fysiikka -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan) Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palaute suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. (seurantakohteet kuvataan arviointisuunnitelmassa)-opiskelijan itsearviointi ja/tai vertaisarviointi Osaamisen arviointi Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon osan mukaiset osaamistavoitteet.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Teknisten laitteiden valmistusprosessien ymmärtäminen teollisessa ympäristössä Teknisten laitteiden päivittäinen ylläpito ja huolto	- tutustumalla teknisten laitteiden yksinkertaisiin korjaustoimenpiteisiin, kuten sulakkeen ja polttimon vaihtamiseen - vierailemalla esimerkiksi tehtaan kokoonpanolinjalla tutustuen samalla tuotteen valmistusprosessiin - toteuttamalla teknologiaprojektiin kokoomalla/purkamalla ohjatusti peruskomponenteista jonkin teknologisen laitteen yhteistyössä ammattiopettajan kanssa sekä selittämällä laitteen toimintaperiaatteen	Arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi - tunnilla tehty tehtävät - loppukoe - oppimispäiväkirja Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Teknisten laitteiden fysiikka, 1 osp, arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.2.2.7 Fysiikka ja kemia, Teknisten laitteiden fysiikka, 1 osp Opiskelija • ymmärtää omalla alalla tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan ja osaa laskea fysikaalisia laskutehtäviä laitteen toiminnasta • ymmärtää arkielämässä tarvittavien teknisten laitteiden	Oppimisen arviointi Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. (seurantakohteet kuvataan arviointisuunnitelmassa)-opiskelijan itsearviointi ja/tai vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Omalla alalla tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan ymmärtäminen ja fysikaalisten laskutehtävien laskeminen • Arkielämässä tarvittavien teknisten laitteiden toiminnan ymmärtäminen ja fysikaalisten laskutehtävien laskeminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon osan mukaiset osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi - tunnilla tehty tehtävät - loppukoe - oppimispäiväkirja Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

toiminnan ja osaa laskea fysi- kaalisia laskutehtäviä laitteen toiminnasta - tuntee joidenkin teknisten lait- teiden valmistusprosessin eri vaiheiden merkityksen teolli- sessa ympäristössä - oppii teknisen laitteen päivit- täisen ylläpidon ja huollon merkityksen	- Teknisten laitteiden valmistusprosessien ymmär- täminen teollisessa ympäristössä - Teknisten laitteiden päivittäinen ylläpito ja huolto		
--	--	--	--

15ytov 3.2.2.8 Fysiikka ja kemia, Ammattikohtaiset fysiikan harjoitustyöt, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- perehtyy eri ammateissa oleellisiin fysiikan ilmiöihin
- perehtyy eri ammatissa käytettävien teknisten laitteiden fysikaalisiin toimintaperiaatteisiin, kuten esimerkiksi autoklaavi, työkoneneen hydraulijärjestelmä, lämpöpumput ja ilmakompressori, UV-laite, laseretäisyysmittari, röntgen, yms.
- vierailee ohjatusti esimerkiksi sairaalassa tai muussa työympäristössä, jossa laitteita käytetään

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Ammatissa oleellisten fysiikan ilmiöiden tunnistaminen	tuntee fysiikan lainalaisuuksia, että osaa ohjatusti huomioida ammatialallaan niihin liittyvät ilmiöt	tuntee fysiikan lainalaisuuksia, että osaa huomioida työtehtävissään niihin liittyvät ilmiöt	tuntee fysiikan lainalaisuuksia, että osaa itsenäisesti huomioida ammatialalla niihin liittyvät ilmiöt
Laitteiden fysikaalisen toiminnan periaatteen ymmärtäminen	ymmärtää joitakin laitteen toiminnan fysikaalisia perusteita.	ymmärtää laitteen toiminnan, ja siihen liittyvän fysiikan.	ymmärtää perusteellisesti laitteen toiminnan fysikaalisen perusteen, ja osaa siten toimia laitteen kanssa oikein ja turvallisesti.
Teknisten laitteiden ja koneiden valmistusprosessit ja ylläpito	tutustuu ohjatusti teknisten laitteiden ja koneiden valmistusprosessiin ja ylläpitoon	-tutustuu ohjatusti teknisten laitteiden ja koneiden valmistusprosessiin ja ylläpitoon - ymmärtää ennakoivan huollon merkityksen jonkin laitteen toiminnan kannalta	- tutustuu ohjatusti teknisten laitteiden ja koneiden valmistusprosessiin ja ylläpitoon - pystyy arvioimaan ennakoivan huollon merkityksen laitteen toiminnan kannalta arkielämässä ja ammatissa käytettävien laitteiden osalta

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.2.8 Fysiikka ja kemia, Ammattikohtaiset fysiikan harjoitustyöt 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Fysiikka ja kemia, Ammattikohtaiset fysiikan harjoitustyöt, 1 osp Ammatissa käytettävien laitteiden toimintaperiaatteen ymmärtäminen Arkielämässä käytettävien laitteiden teknisen toiminnan ymmärtäminen Teknisten laitteiden ja koneiden valmistusprosessit ja ylläpito	Tutkinnon osa sisältää lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - perehtymällä eri ammattiteissa oleellisiin fysiikan ilmiöihin - perehtymällä eri ammatissa käytettävien teknisten laitteiden fysiikkaan toimintaperiaatteisiin, kuten esimerkiksi autoklaavi, työkooneen hydraulijärjestelmä, lämpöpumput ja ilmakompressori, UV-laite, laseretäisyysmittari, röntgen, yms. - vieraillemalla ohjatusti esimerkiksi sairaalassa tai muussa työympäristössä, jossa laitteita käytetään	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Osaamisen arviointi Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvona muodostuu osaamisen arvioinnista: • Tunti- ja kotitehtävien laskeminen • Työselostusten, työvihkojen ja -kirjojen arviointi • Projektiraporttien ja esitelmien arviointi • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma..
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.2.8 Fysiikka ja kemia, Ammattikohtaiset fysiikan harjoitustyöt, 1 osp Opiskelija • perehtyy eri ammateissa oleellisiin fysiikan ja kemian ilmiöihin • perehtyy eri ammatissa käytettävien teknisten laitteiden fysikaalisiin toimintaperiaatteisiin, kuten esimerkiksi autoklaavi, työkoneen hydraulijärjestelmä, lämpöpumput ja ilmakompressorit, UV-laite, laseretäisyyssmittari, röntgen, kauneudenhoitoalan laitteet, yms. • vierailee ohjatusti esimerkiksi sairaalassa tai muussa työympäristössä, jossa laitteita käytetään	Oppimisen arviointi : • suullinen palaute • itsearviointi • aktiivinen tunti- ja tai verkkotyöskentely • esitetyt tehtävät • vertaiskehittäminen • "opiskelija oivaltaa (oppimista ja osaamista yhdistävien tekijöiden havaitseminen), miten perustietoja voi soveltaa omaan tulevaan ammattiin" (-> voidaan siirtyä arvioimaan osaamista) Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Harjoitustyö 1: Tutustuminen työympäristössä olevan laitteen toimintaan.(esim. röntgenlaite, 3d-tulostin, raepesukone) Tai tutustuminen simulaattoriin. • Harjoitustyö 2: Ohjattu vierailu alaan liittyvässä työpaikassa. Asian tuntijan seuraaminen työssään. • Harjoitustyö 3: Tekninen kehitys: Miten alaan liittyvät laitteet ovat kehittyneet, ja mihin ne ovat menossa. • Harjoitustyö 4: Vapaavalintainen työ • Harjoitustyö 5: Vapaavalintainen työ	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavien menetelmin: • Tunti- ja kotitehtävien laskeminen • Työselostusten, työvihkojen ja -kirjojen arviointi • Projektiraporttien ja esitelmien arviointi • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat

15ytov 3.2.2.9 Fysiikka ja kemia, Oman alan jatko-opintoihin valmentava fysiikka ja kemia 2 osp

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa fysiikkaa ja kemiaa
- osaa ratkaista oman alan pääsykokeissa esiintyviä tehtäviä
- osaa varmistaa matemaattisten tulosten oikeellisuuden
- osaa käyttää laskinta ja muita apuvälineitä

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman alan jatko-opinnoissa tarvittava fysiikka ja kemia	osaa laskea oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa tärkeimpien osa-alueiden fysiikkaa ja kemiaa	osaa laskea oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa fysiikkaa ja kemiaa	osaa laskea sujuvasti oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa fysiikkaa ja kemiaa
Oman alan pääsykoetehtävien ratkaiseminen	osaa ohjatusti laskea joitakin oman alan pääsykoetehtäviä	osaa laskea oman alan pääsykoetehtäviä	osaa laskea sujuvasti pääsykoetehtäviä ja tarvittaessa opastaa muita
Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	osaa arvioida tuloksen oikeellisuutta ohjatusti	osaa arvioida tuloksen oikeellisuutta	osaa sujuvasti arvioida tuloksen oikeellisuutta
Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	osaa käyttää laskinta ja muita apuvälineitä pääosin itsenäisesti	osaa käyttää laskinta ja muita apuvälineitä	osaa käyttää laskinta ja muita apuvälineitä sujuvasti

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista.

TUTKINNON OSA		15ytov3.2.2.9 Fysiikka ja kemia,Oman alan jatko-opintoihin valmentava fysiikka ja kemia 2 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		

Fysiikka ja kemia, Oman alan jatko-opintoihin valmentava fysiikka ja kemia 2 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena ja itsenäisenä työskentelynä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - ratkaisemalla oman alan jatko-opintoihin soveltuvia fysiikan ja kemian tehtäviä - ratkaisemalla oman alan pääsykokeissa esiintyviä fysiikan ja kemian tehtäviä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamista ei voida tunnistaa ja tunnustaa. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti. Osaamisen arviointi: Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfoliolla, tentillä sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Osa-alue voidaan katsoa hyväksytyksi, kun opiskelija on osoittanut riittävää osaamista esimerkiksi palauttamalla itsenäisesti laskemansa tehtävät tärkeimmistä asioista tai opiskelija on suorittanut tentin vähintään tyydyttävällä tasolla. Osajaksosta voidaan antaa myös numeerinen arviointi, jos arvosana tarvitaan. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov3.2.1.9 Oman alan jatko-opintoihin valmentava fysiikka ja kemia 2 osp Opiskelija • osaa oman alan jatko-opinnoissa tarvittavaa fysiikkaa ja kemiaa • osaa ratkaista oman alan pääsykokeissa esiintyviä tehtäviä • osaa varmistaa matemaattisten tulosten oikeellisuuden • käyttää laskinta ja muita apuvälineitä	Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista, testeillä/pistokokeilla sekä opiskelijan itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Oppiminen on vuorovaikutteista, jolloin palautetta annetaan suullisesti jatkuvasti. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - omalla alalla tarvittava fysiikka - omalla alalla tarvittava kemia	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaaminen voidaan osoittaa vihkoon, kansioon tai verkkoon kerätyllä portfoliolla, tentillä sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Osa-alue voidaan katsoa hyväksytyksi, kun opiskelija on osoittanut riittävää osaamista esimerkiksi palauttamalla itsenäisesti laskemansa tehtävät tärkeimmistä asioista tai opiskelija on suorittanut tentin vähintään tyydyttävällä tasolla. Osajaksosta voidaan antaa myös numeerinen arviointi, jos arvosana tarvitaan. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

3.2.3 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen

PAKOLLINEN TUTKINNON OSA

15ytop 3.2.3.1 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytop 3.2.3.1 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.2.3	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Tieto- ja viestintätekniikan sovel-lusten käyttäminen	Tutkinnon osa sisältää lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: <i>Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan Tieto- ja viestintätekniikkaa ja sen hyödyntäminen -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.</i> Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/tai lähtötasotestin perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Palautetta oppimisesta ja osaamisesta annetaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Ohjeiden ja oppaiden käyttäminen	Opitaan: - käyttämällä opiskelussa tarvittavia tieto- ja viestintäjärjestelmiä, kuten Wilmaa ja verkko-oppimisalustaa (Moodle) sekä sähköpostia - käyttämällä opiskelussa tarvittavia työvälineohjelmia, kuten MS Office - perehtymällä ohjelmien ja laitteiden oppaisiin ja ohje-toimintoihin		
Verkkoidentiteetin ja yksityisyyden suojaaminen	- käyttämällä sosiaalisen median palveluita, kuten yhteisöllisiä työkaluja (esimerkiksi wikit ja blogit) sekä verkkoyhteisöjä (esim. Facebook, Google+, Instagram, Twitter) - tunnistamalla riskejä ja harjoittelemalla yksityisyyden suojaamista netin ja sosiaalisen median käytössä - perehtymällä turvalliseen verkko-ostamisen ja maksuliikenteen hallintaan		
Ohjeiden ja määräysten noudattaminen	- tutustumalla tietoturvaan ja tietosuojaan liittyviin asioihin sekä noudattamalla tekijänoikeuslakia - noudattamalla verkkonkäytön etikettiä sekä tietämään omat oikeudet ja rajoitukset		

Tiedostojen säilyttäminen ja lähettäminen	- tunnistamalla eri tiedostomuotojen ominaisuudet ja niiden merkitys (kuten docx, pdf, zip, exe, jpeg) - säilyttämällä ja lähettämällä tiedostoja eri tavoin (muistitikku, verkko- ja kovalevy, pilvipalvelu, sähköposti) - pakkaamalla ja purkamalla tiedostoja - tarkistamalla tiedostoja virusten ja haittaohjelmien varalta - perehtymällä varmuuskopioinnin merkitykseen	Osoituksena osaamisesta voidaan käyttää erilaisia tuotoksia, tehtäviä, oppimispäiväkirjaa/portfoliota, koetta sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytop3.2.3.1 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, 1 osp Opiskelija • osaa käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintätekniikan sovelluksia ja hyödyntää niiden käyttöön tarkoitettuja ohjeita ja oppaita • osaa suojata verkkoidentiteettiään ja yksityisyyttään • osaa toimia tekijänoikeus, tietoturva- ja tietosuojaohjeiden ja määräysten mukaisesti • osaa tiedostojen eri säilytys- ja lähetysmuodot.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • tieto- ja viestintäjärjestelmien hyödyntäminen • yksityisyydensuoja ja tekijänoikeudet • tietoturva ja tietosuoja • tiedostojen käsittely	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osoituksena osaamisesta voidaan käyttää erilaisia tuotoksia, tehtäviä, oppimispäiväkirjaa/portfoliota, koetta sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

			Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3.
--	--	--	--

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

15ytov 3.2.3.2 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Ohjelmointi, 3 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa ohjelmoinnin perusrakenteet ja -käsitteet (algoritminen ongelmanratkaisu, askeleittain tarkentaminen, ohjausrakenteet, modulaarinen ohjelmointi, tietotyypit, luokka ja olio, merkkijonot, taulukot)
- osaa ratkaista pienimuotoisia ongelmia ja toteuttaa pieniä ohjelmia
- osaa hyödyntää valittua ohjelmointiympäristöä
- osaa arvioida omaa osaamistaan ja valmiuksiaan ohjelmointityössä ja ohjelmoinnin opiskelussa

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Ohjelmoinnin perustechniikat	- osaa suunnitella ja kuvata yksinkertaisia ohjelman osia - osaa tulkita pienen ohjelman kuvauksen	- osaa suunnitella ja kuvata pienen ohjelman tai sen osan rakenteen - osaa jakaa pienen ohjelmointityön osiin ja kuvata osien rakenteita	- osaa itsenäisesti suunnitella ja kuvata pienen ohjelman rakenteen - osaa itsenäisesti jakaa ohjelmointityön osiin ja kuvata osat ja niiden välisen yhteistyön
Ohjelmoinnin peruskäsitteet ja -rakenteet	- Opiskelija tuntee ohjelmoinnin keskeisimmät peruskäsitteet - Opiskelija osaa käyttää muuttujia, vakiota tärkeimpiä tietotyyppiejä yksinkertaisissa ohjelmointitehtävissä	- Opiskelija tuntee ohjelmoinnin peruskäsitteet - Opiskelija tuntee kääntäjän ja tulkin toiminnan	- Opiskelija tuntee ohjelmoinnin peruskäsitteet ja osaa käyttää niitä - Opiskelija ymmärtää kääntäjän ja tulkin toiminnan - Opiskelija osaa itsenäisesti ja monipuolisesti hyödyntää muuttujia, taulukoita,

	- opiskelija osaa ohjatusti ohjelmoida pieniä ohjelmia tai ohjelman osia, jotka sisältävät peräkkäis-, valinta- ja toistorakenteita	- Opiskelija osaa käyttää muuttujia, vakioita tietotyyppejä ja ohjelmointikielen valmiita funktioita - opiskelija osaa ohjelmoida pienen ohjelman, joka sisältää peräkkäis-, valinta- ja toistorakenteita, laskentalogiikkaa sekä käyttöliittymän	- vakioita tietotyyppejä ja ohjelmointikielen valmiita funktioita - opiskelija osaa itsenäisesti ohjelmoida pieniä ohjelmia, jotka sisältävät peräkkäis-, valinta- ja toistorakenteita, laskentalogiikkaa sekä käyttöliittymän
Ohjelmointiympäristön käyttö	- osaa kirjoittaa ohjelmakoodin, kääntää ohjelman ja suorittaa sen valitussa ohjelmointiympäristössä - osaa tulkita ohjelmointiympäristön antamia virheilmoituksia	- osaa hyödyntää käytettävää ohjelmointiympäristöä ohjelmointikoodin kirjoittamisessa, ohjelman kääntämisessä ja ohjelman suorittamisessa - osaa tulkita ohjelmointiympäristön antamia virheilmoituksia - osaa etsiä käytettävän ohjelmointikielen dokumentaatiosta tavallisimmin käytettyjä funktioita	- osaa itsenäisesti ja monipuolisesti hyödyntää käytettävää ohjelmointiympäristöä ohjelmointikoodin kirjoittamisessa, ohjelman kääntämisessä ja ohjelman suorittamisessa - osaa hyödyntää valitun ohjelmointiympäristön tarjoamia toimintoja ohjelmointivirheiden etsimisessä - osaa itsenäisesti hyödyntää ohjelmointiympäristön ja käytettävän ohjelmointikielen dokumentaation avulla valmiita luokkakirjastoja ja funktioita

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.2.3.2 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Ohjelmointi, 3 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Ohjelmointi	Tutkinnon osa toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaamisen arvioinnin menetelmiä voivat olla esimerkiksi:	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma
	Opitaan: -kuvaamalla prosesseja vuo-kaavioiden tai pseudokoodin avulla -suunnittelemalla ja kuvaamalla pienten ohjelmien rakenteita -tekemällä paljon erilaisia ohjelmointiharjoituksia valitussa ohjelmointiympäristössä, esim. Python, Java, C++		

		-tehtävät -harjoitustyöt -tentti -oppimispäiväkirja Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Etenemisen ehtoja ei ole.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov3.2.3.2 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Ohjelmointi, 3 osp Opiskelija - osaa ohjelmoinnin perusrakenteet ja -käsitteet (algoritminen ongelmanratkaisu, askeleittain tarkentaminen, ohjausrakenteet, modulaarinen ohjelmointi, tietotyypit, luokka ja olio, merkkijonot, taulukot) - osaa ratkaista pienimuotoisia ongelmia ja toteuttaa pieniä ohjelmia - osaa hyödyntää valittua ohjelmointiympäristöä - osaa arvioida omaa osaamistaan ja valmiuksiaan ohjelmointityössä ja ohjelmoinnin opiskelussa	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Ohjelmoinnin perusrakenteet - Yksinkertaisten ohjelmien suunnittelu ja ohjelmointi - Valitun ohjelmointiympäristön hyödyntäminen	Osaamisen arviointi toteutetaan 1., 2. tai 3. lukuvuotena oppilaitoksessa tai työssäoppimispaikalla.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkonaisuuksia. Osaamisen arvioinnin menetelmiä voivat olla esimerkiksi: -tehtävät -harjoitustyöt -tentti -oppimispäiväkirja Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat

15ytov 3.2.3.3 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Kymmensormijärjestelmä, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa kirjoittaa kymmensormijärjestelmällä
- työskentelee ergonomisesti oikein näyttöpäätteen ääressä ja tauottaa työskentelyään taukojumpilla

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Kymmensormijärjestelmän hallinta	-kirjoittaa kymmen-sormijärjestelmällä tekstiä, mutta se vie vielä aikaa	kirjoittaa kymmen-sormijärjestelmällä ja nettolyöntien määrä minuutissa on 125–175 ja tarkkuus 96–100 %	kirjoittaa kymmensormi-järjestelmällä ja nettolyöntien määrä minuutissa on yli 175 ja tarkkuus 96–100 %
Näyttöpäätetyöskentelyn ergonomia	-tuntee näyttöpäätetyöskentelyn ergonomian merkityksen ja säädöt, mutta tarvitsee vielä ohjausta niiden noudattamiseen	-huomioi näyttöpäätetyöskentelyssä ergonomian merkityksen	-työskentelee näyttö-päätteen ääressä ergonomisesti oikein ja omatoimisesti sekä tauottaa työskentelyään säännöllisesti

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.2.3.3 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Kymmensormijärjestelmä, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen	Tutkinnon osa sisältää lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Opitaan:	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/tai lähtötasotestin perusteella. Oppimisen arviointi(ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan)	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

hyödyntäminen, Kymmen-sormijärjestelmä	- tekemällä esim. näppäin-, lause-, kap-pale- ja tekstiharjoituksia tarkoitukseen so-pivilla ohjelmilla, esim. TypingMaster - kertaamalla vaikeampia kohtia esim. hankalia näppäimiä ennen uusien asioiden opettelua - suorittamalla erilaisia verryttelyjä ja har-joituksia esim. ohjelman mukana tulevien pelien avulla - työskentelemällä näyttöpäätteen kanssa ergonomisesti oikein -tauottamalla työskentelyä ja tekemällä taukojumppaa	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle anne-taan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. -opettajan havainnointi opiskelijan osallistumisesta ja työskentelystä -opiskelijan itsearviointi ja/tai vertaisarviointi Osaamisen arviointi Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mah-dollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaamisen arviointi suoritetaan -Kirjoituskokeilla -Havannoimalla opiskelijan ergonomiaa ja tauotusta kirjoittamisen aikana Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opetta-neet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.2.3.3 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Kymmensormijärjestelmä, 1 osp Opiskelija - osaa kirjoittaa kymmensormijärjestelmällä - työskentelee ergonomisesti oikein näyttöpäätteen ääressä ja tauottaa työskentelyään taukojumpilla	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - kymmensormijärjestelmä - ergonomia	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana oppilaitoksessa tai työpaikalla. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkonaisuuksia. Osaamisen arviointi suoritetaan -Kirjoituskokeilla -Havannoimalla opiskelijan ergonomiaa ja tauotusta kirjoittamisen aikana Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.2.3.4 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Ammattialan sovellukset, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.3.4 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Ammattialan sovellukset, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.2.3.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen,	Tutkinnon osa sisältää lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Opitaan	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan "Ammattialan sovellukset"-osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/tai lähtötasotestin perusteella.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Ammattialan sovellukset	- käyttämällä oman ammattialan sovellusohjelmia tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen ammattialan tilanteiden ja olosuhdeiden vaatimalla tavalla - perehtymällä omaan ammattialaan liittyviin verkkohakupalveluihin ja käyttämällä niitä aktiivisesti tekijänoikeudet huomioiden - tutustumalla oman alan tietokantoihin ja niiden käyttämiseen - arvioimalla oman ammattialan verkkohakupalveluiden tietojen luotettavuutta ja soveltuvuutta eri tilanteisiin - ennakoimalla ja huomioimalla tietosuojaja tietoturvariskit - kehittämällä työympäristöään ja toimintatapojaan päätetyöskentelyn ergonomian mukaisesti	Oppimisen arviointi Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. -opettajan havainnointi opiskelijan osallistumisesta ja työskentelystä -opiskelijan itsearviointi ja/tai vertaisarviointi Osaamisen arviointi Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi - opiskelijan vuorovaikutteisuus - tiedonhallintataitojen kehittyminen esim. tekijänoikeuksien huomioiminen, eettisyys tiedonhallinnassa (lait, normit ja hyvät tavat) - kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta esim. lähdekritiikin kehittyminen - itse- tai mahdollinen vertaisarviointi (opponointi) - tehtävien tuotokset Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.2.3.4 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Ammattialan sovellukset, 1 osp Opiskelija	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat :	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana opilaitoksessa tai työpaikalla.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi - opiskelijan vuorovaikutteisuus

osaa perehtyä erilaisten tietojärjestelmien sovelluksiin, joita voidaan hyödyntää omalla ammattialalla	- Ammattialan sovellusten käyttö - Tietokantojen hyödyntäminen - Verkkohakupalvelujen käyttö - Tietoturvan noudattaminen	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma	- tiedonhallintataitojen kehittyminen esim. tekijänoikeuksien huomioiminen, eettisyys tiedonhallinnassa (lait, normit ja hyvät tavat) - kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta esim. lähdekritiikin kehittyminen - itse- tai mahdollinen vertaisarviointi (opponointi) - tehtävien tuotokset Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	---	--	--

15ytov 3.2.3.5 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Laitteiden ja sovellusten käyttöönotto ja hallinta, 1 osp

Lisätty 22.9.2015

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.2.3.5 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Laitteiden ja sovellusten käyttöönotto ja hallinta, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.2.3	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Laitteiden ja sovellusten käyttöönotto	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: -käyttämällä erilaisia opiskelussa tarvittavia laitteita, kuten mobiililaitteet, tietokoneet, tulostimet, webkamerat ja muut oheislaitteet -asentamalla ja käyttöönottamalla erilaisia sovelluksia (mm. pilvipalvelut, ruudunjakopalvelut)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/tai lähtötasotestin perusteella. Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan laitteiden ja sovellusten käyttöönotto ja ylläpito-osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): -opettajan havainnointi opiskelijan osallistumisesta ja työskentelystä -opiskelijan itsearviointi ja/tai vertaisarviointi	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	-perehtymällä sovellusten käyttöehtoihin ja lisensseihin(mm. freeware-, shareware- ja demo-ohjelmat) -tutustumalla asennuksiin liittyvään englanninkieliseen sanastoon -muuttamalla laitteiden ja sovellusten asetuksia käyttötarpeen mukaan -perehtymällä erilaisten verkkojen käyttöönottoon ja ominaisuuksiin -ratkaisemalla vastaantulevia ongelmia, kuten tulostusongelmat, päivitykset ja verkko-ongelmat -perehtymällä ohjelmien ja laitteiden oppaisiin ja ohje-toimintoihin	Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaamisen arvioinnin menetelminä käytetään tehtäviä/tuotoksia/tentti/oppimispäiväkirja. Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov3.2.3.5 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Laitteiden ja sovellusten käyttöön-otto ja hallinta, 1 osp	-opettajan havainnointi opiskelijan osallistumisesta ja työskentelystä	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet.

Opiskelija osaa - ottaa käyttöön uusia tieto- ja viestintätekniikan laitteita ja sovelluksia - ratkaista yleisimpiin tieto- ja viestintätekniikan sovelluksiin liittyviä ongelmia	-opiskelijan itsearviointi ja/tai vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat (kohteet siirretään Wilmaan): • Tieto- ja viestintätekniikan laitteiden käyttöönotto • Tieto- ja viestintätekniikan sovellusten käyttöönotto	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Tutkinnon osan osa-alueen osaamisen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osaamisen arvioinnin menetelminä käytetään tehtäviä/tuotoksia/tentti/opimispäiväkirja. Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	--	---	--

15ytov 3.2.3.6 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Digitaalinen kuvaaminen ja kuvankäsittely, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa määrittää kameran ja/tai puhelimen asetukset sekä säätää kuvausasetukset
- siirtää kuvia tietokoneelle erilaisia menetelmiä käyttäen
- osaa kuvankäsittelyohjelman perustoiminnot ja työskentelytavat
- osaa parantaa kuvien laatua sekä muokata ja yhdistää kuvia niiden käyttötarkoituksen mukaan
- ymmärtää digitaalisen kuvan perusominaisuudet ja tiedostomuodot
- tuntee kuvaamiseen ja julkaisemiseen liittyvät oikeudet ja rajoitukset

- osaa kuvan tulostamisen ja siihen liittyvät kuvamääritykset ja asetukset

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Digitaalinen valokuvaa- minen ja kuvien siirtä- minen tietokoneelle	- tuntee kameran asetukset ja osaa ku- vata automaattiasetuksilla - osaa ohjatusti siirtää kuvat tietoko- neelle	- osaa määrittää kameran asetukset ja sää- tää kuvaustilanteen asetukset - osaa siirtää kuvia tietokoneelle erilaisia me- netelmiä käyttäen	- hallitsee monipuolisesti kameran määri- tykset ja kuvaustilanteiden asetukset - osaa siirtää kuvia monipuolisesti lait- teesta ja ympäristöstä toiseen
Kuvankäsittelyohjelman hallinta	- osaa ohjatusti kuvankäsittelyohjelman perustoiminnot ja työskentelytavat - osaa parantaa kuvan laatua vähintään yhdellä tavalla - osaa ohjatusti muokata kuvia eri työ- kaluja ja toimintoja käyttäen - osaa tehdä kuvasta valinnan ja yhdis- tää valinta toiseen kuvaan - osaa käyttää ohjelman omaa Ohje-toi- mintoa	- osaa kuvankäsittelyohjelman perustoimin- not ja työskentelytavat - osaa parantaa kuvan laatua useammalla ta- valla - osaa muokata kuvia eri työkaluja ja toimin- toja käyttäen - osaa yhdistää kuvia niiden käyttötarkoituk- sen mukaan - osaa hyödyntää erilaisia kuvankäsittelyn oppaita	- hallitsee itsenäisesti kuvankäsittelyoh- jelman perustoiminnot ja työskentelyta- vat - osaa itsenäisesti ja monipuolisesti pa- rantaa kuvan laatua - osaa itsenäisesti ja monipuolisesti muo- kata kuvia ja yhdistää niitä käyttötarkoi- tuksen mukaan - osaa hyödyntää ja löytää itsenäisesti erilaisia kuvankäsittelyn oppaita
Kuvan tallentaminen käyttötarkoituksen mu- kaan	- tunnistaa digitaalisen kuvan perusomi- naisuudet ja tärkeimmät tiedostomuoo- dot - osaa tallentaa kuvan ohjatusti käyttö- tarkoituksen mukaan	- tuntee digitaalisen kuvan perusominaisuu- det ja erilaiset tiedostomuodot - osaa tallentaa kuvan käyttötarkoituksen mukaan	- tuntee monipuolisesti digitaalisen kuvan perusominaisuudet ja hallitsee erilaiset tiedostomuodot - osaa tallentaa kuvan itsenäisesti eri käyttötarkoitusten mukaan
Kuvan julkaiseminen/ tulostaminen	- tuntee kuvaamiseen ja julkaisemiseen liittyvät oikeudet ja rajoitukset - osaa ohjatusti tulostaa kuvan sen käyt- tötarkoituksen mukaan	- tuntee kuvaamiseen ja julkaisemiseen liitty- vät oikeudet ja rajoitukset - osaa tulostaa kuvan käyttötarkoituksen mu- kaan ja asettaa tarvittavat kuvamääritykset	- tuntee monipuolisesti kuvaamiseen ja julkaisemiseen liittyvät oikeudet ja rajoi- tukset - osaa itsenäisesti asetuksia muuttamalla tulostaa kuvan sen käyttötarkoituksen mukaan sekä asettaa tarvittavat kuva- määritykset

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	15ytov 3.2.3.6 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Digitaalinen kuvaaminen ja kuvankäsittely, 1 osp
Osaamistavoitteet	Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.

Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Digitaalinen valokuvaaminen ja kuvien siirtäminen Kuvakäsittely-ohjelman hallinta Kuvan tallentaminen käyttötarkoituksen mukaan Kuvan julkaiseminen/ tulostaminen	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopetusta, verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: - kuvaamalla kameran ja/tai puhelimen asetusten määrittäminen sekä kuvausasetusten säätäminen - siirtämällä kuvia erilaisia menetelmiä käyttäen eri laitteiden ja ympäristöjen välillä - harjoittelemalla kuvankäsittelyohjelman perustointoja ja työskentelytapoja - parantamalla kuvien laatua sekä muokkaamalla ja yhdistämällä kuvia niiden käyttötarkoituksen mukaan - hyödyntämällä kuvakäsittelyn oppaita - perehtymällä digitaalisen kuvan perusominaisuuksiin ja tiedostomuotoihin - harjoittelemalla kuvan tallentamista eri käyttötarkoitusten mukaan - perehtymällä kuvaamiseen ja julkaisemiseen liittyviin oikeuksiin ja rajoituksiin - perehtymällä kuvan tulostamiseen liittyviin kuvamäärityksiin ja asetuksiin	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/tai hankitun oman osaamisen perusteella ja/tai lähtötasotestillä. Oppimisen arviointi: Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. - opettajan havainnointi opiskelijan osallistumisesta ja työskentelystä - oppimistehtävät - opiskelijan itsearviointi ja/tai vertaisarviointi Osaamisen arviointi: Osaamisen arviointi suoritetaan arvioimalla opiskelijan tuotoksia, joita voivat olla: - arvioitavat tehtävät/tuotokset - oppimispäiväkirja/ digitaalinen portfolio Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov 3.2.3.6 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Digitaalinen kuvaaminen ja kuvankäsittely, 1 osp Opiskelija • osaa määrittää kameran ja/tai puhelimen asetukset sekä säätää kuvausasetukset • siirtää kuvia tietokoneelle erilaisia menetelmiä käyttäen • osaa kuvankäsittelyohjelman perustoiminnot ja työskentelytavat • osaa parantaa kuvien laatua sekä muokata ja yhdistää kuvia niiden käyttötarkoituksen mukaan • ymmärtää digitaalisen kuvan perusominaisuudet ja tiedostomuodot • tuntee kuvaamiseen ja julkaisemiseen liittyvät oikeudet ja rajoitukset • osaa kuvan tulostamisen ja siihen liittyvät kuvamääritykset ja asetukset	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Kameran ja kuvaustilanteen asetusten määrittäminen - Kuvien siirtäminen tietokoneelle - Digitaalisen kuvan perusominaisuudet - Kuvankäsittelyohjelman käyttäminen - Kuvan ominaisuuksien muuttaminen - Kuvan tallentaminen tarkoituksenmukaiseen tiedostomuotoon - Kuvan tulostaminen ja/tai julkaiseminen	Osaamisen arviointi toteutetaan 1., 2. tai 3. lukuvuotena oppilaitoksessa tai työssäoppimispaikalla.	Osaamisen arviointi suoritetaan arvioimalla opiskelijan tuotoksia, joita voivat olla: – arvioitavat tehtävät/tuotokset – oppimispäiväkirja/ digitaalinen portfolio Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	---	---	---

15ytov 3.2.3.7 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Tekstinkäsittely ja esitysgrafiikka, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija osaa

- käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa oikeaoppisesti ja sujuvasti tekstin kirjoittamisessa ja muotoilemisessa
- muotoilla ja kirjoittaa asiakirjastandardin mukaisia asiakirjoja
- lisätä ja sijoitella kuvia ja taulukoita tekstin joukkoon
- hyödyntää tekstinkäsittelyä oman ammattialansa tehtävissä
- laatia esityksiä esitysgrafiikkaohjelmalla
- muotoilla esityksistä näyttäviä erilaisilla tehokeinoilla
- huomioida esityksen selkeyteen ja toimivuuteen vaikuttavia asioita
- käyttää esitysgrafiikkaohjelmaa oman ammattialansa tehtävissä

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tyytyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Tekstinkäsittelyohjelman käyttö	- osaa kirjoittaa ja muotoilla tekstiä ja tuntee oikeat tekstinkäsittelyn periaatteet (mm. rivinvaihdot, sarkaimet, sisennykset, sivun asetukset)	- osaa kirjoittaa ja muotoilla tekstiä oikeita tekstinkäsittelyn periaatteita noudattaen (mm. rivinvaihdot, sarkaimet, sisennykset, sivun asetukset)	- osaa kirjoittaa ja muotoilla tekstiä sujuvasti ja itsenäisesti oikeita tekstinkäsittelyn periaatteita noudattaen (mm. rivinvaihdot, sarkaimet, sisennykset, sivun asetukset)
Asiakirjastandardin mukaisen työn kirjoittaminen	- tuntee asiakirjastandardin asettelut ja muotoilut ja osaa käyttää sitä ohjatusti	- osaa kirjoittaa asiakirjastandardin mukaisia asiakirjoja ja tehtäviä	- osaa kirjoittaa itsenäisesti ja sujuvasti asiakirjastandardin mukaisia asiakirjoja ja tehtäviä
Kuvien ja taulukoiden lisääminen ja muokkaaminen	- osaa lisätä kuvia ja taulukoita	- osaa lisätä kuvia ja taulukoita ja asetella niitä tekstin joukkoon	- osaa lisätä kuvia ja taulukoita ja asetella niitä tekstin joukkoon
Tekstinkäsittelyohjelman hyödyntäminen ammattialan tehtävissä	- osaa käyttää ohjattuna tekstinkäsittelyohjelmaa ammattialansa tehtävissä	- osaa käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa ammattialansa tehtävissä	- osaa käyttää itsenäisesti ja sujuvasti tekstinkäsittelyohjelmaa ammattialansa tehtävissä
Esitysgrafiikkaohjelman käyttö	- osaa käyttää esitysgrafiikkaohjelmaa esitysten ja materiaalien laatimisessa - tuntee esityksen selkeyteen ja toimivuuteen vaikuttavat asiat	- osaa laatia esityksiä ja materiaaleja esitysgrafiikkaohjelmalla kohderyhmä huomioiden - laatii esityksistä selkeitä ja toimivia	- osaa laatia itsenäisesti näyttäviä esityksiä ja materiaaleja esitysgrafiikkaohjelmalla - huomioi kohderyhmän ja käyttötarkoituksen laatimissaan esityksissä ja materiaaleissa

Esitysgrafiikkaohjelman hyödyntäminen ammat- tialan tehtävissä	- osaa käyttää ohjattuna esitysgrafiikka- ohjelmaa ammattialansa tehtävissä	- osaa käyttää esitysgrafiikkaohjelmaa ammattialansa tehtävissä	- osaa käyttää itsenäisesti ja sujuvasti esi- tysgrafiikkaohjelmaa ammattialansa tehtä- vissä
---	--	--	---

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.3.7 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Tekstinkäsittely ja esitysgrafiikka, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Tekstin- käsittely- ohjelman hallinta	Tutkinnon osa toteutetaan lähiopiskeluna. Li- säksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itse- näistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen, kuten tietoko- neen käyttäjän @-kortin tai A-kortin, ja/tai lähtötasotestin perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppi- mistehtävistä suoriutumista sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioin- nilla. Palautetta oppimisesta ja osaamisesta annetaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamista- voitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opis- kelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoittei- siin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonai- suuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana amma- tillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasi- assa kahden en- simmäisen opiske- luvuoden aikana. Ajoituksessa huo- mioidaan opiskeli- jan henkilökohtai- nen opetussuunni- telma.
	Opitaan mm.: - käyttämällä tekstinkäsittelyohjelmaa oikeaoppi- sesti tekstin kirjoittamisessa ja muotoilussa - harjoittelemalla tekstien ja kappaleiden perus- muotoiluja - kirjoittamalla asiakirjastandardin mukaisia asia- kirjoja - lisäämällä ja asettelemalla kuvia ja taulukoita tekstin joukkoon - tekemällä ammattialaansa liittyviä tekstinkäsitte- lyn harjoituksia - käyttämällä esitysgrafiikkaohjelmaa oikeaoppi- sesti esitysten laadinnassa - muotoilemalla esityksistä näyttäviä käyttämällä esim. teemoja, rakenteita ja vaihtotehosteita - huomioimalla esityksen selkeyteen ja toimivuu- teen vaikuttavia asioita, kuten värit, fontit, kohde- ryhmä - tekemällä ammattialaansa liittyviä harjoituksia		
Esi- tysgrafiik- kaohjel- man hal- linta	Tutkinnon osa voidaan toteuttaa tietokoneen käyt- täjän @- / a-kortin vastaavien moduulien sisällöin.	Osoituksena osaamisesta voidaan käyttää erilaisia tuotoksia, tehtä- viä, oppimispäiväkirjaa/portfoliota, koetta sekä itsearviointia ja mah- dollisesti vertaisarviointia.	

		Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Etenemisen ehtoja ei ole.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov3.2.3.7 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Tekstinkäsittely ja esitysgrafiikka, 1 osp Opiskelija osaa • käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa oikeaoppisesti ja sujuvasti tekstin kirjoittamisessa ja muotoilemisessa • muotoilla ja kirjoittaa asiakirjastandardin mukaisia asiakirjoja • lisätä ja sijoitella kuvia ja taulukoita tekstin joukkoon • hyödyntää tekstinkäsittelyä oman ammattialansa tehtävissä • laatia esityksiä esitysgrafiikkaohjelmalla • muotoilla esityksistä näyttäviä erilaisilla tehokeinoilla • huomioida esityksen selkeyteen ja toimivuuteen vaikuttavia asioita • käyttää esitysgrafiikkaohjelmaa oman ammattialansa tehtävissä	Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehävistä suoriutumista sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Palautetta oppimisesta ja osaamisesta annetaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Tekstinkäsittelyohjelman oikeaoppinen käyttö • Esitysgrafiikkaohjelman käyttö	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osoituksena osaamisesta voidaan käyttää erilaisia tuotoksia, tehtäviä, oppimispäiväkirjaa/portfoliota, koetta sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.2.3.8 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Taulukkolaskenta, 1 osp

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija osaa

- käyttää taulukkolaskentaohjelmaa tietojen dokumentointiin, tallentamiseen ja tulostamiseen
- muotoilla taulukoita ja sen sisältämiä tietoja
- laatia laskentakaavoja ja hyödyntää valmiita funktioita
- tehdä ja muotoilla kaavioita
- käyttää taulukkolaskentaohjelmaa oman ammattialansa tehtävissä

Arviointikriteerit

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tyydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Taulukkolaskentaohjelman käyttö	- osaa kirjoittaa taulukkoon lukuja ja tekstiä sekä tehdä perusmuotoiluja, kuten valuuttamuotoilut, reunaviivat - osaa tallentaa tiedot	- osaa kirjoittaa taulukkoon lukuja ja tekstiä ja muotoilla taulukoita ja sen tietoja - osaa tallentaa tiedot	- osaa kirjoittaa taulukkoon itsenäisesti lukuja ja tekstiä ja muotoilla taulukoista sen tiedoista selkeitä - osaa tallentaa tiedot tarkoituksen mukaisessa tiedostomuodossa
Laskentakaavojen ja funktioiden käyttö	- osaa laatia peruslaskukaavoja ja käyttää ohjelman tutuimpia funktioita - tuntee erityyppisiä viittauksia	- osaa laatia peruslaskukaavoja ja käyttää niissä erityyppisiä viittauksia - osaa käyttää ohjelman yleisimpiä funktioita	- osaa laatia laskukaavoja hyödyntäen erityyppisiä viittauksia ja kaavojen kopiointia - osaa hyödyntää ohjelman yleisimpiä funktioita
Kaavioiden ja kuvaajien laatiminen	- osaa tehdä kaavion annettujen ohjeiden mukaan	- osaa laatia peruskaavion ja muotoilla sitä	- osaa laatia itsenäisesti selkeitä kaavioita ja muotoilla niistä näyttäviä
Tulostusten ja tunnistetietojen hallinta	- osaa tulostaa taulukon ja kaavion - tietää ylä- ja alatunnisteen merkityksen	- osaa muokata taulukon ja kaavion tulostusasetuksia ja tulostaa ne - osaa lisätä ylä- ja alatunnisteen	- osaa itsenäisesti asettaa taulukkoon ja kaavioon tarkoituksenmukaiset tulostus- ja tunnistetasetukset

Taulukkolaskentaohjelman hyödyntäminen ammattialan tehtävissä	- osaa käyttää ohjattuna taulukkolaskentaohjelmaa ammattialansa tehtävissä	- osaa käyttää taulukkolaskentaohjelmaa ammattialansa tehtävissä	- osaa hyödyntää itsenäisesti taulukkolaskentaohjelmaa ammattialansa tehtävissä
---	--	--	---

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.3.8 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Taulukkolaskenta, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Taulukkolaskenta-ohjelman hallinta	Tutkinnon osa sisältää lähiopiskelua, verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: - käyttämällä taulukkolaskentaohjelmaa tiedon dokumentoinnissa ja tilastoinnissa - täyttämällä ja muotoilemalla erilaisia tietoja taulukkoon - laatimalla peruslaskukaavoja, kuten yhteen-, vähennys-, kerto- ja jako- sekä prosenttilaskuille - käyttämällä laskennassa valmiita funktioita, esim. summa, keskiarvo, minimi ja maksimi - harjoittelemalla tehokasta työskentelyä hyödyntämällä mm. erilaisia viittauksia kaavoissa, täytökahvaa ja sarjoja - laatimalla ja muokkaamalla erityyppisiä kaavioita - tekemällä taulukoihin ja kaavioihin tulostusasetuksia	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen, kuten tietokoneen käyttäjän @-kortin tai A-kortin, ja/tai lähtötasotestin perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Palautetta oppimisesta ja osamisesta annetaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osoituksena osaamisesta voidaan käyttää erilaisia tuotoksia, tehtäviä, oppimispäiväkirjaa/portfoliota, koetta sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- soveltamalla taulukkolaskentaohjelman käyttöä ammattialaansa liittyvissä harjoituksissa Tutkinnon osa voidaan toteuttaa tietokoneen käyttäjän a-kortin vastaavan moduulin sisällöin.	Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat. Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.2.3.8 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Taulukkolaskenta , 1 osp Opiskelija osaa • käyttää taulukkolaskentaohjelmaa tietojen dokumentointiin, tallentamiseen ja tulostamiseen • muotoilla taulukoita ja sen sisältämiä tietoja • laatia laskentakaavoja ja hyödyntää valmiita funktioita • tehdä ja muotoilla kaavioita • käyttää taulukkolaskentaohjelmaa oman ammattialansa tehtävissä	Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehävistä suoriutumista sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Palautetta oppimisesta ja osaamisesta annetaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Oppimisen arvioinnin seuranta-kohteet ovat (kohteet siirretään Wilmaan): • Taulukkolaskentaohjelman käyttö • Laskentakaavojen ja funktioiden hallinta • Kaavioiden ja tulostusten hallinta	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osoituksena osaamisesta voidaan käyttää erilaisia tuotoksia, tehtäviä, oppimispäiväkirjaa/portfoliota, koetta

			sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat. Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3.
--	--	--	--

15ytov 3.2.3.9 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Digitaalisten materiaalien hallinta, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.3.9 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Digitaalisten materiaalien hallinta, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.2.3	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Digitaalisten materiaalien hallinta, 1 osp	Osa-alue toteutetaan monimuoto-opetuksena. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: • käyttämällä oman ammattialan tietoverkkoja • hakemalla omaan alaan ja opiskeluun liittyvää tietoa verkoista • arvioimaan tiedon käyttöarvoa pohtimalla tiedon lähteen luotettavuutta, objektiivisuutta, tuoreutta ja tiedon oikeellisuutta • tuottamalla ja käsittelemällä erilaisia digitaalisia materiaaleja (esim. nettisivut, kuvaaminen, videointi) • julkaisemalla ja jakamalla materiaaleja eri tavoin tekijänoikeudet huomioiden (esim. pilvipalvelut, blogit, wikit, Thinglink, Youtube, Instagram)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan Tieto- ja viestintä- tekniikka ja sen hyödyntäminen -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista sekä itsearvioinnilla ja/tai vertaisarvioinnilla. Palautetta oppimisesta ja osaamisesta annetaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	• luomalla omaa ammatillista osaamista markkinoiva digitaalinen portfolio (esim. LinkedIn, Prezi, blogi, Thinglink)	Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Osoituksena osaamisesta voidaan käyttää erilaisia digitaalisten materiaalien tuotoksia (esim. blogi, portfolio, videot, nettisivut), koetta sekä it-searviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.2.3.9 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Digitaalisten materiaalien hallinta, 1 osp Opiskelija • osaa toimia sähköisissä medioissa oman osaamisen kehittämiseksi ja jakamiseksi • osaa hyödyntää digitaalisia materiaaleja oman ammatillisen kas-	Oppimista seurataan havainnoimalla opiskelijan työskentelyä, oppimistehtävistä suoriutumista sekä itsearviointia ja/tai vertaisarvioinnilla. Palautetta oppimisesta ja osaamisesta annetaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - käyttää oman ammattialan tietoverkkoja - ymmärtää tiedon käyttöarvon - osaa tuottaa yksinkertaisen nettisivun - käsittelee kuvia ja videoita - julkaisee ja jakaa materiaaleja	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia.

vun kuvaamisessa sekä osaamisen ja ammattitaidon markkinoinnissa			Osoituksena osaamisesta voidaan käyttää erilaisia digitaalisten materiaalien tuotoksia (esim. blogi, portfolio, videot, nettisivut), koetta sekä it-searviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	--	--	---

15ytov 3.2.3.10 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Verkkolukutaito ja tietoturva, 1 osp

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa toimia tekijänoikeusmääräysten mukaisesti ja tutustuu vuorovaikutteisesti tekijänoikeuslainsäädännön hyödyntämiseen
- tutustuu tietoturvaan internetissä esimerkiksi varmuuskopioinnin ja vastuullisen julkaisemisen avulla
- osaa tuottaa oman alan tietovaraston avoimia palveluja hyödyntämällä
- osaa hyödyntää digitaalisia materiaaleja yksilöllisen oppimispolun tuottamisessa ja kokoamisessa
- tutustuu ajanhallintatyökaluihin verkossa ja oppii hyödyntämään niitä oman työn organisoinnissa
- osaa hyödyntää verkkoviestintäjärjestelmää vuorovaikutteisessa informaation järjestämisessä

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tekijänoikeuslainsäädännön tutustuminen projektimuodossa	tutustuu vuorovaikutteisesti tekijänoikeuslainsäädännön ja niiden merkitsemiseen yksinkertaisimmissa tilanteissa	hakee vuorovaikutteisesti tietoa tekijänoikeuslainsäädännön ja niiden hyödyntämiseen liittyen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta tekijänoikeuslainsäädännön merkitsemiseen	käyttää sujuvasti löytämäänsä tietoa tekijänoikeuslainsäädännön hyödyntämisestä ja merkitsemisestä monipuolisissa tilanteissa esimerkkinä oman ammattitaidon markkinoinnissa omassa blogissa

Tietoturvaan tutustuminen	osaa ottaa varmuuskopion ohjatusti jostakin omasta palvelusta ohjatusti sekä tutustuu vastuulliseen julkaisemiseen verkossa	tekee varmuuskopion itse tuotetusta materiaalista, tutustuu vastuulliseen julkaisemiseen verkossa ja tuottaa ohjatusti tietoturvaohjeet peruskäyttäjälle	käyttää monipuolisesti ja vastuullisesti verkon palveluja ja huolehtii tietoturvalisuuudesta tutustumalla tietoturvaohjeisiin eri palveluissa ja tuottaa ohjatusti tietoa erilaisista tietoturvaan vaikuttavista asioista esimerkkinä omien tietojen varmuuskopiointi tai siirtäminen palvelusta toiseen
Vuorovaikutteisen tietovaraston yhteisöllinen tuottaminen	luo ohjattuna oman alan tietovaraston yhteisöllisesti avoimia palveluja hyödyntämällä	luo sujuvasti oman alan tietovaraston yhteisöllisesti avoimia palveluja hyödyntämällä	ottaa sujuvasti käyttöön itselleen uusia avoimia palveluja ja pystyy tarvittaessa opastamaan muita oman tietovaraston yhteisöllisessä tuottamisessa
Oppimispolun tuottaminen digitaalisesti	harjoittelee ohjatusti digitaalisuuden hyödyntämistä ammatillisen oppimispolun tuottamisessa ja kokoamisessa	hakee sujuvasti alaansa liittyvää tietoa ja kokoaa tiedon digitaalisesti oppimispoluksi	kuvaaa ammatillista osaamistaan monipuolisesti kokoamalla oppimispolun digitaalisesti ja osaa opastaa toisia oman reitin tuottamisessa
Ajanhallintatyökalut	tutustuu ajanhallintatyökaluihin oman työn organisoinnissa ja opiskeltavan valinnaisen sisältöalueen järjestämisessä tarviten ajoittain ohjausta.	käyttää sujuvasti ajanhallintatyökaluja oman työn organisoinnissa ja valinnaisen sisältöalueen järjestämisessä	käyttää ajanhallintatyökaluja monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti eri tilanteiden mukaan
Viestintäohjelmien ja jäsentelijöiden hyödyntäminen vuorovaikutteisesti	osaa hyödyntää ohjatusti käytössä olevaa verkkoviestintäjärjestelmää informaation järjestämisessä vuorovaikutteisesti	osaa hyödyntää käytössä olevaa verkkoviestintäjärjestelmää, virtuaalista oppimisympäristöä tai etätyökalua informaation järjestämisessä vuorovaikutteisesti	osaa toimia monipuolisesti verkkoviestintäjärjestelmässä, virtuaalisessa oppimisympäristössä tai etätyökalua hyödyntäen oman osaamisen kehittämiseksi ja jakamiseksi

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Tieto- ja viestintätekniikka ja sen hyödyntäminen* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Suunnitelma tutkinnon osa-alueen toteutuksesta ja arvioinnista.

TUTKINNON OSA		15ytov 3.2.3.10 Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Verkkolukutaito ja tietoturva, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattuna tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen, Verkkolukutaito ja tietoturva, 1 osp Tekijänoikeuslisen-seihin tutustuminen projektimuodossa Tietoturvaan tutustuminen Vuorovaikutteisen tietovaraston yhteisöllinen tuottaminen Oppimispolun tuottaminen digitaalisesti	Tutkinnon osa sisältää lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä ja mahdollista työskentelyä vuorovaikutteisessa virtuaaliympäristössä Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm. - tutustumalla CC-lisensseihin projektimuotoisesti ja hyödyntämällä erilaisia tekijänoikeuslisen-sejä materiaalin markkinoinnissa esim. oman blogin kaupallistamisessa - tutustumalla ohjatusti tietoturvaan internetin muuttuvassa ympäristössä esim. ottamalla varmuuskopiot itse tuotetusta materiaalista, perehtymällä erilaisiin tietoturvaohjeisiin ja eri palvelujen käyttöehtoihin sekä mahdollisuuksiin siirtää tietoa toiseen palveluun, käyttäjähallintaan ja vastuulliseen julkaisemiseen verkossa jne. - tuottamalla omaan alaan liittyvä vuorovaikutteinen tietovarasto (esim. blogi, wiki, portfolio, apps, kollaasi, video- tai kuvakirjasto jne.) yhteisöllisesti avoimia palveluja hyödyntämällä ja opettelemalla seuraamaan merkityksellisenä pidettyjä sisältöjä mediassa - harjoittelemalla oppimispolun tuottamista ja kokoamista interaktiiviseksi ja visuaaliseksi esim. tuottamalla vuorovaikutteinen esitys jostakin osajakson keskeisestä aihealueesta	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan) - tiedon kokoamista oppimisportfolioon reflektoidaan Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • tiedonhallintataitojen kehittyminen esim. tekijänoikeuksien huomioiminen, eettisyys tiedonhallinnassa (lait, normit ja hyvät tavat) • kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta esim. lähdekritiikin kehittyminen • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen • itse- tai mahdollinen vertaisarviointi (opponointi) • tehtävien tuotokset • joistakin osa-alueista osallistumistodistus	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Ajanhallinta-työkalut - tutustumalla visuaaliseen tuottamiseen verkossa esim. infografiikkaan, visuaalisiin työkaluihin kuten aikajanaan jne. - tutustumalla erilaisiin ajanhallintatyökaluihin oman työn organisoinnissa ja opiskeltavan valinnaisen sisältöalueen järjestämisessä esim. to-do-listat, kalenterit, keskittymisen apulaiset, tauon pitämisen muistuttajat jne. Viestintäohjelmien hyödyntäminen ja informaation järjestäminen - hyödyntämällä informaation järjestämisessä ja oman verkkolukutaidon vahvistamisessa vuorovaikutustaitoja esim. opettelemalla noutamaan ja yhdistelemään tietoa useasta lähteestä samaan aikaan, järjestämään tietoa vuorovaikutteisiksi linkkikokoelmiksi avainsanojen avulla, käyttämään mielikarttoja tai muita jäsentäjiä aiemman tiedon ja löytyneen tiedon yhdistelemiseen - hyödyntämällä oppimisen eri vaiheissa ohjautusti jotakin viestintäohjelmaa, virtuaalista oppimisympäristöä tai etätyökalua informaation järjestämisessä sekä verkkoviestinnän harjoituksessa esim. ACP jne.		
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Verkkolukutaito ja tietoturva arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
Pakolliset tutkinnon osat*			
15ytov 3.2.3.10 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen, Verkkolukutaito ja tietoturva, 1 osp Opiskelija	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista:

• osaa toimia tekijänoikeusmääräysten mukaisesti ja tutustuu vuorovaikutteisesti tekijänoikeuslisenssien hyödyntämiseen • tutustuu tietoturvaan internetissä esimerkiksi varmuuskopiointiin ja vastuullisen julkaisemisen avulla • osaa tuottaa oman alan tietovaraston avoimia palveluja hyödyntämällä • osaa hyödyntää digitaalisia materiaaleja yksilöllisen oppimispolun tuottamisessa ja koamisessa • tutustuu ajanhallintatyökaluihin verkossa ja oppii hyödyntämään niitä oman työn organisoinnissa • osaa hyödyntää verkkoviestintäjärjestelmää vuorovaikutteisessa informaation järjestämisessä	Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: • Materiaalin merkitseminen tekijänoikeuslisenssillä projektin tuotokset • Tietoturvaan tutustuminen • Oman tietovaraston tuottaminen yhteisöllisesti • Yksilöllisen oppimispolun tuottaminen digitaalisesti • Ajanhallintatyökalun käyttäminen oman työn ja valinnaisen sisältöalueen organisoinnissa • Viestintäohjelmien ja jäsentelijöiden hyödyntäminen vuorovaikutteisesti	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: • tiedonhallintataitojen kehittyminen esim. tekijänoikeuksien huomioiminen, eettisyys tiedonhallinnassa (lait, normit ja hyvät tavat) • kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta esim. lähdekritiikin kehittyminen • kirjallinen/suullinen tentti • portfolion tekeminen • itse- tai mahdollinen vertaisarviointi (opponointi) • tehtävien tuotokset • joistakin osa-alueista osallistumistodistus Tutkinnon osan Verkkolukutaito ja tietoturva arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
---	---	---	---

3.3 Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien neljän osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 5 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 8 osaamispisteen edestä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavaa osaamista.

3.3.1 Yhteiskuntataidot

PAKOLLINEN TUTKINNON OSA

15ytop 3.3.1.1 Yhteiskuntataidot, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytop3.3.1.1 Yhteiskuntataidot, 1 <u>osp</u>	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.3.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Kansalaisena toimiminen ja osallistuminen yhteiskunnallisen päätöksentekoon Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, <u>itsenäistä</u> työskentelyä. Lähiopetus, verkko-opiskelu virtuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Finpec, Moodle, Vaikuttajan reittikartta), ryhmätyöt, itsenäinen työskentely, vierailut. Opitaan mm.: - seuraamalla ajankohtaista yhteiskunnallista keskustelua eri viestintävälineissä - tutustumalla eri viranomaisten toimintaan ja päätöksentekoon (esim. valtuusto, oikeuslaitos, Kela, Verohallinto, Ely-keskus) - pohtimalla tasa-arvon ja syrjinnän käsitteitä ja ilmenemismuotoja (sukupuoli, ikä, etninen tai kansallinen alkuperä,	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Yhteiskuntatieto (YH1) ja Taloustieto (YH2) vastaavat tavoitteiltaan Yhteiskuntataidot – osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: • suullinen palaute • itsearviointi • esitetyt ja palautetut tehtävät • vertaisarviointi • aktiivinen työskentely	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma.

periaatteiden noudattaminen	kansalaisuus, kieli, uskonto ja vakaumus, mielipide, vamma, terveydentila, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy). - osallistumalla opiskelijakunnan, opiskelijafoorumin tms. yhteisön toimintaan ja/tai päätöksentekoon - työskentelemällä erilaisissa tiimeissä ja työryhmissä - osallistumalla monikulttuuriseen toimintaan esim. tapahtumien, opiskelijavaihtojen, -vierailujen ja työssäoppimisen avulla	Osaamisen arviointi Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamista-voitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, kirjallista/suullista tenttiä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.
Oman talouden ja raha-asioiden suunnittelu ja hoitaminen	- laatimalla suunnitelman oman talouden tuloista ja menoista - tutustumalla luoton ottamisen ehtoihin, seurauksiin ja riskeihin - tutustumalla yhteiskunnan tarjoamiin tukimuotoihin - vertaamalla eri maksu- ja säästämisvaihtoehtoja	
Sosiaalisen median hyödyntäminen	- käyttämällä sosiaalista mediaa hyödyksi opiskelussa, tiedonhaussa ja tiedottamisessa sosiaalisen median käytäytymissäännöt	
Yhteiskunnan palvelujen käyttäminen ja kuluttajana toimiminen	- selvittämällä ja käyttämällä yhteiskunnan tarjoamia palveluita - tutustumalla yhteiskunnallisten palvelujen tuottajiin - tutustumalla yhteiskunnallisten palvelujen rahoitukseen esim. virtuaalikunnat.net - oppimisympäristön avulla - hakemalla tietoa kuluttaja-asioista Kilpailu- ja kuluttajaviraston verkkosivuilta - hakemalla tietoa julkisten palvelujen käytöstä kansalaisneuvonta.fi –sivustolta.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytop3.3.1.1 Yhteiskuntataidot, 1 osp Opiskelija - osaa toimia vastuullisena kansalaisena ja tietää miten yhteiskunnalliseen päätöksentekoon vaikutetaan ja osallistutaan - osaa noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita - osaa suunnitella ja hoitaa omaa talouttaan ja raha-asioitaan - osaa hyödyntää sosiaalista mediaa - osaa käyttää yhteiskunnan palveluita ja toimia vastuullisena kuluttajana	Oppimisen edistymistä seurataan koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinninseurantakohteet ovat: - Osallistuminen ja päätöksenteko - Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus - Oma talous ja raha-asiat - Sosiaalisen median hyödyntäminen - Yhteiskunnan palvelujen käyttäminen ja kuluttajana toimiminen	Tutkinnon osa opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa toisen ja kolmannen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma	Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, kirjallista/suullista tenttiä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

15ytov 3.3.1.2 Yhteiskuntataidot, Oman talouden ja raha-asoiden hoitaminen, 2 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- oppii hoitamaan omia raha-asioitaan ja käyttämään resursseja järkevästi
- tuntee eri maksutavat
- hyödyntää erilaisia oppaita ja palveluita taloutensa hoidossa
- osaa laatia erilaisia suunnitelmia rahankäytöstään ja hankinnoistaan
- pystyy vertailemaan erilaisia laina- ja säästämisvaihtoehtoja
- ymmärtää mitä laskujen maksamatta jättämisestä seuraa
- osaa hakea apua talous- ja velkaongelmiin
- pystyy arvioimaan tuotannon ja kulutuksen sekä oman elämäntapansa ja kulutuksensa vaikutuksia globaalisesti ympäristöön

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Tiedonhaku ja lähteiden käyttö	- osaa ohjatusti hakea tietoa oman talouden hallintaan ja suunnitteluun liittyvistä lähteistä ja käyttää niitä	-osaa hakea tietoa oman talouden hallintaan ja suunnitteluun liittyvistä lähteistä ja käyttää niitä tarkoituksenmukaisella tavalla	- etsii itsenäisesti tietoa talouden hallintaan ja suunnitteluun liittyvistä lähteistä, osaa hyödyntää ja soveltaa tietoa järkevästi ja kriittisesti

Laskelmien tekeminen, projektiin yms. osallistuminen ja niiden tuotosten esittely	- pystyy ohjatusti laatimaan erilaisia laskelmia, budjetteja tms. ja osallistuu erilaisiin tehtäviin, projekteihin ym. ja esittää niiden tuotoksia	-osaa laatia erilaisia budjetteja, laskelmia tms. ja hyödyntää niitä - osallistuu erilaisiin tehtäviin ja projekteihin ja esittelee niiden tuotoksia - osaa kommentoida muiden tuotoksia	- suunnittelee ja laatii erilaisia laskelmia rahankäytöstä ja talouden hallinnasta - osaa kriittisesti tarkastella erilaisia laskelmia sekä vertailla niitä ja tehdä niistä johtopäätöksiä - osallistuu aktiivisesti erilaisten tehtävien ja projektien tekemiseen ja niiden esittämiseen sekä muiden tuotosten arviointiin
Eri elämäntavat, kulutustottumukset ja niiden vaikutus ympäristöön	- tietää miten eri kulutustavat ja tottumukset vaikuttavat ympäristöön	-ymmärtää mikä merkitys kulutustavoilla ja totumuksilla on ympäristön kannalta	-pystyy arvioimaan oman elämäntapansa ja kulutuksensa vaikutuksia ympäristöön, tuotantoon ja kulutukseen

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.1.2 Yhteiskuntataidot, Oman talouden ja raha-asioiden hallinta, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus (ja jaksotus tarvittaessa)		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Tiedonhaku ja lähteiden käyttö	Tutkinnon osa sisältää esim. - lähiopetusta, itsenäistä työskentelyä, keskustelua - yksilö-, pari- ja ryhmätöitä - projekteja - tietokonetyöskentelyä ja tiedonhakua - vierailuja (pankit, velkaneuvonta ym.) Opitaan mm.: - käyttämällä erilaisia kuluttajaoppaita, pankkien palveluita ym.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lukion kursseissa ei ole vastaavaa opintojaksoa. Oppimisen arviointi Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: • suullinen palaute • itsearviointi • esitetyt ja palautetut tehtävät • vertaisarviointi • aktiivinen työskentely Osaamisen arviointi	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma. Osajakso toteutetaan pääsääntöisesti tutkinnon 2. tai 3. opiskeluvuoden aikana Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa.

Laskelmien tekeminen, projekteihin yms. osallistuminen ja niiden tuotosten esittely	- pohtimalla oman talouden suunnittelun tarpeellisuutta ja hyötyjä - suunnittelemalla oman ja perheensä taloutta - hakemalla tietoa yksityistalouden tuloista, veroista ja maksuista, elämisen kustannuksista (ruoan hinta, vuokrat ym.) - vertailemalla eri säästämis- ja lainavaihtoehtoja (pankkilainat, pikavipit ym.) - perehtymällä erilaisiin maksutapoihin - arvioimalla oman elämäntapansa ja kulutuksensa vaikutuksia ympäristöön - hakemalla tietoa taloudellisiin ongelmiin liittyvistä asioista (velkaneuvonta ym.)	Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista opintojakson osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.	
Eri elämäntavat, kulutustottumukset ja niiden vaikutus ympäristöön	- perehtymällä erilaisiin elämäntapoihin ja kulutustottumuksiin sekä pohtimalla niiden vaikutusta ympäristöön		
		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	
Etenemisen ehdot		Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Ei ole.			

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.1.2 Yhteiskuntataidot, Oman talouden ja raha-asoiden hoitaminen, 2 osp Opiskelija • oppii hoitamaan omia raha-asioitaan ja käyttämään resursseja järkevästi • tuntee eri maksutavat	Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: • Tiedonhaku ja lähteiden käyttö	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opinto-suunnitelma. Osajakso toteutetaan pääsääntöisesti tutkinnon 2. tai 3. opiskeluvuoden aikana	Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista opintojakson osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia.

• hyödyntää erilaisia oppaita ja palveluita taloutensa hoidossa • osaa laatia erilaisia suunnitelmia rahankäytöstään ja hankinnoistaan • pystyy vertailemaan erilaisia laina- ja säästämisvaihtoehtoja • ymmärtää mitä laskujen maksamatta jättämisestä seuraa • osaa hakea apua talous- ja velkaongelmiin • pystyy arvioimaan tuotannon ja kulutuksen sekä oman elämäntapansa ja kulutuksensa vaikutuksia globaalisesti ympäristöön	• Laskelmat, suunnitelmat ja projektit • Elämäntavat, kulutustottumukset ja niiden vaikutus ympäristöön	Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa.	Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.
---	--	--	---

15ytov 3.3.1.3 Yhteiskuntataidot, Sijoita viisaasti, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa sijoittamisen perusteet ja sijoittamiseen liittyvää peruskäsitteitä
- tuntee pörssien toimintaa
- osaa vertailla eri sijoittamisvaihtoehtoja
- osallistuu sijoittamiskilpailuun

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Sijoittamisen perusteet	hakee ohjattuna tietoa säästämiseen ja sijoittamiseen liittyvistä asioista sekä osallistuu järjestettäviin tapahtumiin ja vierailuihin	hakee tietoa säästämiseen ja sijoittamiseen liittyvistä asioista sekä osallistuu järjestettäviin tapahtumiin ja vierailuihin	hakee tietoa sijoittamiseen liittyvistä asioista, osallistuu järjestettäviin tapahtumiin ja vierailuihin sekä pohtii säästämisen ja sijoittamisen merkitystä yksilön kannalta
Pörssien toiminta	tutustuu ohjattuna pörssien toimintaan verkkosivujen ja muiden lähteiden avulla	tutustuu pörssien toimintaan verkkosivujen ja muiden lähteiden avulla	tutustuu pörssien toimintaan verkkosivujen ja muiden lähteiden avulla sekä vertailee eri pörssien toimintatapoja
Sijoittamisvaihtoehtodot	tutustuu ohjattuna erilaisiin sijoittamisvaihtoehtoihin	tutustuu erilaisiin sijoittamisvaihtoehtoihin ja vertailee niiden tuottoja ja riskejä	tutustuu erilaisiin sijoittamisvaihtoehtoihin, vertailee niiden tuottoja ja riskejä sekä arvioi sijoitusten soveltuvuutta eri elämäntilanteisiin
Sijoittamiskilpailu	osallistuu ohjattuna sijoittamiskilpailuun	osallistuu sijoittamiskilpailuun ja perustelee omia sijoitusvaihtoehtojaan	osallistuu sijoittamiskilpailuun, pohtii tekemiään sijoitusvalintoja ja arvioi sijoittamiskilpailun tuloksia

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.1.3 Yhteiskuntataidot, Sijoita viisaasti, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Sijoittamisen perusteet	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä, lähiopetusta, verkko-opiskelua virtuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Finpec, Moodle), ryhmätöitä, vierailuja. Opitaan mm.: - perehtymällä säästämisen ja sijoittamisen merkitykseen yksilön kannalta - perehtymällä erilaisiin sijoittamisoppaisiin ja sivustoihin (esim. Pörssisäätiö, pankkien sivut, sijoitus.org-sivut, sijoittajan huoneentaulu tms.) - osallistumalla sijoittamista käsitteleviin tapahtumiin (esim. pörssi-illat, sijoittajatapahtumat/messut) - vierailemalla eri sijoitusasiantuntijoiden luona (esim. pankit, vakuutusyhtiöt) - osallistumalla asiantuntijavierailuihin	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Lukion kursseissa ei ole vastaavaa opintojaksoa. Oppimisen arviointi Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: • suullinen palaute • itsearviointi ja vertaisarviointi • esitetyt ja palautetut tehtävät • järjestetyt tapahtumat • aktiivinen työskentely Osaamisen arviointi Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tämän tutkinnon osan osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma.
Pörssien toiminta	- tutustumalla pörssien toimintaan (mm. OMX Helsinki/Nasdaq, Nordnet) verkkosivujen tms. kautta	Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia.	Suositus: toisen tai kolmannen opintovuoden aikana
Sijoittamisvaihtoehdot	- perehtymällä erilaisiin sijoitusvaihtoehtoihin (mm. osakesijoittaminen, rahastosijoittaminen, säästämisen, asuntosijoittaminen) - vertailemalla eri sijoitusvaihtoehtoja, mm. niiden tuottoja ja riskejä	Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.	
Sijoittamiskilpailu	- osallistumalla sijoittamiskilpailuun		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	

--	--

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.1.3 Yhteiskuntataidot, Sijoita viisaasti, 1 osp Opiskelija - osaa sijoittamisen perusteet ja sijoittamiseen liittyvää peruskäsitteitä - tuntee pörssien toimintaa - osaa vertailla eri sijoittamisvaihtoehtoja - osallistuu sijoittamiskilpailuun	Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Sijoittamisen perusteet - Pörssien toiminta - Sijoittamisvaihtoehdot - Sijoittamiskilpailu	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opinto-suunnitelma. Osaamisen arviointi tapahtuu oppilaitoksessa.	Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tämän tutkinnon osan osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.3.1.4 Yhteiskuntataidot, Euroopan unioni tutuksi, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa kuvata Euroopan Unionin historiaa ja tietää keskeiset toimielimet sekä niiden tehtävät
- tietää Suomen ja suomalaisten vaikutusmahdollisuudet Euroopan Unionissa
- osaa hakea tietoa kansalaisten oikeuksista Euroopan Unionissa
- osaa kuvata Euroopan Keskuspankin toimintaa ja tehtäviä sekä yhteisen rahan ja korkojen merkitystä

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
EU:n historia ja organisaatio	tuntee EU:n historiaa ja keskeiset toimet	tuntee EU:n historiaa, keskeiset toimet sekä niiden tehtävät	tuntee EU:n historiaa, keskeiset toimet ja niiden tehtävät sekä ymmärtää niiden merkityksen päätöksenteossa
Suomi EU:ssa	hakee ohjattuna tietoa Suomen vaikutusmahdollisuuksista EU:ssa	hakee tietoa ja tietää Suomen vaikutusmahdollisuudet EU:ssa	tietää ja ymmärtää Suomen ja suomalaisten vaikutusmahdollisuudet EU:ssa
Kansalaisen oikeudet EU:ssa	hakee ohjattuna tietoa kansalaisten oikeuksista EU:ssa	hakee tietoa kansalaisten oikeuksista EU:ssa	hyödyntää hakemaansa tietoa kansalaisten oikeuksista EU:ssa
Euro	tutustuu EKP:n toimintaan sekä yhteisen rahan ja euriborin käyttöön	tietää EKP:n keskeiset tehtävät sekä euron ja euriborin merkityksen	ymmärtää EKP:n roolin rahapolitiikassa sekä euron ja euriborin merkityksen kansalaisen kannalta
Tapahtumat ja vierailut	osallistuu järjestettäviin tapahtumiin ja vierailuihin.	toimii ryhmän mukana tapahtumien ja vierailujen järjestelyissä.	toimii aktiivisesti ja aloitteellisesti tapahtumien ja vierailujen järjestämisessä

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.1.4 Yhteiskuntataidot, Euroopan unioni tutuksi, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: - Oppimisen arviointi Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: • suullinen palaute • itsearviointi ja vertaisarviointi	
	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsestä työskentelyä, lähiopetusta, verkko-opiskelua virtuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Finpec, Moodle, Second Life, EU-pelit ja tietovisat), ryhmätöitä, vierailuja. Opitaan mm.:	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma.	

EU:n historia ja organisaatio Suomi EU:ssa Kansalaisen oikeudet Euro Tapahtumat ja vierailut	- hyödyntämällä oppimisessa EU-pelejä, tietovisoja tms. - tutustumalla lyhyesti EU:n historiaan ja jäsen maihin - perehtymällä EU:n toimielimiin ja päätöksentekoon - perehtymällä Suomen rooliin EU:ssa - perehtymällä kansalaisen oikeuksiin EU:ssa (esim. työskentely ja opiskelu toisessa EU-maassa) - tutustumalla yhteisen rahan (euro) toimintamekanismeihin; mikä euro on ja kuka sitä käyttää?, EKP, euri-bor, yms. - käyttämällä luennoitsijoita ja vierailijoita - osallistumalla esim. Eurooppa -päivään/järjestämällä Eurooppa -päivän tapahtumia - järjestämällä EU:a käsittelevän tapahtuman/ osallistumalla EU:a käsittelevään tapahtumaan (esim. parlamenttivaalit)	• esitetyt ja palautetut tehtävät • järjestetyt tapahtumat • aktiivinen työskentely Osaamisen arviointi Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista opintojakson osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, kirjallista/suullista tenttiä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.1.4 Yhteiskuntataidot, Euroopan unioni tutuksi, 1 osp Opiskelija - osaa kuvata Euroopan Unionin historiaa ja tietää keskeiset toimielimet sekä niiden tehtävät - tietää Suomen ja suomalaisten vaikutusmahdollisuudet Euroopan Unionissa - osaa hakea tietoa kansalaisten oikeuksista Euroopan Unionissa - osaa kuvata Euroopan Keskuspankin toimintaa ja tehtäviä sekä yhteisen rahan ja korkojen merkitystä	Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - EU:n historiaan ja organisaatioon perehtyminen - Perehtyminen Suomen rooliin EU:ssa - Perehtyminen kansalaisen oikeuksiin EU:ssa - Tutustuminen euroon ja korkoihin - Osallistuminen tapahtumiin ja vierailuihin	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opinto-suunnitelma. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa.	Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista opintojakson osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, kirjallista/suullista tenttiä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.3.1.5 Yhteiskuntataidot, Miten talous ja markkinat toimivat, 1 osp

Lisätty 22.9.2015

Päivitetty 3.2. laajuuden osalta, aiemmin virheellisesti merkitty 2 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa talouden peruskäsitteet sekä ymmärtää talouden riippuvuuksia ja lainalaisuuksia
- tuntee talouden ja markkinoiden toimintaa
- tuntee pankkijärjestelmää ja tietää pankkien ja rahan tehtävät
- ymmärtää suhdanteiden vaikutuksen Suomen kansantalouteen ja yrityksiin sekä omaan talouteen
- tietää Suomen ulkomaankaupan rakenteen ja tärkeimmät kauppakumppanit

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Talouden peruskäsitteet	hakee ohjattuna tietoa talouden peruskäsitteistä	hakee tietoa talouden peruskäsitteistä ja vertailee eri maiden talouksia ja elintasoja	hakee aktiivisesti tietoa talouden peruskäsitteistä sekä pohtii ja ymmärtää talouden ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita
Kysyntä, tarjonta, kilpailu ja hinnat	tutustuu ohjattuna kysyntään, tarjontaan, kilpailuun ja hintoihin	ymmärtää kysynnän ja tarjonnan käsitteet ja niiden vaikutuksen hintoihin	ymmärtää eri kilpailumuodot, kysynnän ja tarjonnan merkityksen sekä niiden vaikutuksen hintoihin
Suhdanteet, työllisyys ja työttömyys	hakee ohjattuna tietoa bkt:sta ja suhdanteista sekä työllisyystilanteesta	hakee tietoa bkt:sta ja suhdanteista sekä työllisyystilanteesta	ymmärtää suhdannevaihtelut ja niiden merkityksen talouden, työllisyyden ja hyvinvoinnin kannalta
Raha, pankit, korot, inflaatio, pörssi	tutustuu ohjattuna rahaan, pankkeihin, korkoihin, inflaatioon ja pörssin toimintaan	tutustuu rahaan, pankkeihin, korkoihin ja pörssin toimintaan sekä inflaation syihin	ymmärtää rahan, pankkien, korkojen ja pörssin toimintaa ja tehtäviä sekä inflaation syitä ja seurauksia

Julkinen talous	tutustuu ohjattuna julkisen sektorin tehtäviin ja talouteen	tutustuu julkisen sektorin tehtäviin ja talouteen sekä julkisten palveluiden rahoitukseen	tutustuu julkisen sektorin tehtäviin ja talouteen sekä julkisten palveluiden rahoitukseen ja julkisen sektorin budjettiin sekä ymmärtää julkisen sektorin merkityksen kansantaloudessa
Ulkomaankauppa	hakee ohjattuna tietoa viennin ja tuonnin rakenteesta ja tärkeimmistä kauppakumppaneista	hakee tietoa viennin ja tuonnin rakenteesta ja tärkeimmistä kauppakumppaneista sekä talousalueista	hakee tietoa viennin ja tuonnin rakenteesta ja tärkeimmistä kauppakumppaneista sekä talousalueista ja ymmärtää ulkomaankaupan merkityksen maan taloudelle sekä tuntee ulkomaankaupan taseet

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.1.5 Yhteiskuntataidot, Miten talous ja markkinat toimivat, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Yhteiskuntataidot, Miten talous ja markkinat toimivat	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä, lähiopetusta, verkko-opiskelua virtuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Finpec, Moodle), ryhmitöitä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Lukion kursseissa ei ole vastaavaa opintojaksoa.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma.
Talouden peruskäsitteet	Opitaan mm.: - perehtymällä talouden peruskäsitteisiin ja ilmiöihin (esim. tuotanto, kulutus, kysyntä ja tarjonta, BKT, suhdanteet) - tutustumalla taloutta kuvaaviin tilastoihin - perehtymällä talouskasvun syihin ja seurauksiin - vertailemalla eri maiden elintasoja ja hyvinvointia	Oppimisen arviointi Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: • suullinen palaute • itsearviointi ja vertaisarviointi • esitetyt ja palautetut tehtävät • aktiivinen työskentely Osaamisen arviointi	Suositus: toisen tai kolmannen opintovuoden aikana

Kysyntä, tarjonta, kilpailu ja hinnat	- perehtymällä kysynnän ja tarjonnan käsitteisiin - tutustumalla eri alojen kilpailumuotoihin ja kilpailutilanteeseen - tutustumalla hintajousto –käsitteeseen esimerkkien avulla	Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tämän tutkinnon osan osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin.	
Suhdanteet, työllisyys ja työttömyys	- hakemalla tietoa suhdannekatsauksista ja tilastoista (esim. ETLA, Suomen Pankki, pankit, VM) - pohtimalla työttömyyden syitä ja seurauksia	Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia.	
Raha, pankit, korot, inflaatio, pörssi	- tutustumalla pankkijärjestelmään ja pankkiryhmittymiin Suomessa (EKP, Suomen Pankki, ym.) - hakemalla tietoa koroista (esim. EKP:n ohjauskorko, euribor, prime, viitekorko, pankin korkomarginaali) - tekemällä vertailuja viitekoron ja korkomarginaalin vaikutuksesta lainan kustannuksiin - perehtymällä inflaation käsitteeseen ja inflaation syihin - tutustumalla inflaation mittaamiseen (kuluttajahintaindeksi ym.) - hakemalla tietoa inflaatiota käsittelevistä tilastoista - tutustumalla pörssiin liittyviä käsitteitä - hakemalla tietoa osakkeiden indeksikehityksestä (esim. OMX) sekä eri yritysten osakkeiden pörssikursseista ja niiden kehityksestä	Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.	
Julkinen talous	- tutustumalla julkisen sektorin toimintaan ja tehtäviin (esim. vavirtuaalikunta.net, kunnat.net –sivusto, suomi.fi) - hakemalla tietoa valtion ja kuntien tuloista ja menoista (valtion budjetti, kuntien talousarviot ym.)		
Ulkomaankauppa	- selvittämällä Suomen viennin ja tuonnin rakennetta ja kehitystä sekä tärkeimpiä kauppakumppaneita - tutustumalla ulkomaankaupan toimijoihin (esim. Finpro, MEK, Team Finland –sivusto) - hakemalla tietoa kauppa- ja vaihtotaseesta ja niiden kehityksestä		

	- tutustumalla tärkeimpiin kauppaliittoutumiin (esim. EU, WTO, G7-maat, NAFTA)		
Etenemisen ehdot		ei ole	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.1.5 Yhteiskuntataidot, Mitä talous ja markkinat toimivat, 1 osp Opiskelija - osaa talouden peruskäsitteet sekä ymmärtää talouden riippuvuuksia ja lainalaisuuksia - tuntee talouden ja markkinoiden toimintaa - tuntee pankkijärjestelmää ja tietää pankkien ja rahan tehtävät - ymmärtää suhdanteiden vaikutuksen Suomen kansantalouteen ja yrityksiin sekä omaan talouteen - tietää Suomen ulkomaankaupan rakenteen ja tärkeimmät kauppakumppanit	Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat (kohteet siirretään Wilmaan): - Talouden peruskäsitteet - Kysyntä, tarjonta, kilpailu ja hinnat - Suhdanteet, työllisyys ja työttömyys - Raha, pankit, korot, inflaatio, pörssi - Julkinen talous - Ulkomaankauppa	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opinto-suunnitelma. Osaamisen arviointi tapahtuu oppilaitoksessa.	Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tämän tutkinnon osan osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntiöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.3.1.6 Yhteiskuntataidot, Elämisen evvää, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija omaksuu itsenäisessä asumisessa tarvittavat perustaidot. Hän oppii huolehtimaan elinympäristöstään sekä omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan. Tutkinnon osan aikana opiskelijan sosiaaliset ja ryhmässä toimimisen taidot vahvistuvat.

Opiskelija

- sisäistää yleisesti asumiseen liittyvät yhteiset pelisäännöt ja osaa ottaa asuinkumppanit ja naapurit huomioon
- osaa suunnitella talouttaan ja ymmärtää rahankäyttönsä vaikutukset elämäänsä pitkällä tähtäimellä
- tuntee oman asuinpaikkakuntansa palveluja esim. sosiaali- ja terveys-, virasto- ja asiointipalvelut sekä vapaa-ajanviettomahdollisuudet
- osaa huolehtia asuinympäristönsä siisteydestä
- osaa huolehtia terveydestään ja hyvinvoinnistaan

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Asumistaidot ja arjen hallinta	hakee ohjattuna tietoa ja tekee laskelmia asumiseen ja arjen hallintaan liittyvistä asioista	hakee itsenäisesti tietoa ja tekee laskelmia asumiseen ja arjen hallintaan liittyvistä asioista	hakee itsenäisesti tietoa ja tekee laskelmia asumiseen ja arjen hallintaan liittyvistä asioista sekä arvioi niiden merkitystä yksilön kannalta
Kodinhoito ja siisteys	hakee ohjattuna tietoa kodinhoitoon, ruoan valmistukseen ja siisteyteen liittyvistä asioista ja osallistuu toteutettaviin tehtäviin	hakee tietoa kodinhoitoon, ruoan valmistukseen ja siisteyteen liittyvistä asioista sekä osallistuu ja toteuttaa niihin liittyviä tehtäviä	hakee tietoa kodinhoitoon, ruoan valmistukseen ja siisteyteen liittyvistä asioista sekä suunnittelee, osallistuu ja toteuttaa niihin liittyviä tehtäviä sekä arvioi niiden onnistumista
Terveys ja hyvinvointi	hakee ohjattuna tietoa terveellisistä elämäntavoista ja elämänhallintaa tukevista palveluista, pitää kirjaa sovitusta seurantakohteista sekä osallistuu sovittuihin tapahtumiin	hakee tietoa terveellisistä elämäntavoista ja elämänhallintaa tukevista palveluista, pitää kirjaa sovitusta seurantakohteista, osallistuu sovittuihin tapahtumiin sekä osallistuu niiden järjestelyihin	hakee itsenäisesti tietoa terveellisistä elämäntavoista ja elämänhallintaa tukevista palveluista, pitää kirjaa sovitusta seurantakohteista ja pohtii omia elämänhallintaan liittyviä tekijöitä, osallistuu sovittuihin tapahtumiin ja niiden järjestelyihin

Itsetunto, sosiaaliset taidot, sosiaalinen hyvinvointi	tekee ohjatusti itsetuntoon ja persoonallisuuteen liittyviä testejä sekä osallistuu sosiaalisia taitoja kehittäviin harjoituksiin	tekee itsetuntoon ja persoonallisuuteen liittyviä testejä, osallistuu sosiaalisia taitoja kehittäviin harjoituksiin sekä pohtii omaan itsetuntoon vaikuttavia tekijöitä	tekee itsetuntoon ja persoonallisuuteen liittyviä testejä, osallistuu sosiaalisia taitoja kehittäviin harjoituksiin, pohtii omaan itsetuntoon vaikuttavia tekijöitä sekä itsetunnon parantamiseen vaikuttavia keinoja
Sosiaalinen media	hakee ohjatusti tietoa sosiaalisen median palveluista ja käyttäytymissäännöistä sekä sosiaalisen median vaikutuksesta sosiaalisiin suhteisiin tekee verkostokartan omista sosiaalisista suhteistaan	hakee tietoa sosiaalisen median palveluista ja käyttäytymissäännöistä sekä sosiaalisen median vaikutuksesta sosiaalisiin suhteisiin tekee verkostokartan omista sosiaalisista suhteistaan	hakee itsenäisesti tietoa sosiaalisen median palveluista ja käyttäytymissäännöistä sekä sosiaalisen median vaikutuksesta sosiaalisiin suhteisiin tekee verkostokartan omista sosiaalisista suhteistaan pohtii sosiaalisen median vaikutusta sosiaalisiin suhteisiin

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.1.6 Yhteiskuntataidot, Elämisen evvää (valinnainen), 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Asumistaidot ja arjen hallinta	Tutkinnon osa sisältää esim. - lähiopetusta, itsenäistä työskentelyä, keskusteluja - yksilö-, pari- ja ryhmätöitä - projekteja - tiedonhakua - verkko-opiskelua - vierailuja (eri viranomaiset, pankit ym.) Opitaan mm. - hankkimalla tietoa elintarvikkeiden hinnoista - tekemällä laskelmia omista kulutustottumuksista ja rahankäytöstä - perehtymällä ruoan valmistukseen	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Lukion kurseissa ei ole vastaavaa opintojaksoa. Oppimisen arviointi Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: • suullinen palaute • itsearviointi ja vertaisarviointi • esitetyt ja palautetut tehtävät • järjestetyt tapahtumat • aktiivinen työskentely Osaamisen arviointi:	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma.

Sosiaalinen media	- osallistumalla asiantuntijavierailuihin ja tapahtumiin - pohtimalla omaan itsetuntoon vaikuttavia tekijöitä ja itsetunnon parantamisen keinoja - kehittämällä itsetuntoa erilaisten harjoitusten avulla (esim. Nyyti ry; viisi tapaa mielen hyvinvointiin) - tekemällä erilaisia persoonallisuus-tms. testejä (esim. itsetuntotesti) - kehittämällä omia sosiaalisia taitojaan erilaisten harjoitusten avulla - perehtymällä sosiaalisen median palveluihin ja käyttäytymissääntöihin (LinkedIn ym.) - pohtimalla sosiaalisen median käytön vaikutusta omiin sosiaalisiin suhteisiin tekemällä esim. ajatuskartan omasta verkostosta (esim. Popplet) - hyödyntämällä virtuaalisen nuorisotalon palveluita; Netari (Habbo –hotelli, Irc-galleria, facebook)		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.1.6 Yhteiskuntataidot, Elämisen evvää, 1 osp Opiskelija - sisäistää yleisesti asumiseen liittyvät yhteiset pelisäännöt ja osaa ottaa asuinkumppanit ja naapurit huomioon - osaa suunnitella talouttaan ja ymmärtää rahankäyttönsä vaikutukset elämänsä pitkällä tähtäimellä - tuntee oman asuinpaikkakuntansa palveluja esim. sosiaali- ja terveys-, viirasto- ja asiointipalvelut sekä vapaa-ajanviettomahdollisuudet - osaa huolehtia asuinympäristönsä siisteydestä - osaa huolehtia terveydestään ja hyvinvoinnistaan	Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Asumistaidot ja arjen hallinta • Kodinhoito ja siisteys • Terveys ja hyvinvointi • Itsetunto, sosiaaliset taidot, sosiaalinen hyvinvointi • Sosiaalinen media	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opinto-suunnitelma. Osaamisen arviointi tapahtuu oppilaitoksessa.	Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tämän tutkinnon osan osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntiöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.3.1.7 Yhteiskuntataidot, Kansainvälistyvä Suomi, kansainvälistyvä nuori , 2 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa hakea tietoa kansainvälistymisestä ja sen merkityksestä
- osallistuu erilaisiin kansainvälistymiseen liittyviin tapahtumiin
- pohtii tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteitä
- osallistuu yhteisöllisyyttä edistäviin tapahtumiin ja järjestää niitä

- hyödyntää mediaa tiedonhaussa ja yhteisöllisyyden rakentamisessa

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Mitä kansainvälistymisen on?	hakee ohjattuna tietoa kansainvälistymisestä yksilön ja yhteiskunnan kannalta	hakee tietoa kansainvälistymisestä ja tuntee sen merkityksen yksilön ja yhteiskunnan kannalta	hakee tietoa kansainvälistymisestä sekä ymmärtää sen merkityksen yksilön ja yhteiskunnan kannalta
Tavat, kulttuurit ja kansainvälistymistapahtumat	osallistuu järjestettäviin tapahtumiin ja tilaisuuksiin	osallistuu erilaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin sekä niiden järjestämiseen	osallistuu aktiivisesti erilaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin sekä niiden järjestämiseen
Yhteisöllisyyden vahvistaminen	tutustuu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteisiin sekä osallistuu yhteisöllisyyttä vahvistaviin tapahtumiin	Perehtyy tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteisiin sekä osallistuu yhteisöllisyyttä vahvistaviin tapahtumiin ja niiden järjestämiseen	Ymmärtää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteet sekä osallistuu aktiivisesti yhteisöllisyyttä vahvistaviin tapahtumiin ja niiden järjestämiseen
Median hyödyntäminen	hyödyntää ohjatusti mediaa tiedonhaussa, tiedon välittämisessä ja tiedon yhteisöllisessä rakentamisessa	käyttää sujuvasti mediaa tiedonhaussa, tiedon välittämisessä ja tiedon yhteisöllisessä rakentamisessa	käyttää ja seuraa aktiivisesti mediaa tiedonhaussa, tiedon välittämisessä ja tiedon yhteisöllisessä rakentamisessa

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.1.7 Yhteiskuntataidot, Kansainvälistyvä Suomi, kansainvälistyvä nuori, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Mitä kansainvälistymisen on? Tavat, kulttuurit ja kansainvälistymistapahtumat	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä, verkko-opiskelua virtuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Finpec, Moodle, Second Life, ja tietovisat), ryhmätöitä, vierailuja. Opitaan mm.: - pyritään hahmottamaan ja ymmärtämään kansainvälistymistä ja sen merkitystä eri näkökulmista yksilön ja yhteiskunnan kannalta, ml. kotikansainvälistyminen - pohtimalla globalisaation merkitystä (mm. hyödyt ja haitat) - pohtimalla maahanmuuton ja maastamuuton merkitystä - osallistumalla tietoisuuksiin ja/tai järjestämällä tietoiskuja ja tekemällä aiheeseen liittyviä tehtäviä - tutustumalla eri maiden tapoihin ja kulttuureihin erilaisten toiminnallisten harjoitusten avulla (esim. tietovisat, ständit, näyttelyt) - järjestämällä omassa yksikössä erilaisia kansainvälistymistä ja kotikansainvälistymistä edistäviä tapahtumia (esim. elämykselliset tapahtumat, teemapäivät/-viikot) - osallistumalla yksikössä järjestettäviin ulkomaisten vierailijoiden (esim. opiskelijaryhmät, muut ulkomaiset vierailijat) pitämiin tilaisuuksiin - tekemällä yhteistyötä erilaisten kansainvälistymistä ja monikulttuurisuutta edistävien tahojen kanssa (esim. vierailut, vierailijat, ystävyyskoulut, Villa Victor –monikulttuurisuuskeskus) - tekemällä yhteistyötä yrittäjien, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa (esim. vierailut)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: - Oppimisen arviointi Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: • suullinen palaute • itsearviointi ja vertaisarviointi • esitetyt ja palautetut tehtävät • järjestetyt tapahtumat • aktiivinen työskentely Osaamisen arviointi Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista opintojakson osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, kirjallista/suullista tenttiä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma.

Yhteisöllisyyden vahvistaminen	- tutustumalla OSAOn arvoihin sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan - tuomalla esille ei-hyväksyttävä käytöksen ja toiminnan kriteerit (mm. syrjintä, kiusaaminen, epäasiallinen kielenkäyttö) - harjoittelemalla vuorovaikutustilanteita (puhuminen, kuunteleminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen) - hyödyntämällä erilaisia roolipelejä (esim. Saarella.fi ja Gaia-kansojenkokous)		
Median hyödyntäminen	- hyödyntämällä internettiä tiedonhaussa, tiedon välittämissä, tiedon yhteisöllisessä rakentamisessa (esim. facebook, popplet.com, kirjoituslusta.fi, blogit) - perehtymällä sosiaalisen median käyttäytymissääntöihin (mm. netiketti) - hyödyntämällä oppimisessa uutisia, ajankohtaisia tv-ohjelmia, lehtiartikkeleita tms.		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJAN-KOHTA JA SUO-RITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.1.7 Yhteiskuntataidot, Kansainvälistyvä Suomi, kansainvälistyvä nuori, 2 osp Opiskelija - osaa hakea tietoa kansainvälistymisestä ja sen merkityksestä - osallistuu erilaisiin kansainvälistymiseen liittyviin tapahtumiin - pohtii tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteitä	Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - Mitä kansainvälistyminen on? - Tavat, kulttuurit ja tapahtumat	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opinto-suunnitelma. Arviointi tapahtuu op-pilaitoksessa.	Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista opintojakson osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, kirjallista/suullista tenttiä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia.

- osallistuu yhteisöllisyyttä edistäviin tapahtumiin ja järjestää niitä - hyödyntää mediaa tiedonhaussa ja yhteisöllisyyden rakentamisessa	- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus - Yhteisöllisyyden vahvistaminen - Median hyödyntäminen		Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.
---	--	--	--

3.3.2 Työelämätaidot

PAKOLLINEN TUTKINNON OSA

15ytop 3.3.2.1 Työelämätaidot, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytop 3.3.2.1 Työelämätaidot, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.3.2	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Työpaikan hakeminen	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä, lähiopetusta, verkko-opiskelua virtuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Finpec, Moodle), ryhmätöitä, vierailuja. Opitaan mm.: - hakemalla työpaikkaa (esim. kesätyöpaikka, työssäoppimispaikka) - tekemällä työhakemuksen ja cv:n (myös Europassi) - harjoittelemalla työpaikkahaastattelutilanteita (esim. pedagoginen draama) - arvioimalla omia vahvuuksia (esim. erilaisten testien avulla)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan <i>Työelämätaidot</i>-osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: - aktiivinen tuntityöskentely - suullinen palaute - itsearviointi - esitetyt ja palautetut tehtävät - vertaisarviointi	Tutkinnon osa opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa oppilaitoksessa ennen ensimmäistä työssäoppimisjaksoa. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma.

Median käyttäminen työnhaussa Työsopimusjärjestelmän, työsopimuksen ja työlainsäädännön sisällön tunteminen Työpaikan toimintaan ja työhön perehtyminen Työyhteisössä toimiminen	- tutustumalla TE-palveluiden "Löydä töitä" -sivuihin - tutustumalla työpaikan hakuun "Duunimenteri"-peliä pelaamalla - hakemalla työpaikkoja koskevia tietoja mediasta - tutustumalla työpaikkoihin mediatietoja hyödyntämällä - käyttämällä mediaa/sosiaalista mediaa työnhaussa - tutustumalla työehtosopimusjärjestelmään - perehtymällä oman alan työehtosopimukseen - harjoittelemalla työsopimuksen tekemistä - tutustumalla työlainsäädäntöön (mm. työsopimuslaki, työaikalaki, vuosilomalaki) esimerkiksi case -tapauksen avulla - hakemalla tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistä (esim. Ammattinetti, internet, työpaikkavierailut) - tutustumalla oman alansa työyhteisön toimintatapoihin (mm. työajat, työpaikan säännöt, suoja- ja työvaatetus) - osallistumalla ja järjestämällä erilaisia tapahtumia - osallistumalla harjoitusyrityksen toimintaan - työskentelemällä itsenäisesti ja erilaisissa tiimeissä (myös kansainvälisissä hankkeissa) - tekemällä työyhteisöön kuuluvia tehtäviä itsenäisesti ja ryhmissä (esim. Finpec, Saarella.fi -oppimispelejä)	Osaamisen arviointi Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tunti-työskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, kirjallista/suullista tenttiä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, videopäiväkirja), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15yttop 3.3.2.1 Työelämätaidot, 1 osp Opiskelija - osaa hakea itselleen työpaikkaa - osaa kuvata työsopimusjärjestelmää ja työsopimuksen keskeiset asiat - osaa perehtyä työpaikan toimintaan ja työtehtäviin sekä huolehtia työturvallisuudesta - osaa työskennellä työpaikassa ja kehittää osaamistaan.	Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Työpaikan hakeminen - Median käyttäminen työnhaussa - Työsopimusjärjestelmän, työsopimuksen ja työlainsäädännön sisällön tunteminen - Työpaikan toimintaan ja työhön perehtyminen - Työyhteisössä toimiminen	Tutkinnon osa opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa oppilaitoksessa ennen ensimmäistä työssäoppimisjaksoa. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, kirjallista/suullista tenttiä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, videopäiväkirja), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

15ytov 3.3.2.2 Työelämätaidot, Työyhteisössä toimiminen, 2 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa edistää työyhteisön ilmapiiriä ja henkilöstön osallisuutta
- osaa toimia työpaikan/harjoitusyrityksen eri tehtävissä ja tiimeissä
- osaa toimia esimies- ja alaistaitojen mukaisesti
- osaa toimia työntekijän oikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti
- osaa osaltaan vastata sovittujen työtehtävien etenemisestä ja työn laadusta sekä näiden kehittämisestä
- osaa kehittää omaa osaamistaan

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työntekijän oikeudet ja velvollisuudet	tietää työntekijän oikeudet ja velvollisuudet	tietää työntekijän oikeudet ja velvollisuudet ja osaa toimia niiden mukaisesti	toimii työntekijän oikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti sekä edistää niiden toteutumista työyhteisössä
Työyhteisön ilmapiirin ja henkilöstön osallisuuden edistäminen	edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan	edistää aktiivisesti työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan monipuolisesti yhteiseen toimintaan
Työpaikan/harjoitusyrityksen eri tehtävissä toimiminen	ilmaisee halukkuutensa osallistua joihinkin uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti	ilmaisee halukkuutensa osallistua uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti	ilmaisee halukkuutensa osallistua erilaisiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti

Esimies- ja alaistaidot	osaa toimia ohjatusti esimiehen ja alaisen rooleissa	toimii eri tehtävissä esimiehen ja alaisen rooleissa	toimii aktiivisesti eri tehtävissä sekä kehittää omaa toimintaansa esimiehen ja alaisen rooleissa
Työtehtävien ja työprosessien etenemisestä ja työn laadusta huolehtiminen	toimii työnsä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii työnsä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintansa niiden saavuttamisessa	toimii työnsä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
		toimii palveluhenkisesti	toimii palveluhenkisesti ja varmistaa asiakastytytyäisyyden
			toimii aloitteellisesti työnsä ja työympäristön laadun kehittämisessä
Oman osaamisen kehittäminen	kehittää itseään ja osaamistaan, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta	kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti sekä arvioi omia kehittämistarpeitaan yhteistyössä muiden kanssa	kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti sekä arvioi omia kehittämistarpeitaan

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.2.2 Työelämätaidot, Työyhteisössä toimiminen, 2 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.3.2 sekä tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, vierailukäyn- tejä, itsenäistä työskentelyä, lähiopetusta, verkko-opiske- lua virtuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Finpec, Moodle), ryhmätöitä. Opitaan mm.:	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan <i>Työelämätai- dot</i>-osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtai- nen opintosuunnitelma. Suositus: ennen ensim- mäistä työssäoppimisjak- soa

Työntekijän oikeudet ja velvollisuudet Työyhteisön ilmapäiriin ja henkilöstön osallisuuden edistäminen Työpaikan/harjoitusyrityksen eri tehtävissä toimiminen Esimies- ja alais-taidot Työtehtävien ja työprosessien etenemisestä ja työn laadusta huolehtiminen Oman osaamisen kehittäminen	- perehtymällä työntekijän oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä toimimalla niiden mukaisesti - toimimalla erilaisissa ryhmissä ja erilaisissa rooleissa ryhmän jäsenenä - osallistumalla oppilaskunnan toimintaan - järjestämällä ja/tai osallistumalla oppilaitoksessa järjestettäviin tapahtumiin (esim. liikuntapäivä) - toimimalla harjoitusyrityksessä tai muussa toiminnallisessa harjoituksessa eri rooleissa/tehtävissä (esimies-alainen), esim. ”hengenpelastusharjoitus”, myyjäiset, kahvila-konditoria –toiminta, ope-tusravintolatoiminta, kierrätyspäivä, Talvikylä, Yri-tyskylä, Keppihevosten SM-kisat, Koivikon Joulu. - tekemällä toimintasuunnitelman (esim. oman alan työprosessi), jossa asetetaan toiminnan tavoitteet seuraamalla asetettujen tavoitteiden toteutumista - määrittelemällä toiminnan laatutavoitteet (tuotteen laatu, asiakastytytyväisyyden mittaaminen) - opiskelija arvioi osaamistaan tekemällä esim. SWOT-analyysin, osaamiskartan, persoonalli-suustestin ja/tai portfolion, hyödyntämällä OPH:n osaan.fi -sivustoa	Oppimisen arviointi Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: • suullinen palaute • itsearviointi • esitetyt ja palautetut tehtävät • vertaisarviointi Osaamisen arviointi Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tämän tutkinnon osan osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin. Osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi harjoitusyrityksessä toimimista, ryhmässä toimimista, aktiivista työskentelyä, so-vittuja tehtäviä, portfolioa ja oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi) Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan opet-taja/opettajat.	
Etenemisen ehdot	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.2.2 Työelämätaidot, Työyhteisössä toimiminen, 2 osp Opiskelija - osaa edistää työyhteisön ilmapiiriä ja henkilöstön osallisuutta - osaa toimia työpaikan/harjoitusyrityksen eri tehtävissä - osaa toimia esimies- ja alaistaitojen mukaisesti - osaa toimia työntekijän oikeuksien ja velvollisuuksien mukaisesti - osaa osaltaan vastata sovittujen työtehtävien etenemisestä ja työn laadusta sekä näiden kehittämisestä - osaa kehittää omaa osaamistaan	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijalle annetaan palautetta ja opiskelija suorittaa itsearviointia koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - Työntekijän oikeudet ja velvollisuudet - Työyhteisön ilmapiirin ja henkilöstön osallisuuden edistäminen - Työpaikan/harjoitusyrityksen eri tehtävissä toimiminen - Esimies- ja alaistaidot - Työtehtävien ja työprosessien etenemisestä ja työn laadusta huolehtiminen - Oman osaamisen kehittäminen	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opinto-suunnitelma. Osaamisen arviointi tapahtuu pääsääntöisesti oppilaitoksessa. Suositus: ennen ensimmäistä työssä-oppimisjaksoa	Opiskelijan osaamista arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tämän tutkinnon osan osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin ja arviointikriteereihin. Osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi harjoitusyrityksessä toimimista, ryhmässä toimimista, aktiivista työskentelyä, sovittuja tehtäviä, portfolioa ja oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi) Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan opettaja/opettajat.

15ytov 3.3.2.3 Työelämätaidot, Tutor-toiminta 1

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija oppii toimimaan tutorina. Hän omaksuu roolinsa opiskelijoiden vertaistukena ja oppilaitoksen yhteisöllisyyden rakentajana. Tutkinnon osan aikana opiskelijan vuorovaikutus- ja esiintymistaidot vahvistuvat sekä ongelmanratkaisutaidot kehittyvät. Ryhmätilanteissa tutor ottaa toiset huomioon ja keskustelee ryhmän kanssa ohjauksellisesti.

Opiskelija

- osaa toimia kannustavasti ja yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa
- osaa ryhmäyttää uusia opiskelijoita ja ymmärtää ryhmäytymisen merkityksen
- osaa toimia erilaisten tapahtumien suunnittelu- ja järjestelytyöryhmien jäsenenä
- osaa perehdyttää uusia opiskelijoita oppilaitoksen toimintaan
- osaa esitellä oppilaitosta ulkopuolisille tahoille

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tutor -toimintaan perehtyminen	- osallistuu perehdytykseen - tietää tutorin perustehtävät omassa yksikössään	- osallistuu perehdytykseen - ymmärtää tutoroinnin tarkoituksen	- osallistuu perehdytykseen - osoittaa kiinnostusta itsensä ja tutortoiminnan kehittämiseen
Tutorina toimiminen	- osaa toimia ohjatusti ja raportoi toimintaansa annettujen tutorointehtävien pohjalta	- osoittaa säännöllisesti kiinnostusta ja aktiivisuutta toimintaa kohtaan sekä toimii tavoitteellisesti - raportoi ja arvioi toimintaansa - tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa	- toimii oma-aloitteisesti ja tavoitteellisesti - osaa arvioida toimintaansa sekä ymmärtää tutortoimintansa merkityksen ja vaikutukset - pyrkii aktiivisesti kehittämään omaa toimintaansa

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.2.3 Työelämätaidot, Tutor-toiminta 1	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja – kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Tutor -toimintaan perehtyminen	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä, lähiopetusta, verkko-opiskelua virtuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Moodle, sosiaalinen media), ryhmätapaamisia, vierailuja, opastamista. Opitaan - perehtymällä tutor-toiminnan sisältöön ja sen tavoitteisiin omassa yksikössä esimerkiksi opettajan osoittaman materiaalin ja keskusteluiden avulla sekä hyödyntäen vanhojen tutoreiden tapausesimerkkejä - perehtymällä tutor-opiskelijan rooliin ja tehtäviin - perehtymällä tutorin vastuisiin ja velvollisuuksiin ymmärtämään esimerkiksi ryhmätöiden ja draamapedagogiikan avulla, että tutorina toimiminen vaatii myönteistä, luottamuksellista, kannustavaa ja yhteistyökykyistä asennetta. - osallistumalla uusien opiskelijoiden vastaanottoon sekä niihin liittyviin järjestelyihin - kertomalla opiskelusta ao. yksikössä, opintojen rakenteesta, eri oppiaineista jne (lukuvuoden alussa ja lukuvuoden aikana) - opastamalla (opintojen alkuvaiheessa ja opintojen kestäessä) - olemalla esimerkkinä aktiivisesta ja tunnollisesta opiskelijasta (mm. päihteettömyys, väkivallattomuus, toisten huomioonottaminen) - toimimalla oman paikkakunnan opastaja-tutorina hyödyntämällä sosiaalista mediaa tutor-toiminnassa	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): • opiskelijan oppimisen edistymisen seuranta • suullinen palaute • itsearviointi Osaamisen arviointi: • aktiivinen osallistuminen eri toimintoihin ja tehtäviin Opiskelija voi valita joko 1:n tai 2:n opintosuorituspisteen opintokokonaisuuden tai molemmat (=3 opintosuoritus pistettä). Kummankaan kokonaisuuden suorittaminen ei edellytä toisen kokonaisuuden suorittamista. Opettajan/OPO:n harkinnan mukaan opiskelija voi syventää osaamistaan osallistumalla samaan tapahtumaan kaksi kertaa ja kerryttää näin opintosuorituspisteisiin vaadittavia toimintoja/tapahtumia. Tällöin opiskelija reflektoi oman osaamisensa kehittymistä oppimispäiväkirjaan.	Tutkinnon osa toteutetaan pääsääntöisesti siten, että lähiopetus toteutetaan ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä. Tutorina toimiminen toteutetaan toisen opiskeluvuoden syksystä alkaen. Oppimispäiväkirjaa/videopäiväkirjaa/”Minä tutorina” -blogia kirjoitetaan vain syventävien (S=syventävä) tehtävien osalta.

Tutorina toimiminen	-tekemällä ryhmäytysharjoitteita tutor -ryhmässä (esimerkiksi nimileikit, tutustumis-, yhteistoiminta- ja palauteharjoitteet) ja keskustelemalla ryhmän kehittymisen vaiheista sekä ryhmäyttämisen merkityksestä yhteishengen luomisessa - tutustumalla kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden merkitykseen ja vaikutuksiin ryhmän toiminnassa opettajan jakaman materiaalin ja ryhmäharjoitusten avulla .järjestämällä uusille opiskelijoille ryhmäytymistapahtumia -hyödyntämällä sosiaalista mediaa tutor-toiminnassa -toisen huomioon ottamista ja tukena olemista arjen ongelmatilanteissa esimerkiksi draamapedagogiikan kautta ja hyödyntäen vanhojen tutoreiden tapausesimerkkejä. -tunnistamaan tilanteet, joihin pitää puuttua ja osataan ohjata apua tarvitseva tukijärjestelmien piiriin (esim. ryhmänohjaaja, opo, kuraattori, terveydenhoitaja) -tavoitteellisesti suunnittelemaan, järjestämään ja arvioimaan erilaisia tapahtumia ja vapaa-ajantoimintoja esimerkiksi opettajan osoittaman materiaalin avulla. -toteuttamalla käytännössä vähintään yksi tapahtuma tai vapaa-ajantoiminto, jonka toteutusta arvioidaan yhdessä opettajan kanssa. -osallistumalla oman yksikkönsä kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta edistäviin tapahtumiin -tutustumalla opettajan osoittaman materiaalin avulla OSAO:n organisaatorakenteeseen ja toimintaan.	Syventävää osaamista kerryttävät tehtävät on merkitty alla olevaan listaan koodilla S (S= syventävä). Osallistumalla vähintään <u>viiteen alla mainittuun toimintoon (tapahtumaan)</u>, opiskelija saa yhden opintosuorituspisteen (1 osp). Opiskelija saa osallistumistodistuksena tutorpassin ("työtodistus"). • osallistuminen perehdytyskoulutukseen/OSAOn yhteinen koulutus (esim. 1 päivä): perehdytykseen osallistuttava vähintään yhden kerran • osallistuminen uusien opiskelijoiden vastaanottoon (S) • osallistuminen uusien opiskelijoiden ryhmäyttämiseen; ryhmäyttämistapahtumat yksikössä tai sen ulkopuolella (S) • osallistuminen opiskelijafoorumiin • toimiminen ryhmän edushenkilönä • järjestämällä opastuskierroksia omassa yksikössä (S) • osallistumalla yksikön avoimien ovien järjestelyihin (S) • vierailijoiden/tutustujien opastus koululla/kansainväliset vieraat (paikkakuntaan tutustuttaminen, "sightseeing" yms. (S) • yhteiset toimintapäivät (liikunta ym.) • oppilaitoksen "markkinointi" vähintään kahdella peruskoululla (suositus 2. vuoden kevät - 3. vuosi) (S) • osallistumalla yksikön messu- ja/tai myyjäisjärjestelyihin • osallistumalla vanhempainiltojen järjestelyihin ym. • osallistumalla kv-toimintaan • osallistumalla asuntolan iltatoiminta	
-----------------------------------	--	--	--

	- käytännössä perehdyttämällä uusia opiskelijoita oman yksikön toimintaan ja esittelemällä oppilaitosta ulkopuolisille tahoille (esim. messuilla, avoimissa omissa, vanhempainilloissa, peruskouluissa) hyödyntäen vanhojen tutoreiden kokemusta. - kirjoittamalla oppimispäiväkirjaa, tekemällä videopäiväkirjaa tai kirjoittamalla "Minä tutorina" –blogia opiskelija reflektoi oppimaansa (mitä ja miten hän on oppinut). Oppimispäiväkirjan kirjoittamisen, videopäiväkirjan tai "Minä tutorina" -blogin tukena voidaan hyödyntää esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: <u>Tutkinnon osan alussa:</u> Mitä tiedät tutortoiminnasta? Mitä odotuksia ja toiveita sinulla on kurssin suhteen? Mitä haluat oppia tutorina? <u>Tutkinnon osan aikana:</u> Millaisissa tutortehtävissä olet ollut mukana ja millaisia tuntemuksia ne ovat sinussa herättäneet? Mikä oli mukavaa ja missä asioissa onnistuit? Onko jokin asia jäänyt epäselväksi tai tuntunut vaikealta? <u>Tutkinnon osan lopuksi:</u> Miten mielestäsi onnistuit tutorina? Mitä opit? Mitä ja miten tekisit nyt toisin? Miten olet hyödyntänyt lähiopetuksessa oppimaasi tietoa käytännön toiminnassa?	• muualta tulleiden opiskelijoiden opastaminen (esim. kaupunkiin, opiskelijaterveydenhuoltoon yms. tutustuttaminen) • osallistuminen oppilaskunnan toimintaan • osallistuminen yhteisöllisyyttä edistävien tapahtumien järjestämiseen((esim. rasmin vastainen viikko, hyvinvointiviikko) (S) • Uusien tutoreiden koulutus • Opiskelijakunnan hallitustyöskentelyyn osallistuminen • Osallistuminen Osekin/OSAOn toimintoihin • muut tehtävät opettajan harkinnan mukaan (S) Opintosuoritusten seuranta tapahtuu Wilmassa. Opiskelija saa tutorpassin "työtodistuksena". Passiin kirjataan tehtävänkuvaus, tehtävään käytetty tuntimäärä ja hyväksyjän allekirjoitus. Tutkinnon osan arvioidaan T1-K3/hylätty. Arvosanan antaa/antavat tutor-toimintaa ohjaava(t) opettaja(t) ja/tai opinto-ohjaaja(t)	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.2.3 Työelämätaidot, Tutor-toiminta 1 Opiskelija - osaa toimia kannustavasti ja yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa - osaa ryhmäyttää uusia opiskelijoita ja ymmärtää ryhmäytymisen merkityksen - osaa toimia erilaisten tapahtumien suunnittelu- ja järjestelytyöryhmien jäsenenä - osaa perehdyttää uusia opiskelijoita oppilaitoksen toimintaan - osaa esitellä oppilaitosta ulkopuolisille tahoille	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): - opiskelijan oppimisen edistymisen seuranta - suullinen palaute - itsearviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet (opiskelija suorittaa oman valintansa mukaan) - osallistuminen perehdytyskoulutukseen/OSAOn yhteinen koulutus (esim. 1 päivä): - osallistuminen uusien opiskelijoiden vastaanottoon (S) - osallistuminen uusien opiskelijoiden ryhmäyttämiseen; ryhmäyttämistäpahtumat yksikössä tai sen ulkopuolella (S) - osallistuminen opiskelijafoorumiin - toimiminen ryhmän edushenkilönä - järjestämällä opastuskierroksia omassa yksikössä (S) - osallistumalla yksikön avoimien ovien järjestelyihin (S) - vierailijoiden/tutustujien opastus koululla/kansainväliset vieraat (paikkakuntaan tutustuttaminen, "sightseeing" yms. (S) - yhteiset toimintapäivät (liikunta ym.)	Tutkinnon osa toteutetaan pääsääntöisesti siten, että lähiopetus toteutetaan ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä. Tutorina toimiminen toteutetaan toisen opiskeluvuoden syksystä alkaen.	Aktiivinen osallistuminen eri toimintoihin ja tehtäviin Tutkinnon osan arvioidaan T1-K3/hylätty. Arvosanan antaa/antavat tutor-toimintaa ohjaava(t) opettaja(t) ja/tai opinto-ohjaaja(t)

	• oppilaitoksen "markkinointi" vähintään kahdella peruskoululla (suositus 2. vuoden kevät - 3. vuosi) (S) • osallistumalla yksikön messu- ja/tai myyjäisjärjestelyihin • osallistumalla vanhempainiltojen järjestelyihin ym. • osallistumalla kv-toimintaan • osallistumalla asuntolan iltatoiminta • muualta tulleiden opiskelijoiden opastaminen (esim. kaupunkiin, opiskelijaterveydenhuoltoon yms. tutustuttaminen) • osallistuminen oppilaskunnan toimintaan • osallistuminen yhteisöllisyyttä edistävien tapahtumien järjestämiseen((esim. rasismia vastainen viikko hyvinvointiviikko) (S) • Uusien tutoreiden koulutus • Opiskelijakunnan hallitustyöskentelyyn osallistuminen • Osallistuminen Osekin/OSAOn toimielinten toimintaan • muut tehtävät opettajan harkinnan mukaan (S)		
--	--	--	--

15ytov 3.3.2.4 Työelämätaidot, Tutor-toiminta 2

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija oppii toimimaan tutorina. Hän omaksuu roolinsa opiskelijoiden vertaistukena ja oppilaitoksen yhteisöllisyyden rakentajana. Tutkinnon osan aikana opiskelijan vuorovaikutus- ja esiintymistaidot vahvistuvat sekä ongelmanratkaisutaidot kehittyvät. Ryhmätilanteissa tutor ottaa toiset huomioon ja keskustelee ryhmän kanssa ohjauksellisesti.

Opiskelija

- osaa toimia kannustavasti ja yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa
- osaa ryhmäyttää uusia opiskelijoita ja ymmärtää ryhmäytymisen merkityksen
- osaa suunnitella, järjestää ja arvioida erilaisia tapahtumia
- osaa perehdyttää uusia opiskelijoita oppilaitoksen toimintaan ja esitellä tarvittaessa oppilaitosta ulkopuolisille tahoille

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tutor -toimintaan perehtyminen	- osallistuu perehdytykseen - tietää tutorin perustehtävät omassa yksikössään	- osallistuu perehdytykseen - ymmärtää tutoroinnin tarkoituksen	- osallistuu perehdytykseen - osoittaa kiinnostusta itsensä ja tutortoiminnan kehittämiseen
Tutorina toimiminen	- osaa toimia ohjatusti ja raportoi toimintaansa annettujen tutorointitehtävien pohjalta	- osoittaa säännöllisesti kiinnostusta ja aktiivisuutta toimintaa kohtaan sekä toimii tavoitteellisesti - raportoi ja arvioi toimintaansa - tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa	- toimii oma-aloitteisesti ja tavoitteellisesti - osaa arvioida toimintaansa sekä ymmärtää tutortoimintansa merkityksen ja vaikutukset - pyrkii aktiivisesti kehittämään omaa toimintaansa

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.2.4 Työelämätaidot, Tutor-toiminta 2	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Tutor -toimintaan perehtyminen	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä, lähiopetusta, verkko-opiskelua virtuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Moodle, sosiaalinen media), ryhmätapaamisia, vierailuja, opastamista. Opitaan - perehtymällä tutor-toiminnan sisältöön ja sen tavoitteisiin omassa yksikössä esimerkiksi opettajan osoittaman materiaalin ja keskusteluiden avulla sekä hyödyntäen vanhojen tutoreiden tapausesimerkkejä - perehtymällä tutor-opiskelijan rooliin ja tehtäviin - perehtymällä tutorin vastuisiin ja velvollisuuksiin - ymmärtämään esimerkiksi ryhmätöiden ja draamapedagogiikan avulla, että tutorina toimiminen vaatii myönteistä, luottamuksellista, kannustavaa ja yhteistyökykyistä asennetta. - osallistumalla uusien opiskelijoiden vastaanottoon sekä niihin liittyviin järjestelyihin - kertomalla opiskelusta ao. yksikössä, opintojen rakenteesta, eri oppiaineista jne (lukuvuoden alussa ja lukuvuoden aikana) - opastamalla (opintojen alkuvaiheessa ja opintojen kestäessä) - olemalla esimerkkinä aktiivisesta ja tunnollisesta opiskelijasta (mm. päihteettömyys, väkivallattomuus, toisten huomioonottaminen) - toimimalla oman paikkakunnan opastaja-tutorina - hyödyntämällä sosiaalista mediaa tutor-toiminnassa	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): • opiskelijan oppimisen edistymisen seuranta • suullinen palaute • itsearviointi Osaamisen arviointi: • aktiivinen osallistuminen • oppimispäiväkirja, videopäiväkirja(vlogi) tai ”Minä tutorina” –blogi • Kohdissa S (S=syventävä) edellytetään, että opiskelija reflektoi oman osaamisensa kehittymistä oppimispäiväkirjassa (katso kohta ”Ajoitus”), miten ja millä tavalla oma osaaminen on kehittynyt suhteessa 1 osp:n suoritukseen. Opiskelija voi valita joko 1:n tai 2:n opintosuorituspuheen opintokokonaisuuden tai molemmat (=3 opintosuorituspuhetta). Kummankaan kokonaisuuden suorittaminen ei edellytä toisen kokonaisuuden suorittamista.	Tutkinnon osa toteutetaan pääsääntöisesti siten, että lähiopetus toteutetaan ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä. Tutorina toimiminen toteutetaan toisen opiskeluvuoden syksystä alkaen. Oppimispäiväkirjaa/videopäiväkirjaa/”Minä tutorina” -blogia kirjoitetaan vain syventävien (S=syventävä) tehtävien osalta.

Tutorina toimiminen	-tekemällä ryhmätysharjoitteita tutor -ryhmässä (esimerkiksi nimileikit, tutustumis-, yhteistoiminta- ja palauteharjoitteet) ja keskustelemalla ryhmän kehittymisen vaiheista sekä ryhmäyttämisen merkityksestä yhteishengen luomisessa - tutustumalla kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden merkitykseen ja vaikutuksiin ryhmän toiminnassa opettajan jakaman materiaalin ja ryhmäharjoitusten avulla .järjestämällä uusille opiskelijoille ryhmäytymistapahtumia -hyödyntämällä sosiaalista mediaa tutor-toiminnassa -toisen huomioon ottamista ja tukena olemista arjen ongelmatilanteissa esimerkiksi draamapedagogiikan kautta ja hyödyntäen vanhojen tutoreiden tapausesimerkkejä. -tunnistamaan tilanteet, joihin pitää puuttua ja osataan ohjata apua tarvitseva tukijärjestelmien piiriin (esim. ryhmänohjaaja, opo, kuraattori, terveydenhoitaja) -tavoitteellisesti suunnittelemaan, järjestämään ja arvioimaan erilaisia tapahtumia ja vapaa-ajantoimintoja esimerkiksi opettajan osoittaman materiaalin avulla. -toteuttamalla käytännössä vähintään yksi tapahtuma tai vapaa-ajantoiminto, jonka toteutusta arvioidaan yhdessä opettajan kanssa. -osallistumalla oman yksikkönsä kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta edistäviin tapahtumiin -tutustumalla opettajan osoittaman materiaalin avulla OSAO:n organisaatorakenteeseen ja toimintaan. - käytännössä perehdyttämällä uusia opiskelijoita oman yksikön toimintaan ja esittelemällä oppilaitosta ulkopuolisille ta-	Osallistumalla vähintään <u>kymmeneen (10) alla mainittuun toimintoon (tapah-tumaan)</u>, opiskelija saa 2 opintosuoritus-pistettä (osp). Opiskelija saa osallistumistodistuksena tutorpassin ("työtodistus"). Opettajan/OPO:n <u>harkinnan</u> mukaan opiskelija voi syventää osaamistaan osallistumalla samaan tapahtumaan kaksi kertaa ja kerryttää näin opintosuoritus-pisteisiin vaadittavia toimintoja/tapahtumia. Tämä on merkitty alla mainittuun listaan koodilla S (S= syventävä). • osallistuminen perehdytyskoulutukseen/OSAOn yhteinen koulutus (esim. 1 päivä): perehdytykseen osallistuttava vähintään yhden kerran • osallistuminen uusien opiskelijoiden vastaanottoon (S) • osallistuminen uusien opiskelijoiden ryhmäyttämiseen; ryhmäyttämistapahtumat yksikössä tai sen ulkopuolella (S) • osallistuminen opiskelijafoorumiin • toimiminen ryhmän edushenkilönä • järjestämällä opastuskierroksia omassa yksikössä (S) • osallistumalla yksikön avoimien ovien järjestelyihin (S) • vierailijoiden/tutustujien opastus koululla/kansainväliset vieraat (paikkakuntaan tutustuttaminen, "sightseeing" yms. (S)) • yhteiset toimintapäivät (liikunta ym.) • oppilaitoksen "markkinointi" vähintään kahdella peruskoululla	
-----------------------------------	---	--	--

	hoille (esim. messuilla, avoimissa ovissa, vanhempainiloissa, peruskouluissa) hyödyntäen vanhojen tutoreiden kokemusta. -kirjoittamalla oppimispäiväkirjaa, tekemällä videopäiväkirjaa tai kirjoittamalla "Minä tutorina" –blogia opiskelija reflektoi oppimaansa (mitä ja miten hän on oppinut). Oppimispäiväkirjan kirjoittamisen, videopäiväkirjan tai "Minä tutorina" -blogin tukena voidaan hyödyntää esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: <u>Tutkinnon osan alussa:</u> Mitä tiedät tutortoiminnasta? Mitä odotuksia ja toiveita sinulla on kurssin suhteen? Mitä haluat oppia tutorina? <u>Tutkinnon osan aikana:</u> Millaisissa tutortehtävissä olet ollut mukana ja millaisia tunteita ne ovat sinussa herättäneet? Mikä oli mukavaa ja missä asioissa onnistuit? Onko jokin asia jäänyt epäselväksi tai tuntunut vaikealta? <u>Tutkinnon osan loppuksi:</u> Miten mielestäsi onnistuit tutorina? Mitä opit? Mitä ja miten tekisit nyt toisin? Miten olet hyödyntänyt lähiopetuksessa oppimaasi tietoa käytännön toiminnassa?	(suositus 2. vuoden kevät - 3. vuosi) (S) • osallistumalla yksikön messuja/tai myyjäisjärjestelyihin • osallistumalla vanhempainiltojen järjestelyihin ym. • osallistumalla kv-toimintaan • osallistumalla asuntolan iltatoimintaan • muualta tulleiden opiskelijoiden opastaminen (esim. kaupunkiin, opiskelijaterveydenhuoltoon yms. tutustuttaminen) • osallistuminen oppilaskunnan toimintaan • osallistuminen yhteisöllisyyttä edistävien tapahtumien järjestämiseen((esim. rasismien vastainen viikko, hyvinvointiviikko) (S) • Uusien tutoreiden koulutus/pehdyttäminen (S) • Opiskelijakunnan hallitustyöskentelyyn osallistuminen • Osallistuminen Osekin/OSAOn toimielinten toimintaan • muut tehtävät opettajan harkinnan mukaan (S) Opintosuoritusten seuranta tapahtuu Wilmassa. Opiskelija saa tutorpassin "työdistuksena". Passiin kirjataan tehtävänkuvaus, tehtävään käytetty tuntimäärä ja hyväksyjän allekirjoitus. Tutkinnon osa arvioidaan T1-K3/hylätty	
--	---	--	--

		Arvosanan antaa/antavat tutor-toimintaa ohjaava(t) opettaja(t) ja/tai opinto-ohjaaja(t)	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.2.4 Työelämätaidot, Tutor-toiminta 2 Opiskelija - osaa toimia kannustavasti ja yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa - osaa ryhmyttää uusia opiskelijoita ja ymmärtää ryhmäytymisen merkityksen - osaa suunnitella, järjestää ja arvioida erilaisia tapahtumia - osaa perehdyttää uusia opiskelijoita oppilaitoksen toimintaan ja esitellä tarvittaessa oppilaitosta ulkopuolisille tahoille	Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): - opiskelijan oppimisen edistymisen seuranta - suullinen palaute - itsearviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet (opiskelija suorittaa oman valintansa mukaan) - osallistuminen perehdytyskoulutukseen/OSAOn yhteinen koulutus (esim. 1 päivä) - osallistuminen uusien opiskelijoiden vastaanottoon (S)	Tutkinnon osa toteutetaan pääsääntöisesti siten, että lähiopetus toteutetaan ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä. Tutorina toimiminen toteutetaan toisen opiskeluvuoden syksystä alkaen.	Osaamisen arviointi: - aktiivinen osallistuminen - oppimispäiväkirja, videopäiväkirja(vlogi) tai "Minä tutorina" –blogi - Kohdissa S (S=syventävä) edellytetään, että opiskelija reflektoi oman osaamisensa kehittymistä oppimispäiväkirjassa (katso kohta "Ajoitus"), miten ja millä tavalla oma osaaminen on kehittynyt suhteessa 1 osp:n suoritukseen. Tutkinnon osa arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutor-toimintaa ohjaava(t) opettaja(t) ja/tai opinto-ohjaaja(t)

	• osallistuminen uusien opiskelijoiden ryhmäyttämiseen; ryhmäyttämistapahtumat yksikössä tai sen ulkopuolella (S) • osallistuminen opiskelijafoorumiin • toimiminen ryhmän edushenkilönä • järjestämällä opastuskierroksia omassa yksikössä (S) • osallistumalla yksikön avoimien ovien järjestelyihin (S) • vierailijoiden/tutustujien opastus koululla/kansainväliset vieraat (paikkakuntaan tutustuttaminen, "sightseeing" yms. (S)) • yhteiset toimintapäivät (liikunta ym.) • oppilaitoksen "markkinointi" vähintään kahdella peruskoululla (suositus 2. vuoden kevät - 3. vuosi) (S) • osallistumalla yksikön messu- ja/tai myyjäisjärjestelyihin • osallistumalla vanhempainiltojen järjestelyihin ym. • osallistumalla kv-toimintaan • osallistumalla asuntolan iltatoimintaan • muualta tulleiden opiskelijoiden opastaminen (esim. kaupunkiin, opiskelijaterveydenhuoltoon yms. tutustuttaminen) • osallistuminen oppilaskunnan toimintaan • osallistuminen yhteisöllisyyttä edistävien tapahtumien järjestämiseen((esim. rasismien vastainen viikko, hyvinvointiviikko) (S) • Uusien tutoreiden koulutus/perehdyttäminen (S) • Opiskelijakunnan hallitustyöskentelyyn osallistuminen • Osallistuminen Osekin/OSAOn toimielinten toimintaan		
--	---	--	--

	• muut tehtävät opettajan harkinnan mukaan (S)		
--	---	--	--

15ytov 3.3.2.5 Työelämätaidot, Oma ala ja työpaikat tutuksi 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- perehtyy oma alan työllisyysnäkömiin
- tutustuu omaan alaan ja eri ammatteihin
- osaa suunnitella ja järjestää erilaisia omaan alaan ja ammatteihin liittyviä tapahtumia
- pohtii oman alan yhteiskunnallista merkitystä ja vaikuttavuutta

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman alan työllisyysnäkömät	- hakee ohjattuna tietoa erilaisista tilastoista	- hakee tietoa erilaisista tilastoista	- hakee monipuolisesti ja aktiivisesti tietoa erilaisista tilastoista sekä osaa tehdä päätelmiä niiden perusteella
Oman alan ammatit	- hakee ohjattuna tietoa oman alan ammanteista ja osaa kertoa niistä muille sekä osallistuu järjestettävään tapahtumiin	- hakee tietoa oman alan ammanteista ja osaa kertoa niistä muille sekä järjestää omaan alaan liittyviä tapahtumia	- hakee tietoa oman alan ammanteista ja osaa kertoa niistä muille sekä järjestää aktiivisesti omaan alaan liittyviä tapahtumia
Oman alan yhteiskunnallinen merkitys ja vaikuttavuus	- hakee ohjattuna tietoa omasta alasta, ammattiliitoista sekä oman alan yrittäjyydestä ja arvioi omia yrittäjävalmiuksiaan	- hakee itsenäisesti tietoa omasta alasta, ammattiliitoista sekä oman alan yrittäjyydestä ja arvioi omia yrittäjävalmiuksiaan	- hakee itsenäisesti tietoa omasta alasta, ammattiliitoista ja oman alan yrittäjyydestä, arvioi omia yrittäjävalmiuksiaan sekä ymmärtää oman alan ja yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnalle

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.2.5 Työelämätaidot, Oma ala ja työpaikat tutuiksi, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Oman alan työllisyysnä- kymät Oman alan ammatit Oman alan yhteiskun- nallinen merkitys ja vai- kuttavuus	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä, lähiopetusta, verkko-opiskelua vir- tuaalisessa oppimisympäristössä (esim. Finpec, Moodle, Second Life), ryhmätöitä, vierailuja. Opitaan mm.: - tutustumalla erilaisiin tilastoihin (esim. Tilastokeskus, TEM-toimialapalvelu, työllisyyskatsaukset) - osallistumalla rekrytointitapahtumiin (esim. työelämämessut) - tutustumalla ammattien kuvauksiin (esim. ammattinetti.fi) - tutustumalla oman alan toimijoihin (yri- tykset, organisaatiot) - osallistumalla vierailukäynteihin (esim. työpaikkavierailut, vierailijat oppilaitok- sessa)'' - järjestämällä tapahtumia (esim. alan/ammattien esittelyt oppilaitoksessa) - tutustumalla omaan alaan ja ammattiliit- toihin - tutustumalla oman alan yrittäjyyteen - arvioimalla omia yrittäjävalmiuksia (esim. yrittäjyystestit)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Lukion opinnoissa ei ole vastaavia opintoja. Oppimisen arviointi Oppimisen arviointiin vaikuttavat mm.: • aktiivinen työskentely • suullinen palaute • itsearviointi • esitetyt ja palautetut tehtävät • vertaisarviointi Osaamisen arviointi Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opis- kelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointi- kriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntityös- kentelyä, itsenäisiä tehtäviä, portfolioa, oppimispäiväkir- jaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huo- mioidaan opiskeli- jan henkilökohtai- nen opintosuunni- telma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.2.5 Työelämätaidot, Oma ala ja työpaikat tutuksi, 1 osp Opiskelija • perehtyy oma alan työllisyysnäkyymiin • tutustuu oman alan ammatteihin • osaa suunnitella ja järjestää erilaisia omaan alaan ja ammatteihin liittyviä tapahtumia • pohtii oman alan yhteiskunnallista merkitystä ja vaikuttavuutta	Oppimisen edistymistä seurataan ja hänelle annetaan palautetta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • Oman alan työllisyysnäkyvät • Oman alan ammatit • Oman alan yhteiskunnallinen merkitys ja vaikuttavuus	Tutkinnon osa opiskellaan ja arvioidaan oppilaitoksessa. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma.	Tutkinnon osan osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin. Arvioinnin perusteena voidaan käyttää esim. tuntiöskentelyä, itsenäisiä tehtäviä, portfolioa, oppimispäiväkirjaa (esim. blogi, vlogi), itsearviointia/vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat osa-alueen opettaja/opettajat

3.3.3 Yrittäjyys ja yritystoiminta

PAKOLLINEN TUTKINNON OSA

15yttop 3.3.3.1 Yrittäjyys ja yritystoiminta, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15yttop 3.3.3.1 Yrittäjyys ja yritystoiminta 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.3.3	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
3.3.3.1 Yrittäjyys ja yritystoi- minta	Osa-alue toteutetaan lähiopetuk- sena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailu- käyntejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: -Arvioimalla ja tunnistamalla oma osaaminen ja omat vahvuudet esim. oman osaamiskansion avulla - Kehittämällä omaa liikeideaa ja arvioimalla sen kehittämismahdolli- suuksia -Arvioimalla mahdollisuuksia ryhtyä yrittäjäksi. esim. yrittäjätesteillä -Selvittämällä omia ammatillisia verkostoja esim. oman alan yrityk- siin ja / tai asiakkaisiin tutustu- malla -Tunnistamalla kannattavan liike- toiminnan periaatteet. esim. harjoit- telemalla kannattavuuslaskentaa -Arvioimalla oman yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä omalle	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoit- teiltaan yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita. Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/ tai lähtötasotestin perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumisesta osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arvi- ointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana am- matillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Yritystoiminta ja yrittäjyys osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimer- kiksi mahdollinen kirjallinen koe, erilaiset tehtävät/projektit ja niihin osallistuminen, mahdollinen itsearviointi/oman toiminnan arviointi, muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettavat tehtävät	Opinnot toteute- taan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytän- töjä noudattaen 1- 3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huo- mioidaan opiskeli- jan henkilökohtai- nen opetussuunni- telma.

	hyvinvoinnille ja Suomen kansantaloudelle.	Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

Muutetut kohdat otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen.

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytop3.3.3.1 Yrittäjyys ja yritystoiminta 1 osp Opiskelija - osaa arvioida ja tunnistaa oman osaamisensa ja omat vahvuutensa - osaa ideoida omaa liikeideaa ja sen kehittämismahdollisuuksia - osaa arvioida mahdollisuuksiaan ryhtyä yrittäjäksi - osaa selvittää omia ammatillisia verkostojaan - osaa tunnistaa kannattavan liiketoiminnan periaatteet - osaa arvioida oman yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä omalle hyvinvoinnilleen ja Suomen kansantaloudelle.	Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - omien vahvuuksien ja osaamisen arviointi - liikeidean kehittäminen - yhtiömuotojen hallitseminen - yrittäjyysmahdollisuuksien arviointi - yrittäjyysmahdollisuuksien arviointi - omien vahvuuksien ja osaamisen arviointi - liikeidean kehittäminen - yhtiömuotojen hallitseminen - rahoituslähteisiin, tuottoihin ja kustannuksiin tutustuminen - yrittäjyyden merkityksen ymmärtäminen kansantaloudelle. - liiketoiminnan periaatteiden selvittäminen	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Yritystoiminta ja yrittäjyys osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi mahdollinen kirjallinen koe, erilaiset tehtävät/projektit ja niihin osallistuminen, mahdollinen itsearviointi/oman toiminnan arviointi, muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettavat tehtävät Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

	- yritystoiminnan riskien ymmärtäminen		
--	--	--	--

VALINNAINEN TUTKINNON OSA

15ytov 3.3.3.2 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Asiakaspalvelulla menestykseen 2 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNIN OSA		15ytov 3.3.3.2 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Asiakaspalvelulla menestykseen 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.3.3.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Yrittäjyys ja yritystoiminta, Asiakaspalvelulla menestykseen 2 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, it-senäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyn- tejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - ymmärtämällä asiakaspalvelun merkityksen oman työllistymisen ja työuralla etene- misen kannalta - ymmärtämällä asiakaspalvelun ja asia- kaspalautteen merkityksen menestyvän yrityksen toiminnalle - tarkkailemalla ja miettimällä yritykselle kehittämisehdotuksia esim. mystery shop- pingin avulla -Ymmärtämällä oman toiminnan merkitys yrityksen menestykselle	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen valinnaisia osaamistavoit- teita. Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/ tai lähtötasotestin perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perus- tutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mah- dollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia.	Opinnot toteute- taan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan pe- riaatteita ja yksikön käytäntöjä noudat- taen 1-3 opiskelu- vuoden aikana. Ajoituksessa huo- mioidaan opiskeli- jan henkilökohtai- nen opetussuunni- telma.

		Yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaisia tehtäviä/projekteja ja niihin osallistumista. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettavat tehtävät. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.3.2 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Asiakaspalvelulla menestykseen 2 osp Opiskelija - osaa kartoittaa oman alan yritystoiminnan kehittämistarpeita - osaa tehdä kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa - osaa suunnitella omaa toimintaansa ja ajankäyttöään	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - asiakaspalvelun merkityksen ymmärtäminen oman työllistymisen ja työuralla etenemisen kannalta - asiakaspalvelun ja asiakaspalautteen merkityksen ymmärtäminen menestyvän yrityksen toiminnalle	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia.

	- Tarkkaileminen ja kehittämis ehdotuksien esittäminen esim. mystery shoppingin avulla - oman toiminnan merkityksen ymmärtäminen yrityksen menestykselle.		Yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaiset tehtävät/projektit ja niihin osallistuminen. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettavat tehtävät Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	--	--	---

15ytov 3.3.3.3 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Hyvä diili, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.3.3 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Hyvä diili 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.3.3.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Yrittäjyys ja yritystoiminta, Hyvä Diili 1 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - Selvittämällä oman liiketoiminnan tuloksellisuutta ja oman työpanoksen vaikutuksia siihen toteuttamalla pienen projektin - suunnittelemalla omaa toimintaa ja ajankäyttöä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/ tai lähtötasotestin perusteella. Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi: Oppimisen edistymistä seurataan. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Osaamisen arviointi:	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

		Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaisia tehtäviä/projekteja ja niihin osallistumista, itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettut tehtävät. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.3.3 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Hyvä Diili 1osp Opiskelija - osaa arvioida oman liiketoiminnan tuloksellisuuden ja oman työpanoksen vaikutuksen siihen - osaa suunnitella omaa toimintaansa ja ajankäyttöään	Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat :	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden.

	- oman projektin toteuttaminen - liiketoiminnan tuloksellisuuden elementtien ymmärtäminen - oman työpanoksen merkityksen ymmärtäminen projektin tuloksellisuuteen ja onnistumiseen - oman työskentelyn ja ajankäytön suunnittelu	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaiset tehtävät/projektit ja niihin osallistuminen itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettut tehtävät Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	---	--	---

15ytov 3.3.3.4 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Harjoitusyrityksessä toimiminen 2 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.3.4 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Harjoitusyrityksessä toimiminen 2 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.3.3.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
3.3.3.4 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Harjoitusyrityksessä toimiminen 2 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - tutustumalla oman alan toimintaympäristöön ja asiakkaisiin - toteuttamalla omaa liikeideaa pienimuotoisessa projektissa - selvittämällä kustannukset, tuotot ja oman työpanoksensa vaikutuksen esim. hinnoittelemalla tuotteen tai palvelun - kehittämällä uusia toimintatapoja esim. vastaamalla asiakkaiden tarpeisiin tai perustamalla verkkokaupan tai osallistumalla myyntitapahtumiin - suunnittelemalla tehtävänsä, toimintansa ja ajankäytön	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/ tai lähtötasotestin perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaisia tehtäviä/projekteja ja niihin osallistumista. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettavat tehtävät. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.3.4 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Harjoitusyrityksessä toimiminen 2 osp Opiskelija - osaa kartoittaa oman alan yritystoiminnan kehittämistarpeita - Osaa selvittää liiketoiminnan tuloksellisuutta. - osaa tehdä kehittämis ehdotuksia uusista toimintavoista ja muuttaa omaa toimintaansa - osaa suunnitella omaa toimintaansa ja ajankäyttöään	Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - oman alan toimintaympäristöön ja asiakkaisiin tutustuminen - oman liikeidean toteuttaminen pienimuotoisessa projektissa - kustannusten, tuottojen ja oman työpanoksen vaikutuksen selvittäminen esim. hinnoitteleamalla tuotteen tai palvelun -uusien toimintatapojen kehittäminen esim. vastaamalla asiakkaiden tarpeisiin tai perustamalla verkkokaupan tai osallistumalla myyntitapahtumiin -tehtävän, toiminnan ja ajankäytön suunnittelu	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaisia tehtäviä/projekteja ja niihin osallistumista. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettavat tehtävät

			Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	--	--	---

15ytov 3.3.3.5 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Yritystoiminnan e-oppimisympäristöt, 1 osp

Opiskelija

- oppii tuottamaan liiketoimintasuunnitelman vuorovaikutteisesti
- laatii yrityksen perustamisilmoituksen ja perehtyy yrityksen perustamisen jälkeisiin kustannuksiin
- laatii erilaisia yrittäjän työssä esiin tulevia lakisääteisiä vakuutushakemuksia ja tutustuu liittyviin käsitteisiin
- oppii avoimen laskun kirjoittamista, valuuttakurssien ja sijoittamisen perustietoa
- harjoittelee konkreettisesti tarjouspyyntöjen ja tarjousten tekemistä sekä omien tuotteiden ylläpitoa ja yrittäjyyden käsitteitä
- saa tietoa palvelusopimuksen tekemisestä ja yrityksen e-laskujen maksamisesta eri palveluista
- selvittää ammattialan ay-jäsenmaksujen suuruuden ja maksamisen
- hyödyntää internetin mahdollisuuksia verkostoitumisessa ja omaa yrittäjyyttä kehittävässä tehtävissä

Osaamisen arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Liiketoimintasuunnitelman tuottaminen vuorovaikutteisesti	tuottaa ohjatusti liiketoimintasuunnitelman vuorovaikutteisesti valmiille pohjalle	tuottaa liiketoimintasuunnitelman vuorovaikutteisesti valmiille pohjalle ja tarkastelee yrityksen toimintaympäristöä annetun ohjeen mukaan	tuottaa liiketoimintasuunnitelman vuorovaikutteisesti ja osaa etsiä tietoa ja tulkita löydetyn tiedon havainnollisesti liiketoimintasuunnitelman merkityksestä yrityksen toiminnalle
Yrityksen perustamisen asiakirjojen tuottaminen	tekee ohjatusti yrityksen perustamisilmoituksen ja tutustuu joihinkin perustamisen jälkeisiin kustannuksiin	tekee yrityksen perustamisilmoituksen ja perehtyy perustamisen jälkeisiin kustannuksiin ohjeen mukaan	tekee yrityksen perustamisilmoitusten ja osaa laskea yrityksen perustamisen jälkeisiä kustannuksia

Vakuutushakemusten tuottaminen	tekee ohjatusti jonkin lakisääteisen vakuutushakemuksen	tuottaa lakisääteisiä vakuutushakemuksia ohjeen mukaan	osaa sujuvasti tuottaa yrittäjän lakisääteisiä vakuutushakemuksia ja pystyy tarvittaessa opastamaan muita
Laskut, valuuttakurssit ja sijoittaminen	osaa kirjoittaa avoimen laskun ja tutustuu ohjatusti valuuttakursseihin ja sijoittamiseen	kirjoittaa avoimen laskun, osaa kertoa perusteita valuuttakursseista ja sijoittamisesta annetun tehtävän mukaan	osaa sujuvasti kertoa avoimen laskun kirjoittamisesta, perustietoja valuuttakursseista ja sijoittamisesta tehtyjen tehtävien perusteella
Palvelusopimukset ja e-laskut	harjoittelee tarjouspyyntöjen ja tarjousten tekemistä ja omien tuotteiden ylläpitoa konkreettisesti	harjoittelee tarjouspyyntöjen ja tarjousten tekemistä, omien tuotteiden ylläpitoa ja yrittäjyyden käsitteitä konkreettisesti	tietää tekemiensä tarjouspyyntöjen ja tarjousten sekä omien tuotteiden ylläpidon merkityksen yrittäjän näkökulmasta ja osaa kertoa konkreettisia esimerkkejä yrittäjyyden käsitteistä tutustumisen perusteella
Muut palvelut ja yritystoimintaa tukevat sivustot internetissä tutustuminen	osaa ohjatusti selvittää oman ammattialan ay-jäsenmaksut sekä maksuaikataulun	tutustuu ohjatusti internetin mahdollisuuksiin omien yrittäjämäisten ominaisuuksien kehittämisessä sekä selvittää ammattialojen ay-jäsenmaksut sekä maksuaikataulut opettajan antaman ohjeen mukaan	hyödyntää internetin mahdollisuuksia ammattialojen ay-jäsenmaksujen suuruuden ja maksuaikataulujen selvittämisessä sekä verkostoituu ohjeen mukaan omia yrittäjämäisiä ominaisuuksia kehittäessään

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.3.5 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Yritystoiminnan e-oppimisympäristöt, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattuna tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
3.3.1.8 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Yritystoiminnan e-oppimisympäristöt, 1 osp Liiketoimintasuunnitelman tuottaminen vuorovaikutteisesti Yrityksen perustamisen asiakirjojen tuottaminen Vakuutushakemuksien tuottaminen Laskut, valuuttakurssit ja sijoittaminen Tarjoukset, tarjouspyynnöt, tilaukset ja käsitteet	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena, jossa voidaan hyödyntää yrityssimulaatiota (esim. Finpec jne.) ja Internetin mahdollisuuksia. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - tuottamalla liiketoimintasuunnitelma vuorovaikutteisesti esim. kuvaus suunnittelusta yritystoiminnasta mm. oma osaaminen, tuotteet ja palvelut, markkinat ja laskelmat yhdessä - tekemällä yrityksen perustamisilmoitus ja perehtymällä perustamisen jälkeisiin kustannuksiin esim. ennakkovero, alv, työnantajan ennakonpidätys ja sosiaalimaksut, kausiveroilmoitus sekä yrityksen perustamismaksu eri yritysmuodoissa - tekemällä yrittäjän näkökulmasta lakisäätteisiä vakuutushakemuksia esim. TYEL-vakuutushakemus, TYEL-työsuhdeilmoitus, tapaturmavakuutushakemus, YEL-vakuutushakemus, vuosi-ilmoitus TYEL sekä tapaturmavakuutuksen palkkailmoitus ja maksujen suorittaminen - avoimen laskun kirjoittamista harjoittelemalla, valuuttakursseihin liittyvää tietoa ja perustietoa sijoittamisesta omaksumalla - harjoittelemalla tarjouspyyntöjen ja tarjousten tekemistä, omien tuotteiden ylläpitoa (ajantasainen ostohinnasto, tuotteiden tilaamista varastoon) sekä perehtymällä yrittäjyyden käsitteisiin konkreettisesti kuten maksuehto, alv, viivästyskorko, tilausvahvistukset, lähetyslistat, toimitusketjun hallinta jne.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan yrittäjyys ja yritystoiminta osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/ tai lähtötasotestin perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Yritystoiminnan e-oppimisympäristöt osa-alueen arviointin menetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaiset tehtävät/projektit ja niihin osallistuminen. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös itsearviointia	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Palvelusopimukset ja e-laskut Muut palvelut ja yritystoimintaa tukevat sivustot internetissä tutustuminen	- palvelusopimuksia tekemällä ja yrityksen e-laskuja maksamalla eri palveluista esim. työterveys, sähkö. leasing, vuokra jne.) - selvittämällä ammattialojen ay-jäsenmaksujen suuruuden ja maksamisen työnantajan näkökulmasta ja suorittamalla maksut neljännes- tai puolivuositain - hyödyntämällä internetin mahdollisuuksia verkostoitumisessa ja omaa yrittäjyyttä kehittämissä tehtävissä esimerkkinä opiskelijan yrittäjämäiset ominaisuudet kehittäminen esim. joukkoistamalla, palvelumuotoilua tai vuorovaikutteisia materiaaleja hyödyntäen jne.	ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettavat tehtävät Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.3.5 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Yritystoiminnan e-oppimisympäristöt, 1 osp Opiskelija - oppii tuottamaan liiketoimintasuunnitelman vuorovaikutteisesti - laatii yrityksen perustamisilmoituksen ja perehtyy yrityksen perustamisen jälkeisiin kustannuksiin	Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : liiketoimintasuunnitelman tuottaminen vuorovaikutteisesti	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskeli-	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia.

• laatii erilaisia yrittäjän työssä esiin tulevia lakisääteisiä vakuutushakemuksia ja tutustuu liittyviin käsitteisiin • oppii avoimen laskun kirjoittamista, valuuttakurssien ja sijoittamisen perustietoa • harjoittelee konkreettisesti tarjouspyyntöjen ja tarjousten tekemistä sekä omien tuotteiden ylläpitoa ja yrittäjyyden käsitteitä • saa tietoa palvelusopimuksen tekemisestä ja yrityksen e-laskujen maksamisesta eri palveluista • selvittää ammattialan ay-jäsenmaksujen suuruuden ja maksamisen • hyödyntää internetin mahdollisuuksia verkostoitumisessa ja omaa yrittäjyyttä kehittämissä tehtävissä	• yrityksen perustamisilmoituksen laatiminen ja yrityksen perustamisen jälkeisiin kustannuksiin perehtyminen • lakisääteisten vakuutushakemusten tuottaminen yrittäjän näkökulmasta • avoin lasku, perustiedot valuuttakursseista, sijoittamisesta • tarjousasiakirjojen tekeminen ja omien tuotteiden ylläpito sekä yrittäjyyden käsitteet konkreettisesti – harjoittelu • tutustuminen palvelusopimuksen tekemiseen ja yrityksen e-laskujen maksamiseen • ammattialojen ay-jäsenmaksuihin ja maksamiseen tutustuminen yrittäjän näkökulmasta • internetin hyödyntäminen verkostoitumisessa ja omaa yrittäjyyttä kehittämissä tehtävissä	jan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Yritystoiminnan e-oppimisympäristöt osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaiset tehtävät/projektit ja niihin osallistuminen. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettavat tehtävät Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	---	---	--

15ytov 3.3.3.6 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Yrityksen viestintäsuunnitelman laatiminen, 1 osp

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- oppii tuottamaan yrityksen viestintäsuunnitelman vuorovaikutteisesti
- tutkii oman ammattialan yritysten näkemyksiä mainonnan tulevaisuudesta
- tutustuu johonkin palvelumuotoilun työkalupakkiin
- tutustuu toimitusketjun hallintaan luovien alojen arvoketjuna
- oppii lukemaan oman alan muutostrendejä

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Yrityksen viestintäsuunnitelman tuottaminen vuorovaikutteisesti	tuottaa yrityksen viestintäsuunnitelman vuorovaikutteisesti valmiille pohjalle	tuottaa yrityksen viestintäsuunnitelman vuorovaikutteisesti valmiille pohjalle ja osallistuu aktiivisesti toisten suunnitelmien kehittämiseen	tuottaa yrityksen viestintäsuunnitelman vuorovaikutteisesti vaiheineen ja osaa oman suunnitelman pohjalta auttaa toisia tuottamaan oma suunnitelma
Oman ammattialan yrityksen näkemykset mainonnan tulevaisuudesta	osaa ohjatusti tuottaa SWOT-analyysin oman ammattialan yrityksen mainonnan tulevaisuudesta	tekee kyselyn tai SWOT-analyysin oman ammattialan yrityksen mainonnan tulevaisuudesta	tutkii oman ammattialan yrityksen näkemyksiä markkinoinnin trendeistä tekemällä kyselyn sosiaalisessa mediassa tai tuottamalla SWOT-analyysin hakemalla tietoa erilaisista innovatiivisista mainonnan muodoista
Palvelumuotoilun työkalupakkiin tutustuminen	tutustuu ohjatusti palvelumuotoiluun ja sen merkitykseen yrityksen asiakkaan sitouttamisessa	tutustuu palvelumuotoiluun ja sen merkitykseen yrityksen asiakkaan sitouttamisessa omalla ammattialalla	tutustuu palvelumuotoiluun tiivistetysti ja perehtyy palvelumuotoilun merkitykseen yrityksen asiakkaan sitouttamisessa tutustumalla palvelupolun visuaaliseen esittämiseen tai tarinalähtöiseen palvelumuotoiluun monipuolisesti
Toimitusketjun hallinta luovien alojen arvoketjuna	tutustuu toimitusketjun käsitteeseen ja luovien alojen arvoketjuun ohjeen mukaan	tutustuu toimitusketjun hallintaan jonkin luovan alan arvoketjuna ja tiedostaa luovan alan yrittäjyyden merkityksen oman ammattialan näkökulmasta	- tutustuu toimitusketjun hallintaan luovien alojen arvoketjuna jonkin tuotteen näkökulmasta ja tiedostaa luovien alojen yrittäjien merkityksen toisten ammattialojen näkökulmasta
Oman alan muutostrendit	tutustuu oman alan muutostrendeihin ja tulevaisuuden työelämätaitoihin	löytää tietoa oman alan muutostrendeihin liittyen ja osaa koota ohjeen mukaan tietoa itselleen	oppii seuraamaan oman alan muutostrendejä ja saa tietoa millaisia taitoja työelämässä tarvitaan tulevaisuudessa

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.3.6 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Yrityksen viestintäsuunnitelman laatiminen, 1 osp	
		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattuna tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		

Yrittäjyys ja yritystointiminta, Yrityksen viestintäsuunnitelman laatiminen, 1 osp Yrityksen viestintäsuunnitelman tuottaminen vuorovai- kutteisesti Oman ammat- tialan yritysten näkemykset mainonnan tu- levaisuudesta Palvelumuotoi- lun työkalu- pakkiin tutus- tuminen	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena, jossa voidaan Internetin tai mahdollisesti oman NY-yrityksen perustietoja. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itse- näistä työskentelyä ja esim. vierailukäyn- tejä. Tutkinnon osan osa-alue opitaan mm.: - tuottamaan yrityksen viestintäsuunni- telma vuorovai- kutteisesti vaiheineen sisäl- tään mm. yrityksen perustiedot, toiminta- ajan, viestinnälle asetettavat yksityiskoh- taiset tavoitteet, tavoiteltavat kohderyh- mät, yrityksen asiakkaalle antamat lu- paukset, yrityksen logon luominen ja selit- täminen (mielikuvat, värimaailma, logoon liittyvät adjektiivit, onko logo esittävä, millä tavalla yrityksen nimi ja logo liittyvät toi- siinsa), graafisten ohjeistusten tekeminen, opasteet, kyltit, internet-sivusto, yritysese- tit, ilmoitukset, mainokset, viestintäka- lenterin laatiminen, viestintä- ja mainosre- surssi – ja budjetiharjoituksia - tutkii oman ammattialan yrityksen näke- myksiä mainonnan tulevaisuudesta esim. tekemällä kyselyn tai SWOT-analyysin markkinoinnin trendeistä digitaalisessa markkinoinnissa kuten sosiaalisessa me- diassa tapahtuvassa kaupassa, tutustuen natiivi- ja piilomainontaan, brändijourna- lismiin, videomainontaan ja erilaisiin inno- vatiivisiin mainonnan muotoihin - tutustuu palvelumuotoiluun tiivistetysti ja perehtyy palvelumuotoilun merkitykseen yrityksen asiakkaan sitouttamisessa esim. tutustuminen palvelupolun visuaaliseen esittämiseen tai tarinalähtöinen palvelu- muotoiluun	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vas- taisi tavoitteiltaan Yrityksen viestintäsuunnitelman laatiminen osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Voidaan tunnistaa ja tunnustaa aikaisempien opintojen ja/ tai lähtötasotes- tin perusteella. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastatellaan ja hä- nelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumisesta osa-jakson eri osa-alueilla amma- tillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitse- vansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arvi- ointia osana alan työkokonaisuuksia. Yrityksen viestintäsuunnitelman laatiminen osa-alueen arviointimenetel- minä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaami- sesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaiset teh- tävät/projektit ja niihin osallistuminen. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritetut tehtävät Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudat- taen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
--	---	--	---

Toimitusketjun hallinta luovien alojen arvoketjuna Oman alan muutostrendit	- tutustuu toimitusketjun hallintaan luovien alojen arvoketjuna jonkin tuotteen näkökulmasta ja tiedostaa luovien alojen yrittäjien merkityksen toisten ammattialojen näkökulmasta - oppii seuraamaan oman alan muutostrendejä ja saa tietoa millaisia taitoja työelämässä tarvitaan tulevaisuudessa		
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Yrityksen viestintäsuunnitelman laatiminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.3.6 Yrittäjyys ja yritystoiminta, Yrityksen viestintäsuunnitelman laatiminen, 1 osp Opiskelija • oppii tuottamaan yrityksen viestintäsuunnitelman vuorovaikutteisesti • tutkii oman ammattialan yritysten näkemyksiä mainonnan tulevaisuudesta • tutustuu johonkin palvelumuotoilun työkalupakkiin • tutustuu toimitusketjun hallintaan luovien alojen arvoketjuna • oppii lukemaan oman alan muutostrendejä	Oppimisen edistymistä seurataan, esim. opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista osa-jakson eri osa-alueilla ammatillisten perustutkintojen alakohtaiset painotukset huomioiden. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - viestintäsuunnitelman tuottaminen - ammattialan yrityksen näkemykset mainonnan tulevaisuudesta tutkiminen - palvelumuotoilun merkitys asiakkaan sitouttamisessa	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Yrityksen viestintäsuunnitelman laatiminen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, työselostukset ja esitelmät) sekä erilaiset tehtävät/projektit ja niihin

	- toimitusketju luovien alojen arvoketjuna - oman alan muutostrendien seuraaminen ja tulevaisuuden työelämätaidot		osallistuminen. Arvioinnissa voidaan hyödyntää myös itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnissa voidaan huomioida myös muut osoitukset osaamisesta, esim. kotona tai tunnilla suoritettut tehtävät Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	--	--	--

3.3.4 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto

PAKOLLINEN TUTKINNON OSA

15ytop 3.3.4.1 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, 2 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytop 3.3.4.1 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.3.4:	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, 2 osp Terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävä suunnitelma Ravitsemuksen merkityksen sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutusten	Lähiopetus - luokkaopetus - liikuntasaliopetus - kuntosaliopetus - ulkoliikuntapaikat - voidaan tutustua joihinkin opiskelijoiden itse kustantamiin maksullisiin liikunta-paikkoihin ja -lajeihin - luennot - atk-työskentely - opetuskeskustelu - yksilö-, ryhmä- ja parityöskentely Opitaan mm. - laatimalla terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävä suunnitelma ja toimimaan sen mukaisesti ja opiskelija osaa edistää ja ylläpitää opiskelu-, toiminta- ja työkykyään - ymmärtämään ravitsemuksen merkitys sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset omalle ja yhteisön terveydelle ja hyvinvoinnille	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit <i>Taitoa ja kuntoa</i> (LI1) tai <i>Liikuntaa yhdessä ja erikseen</i> (LI2) ja <i>Terveystieteen perusteet</i> (TE1) vastaavat tavoitteiltaan <i>Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto</i> -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - mahdolliset testaustulokset - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

huomioon ottaminen			
Suunnitelman toteuttaminen	- sitoutumaan suunnitelmaan ja toteuttamaan sitä arvioimalla säännöllisesti suunnitelmaa ja omaa toimintaa, hyödyntämään arvioinnissa muilta saatua palautetta, tekemällä suunnitelmaan päivityksiä ja arvioimalla omaa kehitystä	Osaamisen arviointi: Valtakunnalliset arviointikriteerit on esitetty tutkinnon perusteissa.	
Opiskelu-, toiminta ja työkyvyn edistäminen ja ylläpitäminen liikunnan avulla	- liikunnan fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen merkitys hyvinvoinnille ja terveydelle sekä toiminta- ja työkyvylle - liikunnan taitoja sekä liikkumaan monipuolisesti ja tavoitteellisesti tutustumalla eri terveysliikuntalajeihin ulkona ja sisällä - nauttimaan liikunnan tuomasta ilosta ja mielihyvystä yksin tai ryhmässä - lihashuoltoa ja rentoutumista erilaisten harjoitteiden avulla	Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen kuvaaminen	- selvittämällä mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille ja kiinnostutaan niiden merkityksestä oman ja yhteisön terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä		
Oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen	- toimimalla aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävästi sekä suunnittelemalla ja osallistumalla opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin		
Terveysten, turvallisuuden ja työkyvyn huomioon ottaminen	- edistämään turvallisuutta ja toimimaan turvallisesti noudattamalla ohjeita, sääntöjä, yhteisiä sopimuksia ja aikatauluja - liikkumaan asianmukaisin varustein ja huolehtimaan liikuntahygieniasta - ymmärtämään liikunnan mahdollisuudet - ehkäisemään huolellisella toiminnalla liikuntatapaturmien syntymistä ja opiskelija osaa hakea ja antaa ensiapua		

Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun antaminen sekä ergonominen toimiminen	- ottamaan toiminnassaan huomioon oman ammatinkuormittavuustekijät ja toimimaan ergonomisesti Oppimisessa painottuvat eri alojen erityispiirteet opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytop3.3.4.1 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto 2 osp Opiskelija • osaa laatia itselleen terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman ja toimia sen mukaisesti osaa edistää ja ylläpitää opiskelu-, toiminta- ja työkykyään • osaa ottaa huomioon ravitsemuksen merkityksen terveydelle sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset • osaa kuvata mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen ihmisen hyvinvoinnille • osaa edistää oppilaitosyhteisön hyvinvointia	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - mahdolliset testaustulokset - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - työkykyä ja liikunnallista osaamista edistävän suunnitelman tekeminen ja sen toteuttaminen - oman työkyvyn ylläpitäminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Valtakunnalliset arviointikriteerit on esitetty tutkinnon perusteissa. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

• osaa kehittää toimintatapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyttä • osaa toimia turvallisesti ja ergonomisesti, ehkäistä tapaturmia, toimia ensiaputilanteissa sekä hakea apua.	- ravitsemuksen-, mielenterveyden hyvinvoinnin -, seksuaaliterveyden - ja ihmissuhteiden terveysvaikutuksiin tutustuminen - turvallisuuden, ergonomian ja tapaturmia ehkäisevän toiminnan harjoittelu		
--	--	--	--

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

15ytov 3.3.4.2 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Liikuntaa ja toimintakykyä 1, 1 osp

Lisätty 22.9.2015

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.2 Liikuntaa ja toimintakykyä 1, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkin- tojen perusteissa kohdassa 3.3.4	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Liikuntaa ja toimintakykyä 1, 1 osp Väestön terveys- erojen ja tavallisimpien kan- sansairauksien riskitekijöiden huomioon ottami- nen Fyysiseen, sosiaa- liseen ja	Lähiopetus - luokkaopetus - liikuntasaliopetus - kuntosaliopetus - ulkoliikuntapaikat - voidaan tutustua joihinkin opiskelijoiden itse kus- tantamiin maksullisiin liikuntapaikkoihin ja -lajeihin - luennot - atk-työskentely - opetuskeskustelu - yksilö-, ryhmä- ja parityöskentely Opitaan mm.:	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit <i>Kuntoliikunta</i> (LI5) ja <i>Nuoret, terveys ja arkielämä</i> (TE2) sekä OSUA- urheiluvalmennuksen valmennuskurssit tavoitteiltaan <i>Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto</i> -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvo- sanaan): Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan.	Yhteiset tutkin- non osat opis- kellaan ja arvi- oidaan pääasi- assa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan hen- kilökohtainen

psykykkiseen toimintakykyyn vaikuttavien tekijöiden huomioon ottaminen Tiedon hakeminen sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista Terveysliikunnan hyödyntäminen Ryhmän toiminnan ja hyvinvoinnin edistäminen	- hakemalla tietoa terveystaiteista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista - hakemalla monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä - arvioimalla tiedon merkitystä ja perustelemalla liikunta- ja hyvinvointisuunnitelmansa ratkaisuja ja toimii suunnitelmansa mukaan - hakemalla tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta ja luotettavista tietolähteistä - hyödyntämään omassa toiminnassa erilaisia kunto- ja terveysliikunta- muotoja ja seuraamalla omaa edistymistä - osallistumalla aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan ja kannustamalla myös muita osallistumaan	Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - suullinen esitys - muut kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta - aktiivinen toimiminen ryhmässä - mahdolliset testaustulokset - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaaminen arvioidaan arvosanalla T1, H2 tai K3. Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Valtakunnalliset arviointikriteerit on esitetty tutkinnon perusteissa. Arvosanan antaa tutkinnon osaa opettanut opettaja/-t.	opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov3.3.4.2 Liikuntaa ja toimintakykyä 1, 1 osp Opiskelija • osaa kuvata väestön terveyseroja ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöitä ja niiden ennaltaehkäisyä • osaa arvioida fyysiseen, sosiaaliin ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään • osaa tarvittaessa käyttää sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja • osaa hyödyntää terveysliikuntaa	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - suullinen esitys - muut kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta - aktiivinen toimiminen ryhmässä - mahdolliset testaustulokset - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - erilaisiin terveys – ja kuntoliikuntamuotoihin tutustuminen - tavallisimpiin kansansairauksiin ja niiden riskitekijöihin tutustuminen - omiin toimintakykyyn vaikuttaviin tekijöihin tutustuminen - sosiaali - ja terveydenhuoltopalveluihin tutustuminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaaminen arvioidaan arvosanalla T1, H2 tai K3. Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Valtakunnalliset arviointikriteerit on esitetty tutkinnon perusteissa. Arvosanan antaa tutkinnon osaa opettanut opettaja/-t.

15ytov 3.3.4.3 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Liikuntaa ja toimintakykyä 2, 2 osp

Lisätty 22.9.2015

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.3 Liikuntaa ja toimintakykyä 2, 2osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.3.4	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Liikuntaa ja toimintakykyä 2, 2 osp Väestön terveys-erojen ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöiden huomioon ottaminen Fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn	Lähiopetus - luokkaopetus - liikuntasaliopetus - kuntosaliopetus - ulkoliikuntapaikat - voidaan tutustua joihinkin opiskelijoiden itse kustantamiin maksullisiin liikuntapaikkoihin ja -lajeihin - luennot - atk-työskentely - opetuskeskustelu - yksilö-, ryhmä- ja parityöskentely Opitaan mm.: - hakemalla tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista - huomioimaan kansansairauksien riskitekijät omassa toiminnassa - tutustumalla ja syventymällä yhteen tai useampaan kansansairauteen - hakemalla monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä - arvioimalla tiedon merkitystä ja perustelemalla liikunta- ja hyvinvointisuunnitelmansa	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit <i>Kuntoliikunta</i> (LI5) ja <i>Nuoret, terveys ja arkielämä</i> (TE2) sekä OSUA- urheiluvalmennuksen valmennuskurssit tavoitteiltaan <i>Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto</i> -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvostamiseen): Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - suullinen esitys - muut kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta - aktiivinen toimiminen ryhmässä - mahdolliset testaustulokset - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan	

vaikutta- vien teki- joiden huomioon ottaminen Tiedon hakemi- nen sosi- aali- ja ter- veyden- huoltopal- veluista Terveyslii- kunnan hyödyntä- minen Työpaik- kaliikunta ja vapaa- ajan lii- kunta Ryhmän toiminnan ja hyvinvoin- nin edistä- minen	ratkaisuja ja toimimalla suunnitelmansa mukaan - muokkaamaan ja uudistamaan suunnitelmaansa mahdollisten muutosten tapahtuessa - hakemalla tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta ja luotettavista tietolähteistä - tiedostamaan lähialueen eri sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut ja käyttämään niitä tarvittaessa - hyödyntämään omassa toiminnassa erilaisia kunto- ja terveystoimintoja - tutustumalla terveysliikuntasuosituksiin ja soveltamalla niitä omassa liikunta- ja hyvinvointisuunnitelmassaan - ymmärtämään liikunnan merkitys työyhteisönhyvinvoinnin parantajana - tutustumalla erilaisiin liikuntamuotoihin ja lajeihin ulkona ja sisällä - etsimään tietoa lähialueen liikuntatarjonnasta - tekemällä taukojumppia - osallistumalla aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan ja kannustamalla myös muita osallistumaan	- itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaaminen arvioidaan arvosanalla T1, H2 tai K3. Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Valtakunnalliset arviointikriteerit on esitetty tutkinnon perusteissa. Arvosanan antaa tutkinnon osaa opettanut opettaja/-t.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov 3.3.4.3 Liikuntaa ja toimintakykyä 2, 2 osp Opiskelija • osaa hyödyntää terveysliikuntaa (syventää osaamistaan) • osaa edistää ryhmän jäsenenä ryhmän toimintaa ja osallistua työ- ja opiskelukyvyn sekä hyvinvoinnin edistämiseen.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - suullinen esitys - muut kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta - aktiivinen toimiminen ryhmässä - mahdolliset testaustulokset - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - erilaisiin terveys – ja kuntoliikuntamuotoihin tutustuminen tietoutta syventäen - omiin toimintakykyyn vaikuttaviin tekijöihin tutustuminen tietoutta syventäen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaaminen arvioidaan arvosanalla T1, H2 tai K3. Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Valtakunnalliset arviointikriteerit on esitetty tutkinnon perusteissa. Arvosanan antaa tutkinnon osaa opettanut opettaja/-t.

15ytov 3.3.4.4 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 1

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- kiinnostuu kuntosaliharjoittelusta
- hallitsee kuntosaliharjoittelun perusteet
- osaa nimetä keskeisimmät lihakset/lihasryhmät ja harjoittaa niitä eri tavoin kuntosalilla
- osaa turvallisen harjoittelun oikealla tekniikalla
- tutustuu erilaisiin kuntosaliharjoitusmuotoihin
- osaa suunnitella tavoitteellisen 1- jakoisen kuntosaliohjelman aloittelijalle (kaverille)
- osaa opastaa perusharjoittelua kuntosalilla
- ymmärtää alkuverryttelyn ja lihashuollon merkityksen
- ymmärtää kuntosaliharjoitteluun liittyviä vaaroja (esim. doping)

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Kuntosaliharjoittelun perusteet	-tietää kuntosaliharjoittelun perusteet	-hallitsee kuntosaliharjoittelun perusteet hyvin	-hallitsee kuntosaliharjoittelun perusteet ja osaa soveltaa tietoa käytäntöön
Kuntosaliharjoittelun hallinta	-osaa harjoitella kuntosalilla ohjattuna	-osaa harjoitella kuntosalilla omatoimisesti	-osaa harjoitella kuntosalilla tavoitteellisesti ja turvallisesti
Kuntosaliharjoittelun ja lihashuollon ja suunnittelu ja harjoitteluun opastaminen	-osaa suunnitella ohjattuna aloittelijan kuntosaliharjoitusohjelman -osaa opastaa perusharjoitteita tutulla kuntosalilla -liittää lihashuollon kuntosaliharjoitteluun	-osaa suunnitella itsenäisesti aloittelijan kuntosaliharjoitusohjelman -osaa opastaa perusharjoitteita kuntosalilla -osaa liittää tarkoituksenmukaisen lihashuollon kuntosaliharjoitteluun	-osaa suunnitella aloittelijan kuntosaliharjoitusohjelman ja perustella suunnitelmansa -osaa opastaa aloittelijaa perusharjoitteilla tavoitteelliseen ja turvalliseen kuntosaliharjoitteluun

			-osaa liittää tarkoituksenmukaisen lihas- huollon kuntosaliharjoitteluun ja perustella valintansa
--	--	--	---

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.4.4 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 1, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on tehty opetushallituksen määräyksen liitteen mukaisesti ja ne on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 1, 1 osp Kuntosaliharjoittelun perusteet Kuntosaliharjoittelun hallinta Kuntosaliharjoittelun ja lihashuollon ja suunnittelu ja harjoitteluun opastaminen	Lähiopetus Opinnot suoritetaan tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisissa oppimisympäristöissä; esim. luokka, liikuntasali, kuntosali Opitaan mm.: - ryhmätöiden ja luentojen avulla nimeämään keskeisimmät lihakset/lihasryhmät ja kuntosaliharjoitteet, joilla niitä voi kehittää - kuntosaliliikkeitten oikeaa tekniikkaa erilaisten harjoitusten avulla - erilaisten kuntosaliharjoitusten ja oppimistehtävien avulla kuntosaliharjoittelun perusteita (voima, sarja, toisto, vastus, palautus jne.) - tavoitteelliseen ja turvalliseen kuntosaliharjoitteluun erilaisten kuntosaliharjoitusmuotojen avulla - lihashuoltoa alkuverryttelyillä ja loppuveryyttelyillä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Ei ole. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - mahdolliset testaustulokset - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- keskustelemalla ja hankkimalla tietoja kuntosaliharjoitteluun liittyvistä vaaroista ja haitoista (esim. doping, liikuntavammat) - syventämään ja laajentamaan perustietoa suunnittelemalla ja opastamalla aloittelijalle kuntosaliharjoitusohjelman, esim. kaverille		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.4.4 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 1, 1 osp Opiskelija - kiinnostuu kuntosaliharjoittelusta - hallitsee kuntosaliharjoittelun perusteet - osaa nimetä keskeisimmät lihakset/lihasryhmät ja harjoittaa niitä eri tavoin kuntosalilla - osaa turvallisen harjoittelun oikealla tekniikalla - tutustuu erilaisiin kuntosaliharjoitusmuotoihin	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - Kuntosaliharjoittelun perusteisiin tutustuminen - Erilaisten kuntosaliharjoitusten tekeminen ja kokeilu - Kuntosaliohjelman tekeminen - Eri lihasryhmiin ja niiden harjoitteluun tutustuminen	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi mahdolliset testaustulokset opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.

- osaa suunnitella tavoitteellisen 1- jakoisen kuntosaliohjelman aloittelijalle (kaverille) - osaa opastaa perusharjoittelua kuntosalilla - ymmärtää alkuverryttelyn ja lihashuollon merkityksen - ymmärtää kuntosaliharjoitteluun liittyviä vaaroja (esim. doping)			
--	--	--	--

15ytov 3.3.4.5 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 2

Opiskelija

- kiinnostuu kuntosaliharjoittelusta
- hallitsee kuntosaliharjoittelun perusteet
- osaa nimetä keskeisimmät lihakset/lihasryhmät ja harjoittaa niitä eri tavoin kuntosalilla
- osaa turvallisen harjoittelun oikealla tekniikalla
- tutustuu erilaisiin kuntosaliharjoitusmuotoihin
- osaa suunnitella tavoitteellisen monijakoisen kuntosaliohjelman aloittelijalle (kaverille)
- osaa opastaa perusharjoittelua kuntosalilla
- ymmärtää alkuverryttelyn ja lihashuollon merkityksen
- ymmärtää kuntosaliharjoitteluun liittyviä vaaroja (esim. doping)

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Kuntosaliharjoittelun perusteet	-tietää kuntosaliharjoittelun perusteet	-hallitsee kuntosaliharjoittelun perusteet hyvin	-hallitsee kuntosaliharjoittelun perusteet ja osaa soveltaa tietoa käytäntöön

Kuntosaliharjoittelun hallinta	-osaa harjoitella kuntosalilla ohjattuna	-osaa harjoitella kuntosalilla omatoimisesti	-osaa harjoitella kuntosalilla tavoitteellisesti ja turvallisesti
Voiman lajit	-osaa harjoitella ohjatusti voiman eri lajeja	-tiedostaa ja ymmärtää voiman eri lajit ja osaa harjoitella niitä omatoimisesti	-tiedosta ja ymmärtää voiman eri lajit ja osaa harjoitella niitä omatoimisesti ja soveltaa harjoittelua tarvittaessa
Kuntosaliharjoittelun ja lihashuollon ja suunnittelu ja harjoitteluun opastaminen	-osaa suunnitella ohjattuna aloittelijan kuntosaliharjoitusohjelman -osaa opastaa perusharjoitteita tutulla kuntosalilla -liittää lihashuollon kuntosaliharjoitteluun	-osaa suunnitella itsenäisesti aloittelijan kuntosaliharjoitusohjelman -osaa opastaa perusharjoitteita kuntosalilla -osaa liittää tarkoituksenmukaisen lihashuollon kuntosaliharjoitteluun	-osaa suunnitella aloittelijan kuntosaliharjoitusohjelman ja perustella suunnitelmansa -osaa opastaa aloittelijaa perusharjoitteilla tavoitteelliseen ja turvalliseen kuntosaliharjoitteluun -osaa liittää tarkoituksenmukaisen lihashuollon kuntosaliharjoitteluun ja perustella valintansa

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista.

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.5 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 2, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on tehty opetushallituksen määräyksen liitteen mukaisesti ja ne on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 2, 1 osp Kuntosaliharjoittelun perusteet Kuntosaliharjoittelun hallinta Voiman lajit Kuntosaliharjoittelun ja lihaskuormituksen ja suunnittelu ja harjoitteluun opastaminen	Lähiopetus Opinnot suoritetaan tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisissa oppimisympäristöissä; esim. luokka, liikuntasali, kuntosal Opitaan mm.: - syventämään omaa tietämystä keskeisimmistä lihaksista/lihasryhmistä ja kuntosaliharjoitteista, joilla niitä voi kehittää - ymmärtämään kuntosaliharjoittelun merkitys työkyvyn ylläpitäjänä ja parantajana - kuntosaliliikkeitten oikeaa tekniikkaa erilisten harjoitusten avulla - ymmärtämään oikean suoritustekniikan merkityksen - erilaisten kuntosaliharjoitusten ja oppimistehtävien avulla kuntosaliharjoittelun perusteita (voima, sarja, toisto, vastus, palautus jne.) - tiedostamaan ja ymmärtämään voiman eri lajit ja miten niitä harjoitellaan tavoitteellisesti - tavoitteelliseen ja turvalliseen kuntosaliharjoitteluun erilaisen kuntosaliharjoitusmuotojen avulla - lihaskuormitusta alkuvierityksillä ja loppuvierityksillä - keskustelemalla ja hankkimalla tietoja kuntosaliharjoitteluun liittyvistä vaaroista ja haitoista (esim. doping, liikuntavammat) - syventämään ja laajentamaan perustietoa suunnittelemalla ja opastamalla aloittelijalle kuntosaliharjoitusohjelman, esim. kaverille	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Ei ole. Oppimisen arviointi: Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - aktiivinen toimiminen ryhmässä - mahdolliset testaustulokset - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Etenemisen ehdot	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.
------------------	--

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.4.5 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntosaliharjoittelu 2, 1 osp Opiskelija - kiinnostuu kuntosaliharjoittelusta - hallitsee kuntosaliharjoittelun perusteet - osaa nimetä keskeisimmät lihakset/lihasryhmät ja harjoittaa niitä eri tavoin kuntosalilla - osaa turvallisen harjoittelun oikealla tekniikalla - tutustuu erilaisiin kuntosaliharjoitusmuotoihin - osaa suunnitella tavoitteellisen monijakoisen kuntosaliohjelman aloittelijalle (kaverille) - osaa opastaa perusharjoittelua kuntosalilla - ymmärtää alkuverryttelyn ja lihashuollon merkityksen - ymmärtää kuntosaliharjoitteluun liittyviä vaaroja (esim. doping)	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - aktiivinen toimiminen ryhmässä - mahdolliset testaustulokset - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - Kuntosaliharjoittelun perusteisiin ja eri variaatioihin tutustuminen - Erilaisten kuntosaliharjoitusten tekeminen ja kokeilu - Monijakoisen kuntosaliohjelman tekeminen - Harjoituskaverin ohjaaminen - Eri lihasryhmiin ja niiden monipuoliseen harjoitteluun tutustuminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.

15ytov 3.3.4.6 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Liikuntatapahtumaan osallistuminen 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa valita itsellensä sopivan, tarpeeksi haastavan mutta realistisen liikuntatapahtuman
- osaa tehdä suunnitelman liikuntatapahtumaan valmistumisesta
- osaa seurata omaa harjoitteluaan ja tehdä harjoituspäiväkirjaa
- osaa tunnistaa liiallisen harjoittelun merkkejä kehossaan, esimerkiksi ylikunto
- osaa tapahtumaan osallistumiseen liittyvät käytännön järjestelyt
- osaa analysoida omaa harjoitteluaan ja mahdollista kilpailusuoritusta
- osaa tehdä liikuntatapahtumasta kattavan raportoin

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Harjoitussuunnitelman teko	osaa laatia harjoitusohjelman ohjatusti	osaa laatia harjoitusohjelman pääsääntöisesti itsenäisesti	osaa laatia harjoitussuunnitelman itsenäisesti
Harjoituspäiväkirjan ylläpitäminen	osaa pitää yllä harjoituspäiväkirjaa ohjatusti	osaa pitää yllä harjoituspäiväkirjaa pääsääntöisesti itsenäisesti	osaa pitää yllä harjoituspäiväkirjaa itsenäisesti
Oman harjoittelun ja liikuntatapahtuman analysointi	osaa ohjattuna analysoida harjoitteluaan ja liikuntatapahtumaan osallistumista	osaa analysoida harjoitteluaan ja liikuntatapahtumaan osallistumista	osaa kattavasti analysoida harjoitteluaan ja liikuntatapahtumaan osallistumista
Liikuntatapahtumaan osallistuminen	osallistuu liikuntatapahtumaan	osallistuu hyvin valmistautuneena liikuntatapahtumaan	osallistuu erittäin hyvin valmistautuneena liikuntatapahtumaan

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.4.6 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Liikuntatapahtumaan osallistuminen , 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Liikuntatapahtumaan osallistuminen, 1 osp Harjoitussuunnitelma tapahtumaan Harjoituspäiväkirjan tekeminen ja ylläpitäminen Oman harjoittelun ja mahdollisen kilpailusuorituksen analysointi	Lähiopetus - info-luento - luokkaopetus - liikuntasaliopetus - kuntosaliopetus - ulkoliikuntapaikat - atk-työskentely - opetuskeskustelu - yksilö-, ryhmä- ja parityöskentely Opitaan mm.: - tekemään harjoitussuunnitelma liikuntatapahtumaa varten - suunnittelemaan omaa ajankäyttöä - pitämään yllä harjoituspäiväkirjaa - analysoimaan omaa harjoittelua ja mahdollista kilpailusuoritusta - toimimaan liikuntatapahtumassa sen vaatimalla tavalla - havainnoimaan harjoitusvaikutusta omassa kehossa ja mielessä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Ei ole. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi: Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - suunnitelma liikuntatapahtumaan valmistumisesta - harjoituspäiväkirja - oman harjoittelun ja mahdollisen kilpailusuorituksen analysointi - mahdollinen kilpailusuoritus - liikuntatapahtuman raportointi Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA JA AJANKOHTA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.4.6 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Liikuntatapahtumaan osallistuminen, 1 osp Opiskelija • osaa valita itsellensä sopivan, tarpeeksi haastavan mutta realistisen liikuntatapahtuman • osaa tehdä suunnitelman liikuntatapahtumaan valmistumisesta • osaa seurata omaa harjoitteluaan ja tehdä harjoituspäiväkirjaa • osaa tunnistaa liiallisen harjoittelun merkkejä kehossaan, esimerkiksi ylikunto • osaa tapahtumaan osallistumiseen liittyvät käytännön järjestelyt • osaa analysoida omaa harjoitteluaan ja mahdollista kilpailusuoritusta • osaa tehdä liikuntatapahtumasta kattavan raportoin	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - itselle sopivan liikuntatapahtuman valitseminen - liikuntatapahtumaan valmistautumissuunnitelman tekeminen - valmistautumisen seuraaminen harjoituspäiväkirjalla - liikuntatapahtumaan osallistuminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - suunnitelma liikuntatapahtumaan valmistumisesta - harjoituspäiväkirja - oman harjoittelun ja mahdollisen kilpailusuorituksen analysointi - mahdollinen kilpailusuoritus - liikuntatapahtuman raportointi Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.3.4.7 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Pallo- ja mailapelit 1, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- parantaa yleisimpien pallo- ja mailapeliä pelitietoja ja -taitoja
- tutustuu myös muihin peleihin mahdollisuuksien mukaan
- ottaa yhteisvastuuta pelien järjestelyissä

- tutustuu lajinomaiseen alkuverryttelyyn ja lihashuoltoon
- osaa antaa ensiavun pelitilanteissa

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
<u>Kiinnostuneisuus</u> opiskella, harjoitella, pelata ja tuomaroida erilaisia pallo- ja mailapelejä	tarvitsee kannustusta ja ohjausta kiinnostuksen herättämisessä	osoittaa toiminnallaan halua opiskella erilaisia pelejä ja kehittyä pelaajana	osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan kykyä ja halua erilaisten pelien opiskeluun, harjoitteluun ja pelaamiseen sekä innostaa myös muita pelitaitojen harjoitteluun
<u>Oppimistehtävät</u>	tekee oppimistehtävät ryhmän jäsenenä osallistuu ryhmässä ohjaustehtäviin	hakee tietoja oppimistehtäviin osallistuu ohjaustehtävien suunnitteluun ja ohjaamiseen	hakee aktiivisesti tietoja oppimistehtäviin toimii aktiivisesti ohjaustehtävien suunnittelussa ja ohjaamisessa
<u>Yhteistoiminnallisuus ja vastuullisuus</u>	osallistuu ryhmätoimintaan	- toimii toisia huomioiden ja kannustaen	toimii vastuullisesti ja yhteistoimintaan kannustavasti (fair play periaatteen mukaisesti)

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista

TUTKINNON OSA		15ytov3.3.4.7 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Pallo- ja mailapelit 1, 1osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on tehty opetushallituksen määräyksen liitteen mukaisesti ja ne on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jakso- tus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		

Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Pallo- ja mailapelit 1, 1 osp	Lähiopetus - luokkaopetus - liikuntasaliopetus - ulkoliikuntapaikat - voidaan tutustua joihinkin opiskelijoiden itse kustantamiin maksullisiin liikuntapaikkoihin ja -lajeihin - Kuntosalityöskentely - luennot - atk-työskentely - opetuskeskustelu - yksilö-, ryhmä- ja parityöskentely Opitaan mm: - harjoittelemalla ja pelaamalla yleisimpien pallo- ja mailapeliä perustaidot, peli-ideat ja -säännöt - tutustumalla mahdollisesti myös muihin peleihin, jolloin opiskelija vastaa mahdollisista maksuista. - suunnittelemalla ja ohjaamalla alkuvierailijoita ja lihaskuntoharjoituksia - harjoittelemalla pelien tuomarointia - yhteistoiminnallisuutta, vastuullisuutta ja organisointitaitoja esim. välineistä huolehtimalla ja peliturvauksia järjestämällä - harjoittelemalla pelitilanteissa urheiluvammojen ensiapua	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa OSUA- urheiluvalmennuksen valmennuskurssit vastaavat tavoitteiltaan <i>Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto</i> -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - aktiivinen toimiminen ryhmässä - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot	Tutkinnon osan arvosanan määrittämisen perusteet: Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov 3.3.4.7 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Pallo- ja mailapelit 1, 1 osp Opiskelija • parantaa yleisimpien pallo- ja mailapelien pelitietoja ja -taitoja • tutustuu myös muihin peleihin mahdollisuuksien mukaan • ottaa yhteisvastuuta pelien järjestelyissä • tutustuu lajinomaiseen alkuverryttelyyn ja lihashuoltoon • osaa antaa ensiavun pelitilanteissa	Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - aktiivinen toimiminen ryhmässä - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - eri pallo- ja mailapelien pelitaitojen harjoittelu - yleisimpiin pallo- ja mailapeleihin tutustuminen - lajinomaiseen alkuverryttelyyn tutustuminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.

15ytov 3.3.4.8 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Pallo- ja mailapelit 2, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- syventää osaamistaan pallo- ja mailapelien avulla oman työkyvyn ylläpitämisessä
- kokeilee uusia pallo- ja mailapelejä
- harjoittelee ohjaamista ja tuomaritehtäviä

- kehittyy yhteistoiminnallisuudessa
- ymmärtää lihashuollon merkityksen pelien yhteydessä
- osaa antaa ensiavun pelitilanteissa

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Kiinnostuneisuus opiskella, harjoitella, pelata ja tuomaroida erilaisia pallo- ja mailapelejä	tarvitsee kannustusta ja ohjausta kiinnostuksen herättämisessä	osoittaa toiminnallaan halua opiskella erilaisia pelejä ja kehittyä pelaajana	osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan kykyä ja halua erilaisten pelien opiskeluun, harjoitteluun ja pelaamiseen sekä innostaa myös muita pelitaitojen harjoitteluun
<u>Oppimistehtävät</u>	tekee oppimistehtävät ryhmän jäsenenä osallistuu ryhmässä ohjaustehtäviin	hakee tietoja oppimistehtäviin osallistuu ohjaustehtävien suunnitteluun ja ohjaamiseen	hakee aktiivisesti tietoja oppimistehtäviin toimii aktiivisesti ohjaustehtävien suunnittelussa ja ohjaamisessa
<u>Yhteistoiminnallisuus ja vastuullisuus</u>	osallistuu ryhmätoimintaan	- toimii toisia huomioiden ja kannustaen	toimii vastuullisesti ja yhteistoimintaan kannustavasti (fair play periaatteen mukaisesti)

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.8 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Pallo- ja mailapelit 2, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on tehty opetushallituksen määräyksen liitteen mukaisesti ja ne on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto,	Lähiopetus - luokkaopetus - liikuntasaliopetus - ulkoliikuntapaikat	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa OSUA- urheiluvalmennuksen valmennuskurssit vastaavat tavoitteiltaan <i>Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto</i> -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.

Pallo- ja mailapelit 2, 1 osp	- voidaan tutustua joihinkin opiskelijoiden itse kustantamiin maksullisiin liikuntapaikkoihin ja -lajeihin - kuntosalityöskentely - luennot - atk-työskentely - opetuskeskustelu - yksilö-, ryhmä- ja parityöskentely Opitaan mm: - harjoittelemalla ja pelaamalla yleisimpien pallo- ja mailapeliä perustaidot, peli-ideat ja -säännöt - syventämään omaa tietämystä pallo- ja mailapeliä terveydellistä merkityksestä - tutustumalla mahdollisesti myös muihin peleihin, jolloin opiskelija vastaa mahdollisista maksuista. - suunnittelemalla ja ohjaamalla alkuverryttelyjä ja lihaskuntoharjoituksia - harjoittelemalla pelien tuomarointia - yhteistoiminnallisuutta, vastuullisuutta ja organisointitaitoja esim. välineistä huolehtimalla ja peliturnauksia järjestämällä - harjoittelemalla pelitilanteissa urheiluvammojen ensiapua - suunnittelemaan ja toteuttamaan viikoittainen työpaikan pelivuoro jossa-kin pallo- ja mailapelissä - tutustumalla lähialueen pallo- ja mailapeliseuroihin	Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - aktiivinen toimiminen ryhmässä - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttämistään ja harastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaan osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	
Etenemisen ehdot	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.4.8 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Pallo- ja mailapelit 2, 1 osp Opiskelija • syventää osaamistaan pallo- ja mailapeliä avulla oman työkyvyn ylläpitämisessä • kokeilee uusia pallo- ja mailapelejä • harjoittelee ohjaamista ja tuomaritehtäviä • kehittyy yhteistoiminnallisuudessa • ymmärtää lihashuollon merkityksen pelien yhteydessä • osaa antaa ensiavun pelitilanteissa	Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - aktiivinen toimiminen ryhmässä - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - eri pallo- ja mailapeliä pelitaitojen harjoittelu - tuomarointitehtäviin tutustuminen - lihashuoltoon ja ensiaputehtäviin tutustuminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskelaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.

15ytov 3.3.4.9 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Rentoutus- ja stressinhallinta, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- tietää hyvän ja huonon stressin vaikutukset

- oppii tunnistamaan stressin oireet/ oireita ja rentoutumisen tarpeen
- perehtyy erilaisiin rentoutumiskeinoihin ja -menetelmiin
- tunnistaa arkiliikunnan ja riittävän yöunen merkityksen osana stressinhallintaa
- ymmärtää rentoutumisen taidon osana hyvinvointia ja terveyttä
- löytää erilaisia keinoja stressin poistoon ja rentoutumiseen
- kehitty stressinhallinnassa ja rentoutumistaidossa
- osaa suunnitella / laatia itselleen soveltuvan rentoutumissuunnitelman
- tunnistaa stressin toisesta henkilöstä ja osaa soveltaa jotakin rentouttamiskeinoa

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Stressin- ja rentoutuksen teoria	- tietää stressinhallinnan ja rentoutuksen teoriaa	- ymmärtää stressinhallinnan ja rentoutuksen teoriaa	- ymmärtää ja soveltaa stressinhallinnan ja rentoutuksen teoriaa
Osallistuminen	- osallistuu ja tekee ohjattuna yhdessä tehtäviä harjoituksia	- osallistuu ja on kiinnostunut yhdessä tehtävistä harjoituksista	- osallistuu ja osoittaa toiminnallaan halunsa aktiiviseen harjoitteluun - tekee aktiivisesti yhdessä tehtäviä harjoituksia
Oma toiminta - rentoutujana - rentouttajana	- seuraa omaa toimintaansa tekee ohjattuna itselleen sopivan rentoutumissuunnitelman - osaa rentouttaa jollakin tavalla toisen henkilön	- kirjaa omaa toimintaansa ja tekee itselleen sopivan rentoutumissuunnitelman - osaa rentouttaa jollakin tavalla toisen henkilön ja perustella toimintaansa	- osaa arvioida omaa toimintaansa laatimansa rentoutumissuunnitelman perusteella ja muuttaa tarvittaessa toimintatapojaan - tunnistaa stressin toisesta henkilöstä ja osaa valita tarkoituksenmukaisen tavan rentouttaa

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista.

TUTKINNON OSA	15ytov 3.3.4.9 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Rentoutus- ja stressinhallinta	
Osaamistavoitteet	Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on tehty opetushallituksen määräyksen liitteen mukaisesti ja ne on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus	Arviointi	Ajoitus

Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveys-tieto, Rentoutus ja stressin-hallinta, 1 osp	Tutkinnon osa suoritetaan erilaisia oppimisympäristöjä hyväksikäyttäen mm. - luokkaopetus - ryhmätyöt - liikuntatilat Opiskellaan esim. luento-opetuksella, ryhmätöillä, oppimistehtävillä, kirjallisilla tehtävillä ja toiminnallisilla oppimismenetelmillä. Lähiopetuksen lisäksi on itsenäistä työskentelyä. Sisältöjen painopistettä voidaan muokata ammattialan tarpeiden mukaan. Opitaan esimerkiksi: - perehtymällä stressin ja rentoutumisen teoriaan - tekemällä erilaisia rentoutumisharjoituksia (esim. hengitys- ja venyttelyharjoituksia) - kokeilemalla erilaisia rentoutumismenetelmiä (esim. painontunne, jännitys, mielikuva) - perehtymällä taukojumppaan ja tekemällä taukojumppaharjoituksia - harjoituksilla, joita voidaan soveltaa toisen henkilön rentouttamiseen (esim. hieronta) -	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Ei ole. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon esim.: - kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi - aktiivinen toimiminen ryhmässä Arvioinnin antaa tutkinnon osasta vastaava opettaja. Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov 3.3.4.9 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Rentoutus- ja stressinhallinta, 1 osp Opiskelija - tietää hyvän ja huonon stressin vaikutukset - oppii tunnistamaan stressin oireet/ oireita ja rentoutumisen tarpeen - perehtyy erilaisiin rentoutumiskeinoihin ja -menetelmiin - tunnistaa arkiliikunnan ja riittävän yöunen merkityksen osana stressinhallintaa - ymmärtää rentoutumisen taidon osana hyvinvointia ja terveyttä - löytää erilaisia keinoja stressin poistoon ja rentoutumiseen - kehitty stressinhallinnassa ja rentoutumistaidossa - osaa suunnitella / laatia itselleen soveltuvan rentoutumissuunnitelman - tunnistaa stressin toisesta henkilöstä ja osaa soveltaa jotakin rentouttamiskeinoa	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Arvioinnissa otetaan huomioon esim.: - kirjalliset / suulliset osoitukset osaamisesta - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi - aktiivinen toimiminen ryhmässä Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - stressin eri muotoihin tutustuminen - stressin oireiden tunnistaminen - rentoutumiskeinoihin- ja menetelmiin tutustuminen - rentoutumissuunnitelman tekeminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.

15ytov 3.3.4.10 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Terveeks-verkkokurssi, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- syventää tietojaan omaan terveyteensä vaikuttavista asioista
- tarkastelee elämäntapojaan terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta

- saa valmiuksia oman terveytensä ja hyvinvointinsa tarkasteluun

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Terveys ja hyvinvointi	- on tietoinen terveyttä edistävästä ja kuluttavista elintavoista ja pystyy esittämään erilaisia tapoja ja mahdollisuuksia terveytensä edistämiseksi	- osoittaa tiedoillaan ja esityksillä halukkuuden ylläpitää ja edistää terveyttä	- osoittaa tiedoillaan ja esityksillä monipuolisesti kyky ja halua ylläpitää ja edistää terveyttään
Osallistuminen	- osallistuu ja tekee ohjattuna erilaisia oppimistehtäviä	- osallistuu ja on aktiivinen verkkotyöskentelyssä ja tekee ohjeistuksen mukaisesti oppimistehtävät	- osallistuu ja on aktiivinen verkkotyöskentelyssä ja osoittaa osaamistaan monipuolisesti oppimistehtävien avulla

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.10 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Terveeks-verkkokurssi 1osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on tehty opetushallituksen määräyksen liitteen mukaisesti ja ne on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Terveeks-verkko-kurssi 1 osp	Tutkinnon osa suoritetaan verkko-opintoina. Alkuinfo on kaksi tuntia kontaktiope- tuksena. Suoritettaviksi opinnoiksi valitaan neljästä terveystiedon osa-alueita käsittelevistä osiota kolme. Sisältöalueisiin kuuluvat ravinto, liikunta, päihteet ja liikenneturvallisuus. Osioiden painotusta voidaan vaihdella.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Ei ole. Oppimisen arviointi : Arvioinnissa otetaan huomioon esim.: - oppimisolustalla työstetyt oppimistehtävät (verkkokeskustelu, videot, esseet, raportit, esitykset...) - aktiivinen toimiminen ryhmässä - itsearviointi	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökoh- tainen ope- tussuunni- telma.

	Sisältöjen painopistettä voidaan muokata ammattialan tarpeiden mukaan. Opitaan esimerkiksi: - perehtymällä asian liittyvään tietopu- rustaan - tutustumalla erilaisiin tutkimuksiin, ky- selyihin, tilastoihin ja terveystesteihin - osallistumalla erilaisiin verkkokeskuste- luihin - esittämällä erilaisten oppimistehtävien avulla oppimistaan	Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN AR- VIOINNIN SUUN- NITELTU AJAN- KOHTA JA SUO- RITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.4.10 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Terveeks-verkkokurssi, 1 osp Opiskelija - syventää tietojaan omaan terveyteensä vaikuttavista asioista - tarkastelee elämäntapojaan terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta - saa valmiuksia oman terveytensä ja hyvinvointinsa tarkasteluun	Arvioinnissa otetaan huomioon esim.: - oppimisolustalla työstetyt oppimistehtävät (verkkokeskustelu, videot, esseet, raportit, esitykset...) - aktiivinen toimiminen ryhmässä - itsearviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - omaan terveyteen vaikuttaviin asioihin tutustuminen - omien elintapojen tarkasteleminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.

15ytov 3.3.4.11 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Terveyskäyttäytyminen arjessa, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- oppii tarkastelemaan erilaisia terveyskäyttäytymiseen liittyviä ilmiöitä ja muutosprosessia
- oppii terveyden lukutaitoa
- syventää tietojaan omaan terveyteensä vaikuttavista asioista
- tarkastelee elämäntapojaan terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta
- saa valmiuksia oman terveytensä ja hyvinvointinsa tarkasteluun

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Terveys ja hyvinvointi Terveyden lukutaito	- on tietoinen terveyttä edistävästä ja kuluttavista elintavoista ja pystyy esittämään erilaisia tapoja ja mahdollisuuksia terveytensä edistämiseksi - Tunnistaa luotettavia terveystiedon lähteitä	- osoittaa tiedoillaan ja esityksillä halukkuuden ylläpitää ja edistää terveyttä - Ymmärtää terveyden lukutaidon merkityksen	- osoittaa tiedoillaan ja esityksillä monipuolisesti kyky ja halua ylläpitää ja edistää terveyttään - Pystyy kriittisesti tarkastelemaan terveyden lukutaitoaan
Osallistuminen	- osallistuu ja tekee ohjattuna erilaisia oppimistehtäviä	- osallistuu ja on aktiivinen työskentelyssä ja tekee ohjeistuksen mukaisesti oppimistehtävät	- osallistuu ja on aktiivinen työskentelyssä ja osoittaa osaamistaan monipuolisesti oppimistehtävien avulla

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.11 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Terveyskäyttäytyminen arjessa	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on tehty opetushallituksen määräyksen liitteen mukaisesti ja ne on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		

Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Terveyskäyttäytyminen arjessa	Tutkinnonosa voidaan suorittaa kahdella eri tavalla; 1. Tutkinnonosa suoritetaan verkko-opintoina. Alkuinfo on kaksi tuntia kontaktiopetuksena. Kurssin päätös kaksi tuntia kontaktiopetuksena. 2. Tutkinnon osa suoritetaan kontaktiopetuksena Opinnot rakennetaan opiskelijälähtöisesti terveystiedon osa-alueista. Esimerkiksi päihde, mielenterveys, seksuaalisuus, nukkuminen Sisältöjen painopistettä voidaan muokata ammattialan tarpeiden mukaan. Opitaan esimerkiksi: - perehtymällä asian liittyvään tietoperustaan - tutustumalla erilaisiin tutkimuksiin, kyselyihin, tilastoihin - osallistumalla keskusteluihin/ verkkokeskusteluihin - laatimalla erilaisia esityksiä aihealueista esim. videot, haastattelut, tutkimukset, posterit, draama esitys, väittelyt...	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Ei ole. Oppimisen arviointi : Arvioinnissa otetaan huomioon esim.: - laaditut esitykset ja oppimisen kuvaukset - aktiivinen toimiminen ryhmässä - itsearviointi ja vertaisarviointi Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	Ajituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot	Tutkinnon osan arvosanan määrittämisen perusteet:		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov3.3.4.11 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Terveyskäyttäytyminen arjessa, 1 osp Opiskelija - oppii tarkastelemaan erilaisia terveyskäyttäytymiseen liittyviä ilmiöitä ja muutosprosesseja - oppii terveyden lukutaitoa - syventää tietojansa omaan terveyteensä vaikuttavista asioista - tarkastelee elämäntapojaan terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta - saa valmiuksia oman terveytensä ja hyvinvointinsa tarkasteluun	Oppimisen arviointi : Arvioinnissa otetaan huomioon esim.: - laaditut esitykset ja oppimisen kuvaukset - aktiivinen toimiminen ryhmässä - itsearviointi ja vertaisarviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - erilaisten terveyskäyttäytymiseen liittyvien ilmiöiden tarkasteleminen - omiin elintapoihin ja terveyteen vaikuttaviin asioihin tutustuminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
--	--	---	--

15ytov 3.3.4.12 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 1, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- kokeilee ennakkoluulottomasti ja rohkeasti itselleen uusia omaa työkykyään edistäviä liikuntamuotoja ja -lajeja
- tutustuu eri liikuntapaikkoihin
- saa virikkeitä oman liikuntansa monipuolistamiseen
- osallistuu aktiivisena toimijana opetussisältöjen suunnitteluun ja sitoutuu laadittuun suunnitelmaan ja mahdollisiin opiskelukustannuksiin

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija

Aktiivinen ja ennakoluuloton rooli oppijana ja liikkujana Liikunnan monipuolisuuden ymmärtäminen	-osallistuu ryhmän mukana erilaisten uusien liikuntakokemusten hyödyntämiseen	- suunnittelee ja kokeilee erilaisia uusia liikuntamuotoja	-osallistuu aktiivisesti opintojen suunnitteluun -on kiinnostunut monipuolistamaan liikuntaansa ja kokeilee ennakoluulottomasti uusia ja erilaisia liikuntamuotoja ja kannustaa muitakin
Oppimistehtävät: itselle sopivan liikunnallisen harrastuksen löytäminen	-etsii itselleen sopivaa työkykyä kehittävää liikunnallista harrastusta ohjatusti	-etsii itselleen sopivaa työkykyä kehittävää liikunnallista harrastusta aktiivisesti	-on löytänyt itselleen sopivan työkykyään kehittävän liikunnallisen harrastuksen

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.12 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 1, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 1, 1osp	Lähiopetus - luokkaopetus - liikuntasaliopetus - kuntosalioetus - ulkoliikuntapaikat - voidaan tutustua joihinkin opiskelijoiden itse kustantamiin maksullisiin liikunta-paikkoihin ja -lajeihin - luennot - atk-työskentely - opetuskeskustelu - yksilö-, ryhmä- ja parityöskentely Osajakson alussa opiskelijat sitoutetaan sisältöihin yhteissuunnittelulla.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa OSUA- urheiluvalmennuksen valmennuskurssit vastaavat tavoitteiltaan <i>Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto</i> -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi:	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.

Erilaisten liikuntamuotojen ja -lajien kokeileminen Erilaisiin liikuntapaikkoihin tutustuminen Liikuntatietouden lisääminen ja itselle sopivan liikunnallisen harrastuksen löytäminen	Opiskelu tapahtuu erilaisissa liikunnan oppimisympäristöissä myös oppilaitoksen ulkopuolella, jolloin opiskeluun voi tulla opiskelijan kustannettavaksi jääviä maksuja. Oppimisessa painotetaan alan erityispiirteitä. Opiskellaan toiminnallisilla oppimismenetelmillä ja oppimistehtävillä Opitaan mm.: - hyväksyvä asenne liikunnan monipuolisuuteen kokeilemalla eri liikuntamuotoja ja -lajeja - tutustumalla eri liikuntapaikkoihin ja niiden liikuntatarjontaan - hakemalla tietoja eri liikuntalajien harrastamiseen liittyviin tekijöihin, esim. turvallisuus, varusteet, välineet, välinehuolto jne.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja	
Etenemisen ehdot Ei ole		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: . Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov 3.3.4.12 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 1, 1 osp Opiskelija • kokeilee ennakkoluulottomasti ja rohkeasti itselleen uusia omaa työkykyään edistäviä liikuntamuotoja ja -lajeja • tutustuu eri liikuntapaikkoihin • saa virikkeitä oman liikuntansa monipuolistamiseen • osallistuu aktiivisena toimijana opetussisältöjen suunnitteluun ja sitoutuu laadittuun suunnitelmaan ja mahdollisiin opiskelukustannuksiin	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - uusiin liikuntalajeihin tutustuminen - erilaisiin liikuntapaikkoihin tutustuminen - eri liikuntamuotojen terveydellisiin vaikutuksiin tutustuminen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja
---	---	---	--

15ytov 3.3.4.13 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 2, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- laajentaa liikuntatietouttaan
- löytää itselleen sopivan liikunnallisen harrastuksen
- ymmärtää ja hyväksyy liikuntalajien erilaisuuden ja niiden merkityksen yksilön terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä
- innostuu harjoittelemaan omaa työkykyä ylläpitäviä ja parantavia liikuntalajeja

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija

Aktiivinen ja ennakkoluuloton rooli oppijana ja liikkuja	-osallistuu ryhmän mukana erilaisten uusien liikuntakokemusten hyödyntämiseen	- suunnittelee ja kokeilee erilaisia uusia liikuntamuotoja	-osallistuu aktiivisesti opintojen suunnitteluun -on kiinnostunut monipuolistamaan liikuntaansa ja kokeilee ennakkoluulottomasti uusia ja erilaisia liikuntamuotoja ja kannustaa muitakin
Liikunnan monipuolisuuden ymmärtäminen			
Oppimistehtävät: itselle sopivan liikunnallisen harrastuksen löytäminen	-etsii itselleen sopivaa työkykyä kehittävää liikunnallista harrastusta ohjatusti	-etsii itselleen sopivaa työkykyä kehittävää liikunnallista harrastusta aktiivisesti	-on löytänyt itselleen sopivan työkykyään kehittävän liikunnallisen harrastuksen

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.13 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 2, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 2, 1osp Erilaisten liikuntamuotojen ja –lajien kokeileminen	Lähiopetus - luokkaopetus - liikuntasaliopetus - kuntosaliopetus - ulkoliikuntapaikat - voidaan tutustua joihinkin opiskelijoiden itse kustantamiin maksullisiin liikunta-paikkoihin ja -lajeihin - luennot - atk-työskentely - opetuskeskustelu - yksilö-, ryhmä- ja parityöskentely Osajakson alussa opiskelijat sitoutetaan sisältöihin yhteissuunnittelulla.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnistamisessa OSUA- urheiluvalmennuksen valmennuskurssit vastaavat tavoitteiltaan <i>Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto</i> -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteerien mukaista osaamista. Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.

Erilaisiin liikuntapaikkoihin tutustuminen Liikuntatietouden lisääminen ja itselle sopivan liikunnallisen harrastuksen löytäminen Työkykyä ylläpitävät liikuntalajit ja -muodot	Opiskelu tapahtuu erilaisissa liikunnan oppimisympäristöissä myös oppilaitoksen ulkopuolella, jolloin opiskeluun voi tulla opiskelijan kustannettavaksi jääviä maksuja. Oppimisessa painotetaan alan erityispiirteitä. Opiskellaan toiminnallisilla oppimismenetelmillä ja oppimistehtävillä Opitaan mm.: - hyväksyvä asenne liikunnan monipuolisuuteen kokeilemalla eri liikuntamuotoja ja -lajeja - tutustumalla eri liikuntapaikkoihin ja niiden liikuntatarjontaan - hakemalla tietoja eri liikuntalajien harrastamiseen liittyviin tekijöihin, esim. turvallisuus, varusteet, välineet, välinehuolto jne. -huomioimalla oman alan erityispiirteet ja harjoittelemalla ja löytämällä omaa työkykyä ylläpitäviä ja parantavia liikuntalajeja		
Etenemisen ehdot Ei ole		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.4.13 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Työkykyä eri liikuntalajeista 2, 1 osp Opiskelija	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat:	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.

• laajentaa liikuntatietouttaan • löytää itselleen sopivan liikunnallisen harrastuksen • ymmärtää ja hyväksyy liikuntalajien erilaisuuden ja niiden merkityksen yksilön terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä • innostuu harjoittelemaan omaa työkykyä ylläpitäviä ja parantavia liikuntalajeja	- uusiin liikuntalajeihin tutustuminen - erilaisiin liikuntapaikkoihin tutustuminen - eri liikuntamuotojen terveydellisiin vaikutuksiin tutustuminen - omaa kuntoa ylläpitävän ja kehittävän liikuntaharrastuksen löytäminen	Ajituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	
--	---	---	--

15ytov 3.3.4.14 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- Tutustuu kiipeilyn eri osa-alueisiin
- Osaa kiipeillä turvallisesti yläkädellä
- Tiedostaa kiipeilyyn liittyvät riskit
- Tutustuu kiipeilyvälineisiin ja oppii niiden turvallisen ja oikeaoppisen käytön
- Harjoittelee kiipeilyn perustekniikkaa ja turvallista varmistamista
- Tiedostaa fyysisen harjoittelun merkitys kiipeilyssä
- Tutustuu alueen muihin kiipeily mahdollisuuksiin (sisäkiipeilyseinät / ulkokiipeily)

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tyydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija

Kiipeilyn perusteet	-tietää kiipeilyn perusteet	-hallitsee kiipeilyn perusteet hyvin	-hallitsee kiipeilyn perusteet ja osaa soveltaa tietoa käytäntöön
Kiipeilyn varmistamisen hallinta	-osaa kiipeillä ohjattuna	-osaa kiipeillä omatoimisesti	-osaa kiipeillä tavoitteellisesti ja turvallisesti
Kiipeilytekniikan hallinta	-osaa varmistaa kiipeilyä ohjattuna apuvarmistajan kanssa ohjattuna -tietää kiipeilyn perustekniikan	-osaa varmistaa kiipeilyä ohjattuna - -hallitsee kiipeilyn perustekniikan	-osaa varmistaa kiipeilyä omatoimisesti -hallitsee kiipeilyn perustekniikan hyvin

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista.

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.14 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä 1 osp Kiipeily perusteet Kiipeilyn varmistamisen hallinta	Tutkinnon osa toteutetaan lähiopetuksena luokassa, liikuntasalissa, kuntosalilla ja ulko-kiipeilypaikoissa. Lisäksi voidaan tutustua opiskelijoiden itse kustantamiin maksullisiin kiipeilypaikkoihin Opitaan mm.: - ryhmätöiden ja luentojen avulla keskeisimmät kiipeilyvälineet ja kiipeilyn osa-alueet - kiipeilyn oikeaa tekniikkaa erilasten harjoitusten avulla kiipeilyn varmistamista erilaisten harjoitusten avulla - fyysisen harjoittelun merkitys kiipeilyssä - lihashuoltoa alkuverryttelyillä ja loppuverryttelyillä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista voidaan tunnistaa ja tunnustaa aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Kiipeilytekniikan hallinta		- opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttötymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.	
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.4.14 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä 1 osp Opiskelija - Tutustuu kiipeilyn eri osa-alueisiin - Osaa kiipeillä turvallisesti yläkädellä - Tiedostaa kiipeilyyn liittyvät riskit - Tutustuu kiipeilyvälineisiin ja oppii niiden turvallisen ja oikeaoppisen käytön - Harjoittelee kiipeilyn perustekniikkaa ja turvallista varmistamista - Tiedostaa fyysisen harjoittelun merkitys kiipeilyssä	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: - Kiipeilyn eri osa-alueisiin tutustuminen - Kiipeilyvälineiden turvallinen ja oikeaoppinen käyttö - Kiipeilyn perustekniikka ja turvallinen varmistaminen	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma. Arviointi tapahtuu opilaitoksessa.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttötymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.

- Tutustuu alueen muihin kiipeily mahdollisuuksiin (sisäkiipeilyseinät / ulkokiipeily)			
--	--	--	--

15ytov 3.3.4.15 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä 2, 1 osp, uusi

Lisätty 15.4.2016.

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- Tutustuu kiipeilyn eri osa-alueisiin
- Tiedostaa kiipeilyyn liittyvät riskit
- Tutustuu kiipeilyvälineisiin ja oppii niiden turvallisen ja oikeaoppisen käytön
- Harjoittelee kiipeilyn perustekniikkaa ja turvallista varmistamista
- Tiedostaa fyysisen harjoittelun merkitys kiipeilyssä
- Tutustuu alueen muihin kiipeily mahdollisuuksiin (sisäkiipeilyseinät / ulkokiipeily)
- Osaa kiipeillä turvallisesti alaköydellä
- Tiedostaa kiipeilyyn liittyvät fyysiset riskit
- Hallitsee alaköysikiipeilyn perustekniikat

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET			
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija
Alaköysikiipeily tekniikan hallinta	-tietää alaköysikiipeilytekniikan perusteet	-hallitsee alaköysikiipeilytekniikan perusteet hyvin	-hallitsee alaköysikiipeilytekniikan hyvin ja osaa soveltaa tietoa käytäntöön

Kiipeilyn fyysiset riskit	-tietää kiipeilyn fyysiset riskit	-osaa ja tiedostaa kiipeilyyn liittyvät fyysiset riskit ja pyrkii välttämään niitä omalla toiminnallaan	-osaa ja tiedostaa kiipeilyyn liittyvät fyysiset riskit sekä ottaa ne huomioon jo ennalta omassa toiminnassaan
Alaköysikiipeilyn turvallinen varmistaminen	-osaa varmistaa alaköysikiipeilyä ohjattuna apuvarmistajan kanssaohjattuna	-osaa varmistaa alaköysikiipeilyä ohjattuna	-osaa varmistaa alaköysikiipeilyä omatoimisesti

Suunnitelma tutkinnon osan toteutuksesta ja arvioinnista.

TUTKINNON OSA		15ytov 3.3.4.15 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä 2, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä 2, 1 osp Kiipeily perusteet Kiipeilyn varmistamisen hallinta Kiipeilytekniikan hallinta	Tutkinnon osa toteutetaan lähiopetuksena luokassa, liikuntasalissa, kuntosalilla ja ulko-kiipeilypaikoissa. Lisäksi voidaan tutustua opiskelijoiden itse kustantamiin maksullisiin kiipeilypaikkoihin Opitaan mm.: - ryhmätöiden ja luentojen avulla keskeisimmät kiipeilyvälineet ja kiipeilyn osa-alueet - kiipeilyn oikeaa tekniikkaa erilasten harjoitusten avulla kiipeilyn varmistamista erilaisten harjoitusten avulla - fyysisen harjoittelun merkitys kiipeilyssä - lihahuoltoa alkuverryttelyillä ja loppuverryttelyillä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista voidaan tunnistaa ja tunnustaa aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi: Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.3.4.15 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Kuntoa kiipeilystä 2, 1 osp Opiskelija - Tutustuu kiipeilyn eri osa-alueisiin - Osaa kiipeillä turvallisesti alaköydellä - Tiedostaa kiipeilyyn liittyvät riskit - Tutustuu kiipeilyvälineisiin ja oppii niiden turvallisen ja oikeanoppisen käytön - Harjoittelee alaköysikiipeilyn perustekniikkaa ja turvallista varmistamista - Tiedostaa fyysisen harjoittelun merkitys kiipeilyssä - Tutustuu alueen muihin kiipeilymahdollisuuksiin (sisäkiipeilyseinät / ulkokiipeily)	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: - Alaköysikiipeilytekniikan hallinta - Kiipeilyn fyysiset riskit - Alaköysikiipeilyn turvallinen varmistaminen	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma. Arviointi tapahtuu opilaitoksessa.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoitteiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opettajan arviointi - opiskelijan taito ja halu toteuttaa itsenäisesti ja ryhmässä eri liikuntamuotoja - opiskelijan osaaminen arvioida omaa liikuntakäyttäytymistään ja harrastuneisuuttaan - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.

15ytov3.3.4.16 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Ravintotietoiseksi oppijaksi, 1 osp, uusi

Lisätty 15.4.2016.

Tavoitteet

Opiskelija:

- syventää ravitsemusosaamista
- kehittää oman ravitsemuksensa arviointitaitoja ja suunnittelee konkreettisia ja mahdollisia parantamiskeinoja asianmukaisen ravitsemuksensa toteuttamiseksi
- parantaa ruoka-aineiden tuntemusta, käyttötapoja sekä käyttötaitoja
- osaa suunnitella ja toteuttaa monipuolisia, vaihtelevia ja taloudellisia aterioita ja välipaloja.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET				
Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit			
	tydyttävä T1	hyvä H2	kiitettävä K3	
	Opiskelija	Opiskelija	Opiskelija	
Oman ravitsemuksen arvioinnin hallinta	- arvioi oman ravitsemuksensa toteutumista ruoka-aineiden käytön osalta. Esittelee ja perustelee mahdollisia oman ravitsemuksensa parantamiskeinoja.	- arvioi oman ravitsemuksensa toteutumista ruoka-aineiden käytön osalta ja joitakin ravintotekijöitä eritellen. Esittelee ja perustelee mahdollisia oman ravitsemuksensa parantamiskeinoja.	- arvioi oman ravitsemuksensa toteutumista ruoka-aineiden käytön osalta ja ravintotekijöitä eritellen. Esittelee ja perustelee mahdollisia oman ravitsemuksensa parantamiskeinoja monipuolisesti.	
Päivittäisen ruokailun suunnittelu ja järjestäminen	- osaa suunnitella ja toteuttaa päivittäiset ruokailut monipuolisuuden ja taloudellisuuden huomioiden.	- osaa suunnitella ja toteuttaa päivittäiset ruokailut monipuolisuuden ja taloudellisuuden huomioiden.	- osaa suunnitella ja toteuttaa päivittäiset ruokailut monipuolisesti ja taloudellisesti.	

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA: 15ytov3.3.4.16 Työkyvynylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Ravintotietoiseksi oppijaksi, 1 osp		Työkyvynylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Ravintotietoiseksi oppijaksi, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on tehty opetushallituksen määräyksen liitteen mukaisesti ja ne on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Ravinto-tietoiseksi oppijaksi, 1 osp	Osa alue toteutetaan lähiopetuk-sena. Lisäksi voi sisältää verkko-opiskelua ja itsenäistä työskentelyä Opitaan - täyttämällä ruokapäiväkirjaa - perehtymällä ravitsemussuosituk-siin ja keskeisten ravintotekijöiden merkitykseen terveydelle - suunnittelemalla opiskelijan päi-vittäiseen ruokailuun sopivia moni-puolisia, vaihtelevia ja taloudellisia aterioita - valmistamalla terveellistä ruokaa opetuskeittiöllä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Mikäli opiskelijalla on aiempaa osoi-tettua osaamista ravitsemuksesta ja ruuanvalmistus taidoista, esim. Kotitalousopetuk-sesta, talouskoulusta Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): Arvioidaan tutkinnon osan tavoitteiden toteutumista arviointikohteiden mukaisesti. Osaamisen arviointi: Arviointi tapahtuu oppilaitoksessa Arvioinnissa otetaan huomioon: • mahdolliset kirjalliset/suulliset osoitukset oppimisesta ja osaamisesta • itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Arvioinnin antavat tutkinnon osasta vastaavat opettajat / opettaja. Tutkinnon osasta annetaan erillinen numeerinen arviointi tutkinnon osan toteutumisen jälkeen.	Ajoituksessa huoi-mioidaan opiskeli-jan henkilökohtai-nen opetussuunni-telma.
Etenemisen ehdot		Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Ei ole		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJAN-KOHTA JA SUORITTA-MISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.3.4.16 Työkyvynylläpitäminen, liikunta ja terveystieto, Ravintotietoiseksi oppijaksi, 1 osp Opiskelija: - syventää ravitsemusosaamista - kehittää oman ravitsemuksensa arviointitaitoja ja suunnittelee konkreettisia ja mahdollisia parantamiskeinoja asianmukaisen ravitsemuksensa toteuttamiseksi - parantaa ruoka-aineiden tunte- musta, käyttötapoja sekä käyt- tötaitoja - osaa suunnitella ja toteuttaa monipuolisia, vaihtelevia ja ta- loudellisia aterioita ja välipaloja.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijan kanssa keskustellaan ja hänelle annetaan palautetta oman työskentelyn osalta koko tut- kinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: - ravitsemussuosituksiin perehtyminen - omien ruokailutapojen arviointi - terveellisen ateriakokonaisuuden suunnittelu - ruuanvalmistus taidot ja hygieeninen työskentely keittiössä	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Arviointi tapahtuu oppilaitok- sessa.	Osaamisen arvioinnissa arvioidaan tavoit- teiden ja arviointikriteereiden mukaista osaamista. Arvioinnissa otetaan huomioon esim. - tutkinnon osasta vastaavan opetta- jan arviointi - opiskelijan taito ja halu toteuttaa it- senäisesti ja ryhmässä erilaisia ter- veellisiä aterioita ja välipaloja - opiskelijan taito arvioida omien ruo- kailutapojen merkitystä ravitsemus- tilaansa ja terveyteensä - itsearviointi ja mahdollinen ver- taisarviointi Arvosanan antaa tutkinnon osan osa-alueen opettaja.

3.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen

Tutkinnon osan tulee sisältää osaamistavoitteita vähintään yhdeltä siihen kuuluvalla osa-alueella tai useammalla osa-alueella siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 7 osaamispisteen edestä sosiaalista ja kulttuurista osaamista. Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen -tutkinnon osaan voidaan sisällyttää muiden yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita. Nämä osaamistavoitteet voivat olla myös koulutuksen järjestäjän päättämiä yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita tai opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.

3.4.1 Kulttuurien tuntemus

3.4.1.1 Kulttuurien tuntemus

15ytov 3.4.1.1.1 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen ja monikulttuurinen Suomi, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.4.1.1.1 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen ja monikulttuurinen Suomi, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.4.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen ja monikulttuurinen Suomi, 1 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. Opitaan mm. - tutustumalla suomalaisen ja länsimaalaisen kulttuurin ominaispiirteisiin, ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuutta. - pohtimalla syitä ihmisten ennakkoluuloihin. - toimimalla monikulttuurisessa yhteiskunnassa.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Tutkinnon perusteiden mukaisesti. Oppimisen arviointi: Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- kertomalla Suomesta, suoma-laisuudesta ja Suomen vähemmistö- ja maahanmuuttajaryhmistä, tuntemaan Suomen ja suomalaisuuden eri ulottuvuuksia. Oppimisessa painotetaan alan erityispiirteitä ryhmän tarpeiden mukaan.	voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Kulttuurien tuntemuksen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, päiväkirjat ja esitelmät) sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.4.1.1.1 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen ja monikulttuurinen Suomi, 1 osp Opiskelija • osaa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen ja edistää omalta osaltaan tasa-arvoa ja kaikkien yhdenvertaista kohtelua • osaa välittää oman alan historiaa, perinteitä ja muuttuneita käytäntöjä sekä vertailla niitä muiden kulttuurien piirteisiin.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: • tavallisimpien kulttuuripiirteiden tuntemus • maahanmuuttajien ja muiden vähemmistökulttuurien keskeisen kulttuurihistorian ja nykytilanteen huomiointi • tuntee oman alan historiaa, perinteitä ja muuttuneita käytäntöjä sekä osaa vertailla niitä muiden kulttuurien piirteisiin. • muut kirjalliset/suulliset osoitukset oppimisesta ja osaamisesta • tekee omaa oppimistaan näkyväksi aktiivisesti osallistumalla opetukseen	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Kulttuurien tuntemuksen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, päiväkirjat ja esitelmät) sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia.

	ja muuhun toimintaan, esim. ryhmätöihin ja erilaisiin vierailuihin / tapah-tumiin		Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	---	--	---

15ytov 3.4.1.1.2 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälistyvä maailma- vieraat kulttuurit tutuksi 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.4.1.1.2 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälistyvä maailma – vieraat kulttuurit tutuksi, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.4.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Kulttuurien tuntemus, Kansainvälistyvä maailma – vieraat kulttuurit tutuksi, 1osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä. -kulttuurivierailut, eli tutustuminen erilaisiin kulttuureihin tapaamalla toisten kulttuurien edustajia ja toimimalla heidän kanssa - aiheeseen liittyvät opetusvideot ja muut vastaavat materiaalit Opitaan mm. - perehtymällä jonkun tai joidenkin kulttuuripiirien ominaispiirteisiin ja nykyaikaan, ymmärtämällä ja vertaamalla omasta kulttuurista eroavan kulttuurin arvomaailmaa ja elämäntapaa. - analysoimalla kulttuuriin erilaisia ilmenemismuotoja taiteissa, uskonnoissa ja sosiaalisissa rakenteissa -voidaan toteuttaa myös kansainvälinen työssäoppimisjakson yhteydessä jolloin opiskelijalle annetaan ohjeistus ja apuky-symykset päiväkirjan laadintaa varten.	Oppimisen arviointi: Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Kansainvälisellä työssäoppimisjaksolla tehdyn suorituksen arviointi tehdään kv-TOP-päiväkirjan pohjalta, mikä sisältää kuvia ja pohdintoja /kuvauksia/ha-vaintoja arviointiteemoista. Arvioinnin antaa työssäoppimista ohjaava opettaja. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mah-dollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Kulttuurien tuntemuksen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfo-lio,päiväkirjat ja esitelmät) sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Tutkinnon osasta annetaan erillinen numeerinen arviointi tutkinnon osan toteutumisen jälkeen.

	Oppimisessa painotetaan alan erityspiirteitä ryhmän tarpeiden mukaan.		
	Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.4.1.1.2 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälistyvä maailma – vieraat kulttuurit tutuksi, 1osp osaa tunnistaa eri kulttuurien peruspiirteitä ja kulttuurista monimuotoisuutta omalla alallaan	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: - oman alan erikoispiirteiden huomiointi - eri kulttuuriryhmien keskeiset traditioiden tuntemus - mahdolliset kirjalliset/suulliset kokeet - muut kirjalliset/suulliset osoitukset oppimisesta ja osaamisesta - itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Kansainvälisellä työssäoppimisjaksolla tehdyn suorituksen arviointi tehdään kv-TOP-päiväkirjan pohjalta, mikä sisältää kuvia ja pohdintoja /kuvauksia/havaintoja arviointiteemoista. Arvioinnin antaa työssäoppimista ohjaava opettaja. Arvioinnin antaa tutkinnon osasta vastaava opettaja	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Kulttuurien tuntemuksen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, päiväkirjat ja esitelmät) sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.4.1.1.3 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen työympäristö, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.4.1.1.3 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen työympäristö, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.4.1	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen työympäristö, 1 osp	Osa-alue toteutetaan lähiopetuksena. Lisäksi se voi sisältää verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä ja esim. vierailukäyntejä.	Oppimisen arviointi: Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan.	
	- voidaan toteuttaa myös kansainvälinen työssäoppimisjakson yhteydessä työssäoppimisjakso ja kv-TOP-päiväkirja. Opiskelijalle annetaan ohjeistus ja apukysymykset päiväkirjan laadintaa varten. Lähiopetuksen lisäksi on itsenäistä työskentelyä. - Opitaan mm. - ymmärtämällä, miten kulttuurit vaikuttavat ihmisten väliseen kanssakäymiseen, toimintaan ja viestintään/eroihin viestintä-tavoissa, toimimalla monikulttuurisessa työyhteisössä. - tarkastelemalla omaa asennetta ja suhtautumista eri kulttuureista lähtöisin oleviin, sis. vähemmistö-kulttuurien edustajat, ymmärtämällä omaa ja toisten toimintaa. - tunnistamalla kulttuurien välisiä eroja työpaikka- ja tapakäyttäytymisessä, työhierarkiassa ja työhön liittyvässä suhdetoiminnassa. - ottamalla omassa toiminnassa huomioon kulttuurierot asiakaspalvelu- ja työskentelytilanteissa. - esittelemällä oman alan suomalaisia taitoja, työtapoja ja innovaatioita sekä alan kansainvälisiä saavutuksia, esim. kertomalla ulkomaalaisille em. asioista. - Oppimisessa painotetaan alan erityispiirteitä ryhmän tarpeiden mukaan.	Kansainvälisellä työssäoppimisjaksolla tehdyn suorituksen arviointi tehdään kv-TOP-päiväkirjan pohjalta, mikä sisältää kuvia ja pohdintoja /kuvauksia/havaintoja arviointiteemoista. Arvioinnin antaa työssäoppimista ohjaava opettaja. Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Kulttuurien tuntemuksen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, päiväkirjat ja esitelmät) sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	

Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.
--	--

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJAN-KOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.4.1.1.3 Kulttuurien tuntemus, Kansainvälinen työympäristö, 1 osp Opiskelija • osaa toimia, käyttäytyä ja pukeutua tilanteen mukaisesti ja työkulttuurin edellyttämällä tavalla • osaa ottaa huomioon eri kulttuuri-ryhmien keskeiset traditiot ja niiden vaikutukset toimintaan omalla alallaan	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelija haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: • käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä erilaisten ihmisten kohtaaminen • oman alan erikoispiirteiden huomioon ottaminen • organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan käyttäytyminen • mahdolliset kirjalliset/suulliset kokeet • muut kirjalliset/suulliset osoitukset oppimisesta ja osaamisesta • itsearviointi ja mahdollinen vertaisarviointi Kansainvälisellä työssäoppimisjaksolla tehdyn suorituksen arviointi tehdään kv-TOP-päiväkirjan pohjalta, mikä sisältää kuvia ja pohdintoja/kuvauksia/havaintoja arviointiteemoista. Arvioinnin antaa työssäoppimista ohjaava opettaja.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Kulttuurien tuntemuksen osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi suullisia ja kirjallisia osoituksia osaamisesta (esim. blogi, portfolio, päiväkirjat ja esitelmät) sekä itsearviointia ja mahdollisesti vertaisarviointia. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.4.1.1.4 Kulttuurien tuntemus, Kansainväliseen vaihtoon valmentautuminen, 2 osp

Päivitetty 3.2. nimen osalta

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- Tutustuu perusteellisesti harjoittelumaahan eri lähteitä käyttäen
- Perehtyy harjoittelumaan kieleen
- Tutustuu tulevaan työssäoppimispaikkaansa
- Perehtyy turvallisuusohjeisiin ulkomaanmatkaa varten
- Tutustuu englanninkieliseen materiaaliin, joka käsittelee vieraaseen kulttuuriin sopeutumista
- Osaa pitää Power Point esityksen Suomesta englannin kielellä
- Osaa esitellä oman opiskelualansa englannin kielellä
- Tekee Europassi CV:n englannin kielellä
- Jos harjoittelumaa on Ruotsi, tehtävät suoritetaan ruotsin kielellä

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Arvioinnin kohteet ovat samalla keskeinen sisältö.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Osio 1 Suomenkieliset tehtävät -harjoittelumaa -kieli -to-paikka -turvallisuus	Tuotokset suppeita, ei omia kommentteja tai pohdintoja. Kieliosio heikko. Minimisivumäärä: osio 1 tuotokset yhteensä 5 A4 sivua.	Tehtävät kohtalaisen hyvin tehty, Lähdemateriaalin käyttö hyvää. Kieliosio hyvä. Jonkin verran omia pohdintoja ja kommentteja.	Tehtävät laajasti ja monipuolisesti käsitelty. Monipuolinen lähdemateriaali. Kieliosio erinomainen ja monipuolinen. Sisäistää tehtävien asiat erittäin hyvin ja osaa pohtia asioita omalta näkökannaltaan.
Osio 2 Englanninkieliset tehtävät	Ymmärtää heikosti vieraaseen kulttuuriin sopeutumista koskevan artikkelin. Suomen esittely ja oman alan esittely erittäin suppea ja kielellisiä virheitä saattaa esiintyä. CV suppea ja/ tai kielellisesti heikko. Asiapuutteita esiintyy.	Ymmärtää kohtalaisesti vieraaseen kulttuuriin sopeutumista koskevan artikkelin. Suomen ja oman alan esittely suhteellisen virheetöntä ja ymmärrettävää. CV hyvä, muutamia virheitä ja asiapuutteita saattaa esiintyä.	Ymmärtää täysin vieraaseen kulttuuriin sopeutumista koskevan artikkelin. Suomen ja oman alan esittely täysin/ lähes virheetöntä ja laajaa. Cv erinomainen, kaikki pyydetyt kohdat täytettynä, erittäin vähän / ei ollenkaan huomautettavaa.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan –osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.4.1.1.4 Kulttuurien tuntemus, Kansainväliseen vaihtoon valmistautuminen, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
1 Suomenkielinen osio	Tutkinnon osassa on 1 lähiopetuskerta, kaikki muu on verkko-opetusta. Opitaan mm.: Suomenkielinen osio I Opiskelija tutustuu kohdemaan historiaan, kulttuuriin, uskontoon ja tapoihin, myös työpaikkakulttuuriin. Hän ottaa selvää yhteiskuntajärjestelmästä, väestöstä, elinkeinorakenteesta ja käytettävästä valuutasta. Hän on tietoinen myös maan ilmastosta, vapaa-ajan viettomahdollisuuksista ja mahdollisista riskeistä matkakohteessa. Opiskelija perehtyy kohdemaan kieleen siten, että hän selviytyy yksinkertaisella kielitaidolla esim. hätätilanteessa. Jos kyseessä on englanninkieli hän perehtyy eri englannin murteisiin. Opiskelija selvittää ulkomaisen työssäoppimispaikkansa yhteyshenkilön, olosuhteet esim. asiakkaita, työtehtävät, suojavaatteet, ruokailu ja työturvallisuus. Opiskelija perehtyy ”Turvallisuusohjeita matkalle” esitykseen ja kokoaa sivuista itselleen tärkeät asiat.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): Opiskelija saa oppimisestaan palautetta kirjallisen palautteen kautta. Osaamisen arviointi: Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: Tehtävien ohjeiden mukainen tekeminen tutkinnon osan aikataulun mukaan. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Osa-alue on suoritettava ennen ulkomaista työharjoittelua ja on edellytyksenä OSAO:n matka-apurahan saamiselle.
2 Englanninkielinen osio	Englanninkielinen osio 2 Opiskelija tutustuu englanninkieliseen materiaaliin ”Sopeutuminen vieraaseen kulttuuriin” ja tekee sen pohjalta annetun tehtävän. Opiskelija laatii selkeän englanninkielisen PP-esityksen Suomesta.		

	Opiskelija laatii PP- esityksen omasta alasta ja koulutuksesta. Opiskelija luo Europassi CV:n englanninkieliseen pohjaan.		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antaa tutkinnon osan opettaja/-t.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA (nimi, laajuus, ammattitaitovaatimukset tutkinnon perusteista)	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.4.1.1.4 Kulttuurien tuntemus, Kansainväliseen vaihtoon valmentautuminen, 2 osp Opiskelija: - Tutustuu perusteellisesti harjoittelumaahan eri lähteitä käyttäen - Tutustuu harjoittelumaan kieleen - Tutustuu tulevaan työssäoppimispaikkaansa - Perehtyy yleisiin turvallisuusohjeisiin ulkomaanmatkaa varten - Tutustuu englanninkieliseen materiaaliin, joka käsittelee vieraaseen kulttuuriin sopeutumista - Osaa pitää Power Point esityksen Suomesta englannin kielellä. - Osaa esitellä oman opiskelualansa englannin kielellä. - Tekee Europass CV:n englannin kielellä	Opiskelija saa oppimisestaan palautetta kirjallisen palautteen kautta. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - verkkotehtävien ohjeiden mukainen tekeminen ja sisäistäminen - tehtävien laajuus ja monipuolisuus - oikeakielisyyys vieraskielisissä tehtävissä	Kurssi on suoritettava ennen ulkomaista harjoittelujaksoa ja se on edellytyksenä OSAO:n matka-avustuksen saamiselle.	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: verkkotehtävien tekeminen annettujen ohjeiden mukaan Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan opettaja/opettajat.

Jos harjoittelumaa on Ruotsi, tehtävät suoritetaan ruotsin kielellä.			
--	--	--	--

3.4.2.Taide ja kulttuuri

15ytov 3.4.2.1 Taide ja kulttuuri, 3 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.4.2.1 Taide ja kulttuuri, 3 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.4.2	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Taide ja kulttuuri "TAIDE JA MINÄ" 1 osp	- Opitaan tunnistamaan taiteen ja kulttuurin eri ilmenemismuotoja ja hyödyntämään niitä - Opitaan tutkimaan, ilmaisemaan ja tulkitsemaan kulttuurista todellisuutta esim. musiikin, tanssin, teatteri, kirjallisuuden, median, kuvataiteen tai käsityön keinoin Tutkinnon osa sisältää esim. vierailukäyntejä, lähiopiskelua ja omia tuotoksia, tutustuminen teoksiin ja taiteilijoihin, itsenäistä työskentelyä, verkko-opiskelua, pari- ja ryhmätyöitä • Opitaan noudattamaan kestävän kehityksen periaatteita	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista voidaan tunnustaa seuraavista lukion kursseista <i>Minä, kuva ja kulttuuri</i> (KU1), <i>Ympäristö, paikka ja tila</i> (KU2), <i>Musiikki ja minä</i> (MU1) ja <i>Moniääninen Suomi</i> (MU2), yhteensä kaksi kurssia vastaavat tavoitteiltaan <i>Taide ja kulttuuri</i> -osa-alueen osaamistavoitteita.	Tutkinnon osa toteutetaan pääsääntöisesti 1. ja 2. opiskeluvuotena tai missä tahansa kohtaa opintoja
Taide ja kulttuuri		Oppimisen arviointi: Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijalle annetaan palautetta työskentelystä ja tuotoksista ja häntä rohkaistaan asettamaan omia tavoitteita sekä työskentelemään aktiivisesti niiden saavuttamiseksi. Opiskelija tekee itsearviointia	

"TAIDE-TYÖPAJA" 1 osp Taide ja kulttuuri "TEKEMI-SEN ILOA" 1 osp	Valitsemalla kestävän kehityksen mukaisia materiaaleja ja huomioimalla elinkaariajattelun vaatimukset - Opitaan tutkimaan, ilmaisemaan ja tulkitsemaan kulttuurista todellisuutta esim. musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden, median, kuvataiteen tai käsityön keinoin - Opitaan noudattamaan kulttuurisesti kestävän kehityksen periaatteita ja ymmärtämään valintojensa kulttuuriset vaikutukset Tutkinnon osa sisältää esim. tutustumista monimuotoiseen kulttuuriperintöön, lähiopiskelua ja omia tuotoksia, vierailukäyntejä, itsenäistä työskentelyä, verkko-opiskelua, pari- ja ryhmätöitä - Opitaan noudattamaan kestävän kehityksen periaatteita Valitsemalla kestävän kehityksen mukaisia materiaaleja ja huomioimalla elinkaariajattelun vaatimukset - Opitaan tutkimaan, ilmaisemaan ja tulkitsemaan kulttuurista todellisuutta esim. musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden, median, kuvataiteen tai käsityön keinoin Opitaan tutkimaan Opitaan hyödyntämään taiteelle ominaisten esittämisen tapojen ja materiaalien, oman ilmaisun, suunnitteluprosessien, palvelu- ja tuotemuotoilun ja estetiikan tuntemustaan <i>omalla alallaan</i> ja soveltamaan taiteen ja kulttuurin osaamista omassa työssä. Tutkinnon osa sisältää esim. vierailukäyntejä, lähiopiskelua ja oman ammattialan liittyvät tuotoksia, itsenäistä työskentelyä, verkko-opiskelua, pari- ja ryhmätöitä • Opitaan noudattamaan kestävän kehityksen periaatteita Valitsemalla kestävän kehityksen mukaisia materiaaleja ja huomioimalla elinkaariajattelun vaatimukset	sekä saa vertaisarviointia. Oppimisen arviointi jatkuu koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi: Arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi: • taidetuotokset • mahdolliset kirjalliset tuotokset esim. ko-keet. oppimispäiväkirja, blogit, jne. • itsearviointi sekä mahdollinen vertaisarviointi • oman luovan työn suunnittelu • valitsemansa kulttuuriperinnön hyödyntäminen tuotoksissa • oman alan tuotteen tai palvelun suunnittelu-prosessi ja tuotos Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei ole	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.4.2.1 Taide ja kulttuuri, 3 osp Opiskelija - osaa tunnistaa taiteen ja kulttuurin eri ilmenemismuotoja ja hyödyntää niitä - osaa tutkia, ilmaista ja tulkita kulttuurista todellisuutta (esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden, median, kuvataiteen tai käsityön keinoin) - osaa arvioida ja soveltaa monimuotoista suomalaista kulttuuriperintöä ja <i>oman alan</i> vakiintuneita käytäntöjä - osaa noudattaa kulttuurisesti kestävän kehityksen periaatteita ja ymmärtää valintojensa kulttuuriset vaikutukset - osaa kehittää taiteelle omiensaisten esittämisen tapojen ja materiaalien, oman ilmaisun, suunnitteluprosessien, palvelu- ja tuotemuotoilun ja esiteiikan tuntemustaan <i>omalla alallaan</i> ja soveltaa hankkimaansa taiteen ja kulttuurin osaamistaan omassa työssään.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijalle annetaan palautetta työskentelystä ja tuotoksista ja häntä rohkaistaan asettamaan omia tavoitteita sekä työskentelemään aktiivisesti niiden saavuttamiseksi. Opiskelija tekee itsearviointia sekä saa vertaisarviointia. Oppimisen arviointi jatkuu koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: - suunnitteluprosessi - omien tuotosten valmistaminen ja esittely - itsearviointi - aikataulussa pysyminen	Tutkinnon osa toteutetaan pääsääntöisesti 1. ja 2. opiskeluvuotena tai missä tahansa kohtaa opintoja	Arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi: - taidetuotokset - mahdolliset kirjalliset tuotokset esim. kokeet, oppimispäiväkirja, blogit jne. - itsearviointi sekä mahdollinen vertaisarviointi - oman luovan työn suunnittelu - valitsemansa kulttuuriperinnön hyödyntäminen tuotoksissa - oman alan tuotteen tai palvelun suunnitteluprosessi ja tuotos Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov 3.4.2.2 Taide ja kulttuuri, Bändisoitto, 1 osp

Lisätty 22.9.2015

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- sisäistää bändisoittoon liittyvät yhteiset pelisäännöt ja osaa ottaa "naapurit" huomioon
- osaa suunnitella omaa taiteellista ilmaisuaan ja ymmärtää oman toimintansa vaikutukset ryhmään
- tuntee oman asuinpaikkakuntansa musiikkitarjonnan ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet
- tunnistaa mahdollisuutensa osallistua bänditoimintaan
- osaa huolehtia bänditilojen siisteydestä
- hahmottaa bänditoiminnan kustannukset

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Bändisoittoon tutustuminen ja toisen huomioon ottaminen	- tuntee bändisoittoon liittyvät perustaidot ja osaa huolehtia soittotiloista ohjatusti	- hallitsee itsenäiseen bändisoittoon liittyvät perustaidot ja osoittaa halukkuutta huolehtia soittotiloista.	- osoittaa toiminnallaan kykyä musisoida itsenäisesti ja ottaa vastuuta bänditoiminnan kehittämisestä.

Vapaa-ajanmahdollisuuksiin tutustuminen	- tuntee paikallisen musiikki-tarjonnan ja voi osallistua tapahtumiin ohjatusti	- hallitsee itsenäiseen vapaa-ajanmahdollisuuksiin liittyvät perustaidot ja osoittaa halukkuutta osallistua tapahtumiin	- osoittaa toiminnallaan kykyä osallistua musiikkitoimintaan itsenäisesti
Oman talouden suunnittelu	- tuntee oman talouden suunnittelun perusteet ja voi toteuttaa niitä ohjatusti	- hallitsee oman talouden suunnittelun perusteet ja osoittaa halukkuutta huolehtia siitä	- osoittaa toiminnallaan kykenevänsä suunnittelemaan omaa talouttaan

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.4.2.2 Taide ja kulttuuri, Bändisoitto 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Bändisoitto, 1 osp	Tutkinnon osa sisältää lähiopiskelua, vierailukäyntejä ja itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.:	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnistetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan):	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.

	- tiedostamaan bändissä soittamiseen tarvittavat perustaidot. - huolehtimaan soittamista ja harjoitustiloista - tutustumalla musiikin eri lajityyppeihin - tutustumalla bändisoitossa tarvittaviin instrumentteihin ja äänentoistolaitteistoihin - Ymmärtämään oman toiminnan vaikutukset muihin bändissä toimiviin. - Tutustumalla asuinpaikkakunnan harrastus- ja bändisoittomahdollisuuksiin. - suunnitelmallista rahankäyttöä ja ymmärtää sen vaikutukset. Aiheina esimerkiksi oma instrumentti, harjoitustilojen vuokra, muu harrastamisessa tarvittava laitteisto, keikkailun kustannukset.	Opiskelijalle annetaan tutkinnon osan suorittamisen aikana palautetta jokaisen suorituksen jälkeen sanallisesti. Osaamisen arviointi: Arviointimenetelminä käytetään henkilökohtaista välitöntä palautetta, ryhmäkeskustelua sekä itsearviointia opiskelijan osaamisesta suhteessa osaamistavoitteisiin. Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3/hylätty. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.4.2.2 Taide ja kulttuuri, Bändisoitto 1 osp Opiskelija • sisäistää bändisoittoon liittyvät yhteiset pelisäännöt ja osaa ottaa ”naapurit” huomioon • osaa suunnitella omaa taiteellista ilmaisuaan ja ymmärtää oman toimintansa vaikutukset ryhmään • tuntee oman asuinpaikkakuntansa musiikkitarjonnan ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet • tunnistaa mahdollisuutensa osallistua bänditoimintaan • osaa huolehtia bänditilojen siisteydestä • hahmottaa bänditoiminnan kustannukset	Oppimisen arviointi: Opiskelijalle annetaan tutkinnon osan suorittamisen aikana palautetta jokaisen suorituksen jälkeen sanallisesti. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: - bändisoittoon liittyvien pelisääntöjen sisäistäminen - oman taiteellisen ilmaisun suunnittelu - oman asuinpaikkakunnan musiikkitarjontaan ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin tutustuminen - bänditoimintaan osallistuminen omien kykyjen mukaisesti - bänditilojen siisteydestä huolehtiminen - ymmärtää miten bänditoiminnan kustannukset muodostuvat - henkilökohtainen instrumentin hallinnan kehittyminen - orientoituminen musiikkimaailmaan	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Arviointimenetelminä käytetään henkilökohtaista välitöntä palautetta, ryhmäkeskustelua sekä itsearviointia opiskelijan osaamisesta suhteessa osaamistavoitteisiin. Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3/hylätty. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

--	--	--	--

15ytov 3.4.2.3 Taide ja kulttuuri, Mediaailmaisuus

Uusi tutkinnon osan osa 22.8.2016 alkaen

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- sisäistää mediaailmaisuun liittyvät yhteiset pelisäännöt ja osaa ottaa ”naapurit” huomioon
- osaa suunnitella omaa taiteellista ilmaisuaan ja ymmärtää oman toimintansa vaikutukset ryhmään
- osaa tuottaa mediasisältöjä julkaisukanavia hyödyntäen
- tuntee oman asuinpaikkakuntansa mediatarjonnan ja vapaa-ajanmahdollisuudet
- tunnistaa mahdollisuutensa osallistua media-alan toimintaan
- osaa huolehtia kuvaus- ja tuotantotilojen sekä välineiden ja paikkojen siisteydestä
- hahmottaa mediatoiminnan kustannukset

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Mediaailmaisuun tutustuminen ja toisen huomioon ottaminen	- tuntee mediaailmaisuun liittyvät perustaidot ja osaa huolehtia välineistöstä ohjatusti.	- hallitsee itsenäiseen mediaailmaisuun liittyvät perustaidot ja osoittaa halukkuutta huolehtia välineistöstä.	- osoittaa toiminnallaan kykyä mediaailmaisuun itsenäisesti ja ottaa vastuuta mediatoiminnan kehittämisestä.

Vapaa-ajanmahdollisuuksiin tutustuminen	- tuntee paikallisen mediatarjonnan ja voi osallistua tapahtumiin ohjatusti.	- hallitsee itsenäiseen vapaa-ajanmahdollisuuksiin liittyvät perustaidot ja osoittaa halukkuutta osallistua produktioihin.	- osoittaa toiminnallaan kykyä osallistua mediatoimintaan itsenäisesti.
Oman talouden suunnittelu	- tuntee oman talouden suunnittelun perusteet ja voi toteuttaa niitä ohjatusti.	- hallitsee oman talouden suunnittelun perusteet ja osoittaa halukkuutta huolehtia siitä.	- osoittaa toiminnallaan kykenevänsä suunnittelemaan omaa talouttaan.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.4.2.3 Taide ja kulttuuri, Mediaailmaisuus 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Mediaailmaisuus, 1 osp	Tutkinnon osa sisältää lähiopiskelua, vierailukäyntejä ja itsenäistä työskentelyä. Opitaan mm.: - tiedostamaan mediaailmaisuun tarvittavat perustaidot. - huolehtimaan välineistöstä ja kuvaustiloista sekä paikoista. - tuottamaan mediasisältöjä eri julkaisukanavia hyödyntäen - tutustumalla mediaailmaisun eri lajityyppeihin. - tutustumalla mediaailmaisussa tarvittaviin välineisiin ja jälkikäsittelyohjelmiin. - Ymmärtämään oman toiminnan vaikutukset muihin produktioissa toimiviin. - Tutustumalla asuinpaikkakunnan mediaailmaismahdollisuuksiin.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamista tunnustetaan ja tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): Opiskelijalle annetaan tutkinnon osan suorittamisen aikana palautetta jokaisen suorituksen jälkeen sanallisesti ja kurssin päättyessä huomioidaan myös itsearviointi. Osaamisen arviointi: Arviointimenetelminä käytetään henkilökohtaista välitöntä palautetta, ryhmäkeskustelua sekä itsearviointia opiskelijan osaamisesta suhteessa osaamistavoitteisiin. Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3/hylätty. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- suunnitelmallista rahankäyttöä ja ymmärtää sen vaikutukset. Aiheina esimerkiksi oma välineistö, kuvaus- ja harjoitustilojen vuokra, muu harrastamisessa tarvittava laitteisto, julkaisukustannukset.		
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.4.2.2 Taide ja kulttuuri, Mediaailmaisuus 1 osp Opiskelija - sisäistää mediaailmaisuun liittyvät yhteiset pelisäännöt ja osaa ottaa ”naapurit” huomioon - osaa suunnitella omaa taiteellista ilmaisuaan ja ymmärtää oman toimintansa vaikutukset ryhmään - tuntee oman asuinpaikkakuntansa mediatarjonnan ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet - tunnistaa mahdollisuutensa osallistua mediaailmaisutoimintaan - osaa huolehtia harjoitus- ja kuvaustilojen siisteydestä	Oppimisen arviointi: Opiskelijalle annetaan tutkinnon osan suorittamisen aikana palautetta jokaisen suorituksen jälkeen sanallisesti ja kurssin päättyessä huomioidaan myös itsearviointi Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: - mediaailmaisuun liittyvien pelisääntöjen sisäistäminen - oman taiteellisen ilmaisun suunnittelu - oman asuinpaikkakunnan mediaailmaisumahdollisuuksiin tutustuminen - mediaailmaisutoimintaan osallistuminen omien kykyjen mukaisesti - harjoitus- ja kuvaustilojen siisteydestä huolehtiminen - ymmärtää miten mediatoiminnan kustannukset muodostuvat	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Arviointimenetelminä käytetään henkilökohtaista välitöntä palautetta, ryhmäkeskustelua sekä itsearviointia opiskelijan osaamisesta suhteessa osaamistavoitteisiin. Osaaminen arvioidaan asteikolla T1-K3/hylätty. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

• osaa käyttää mediatuotannon muokkausohjelmia • hahmottaa mediatoiminnan kustannukset • tuottaa mediasisältöjä ja hyödyntää eri julkaisukanavia • tietää tekijänoikeuden perusteet	- henkilökohtainen välineistön ja ohjelmien hallinnan kehittyminen - orientoituminen mediasisältöjen tuottamiseen ja julkaisemiseen		
--	--	--	--

3.4.3 Etiikka

15ytov 3.4.3.1.1 Etiikka 1, 1 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.4.3.1.1 Etiikka 1, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.4.3.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Etiikka 1, 1osp	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä Opitaan mm.: - selvittämällä ja ymmärtämällä etiikan peruskäsitteet (etiikka, moraali, arvot, normit, katsomukset ja ihmisoikeussopimukset, ammattietiikka) - pohtimalla kestävän kehityksen käsitteen laaja-alaisuutta - keskustelemalla ja pohtimalla omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa sekä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnistamisessa lukion kurssit <i>Johdatus filosofiseen ajatteluun</i> (FI1) ja jokin seuraavista (a-c) kokonaisuuksista a) <i>Uskonnon luonne ja merkitys</i> (UE1), <i>Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta</i> (UE2) ja <i>Ihmisen elämä ja etiikka</i> (UE3), tai b) <i>Ortodoksinen maailma</i> (UO1), <i>Uskonoppi ja etiikka</i> (UO2) ja <i>Raamattutieto</i> (UO3) tai c) <i>Hyvä elämä</i> (ET1), <i>Maailmankuva</i> (ET2) ja <i>Yksilö ja yhteisö</i> (ET3) vastaavat tavoitteiltaan <i>Etiikka</i>-osa-alueen osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan.	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	omaan ammattialaansa liittyviä eettisiä kysymyksiä	Osaamisen arviointi: Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Etiikan osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi ryhmä-keskustelua tai verkkokeskustelua (keskustelu videon, kuvan tai esimerkki-tapauksen pohjalta) Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov 3.4.3.1.1 Etiikka 1, 1 osp Opiskelija - pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa - osaa arvioida ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet: osallistuminen eettiseen keskusteluun	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti

ja kestävän kehityksen vaikutuksia <i>oman alan</i> kannalta	- etiikan peruskäsitteiden käyttäminen ja niiden merkityksen ymmärtäminen - osoittaa keskusteluissa ymmärtävänsä kestävän kehityksen merkityksen eettisen toiminnan näkökulmasta		osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Etiikan osa-alueen arviointi menetelmänä voidaan käyttää esimerkiksi ryhmäkeskustelua tai verkkokeskustelua (keskustelu videon, kuvan tai esimerkkitapauksen pohjalta) Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	---	--	---

15ytov 3.4.3.1.2 Etiikka 2, 2 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.4.3.1.2 Etiikka 2, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.4.3.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Etiikka 2, 2 osp	Tutkinnon osa sisältää esim. lähiopiskelua, verkko-opiskelua, itsenäistä työskentelyä, draamaa, vuorovaikutustilanteiden havainnointia, videointia, vierailukäyntejä Opitaan mm.: Ammattieettisen tietoperustan hakeminen Eettisten tilanteiden tunnistaminen ja eettisesti toimiminen Arvojen tunnistaminen ja arvo- ja normiritiriitojen käsitteleminen työssä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit <i>Johdatus filosofiseen ajatteluun</i> (FI1) ja jokin seuraavista (a-c) kokonaisuuksista a) <i>Uskonnon luonne ja merkitys</i> (UE1), <i>Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta</i> (UE2) ja <i>Ihmisen elämä ja etiikka</i> (UE3), tai b) <i>Ortodoksinen maailma</i> (UO1), <i>Uskonoppi ja etiikka</i> (UO2) ja <i>Raamattutieto</i> (UO3) tai c) <i>Hyvä elämä</i> (ET1), <i>Maailmankuva</i> (ET2) ja <i>Yksilö ja yhteisö</i> (ET3) vastaavat tavoitteiltaan <i>Etiikka</i>-osa-alueen osaamistavoitteita. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi:	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- vertailemalla ja hyödyntämällä oman ja muiden alojen ammatteettista tietoperustaa - tunnistamalla oman ja muiden alojen eettisiä kysymyksiä - harjoittelemalla eettisissä tilanteissa toimimista - keskustelemalla ja hakemalla erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja arvo- ja normiristiriitisiin	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Etiikan osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi draamaa (opiskelijat ideoivat itse tapausesimerkin ja ratkaisuvaihtoehdot), ryhmäkeskustelua, kirjallinen analyysi eettisestä ongelmatilanteesta. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.4.3.1.2 Etiikka 2, 2 osp Opiskelija • osaa hankkia tietoa <i>oman alan</i> ja muiden alojen ammatteettisesta tietoperustasta • tunnistaa eettisiä tilanteita ja osaa toimia eettisten periaatteiden mukaisesti • osaa tunnistaa omien ja toisten arvojen merkitystä työtilanteissa sekä osaa ratkaista	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet - osallistuu eettiseen keskusteluun - tunnistaa oman alan eettisiä kysymyksiä - tunnistaa muiden alojen eettisiä kysymyksiä	Yhteiset tutkinnon osat opiskellaan ja arvioidaan pääasiassa kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Opiskelijan osaamista arvioidaan sen jälkeen, kun hänellä on ensin ollut mahdollisuus oppia tutkinnon perusteiden mukaiset osaamistavoitteet. Tutkinnon osan osa-alueen osaaminen arvioidaan vertaamalla opiskelijan osaamista tutkinnon perusteissa kuvattuihin osaamistavoitteisiin, arvioinnin kohteisiin sekä arviointikriteereihin niin, että opiskelija osoittaa hallitsevansa mahdollisimman laajasti osa-alueen kokonaisuuden. Osa-alueen osaamista voidaan arvioida myös osana ammatillisten tutkinnon osien

<i>oman alan</i> työelämän arvo- ja normiristiriitoja.	- osoittaa kykenevänsä esittämään ratkaisuvaihtoehtoja eettisesti ongelmallisissa tilanteissa		arviointia osana alan työkokonaisuuksia. Etiikan osa-alueen arviointimenetelminä voidaan käyttää esimerkiksi draamaa (opiskelijat ideoivat itse tapausesimerkin ja ratkaisuvaihtoehdot), ryhmäkeskustelua, kirjallinen analyysi eettisestä ongelmatilanteesta Tutkinnon osa arvioidaan T1-K3/hylätty. Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	--	--	---

3.4.4 Psykologia

15ytov 3.4.4.1 Psykologia 3 osp

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.4.4.1 Psykologia 3 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja –kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.4.4.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Psykologia 3 osp. Havainnoiminen ja toiminnan ymmärtäminen Psykologisen tiedon hyödyntäminen Psyyken vaikutuksen huomioiminen käyttäytymiseen Psyykkisen työn ja toimintakyvyn ylläpitäminen Toimiminen ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	Tutkinnon osa toteutetaan lähiopetuksena sekä mahdollisesti verkko-opiskeluna, itsenäisenä opiskeluna ja lisäksi voidaan toteuttaa myös vierailukäyntejä. Opitaan mm.: • käyttämään psykologista tietoa oman ja toisten ihmisten toiminnan ymmärtämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa • ymmärtämään ihmisen psyykkiseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä eri elämänvaiheissa • selittämään omaa ja toisten käyttäytymistä erilaisissa tilanteissa. • tiedostamaan omia ja toisten tunteita ja hallitsemaan niitä tilanteen vaatimalla tavalla. • tunnistamaan oman elämän stressitekijöitä • edistämään ja ylläpitämään omaa psyykkistä jaksamistaan • käyttämään psykologista tietoa kun toimitaan erilaisissa ryhmissä ja yhteisöissä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi <i>Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus</i> (PS1) vastaa tavoitteiltaan yhden osaamispisteen (1 osp) laajuista osaa <i>Psykologia</i> -osa-alueen tavoitteista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi <i>Ihmisen psyykkinen kehitys</i> (PS2), <i>Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta</i> (PS4) ja <i>Persoonallisuus ja mielenterveys</i> (PS5), ne yhdessä vastaavat tavoitteiltaan koko <i>Psykologia</i> -osa-alueen tavoitteita. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan) Oppimisen edistymistä seurataan ja opiskelijalle annetaan oppimiseen liittyvää palautetta. - suullinen/kirjallinen palaute - itsearviointi - aktiivinen tunti- ja/tai verkkotyöskentely Osaamisen arviointi: Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: Arvioinnissa voidaan käyttää menetelminä esim.	Osaamista arvioidaan opintojen aikana 1. ja 2. lukuvuotena oppilaitoksessa. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- Ymmärtää omaa suhdetta toisiin ihmisiin, ryhmiin ja laajempiin yhteisöihin.		
--	---	--	--

15ytov3.4.4.1.1 Psykologia, Psykologian perusteet, 2 osp

Lisätty 22.9.2015

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.4.4.1.1 Psykologia, Psykologian perusteet, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.4.4.	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Psykologian perusteet 2 osp	Tutkinnon osa toteutetaan lähiopetuksena sekä mahdollisesti verkko-opiskeluna, itsenäisenä opiskeluna ja lisäksi voidaan toteuttaa myös vierailukäyntejä. Opitaan mm.: - havainnoimaan ja ymmärtämään ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Opiskelijan osaaminen voidaan tunnustaa, mikäli hän on suorittanut kaksi (2) seuraavista lukion kursseista (a-e): a) <i>Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus</i> (PS1) b) <i>Ihmisen psyykkinen kehitys</i> (PS2), c) <i>Ihmisen tiedon käsittelyn perusteet</i> (PS3) d) <i>Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta</i> (PS4) ja e) <i>Persoonallisuus ja mielen-terveys</i> (PS5). Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan):	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- hyödyntämään kehityspsykologista tietoa työssä erilaisissa vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa - selittämään omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla - toimimaan psyykkistä hyvinvointiaan ja oman alan työtehtävistä suoriutumista edistävästi - arvioimaan työhön liittyviä ihmissuhde- ja asiakaspalvelutilanteita ja toimimaan niissä käyttäen psykologista tietoa	Opiskelijalle annetaan palautetta työskentelystä ja tuotoksista. Opiskelija tekee itsearviointia omasta oppimisestaan sekä saa siitä mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnin antaa tutkinnon osasta vastaava opettaja /vastaavat opettajat. Osaamisen arviointi: Arvioinnissa otetaan huomioon esim. joitain seuraavista: - kirjallinen koe - tehtävien tuotokset ja esitykset - oppimispäiväkirja - portfolio - muut kirjalliset tai suulliset osoitukset osaamisesta Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Ei etenemisen ehtoja.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJAN-	OSAAMISEN ARVIOINTI

		KOHTA JA SUORITTAMIS-PAIKKA	
15ytov3.4.4.1.1 Psykologia, Psykologian perusteet, 2 osp Opiskelija - osaa havainnoida ja ymmärtää ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä - osaa hyödyntää kehityspsykologista tietoa työssään erilaisissa vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa - osaa selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla - osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja oman alan työtehtävistä suoriutumista edistävasti - osaa arvioida työhönsä liittyviä ihmissuhde- ja asiakaspalvelutilanteita ja toimia psykologista tietoa käyttäen.	Opiskelijalle annetaan palautetta työskentelystä ja tuotoksista. Opiskelija tekee itsearviointia omasta oppimisestaan sekä saa siitä mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnin antaa tutkinnon osasta vastaava opettaja / vastaavat opettajat. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: • psykologian keskeisten käsitteiden tunteminen ja ymmärrys niiden yhteydestä ihmiseen toimintaan tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa • kyky soveltaa kognitiivisen ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin sekä kyky selittää tämän tiedon avulla omaa ja muiden ihmisten toimintaa • kyky soveltaa keskeisintä tietoa yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevista psykologisista, biologisista ja sosiaalisista tekijöistä sekä ymmärrys näiden tekijöiden välisistä yhteyksistä eri elämäntilanteissa ja eri-ikäisinä. • ymmärrys yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisista ongelmista ja siitä, että kehitykseen voidaan vaikuttaa • kyky ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkitys omassa suoriutumisessa ja työsuorituksissa • kyky tiedostaa omia ja toisten tunteita • tietämys psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoista • omaan jaksamisen ja stressinhallintaan vaikuttavien tekijöiden tiedostaminen sekä oman jaksamisen ja psyykkisen työ- ja toimintakyvyn edistäminen	Osaaminen arvioidaan oppilaitoksessa. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.	Arvioinnissa otetaan huomioon esim. joitain seuraavista: - kirjallinen koe - tehtävien tuotokset ja esitykset - oppimispäiväkirja - portfolio - muut kirjalliset tai suulliset osoitukset osaamisesta Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov3.4.4.1.2 Psykologia,Työelämän sosiaalipsykologia 1 osp

Lisätty 22.9.2015

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov3.4.4.1.2 Psykologia,Työelämän sosiaalipsykologia 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu perustutkintojen perusteissa kohdassa 3.4.4	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa (miten opiskelija voi saavuttaa tutkinnon osan tavoitteet)		
Työelämän sosiaali-psykologia 1 osp	Tutkinnon osa toteutetaan lähiopetuksena sekä mahdollisesti verkko-opiskeluna, itsenäisenä opiskeluna ja lisäksi voidaan toteuttaa myös vierailukäyntejä. Opitaan mm.: - havainnoimaan ja ymmärtämään ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä - selittämään omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Opiskelijan osaaminen voidaan tunnustaa, mikäli hän on suorittanut lukiossa tai muussa oppilaitoksessa koulukohtaisen syventävän tai soveltavan sosiaalipsykologian tai kulttuuripsykologian kurssin, jolla on käsitelty työelämän kysymyksiä. Oppimisen arviointi (ei vaikuta tutkinnon osan arvosanaan): Opiskelijalle annetaan palautetta työskentelystä ja tuotoksista. Opiskelija tekee itsearviointia omasta oppimisestaan sekä saa siitä mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnin antaa tutkinnon osasta vastaava opettaja /vastaavat opettajat.	Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.

	- arvioimaan työhön liittyviä ihmissuhde- ja asiakaspalvelutilanteita ja toimimaan niissä käyttäen psykologista tietoa	Osaamisen arviointi: Arvioinnissa otetaan huomioon esim.: - kirjallinen koe - tehtävien tuotokset ja esitykset - oppimispäiväkirja - portfolio - muut kirjalliset tai suulliset osoitukset osaamisesta Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	
Etenemisen ehdot		Ei etenemisen ehtoja.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI
15ytov3.4.4.1.2 Psykologia,Työelämän sosiaalipsykologia 1 osp	Opiskelijalle annetaan palautetta työskentelystä ja tuotoksista. Opiskelija te-	Osaamisen arviointi tapahtuu oppilaitoksessa. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma.	Osaamisen arvioinnissa otetaan huomioon esim.: - kirjallinen koe

Opiskelija osaa - havainnoida ja ymmärtää ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä - selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla - arvioida työhön liittyviä ihmis-suhde- ja asiakaspalvelutilanteita ja toimimaan niissä käyttäen psykologista tietoa	kee itsearviointia omasta oppimisestaan sekä saa siitä mahdollisesti vertaisarviointia. Arvioinnin antaa tutkinnon osasta vastaava opettaja /vastaavat opettajat. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat: • tietämys roolien, normien ja ryhmädynamiikan merkityksestä ihmisten välisessä toiminnassa • kyky tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työ kulttuuriin • kyky soveltaa psykologista tietoa työpaikan eri rooleissa ja tilanteissa toimiessa • kyky toimia yhteistyökykyisesti erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten kanssa		- tehtävien tuotokset ja esitykset - oppimispäiväkirja - portfolio - muut kirjalliset tai suulliset osoitukset osaamisesta Osa-alue arvioidaan T1-K3/hylätty Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
--	---	--	---

3.4.5 Ympäristöosaaminen

3.4.5.1 Ympäristöosaaminen

15ytov 3.4.5.1.1 Ympäristöosaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys, 1 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- oppii kestävä kehityksen periaatteet,
- oppii elinkaariajattelua,
- tuntee ilmastonmuutokseen vaikuttavia tekijöitä
- oppii jätteiden lajittelua ja kierrätystä

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen	ei vahingoita toiminnallaan ympäristöä	perustaa toimintansa ympäristön kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkilliseen ympäristön kunnioittamiseen
	toimii ohjattuna ekotehokkaasti	toimii ekotehokkaasti	toimii ekotehokkuutta edistäen
	vaalii ohjattuna kulttuuriperintöä ammatissaan	vaalii kulttuuriperintöä ammatissaan	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
	toimii työssään suvaitsevasti	kunnioittaa kanssaihmissen arvoja ja oikeuksia	kunnioittaa kanssaihmissen arvoja ja oikeuksia ja pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita
	valitsee ohjattuna sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä sekä perustelee valintansa
	pyrkii toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen	pyrkii aktiivisesti toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen	edistää toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä

Elinkaariajattelun toteuttaminen	valitsee ohjattuna työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista	valitsee työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista	edistää sellaisten työ- ja toimintatapojen käyttöä, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista
Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen	valitsee ohjattuna energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	valitsee energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	edistää energiatehokasta välineiden ja materiaalien käyttöä
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	huomioi ohjattuna materiaalitehokkuuden valinnoissaan	huomioi materiaalitehokkuuden valinnoissaan	edistää tehokasta materiaalien käyttöä
Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	ehkäisee ohjattuna jätteiden syntyä tavanomaisissa työtehtävissä	ehkäisee jätteiden syntyä	toimii aktiivisesti jätteiden synnyn ehkäisemiseksi
	tunnistaa ohjattuna toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään	tunnistaa toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään	ennakoi toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään
	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ohjattuna ratkaisuehdotuksia	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuehdotuksia	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuja
Toiminnan ympäristövaikutuksien huomioon ottaminen	pyrkii toiminnallaan estämään päästöjen syntymistä	ohjaa omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä	ohjaa aktiivisesti omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä
	tunnistaa ohjeiden mukaisesti tutut jätejakeet	tunnistaa jätejakeet	tunnistaa itsenäisesti jätejakeet
	lajittelee syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä ja pyrkii hyödyntämään kierrätyksen mahdollisuudet	lajittelee jätteet ohjeiden mukaan ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet	lajittelee jätteet ja etsii uusia kierrätyksen mahdollisuuksia

TUTKINNON OSA		15ytov3.4.5.1.1 Ympäristöosaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys, 1 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		
Ympäristöosaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys 1 osp	Tutkinnon osa voi sisältää esim. lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Tutkinnon osa mahdollistaa vierailun esimerkiksi ympäristöalalla toimiviin yrityksiin. Opitaan mm.: - tutkitaan jonkin tuotteen elinkaarta raaka-aineista käytön kautta kierrätysmateriaaliksi tai jätteeksi - selvitetään luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi käytettäviä keinoja - tutustutaan ilmaston muutoksen aiheuttamiin muutoksiin ja pohditaan niiden vaikutuksia omaan arkeen - etsitään tietoa energiansäästömahdollisuuksista esim. kotitalouksissa/koulussa sekä mietitään keinoja kierrätettävän materiaalin ja jättemateriaalin suhteen kasvattamista - arvioidaan ympäristövaikutuksia esimerkiksi kotitalouden tai koulun osalta	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi <i>Ympäristöekologia</i> (BI3) vastaa tavoitteiltaan <i>Ympäristöosaaminen</i>-osa-alueen osaamistavoitteita 1 osaamispisteen verran. Toiminta ympäristöalan yrityksessä tai ympäristöjärjestön aktiivisena toimijana voidaan tunnustaa sopivassa laajuudessa. Oppimisen arviointi : Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: * tunti- ja kotitehtävien suorittaminen * kirjallinen/suullinen tentti * portfolion tai blogin tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot		Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet:	
Ei etenemisen ehtoja.		Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.	

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITeltu AJANKOHTA	OSAAMISEN ARVIOINTI

		JA SUORITTAMIS- PAIKKA	
15ytov3.4.5.1.1 Ympäristöosaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys, 1 osp Opiskelija - oppii kestävän kehityksen periaatteet, - oppii elinkaariajattelua, - tuntee ilmastonmuutokseen vaikuttavia tekijöitä - oppii jätteiden lajittelua ja kierrätystä	Oppimisen edistymistä seurataan, opis-kelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : • kestävän kehityksen periaatteet • elinkaariajattelu • ilmaston muutoksen syyt ja vaikutukset • jätteiden lajittelu ja kierrätys	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetus-suunnitelma	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavien menetelmin: * tunti- ja kotitehtävien tekeminen * kirjallinen/suullinen tentti * portfolion tai blogin tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.

15ytov3.4.5.1.2 Ympäristöosaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys 2, 2 osp

Osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa toteuttaa kestävän kehityksen periaatteita,
- osaa toteuttaa elinkaariajattelua,
- ymmärtää ilmaston muutokseen sopeutumista,
- osaa toteuttaa jätteiden lajittelua ja kierrätystä
- tuntee lainsäädäntöä,
- tuntee ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmiä,
- tukee luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen edistämistä

Lisäksi toteutetaan jonkin kestävän kehityksen edistämiseen liittyvän projektin toteuttaminen tai toimimaan kestävän kehityksen periaatteita noudattavassa oman alan yrityksessä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3

	Opiskelija		
Lainsäädännön, turvallisuusjärjestelmien ja kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen	noudattaa ohjattuna keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita	noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita	noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita sekä ennakoi tulevia muutoksia
	toimii ohjattuna ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti	toimii ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti	osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien rakentamiseen ja/tai kehittämiseen
	ei vahingoita toiminnallaan ympäristöä	perustaa toimintansa ympäristön kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkilliseen ympäristön kunnioittamiseen
	toimii ohjattuna ekotehokkaasti	toimii ekotehokkaasti	toimii ekotehokkuutta edistäen
	vaalii ohjattuna kulttuuriperintöä ammatissaan	vaalii kulttuuriperintöä ammatissaan	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
	toimii työssään suvaitsevasti	kunnioittaa kanssaihminen arvoja ja oikeuksia	kunnioittaa kanssaihminen arvoja ja oikeuksia ja pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita
Elinkaariajattelun toteuttaminen	valitsee ohjattuna sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä sekä perustelee valintansa
Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen	pyrkii toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen	pyrkii aktiivisesti toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen	edistää toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	valitsee ohjattuna työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista	valitsee työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista	edistää sellaisten työ- ja toimintatapojen käyttöä, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista
Energia- ja materiaalihokkuuden edistäminen	valitsee ohjattuna energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	valitsee energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	edistää energiatehokasta välineiden ja materiaalien käyttöä

sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	huomioi ohjattuna materiaalitehokkuuden valinnoissaan	huomioi materiaalitehokkuuden valinnoissaan	edistää tehokasta materiaalien käyttöä
	ehkäisee ohjattuna jätteiden syntyä tavanomaisissa työtehtävissä	ehkäisee jätteiden syntyä	toimii aktiivisesti jätteiden synnyn ehkäisemiseksi
Toiminnan ympäristövaikutuksien huomioon ottaminen	tunnistaa ohjattuna toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään	tunnistaa toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään	ennakoi toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään
	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ohjattuna ratkaisuehdotuksia	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuehdotuksia	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuja
	pyrkii toiminnallaan estämään päästöjen syntymistä	ohjaa omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä	ohjaa aktiivisesti omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä
Jätteiden lajittelu ja kierrätys	tunnistaa ohjeiden mukaisesti tutut jätejakeet	tunnistaa jätejakeet	tunnistaa itsenäisesti jätejakeet
	lajittelee syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä ja pyrkii hyödyntämään kierrätyksen mahdollisuudet	lajittelee jätteet ohjeiden mukaan ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet	lajittelee jätteet ja etsii uusia kierrätyksen mahdollisuuksia
	arvioi ohjattuna kustannussäästöjä.	arvioi kustannussäästöjä.	ohjaa kustannussäästöihin.

Tutkinnon osan toteutus- ja arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA		15ytov 3.4.5.1.2 Ympäristöosaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys 2, 2 osp	
Osaamistavoitteet		Osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja -kriteerit on kuvattu tässä asiakirjassa	
Tutkinnon osan toteutus		Arviointi	Ajoitus
Jaksotus	Toteutustapa		

Ympäristö-osaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys 2, 2 osp	Tutkinnon osa voi sisältää esim. lähiopetusta ja verkko-opiskelua ja/tai itsenäistä työskentelyä. Tutkinnon osa mahdollistaa vierailun esimerkiksi ympäristöalalla toimiviin yrityksiin. Opitaan mm.: - tutustumalla ajantasaiseen lainsäädäntöön - tutustumalla turvallisuusjärjestelmiin - tutkitaan jonkin tuotteen elinkaari raaka-aineista käytön kautta kierrätysmateriaaliksi - selvitetään luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi käytettäviä keinoja - tutustutaan ilmaston muutoksen aiheuttamiin muutoksiin ja pohditaan niiden vaikutuksia omaan arkeen - etsitään tietoa energiansäästämahdollisuuksista esim. kotitalouksissa/koulussa sekä mietitään keinoja kierrätettävän materiaalin ja jättemateriaalin suhteen kasvatamista. - arvioidaan ympäristövaikutuksia esimerkiksi kotitalouden tai koulun osalta - suunnitellaan ja toteutetaan jokin kestävä kehitystä edistävä projekti joko koululla tai työelämäharjoittelun aikana. Raportoidaan projektin tulokset.	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen: Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi <i>Ympäristöekologia</i> (BI3) vastaa tavoitteiltaan <i>Ympäristöosaaminen</i>-osa-alueen osaamistavoitteita 1 osaamispisteen verran. Toiminta ympäristöalan yrityksessä tai ympäristöjärjestön aktiivisena toimijana voi tunnustaa sopivassa laajuudessa. Oppimisen arviointi Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Osaamisen arviointi Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: * tunti- ja kotitehtävien suorittaminen * kirjallinen/suullinen tentti * portfolion tai blogin tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma.
Etenemisen ehdot Ei etenemisen ehtoja	Tutkinnon osan arvosanan määräytymisen perusteet: Tutkinnon osan arvosanan antavat ja arviointiin osallistuvat kaikki tutkinnon osan osa-alueita opettaneet opettajat.		

Arviointisuunnitelma

TUTKINNON OSA	OPPIMISEN ARVIOINTI	OSAAMISEN ARVIOINNIN SUUNNITELTU AJANKOHTA JA SUORITTAMISPAIKKA	OSAAMISEN ARVIOINTI

15ytov3.4.5.1.2 Ympäristöosaaminen, Ympäristömme kestävä kehitys, 2 osp Opiskelija - osaa toteuttaa kestävän kehityksen periaatteita, - osaa toteuttaa elinkaariajattelua, - ymmärtää ilmaston muutokseen sopeutumista, - osaa toteuttaa jätteiden lajittelua ja kierrätystä - tuntee lainsäädäntöä, - tuntee ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmiä, - tukee luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen edistämistä Lisäksi toteutetaan jonkin kestävän kehityksen edistämiseen liittyvän projektin toteuttaminen tai toimimaan kestävä kehityksen periaatteita noudattavassa oman alan yrityksessä.	Oppimisen edistymistä seurataan, opiskelijaa haastatellaan ja hänelle annetaan palautetta suunnittelun ja työskentelyn osalta koko tutkinnon osan ajan. Oppimisen arvioinnin seurantakohteet ovat : - kestävän kehityksen periaatteet - elinkaariajattelu - jätteiden lajittelu ja kierrätys - ympäristölainsäädännön keskeinen sisältö - ilmaston muutoksen syyt ja vaikutukset - ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien keskeiset asiat - kestävän kehityksen projektin toteutussuunnitelma, ja/tai sen toteuttamisen dokumentointi ja raportointi - luonnon monimuotoisuus ja sen säilyttäminen	Opinnot toteutetaan yhteisten opintojen tutkinnon osien tarjonnan periaatteita ja yksikön käytäntöjä noudattaen 1-3 opiskeluvuoden aikana. Ajoituksessa huomioidaan opiskelijan henkilökohtainen opetussuunnitelma	Tutkinnon perusteiden mukaista osaamista arvioidaan ja tutkinnon osan arvosana muodostuu osaamisen arvioinnista: Osaamista arvioidaan esimerkiksi seuraavin menetelmin: * tunti- ja kotitehtävien tekeminen * kirjallinen/suullinen tentti * portfolion tai blogin tekeminen Arvosanan antaa/antavat tutkinnon osan osa-alueen opettaja/opettajat.
---	--	--	--